विपद् पुर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना

मकवानपुर, २०८०

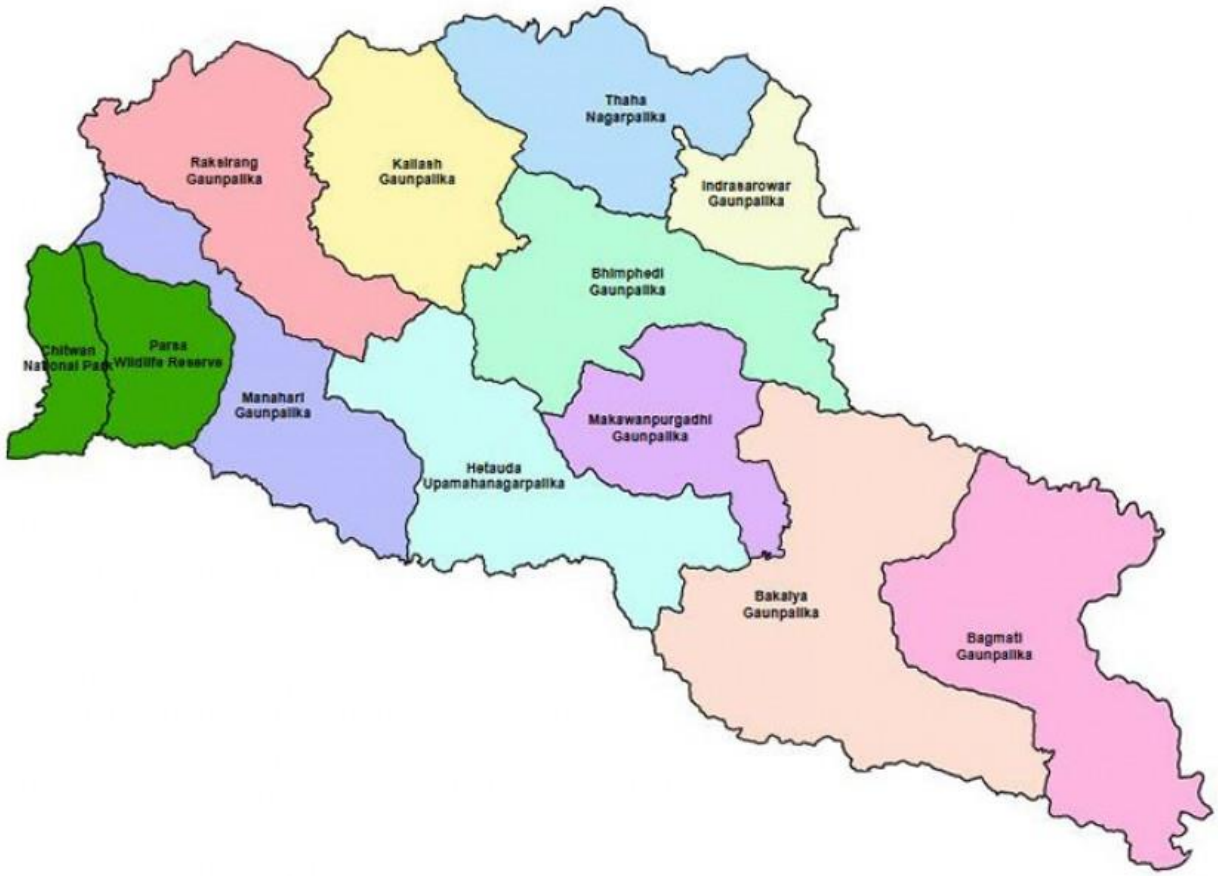

जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति
मकवानपुर

दस्तावेज : जिल्ला आकस्मिक योजना मकवानपुर , २०६७

तयारी प्रकाशन : जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति, मकवानपुर

प्रकाशन तथा परिमार्जन मिति :

पहिलो पटकः	२०६७ असार
दोस्रो पटकः	२०६८ असार (पुनरावलोकन तथा परिमार्जन सहित)
त्रेस्रो पटकः	२०६९ आषाढ (पुनरावलोकन तथा परिमार्जन सहित)
चौथोपटक :	२०७० आषाढ (पुनरावलोकन तथा परिमार्जन सहित)
पाँचौ पटकः	२०७१ आषाढ (पुनरावलोकन तथा परिमार्जन सहित)
छैठौं पटक :	२०७२ चैत्र (पुनरावलोकन तथा परिमार्जन सहित)
सातौं पटक :	२०७३ श्रावण (पुनरावलोकन तथा परिमार्जन सहित)
आठौं पटक :	२०७४ श्रावण (पुनरावलोकन तथा परिमार्जन सहित)
नवौं पटक :	२०७६ असार (पुनरावलोकन तथा परिमार्जन सहित)
दशौं पटक :	२०७७ साउन (पुनरावलोकन तथा परिमार्जन सहित)
एघारौं पटक :	२०७८ साउन (पुनरावलोकन तथा परिमार्जन सहित)
बाह्रौ पटक :	२०७९ साउन (पुनरावलोकन तथा परिमार्जन सहित)
तेह्रौ पटक :	२०८० श्रावण (पुनरावलोकन तथा परिमार्जन सहित)

आर्थिक सहयोग

प्रथमपटक तयारी	- २०६७ : प्लान इन्टरनेशनल नेपाल मकवानपुर कार्यक्रम एकाइ, हेटौंडा
पुनरावलोकन तथा परिमार्जन	- २०६८: प्लान इन्टरनेशनल नेपाल मकवानपुर कार्यक्रम एकाइ, हेटौंडा
पुनरावलोकन तथा परिमार्जन	- २०६९: प्लान इन्टरनेशनल नेपाल मकवानपुर कार्यक्रम एकाइ, हेटौंडा
पुनरावलोकन तथा परिमार्जन	- २०७०: प्लान इन्टरनेशनल नेपाल मकवानपुर कार्यक्रम एकाइ, हेटौंडा
पुनरावलोकन तथा परिमार्जन	- २०७१: प्लान इन्टरनेशनल नेपाल मकवानपुर कार्यक्रम एकाइ, हेटौंडा
पुनरावलोकन तथा परिमार्जन	- २०७२: प्लान इन्टरनेशनल नेपाल मकवानपुर कार्यक्रम एकाइ, हेटौंडा
पुनरावलोकन तथा परिमार्जन	- २०७३: प्लान इन्टरनेशनल नेपाल मकवानपुर कार्यक्रम एकाइ, हेटौंडा
पुनरावलोकन तथा परिमार्जन	- २०७४: प्लान इन्टरनेशनल नेपाल र युसआइडी सवल परियोजना मकवानपुर
पुनरावलोकन तथा परिमार्जन	- २०७६: प्लान इन्टरनेशनल नेपाल, राडो नेपाल, सामुदायिक उर्जा तथा पर्यावरण विकास मञ्च, आइ भिडि यस सवल परियोजना, सिसिडिएन प्रयास परियोजना, नेपाल रेडक्रस सोसाइटी
पुनरावलोकन तथा परिमार्जन	- २०८०: नेपाल विपद् उत्थानशील सञ्जाल **(NDRNet)**

विषय सूची

खण्ड : एक ७

पृष्ठभूमिः ७

१. परिचयः ८

१.१उद्देश्यः ८

१.२ आवश्यकता तथा महत्वः ९

१.३ लक्षित समूहः ९

१.४ योजनाका सीमाः ९

१.५ योजना तर्जुमा प्रक्रिया र सहभागिताः १०

१.६ योजना तर्जुमाका प्रक्रिया तथा चरणहरू : १०

१.७ संलग्न सरोकारवालाहरू : ११

१.८ जिल्लाको सामान्य परिचयः ११

१.९ योजनाको अपेक्षित नतिजाः १३

खण्ड : दुई १५

सामान्य पूर्वतयारी योजना १५

२.१ सन्दर्भ सामग्री पुनरावलोकनको नतिजाः १५

२.२ दस्तावेजहरूको अध्ययनः १५

२.३ वैठकका निर्णयहरू १६

२.४ प्रकोप जोखिम विश्लेषणः १६

२.५ मकवानपुर जिल्लाको गापा/नपा/ उप नगर पालिका स्तरीय संकटाभिखुताको अवस्था : २२

२.६परिस्थिति तथा योजना तर्जुमासम्बन्धी पूर्वानुमान २७

२.७ तह तथा निकायगत भूमिका तथा जिम्मेवारी २९

२.७.१ जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिको भूमिका जिम्मेवारीः ३०

२.७.२ विपद्न्यूनीकरणमा जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिको जिम्मेवारीः ३०

२.७.३ जिल्ला क्षेत्रगत अगुवा संस्थाको भूमिका तथा जिम्मेवारी ३०

२.७.४ क्षेत्रगतनिकायहरूको नक्सांकन तथा स्रोतसाधनको आंकलन ३१

२.७.५सहयोगी निकायहरूमा अपुग/अभाव (GAP) देखिएका सामग्री, स्रोत साधन र क्षमता ३२
२.७.६ सामान्य प्राथमिकता प्राप्त पूर्वतयारी कार्य ३३
खण्ड- तीन ३७
क्षेत्रगत अवधारणा र उद्देश्य ३७
३.१ क्षेत्रगत अवधारणा तथा क्षेत्र परिचय ३७
३.१.१ क्षेत्रगत अवधारणाका विशेषताहरुः ३७
३.१.२ क्षेत्रगत अवधारणाका प्रमुख उद्देश्य : ३७
३.१.३ क्षेत्रगत अवधारणाको आवश्कता तथा महत्वः ३८
खण्ड- चार ४०
क्षेत्रगत उद्देश्य र योजना ४०
४.१ सूचना समन्वय र खोज तथा उद्धार क्षेत्र ४०
४.१.१ सूचना र समन्वय क्षेत्र ४०
४.१.२ खोज तथा उद्धार ५५
४.२. कृषि तथा खाद्य क्षेत्र ६३
४.२.१ खाद्य, कृषि तथा पशु क्षेत्रसँग रहेको विद्यमान स्रोत तथा क्षमताको सूची ६४
४.२.२ क्षेत्रगत समितिको संरचना ६५
४.२.३ पूर्वतयारी कार्ययोजना ६६
४.२.४ प्रतिकार्य कार्ययोजना ६७
४.२.५ बजेट अनुमान ६८
४.२.६ भूकम्पको क्षेत्रमा पुर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना ६९
४.२.७ कृषि तथा पशुसेवाको क्षेत्र ७२
४.३. आवास तथा गैर खाद्य सामग्री क्षेत्र ७४
४.३.१. आवासतथा गैरखाद्य क्षेत्रसँग रहेको विद्यमान क्षमता तथा स्रोतहरू ७६
४.३.२ क्षेत्रगत समितिको संरचना ७७
४.३.३ पूर्वतयारी कार्ययोजना ७८
४.३.४ प्रतिकार्य योजना ७९
४.३.५ बजेट अनुमान ८१
४.३.६ भूकम्पको क्षेत्रमा पुर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना ८४
४.४. स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्र ८६
४.४.१ स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्रसँग रहेको विद्यमान स्रोत तथा क्षमताको सूची ८८

४.४.२ क्षेत्रगत समितिको संरचना ९०
४.४.३ पूर्वतयारी कार्ययोजना ९१
४.४.५ बजेट अनुमान ९३
४.४.६ भूकम्पको क्षेत्रमा पुर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना ९५
४.४.७ पोषण क्षेत्रका योजना ९८
४.५. खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता प्रबर्द्धन क्षेत्र १०६
४.५.१ उपलब्ध श्रोत साधन र क्षमता १०८
४.५.२ क्षेत्रगत समितिको संरचना १०९
४.५.३ पूर्वतयारी कार्ययोजना ११०
४.५.४ प्रतिकार्य योजना १११
४.५.५ बजेट अनुमान ११३
४.५.६ भूकम्पको क्षेत्रमा पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना ११६
४.६. शिक्षा तथा संरक्षण क्षेत्र ११९
४.६.१ शिक्षा तथा संरक्षण क्षेत्रसँग रहेको विद्यमान श्रोत तथा क्षमताको सूची १२१
४.६.२ क्षेत्रगत समितिको संरचना १२४
४.६.३ पूर्वतयारी कार्ययोजना १२६
४.६.४ प्रतिकार्य कार्ययोजना १२८
४.६.६ भूकम्पको क्षेत्रमा पुर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना १३२
४.७. प्रबन्ध व्यवस्थापन र पुर्नलाभ १३४
४.७.१ प्रबन्ध व्यवस्थापन र पुर्नलाभ क्षेत्र गत समितिको संरचना १३४
४.७.२ प्रवन्ध व्यवस्थापन क्षेत्रको विद्यमान श्रोत तथा क्षमता १३५
४.७.३ पूर्वतयारी कार्ययोजना १३६
४.७.४ प्रतिकार्य योजना १३७
४.७.५ बजेट अनुमान १३७
४.७.६ भूकम्पको क्षेत्रमा पुर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना १३७
४.७.२ तत्काल मर्मत तथा पूनर्लाभ क्षेत्र १३८
खण्ड : पाँच १४६
कार्यान्वयन तथा पुनरावलोकन रणनीति १४६
५. कार्यान्वयन तथा पुनरावलोकन रणनीति १४६
५.१ विपद् पूर्वतयारी योजनाको क्रियाशीलता १४६

५.२ विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनाको कार्यान्वयन १४६
५.३ विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनाको नियमित समीक्षा तथा अद्यावधि १४६
५.४ विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना कार्यान्वयन अनुगमन १४७
खण्ड : ६ १४८
प्रतिवेदन तथा अभिलेखिकरण १४८
६.१ प्रतिवेदन १४८
६.२ संचार १४८
६.३ अभिलेखीकरण १४८
६.४ अनुमोदन प्रक्रिया १४९
७. सन्दर्भ सामग्रीहरू (अनुसूचीहरू) १५०
अनुसूची १ : विपदसम्बन्धी प्रमुख शब्दावली १५०

खण्डः एक

पृष्ठभूमिः

प्रकोप भनेको त्यस्तो घटना वा परिस्थिति हो, जसमा क्षति र हताहत गराउने, सम्पत्ति एवम् वातावरण नस्ट गर्ने सम्भावना हुन्छ भने प्रकोपका कारण सृजित विपद्ले समाजको क्रियाकलापमा गम्भीर अवरोध उत्पन्न हुन्छ, जसले गर्दा अधिक मानवीय, वस्तुगत र वातावरणीय क्षति हुन्छ । ठूला विपद्को व्यवस्थापन आफ्नै स्रोतमात्र प्रयोग गरेर गर्न कठिन मात्र होइन, असम्भव हुन्छ । नेपाल भूकम्पीय जोखिमका दृष्टिले विश्वमा ११ औं, पानीजन्य प्रकोपबाट हुने क्षतिका हिसाबले ३० औं, जलवायू परिवर्तन प्रभावका हिसाबले दशौं[1] र चट्याङ्गको जोखिमका दृष्टिले पाँचौ स्थान[2]मा रहेको छ । मकवानपुर जिल्ला देशको झापा पछाडि चट्याङ्गका दृष्टिले दोस्रो प्रभावित जिल्ला हो । यस्ता प्रकोपबाट डरलाग्दा परिघटना वा परिस्थिति सृजना भई मानव मृत्यु, घाइते, मानवीय क्रियाकलाप, सार्वजनिक तथा व्यक्तिगत धनसम्पत्ति, भौतिक पूर्वाधारहरुको क्षति, शिक्षा, स्वास्थ तथा वातावरणमा असर तथा क्षतिको अधिक संभावना रहेको पाइन्छ । प्रकोपले विपद् त्यतिवेला उत्पन्न गर्न सक्छ जुनबेला त्यस प्रकोप नजिक रहेका ब्यक्ति र समाज प्रभावित भइ आफै सम्हालिन सक्दैनन् ।

विपद् भनेको यस्तो आपत्तिपूर्ण अवस्था हो जसले गर्दा एकाएक समुदायको दैनिक दिनचर्या खल्बलिन्छ र मानिसहरू निःसहाय हुन्छन्, जस्तो खानपिन, लुगाफाटो, घरबास, औषधोपचार, स्वास्थ्य, शिक्षा तथा सामाजिक सुरक्षा जस्ता आवश्यकीय प्रणाली एकाएक अवरुद्ध हुन्छन् र परिवारभित्र वा समुदायमा यी सुविधाहरू परिपूर्ति गर्ने क्षमता रहँदैन । जसबाट जनधन, वातावरणको ठूलो क्षति हुन्छ । प्रभावित समाज वा समुदायको आफ्नै सामर्थ्य र स्रोत साधनको प्रयोग गरी सामना गर्न नसक्ने प्रकोपजन्य घटना र त्यसबाट हुनसक्ने मानवीय, भौतिक, आर्थिक र वातावरणीय क्षति जसले गर्दा सामान्य सामाजिक अवस्था अवरुद्ध हुनेछ ।

विपद् पूर्वतयारीले सरकार, समुदाय, व्यक्तिहरूलाई विपद्को अवस्थामा प्रभावकारी रुपले सामना गर्न सक्ने क्षमता बढाउन सहयोग गर्दछ । पूर्वतयारी भित्र आपत्कालीन योजनाको निर्माण, सचेत गराउने प्रणालीको विकास र अभिलेखको व्यवस्था पर्दछ । विपद्लाई आपत्कालीन व्यवस्थापन गर्न र विपदको समयमा खोज, उद्दार, राहत जस्ता कार्य गर्नका साथै उत्थानशील समुदायको निर्माणका लागि विपद् प्रतिकार्य योजना आवश्यक पर्दछ । विपद् व्यवस्थापनका विभिन्न चरणमा गरिने कार्यहरूमध्ये विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना एक सानो अंश मात्र हो । यस योजनाले विपद् पर्नु पहिले र विपद्को तत्कालीन प्रभाव समाप्त नभएसम्म गरिने कार्यबाहेक अन्य विषयलाई समेटेको हुँदैन । विपद्मा परेका व्यक्ति तथा समुदायको तत्काल खोजी र उद्दार गरी मानवीय सहयोग उपलब्ध गराउन जिल्लामा रहेका सरकारी, गैरसरकारी निकाय तथा स्थानीय तह र निजी क्षेत्रका सरोकारवालाहरूको संलग्नता अभिवृद्धि गरी विपद्बाट प्रभावित परिवारहरूलाई सहयोग गर्नुपर्ने आवश्यकता महसुस गर्दै विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना, २०७९ लाई परिमार्जन र अध्यावधिक गरी यो विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना, २०८० तयार गरिएको हो ।

[1] *जर्मन वाच प्रतिवेदन २०२१ अनुसार परिमाजिर्त*

[2] *You tube speech by Lightening Expert Shree Ram Sharma*

१. परिचयः

नेपालमा विपद् व्यवस्थापनका लागि राष्ट्रिय तहका कार्यक्रम तय हुँदै गर्दा विभिन्न जिल्ला, न.पा. र गा.पा.मा समेत योजना र कार्यक्रमको तयारी र कार्यान्वयन प्रक्रिया अघि बढिरहेका छन् । बागमती प्रदेशमा रहेको मकवानपुर जिल्लाले विभिन्न सरोकारवालासँगको अन्तर्क्रियामार्फत् जिल्ला आपत्कालीन कार्ययोजना, २०६७ तर्जुमा गरी यसलाई समयसापेक्ष बनाउनका लागि २०६८ मा जिल्ला स्तरीय सरोकारवालाहरूको छलफल, बैठक तथा जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति मकवानपुरको पहलमा भएको कार्यशालाले यसलाई परिमार्जन तथा परिष्कृत गरी नाम समेत परिवर्तन गरी जिल्ला स्तरीय विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना, २०६८ तयार गरेको थियो । प्रत्येक वर्ष योजनालाई अद्यावधिक गर्नुपर्ने गृह मन्त्रालयको निर्देशनानुसार विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना, २०७९ लाई जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति र क्लष्टरहरुको बैठकबाट पुनावलोकन गरी अद्यावधिक गरिएको छ ।

प्रस्तुत योजनाले विपद् परिरहेको समयमा र विपद्बाट उत्पन्न असहज अवस्थामा आधारभूत मानवीय सेवा उपलब्ध गराउने कार्यलाई योजनाबद्ध कार्यान्वयनको खाका तयार गर्छ । यद्यपि, विपद् र त्यसबाट उत्पन्न असहज अवस्थामा मानव जीवनको रक्षा गर्नु यस योजनाको प्रमुख लक्ष्य भएकोले यसको महत्वपूर्ण भूमिका रहन्छ । विपद्का विगतका अनुभवका आधारमा मानवीय सहयोगलाई व्यवस्थित बनाउन जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिले विगतमा तयार भएको योजनाको परिमार्जन गरेको छ ।

१.१ उद्देश्यः

सम्भावित प्रकोपका घटनाबाट उत्पन्न विपद्को सामना गर्न तथा विपद्बाट हुनसक्ने जनधनको क्षति कम गर्न, मानिसमाथि पर्ने प्रतिकूल प्रभावको सामना गर्न स्थानीय स्रोतसाधनको अधिकतम उपयोग गर्दै विभिन्न क्षेत्रसँग समन्वय गरी प्रभावित समुदायलाई व्यवस्थित, प्रभावकारी, जवाफदेहीयुक्त मानवीय सहयोग उपलब्ध गराउनु यस योजनाको मूल उद्देश्य रहेको छ । यस योजनाका पूरक उद्देश्य निम्नअनुसार छन् :

- विपद्बाट हुने क्षति कम गर्न समुदायमा पूर्वतयारीका कार्यहरू गराउनु ।
- विपद्मा परेका व्यक्ति, परिवार र समुदायलाई तत्काल उद्दार गरी मानवीय सहयोग उपलब्ध गराउनु ।
- विपद्बाट प्रभावित समुदायलाई सुरक्षित स्थानमा स्थानान्तरण गर्नका लागि आधारभूत सहयोग उपलब्ध गराउनु ।
- उपलब्ध न्यूनतम साधन-स्रोतको अधिकतम उपयोग गर्दै आवश्यक पर्ने थप साधन-स्रोतको खोजी गरी नेपाल सरकार र जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिबाट भएका निर्णयको कार्यान्वयन गर्न सरोकारवाला निकायहरुसँग समन्वय गरी विपद् प्रभावित समुदायलाई सहयोग उपलब्ध गराउनु ।
- जिल्ला स्थित जोखिममा रहेका स्थानिय तहहरुको विपद्को परिस्थिति हेरी संकटाभिमुखता विश्लेषण गरी स्थानीय श्रोत साधन र क्षमताको पहिचान गर्ने ।

१.२ आवश्यकता तथा महत्वः

विपद् व्यवस्थापनभित्र गरिने विभिन्न चरणका कार्यमध्ये पूर्वतयारी प्रकोप आउनुभन्दा अगाडि र प्रतिकार्य योजना विपद् परेलगत्तै, स्थिति सामान्य नभएसम्म कार्यान्वयन हुन्छ । विपद्पछिको समय ज्यादै संवेदनशील भएकोले यस समयमा गरिने मानवीय सहयोग महत्वपूर्ण हुने हुनाले यस योजनाको ठूलो महत्व रहन्छ । विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनाको तल उल्लेखित महत्वले यसको आवश्यकता पुष्टि गर्दछ ।

- योजनाले विपद्को समयमा मानवीय सहयोगलाई व्यवस्थित गर्ने सुनिश्चितता दिन्छ ।
- विपद्को जोखिम कम गर्न सरोकारवाला र समुदायलाई हातेमालो गर्ने प्रेरणा दिन्छ ।
- प्रभावित लाई आफ्नो अधिकार र दायित्वको बारेमा सचेत गराउँछ ।
- उद्दार र राहतजस्ता कार्यमा प्रभावित समुदायको समान पहुँचको प्रत्याभूति गर्छ ।
- आपत्कालीन समयमा सूचना र जानकारी प्रक्षेपणलाई व्यवस्थित गर्न सहयोग गर्छ ।
- सामाजिक, सांस्कृतिक मर्यादा तथा सद्भाव अभिवृद्धि गर्न सहयोग गर्छ ।
- स्रोतको सही सदुपयोग गर्ने मार्गदर्शन दिन्छ ।
- क्षेत्रगत रूपमा कामको बाँडफाँड हुने हुँदा मानवीय सहयोग पारदर्शी, प्रभावकारी र व्यवस्थित हुनुको साथै सेवाप्रदायकमा जवाफदेहीता र उत्तरदायित्वको भावनाको विकास गराउँछ ।

१.३ लक्षित समूहः

यस योजनाले लक्षित गरेको समूह निम्नअनुसार छन् :

- विपद्को उच्च जोखिममा रहेका जिल्लाका ८ वटा गाँउपालिकाका ५३ वटा वडाहरु, थाहा नगरपालिकाको ५ वटा वडा र हेटौंडा उपमहानगरपालिकाका ९ वटा वडाका करिब ५० हजार मानिस ।
- जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति र क्षेत्रगत सदस्य योजना कार्यन्वयनको दृष्टिले लक्षित निकाय हुन्।
- मकवानपुर जिल्लाभित्र विपद् व्यवस्थापनका साथै सामाजिक तथा आर्थिक विकासको लक्ष्य लिएर काम गर्ने राष्ट्रिय, स्थानीय गैरसरकारी संस्था, दातृ निकाय र निजी क्षेत्रलाई समेत योजनाले मार्गदर्शन गर्ने भएकोले यो समूह पनि यस योजनाको लक्षित समूहभित्र पर्दछन् ।
- मानवीय सहयोगका कार्यमा नेपाल सरकार पहिलो जिम्मेवार तह भएकोले सरकार र यसका सबै तहहरु कार्यान्वयन र सहयोगको दृष्टिले लक्षित समूहभित्र पर्छ ।

१.४ योजनाका सीमाः

सबै विषयका आफ्नै महत्व र सीमा हुन्छन् । यस योजनाका पनि निम्नअनुसार सीमा रहेका छन् :

१. यस योजनाको लक्षित जनसङ्ख्या ५० हजार रहेको र जिल्लाका ८ वटा गाँउपालिका र हेटौंडा तथा थाहा नगरपालिका जोखिममा रहेको आँकलन गरिएका वाहेकका थप जनसङ्ख्या समेत प्रभावित हुने सम्भावना छ ।

३. जिल्लाको विपद्को सबभन्दा खराब परिस्थितिलाई अनुमान गरी बनाइएको हुँदा यसमा उल्लिखित क्रियाकलाप तथा बजेट महत्वकांक्षी रहेको ।

४. विपद् प्रतिकार्य योजना प्रत्यक्ष विकास-निर्माणसँग सम्बन्धित नभएर विपद्को समयमा मात्र कार्यान्वयनमा आउने भएकाले विपद् नपरेमा यसका प्रतिकार्यसँग सम्बन्धित सबै प्रावधान निस्कृय रहनेछन् ।
५. योजना राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय मान्यताअनुरुप क्षेत्रगत (Cluster) अवधारणाअन्तर्गत तर्जुमा गरिएको छ । जिल्लास्थित सरकारी निकाय । स्थानीय तह तथा संस्थाले आफ्नो नेतृत्वलाई प्रभावकारी नबनाएमा क्षेत्रगत अवधारणाको कार्यान्वयन प्रभावकारी बनाउन क्षमता अभिवृद्धिका कार्यमा जोड दिनु पर्ने हुन्छ ।
६. विपद् परिहालेको अवस्थामा योजना अनुरुप मानवीय सहयोग उपलब्ध गराउन जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिसँग स्रोतको अभाव हुने भएकोले योजना अनुरुप विपद् प्रतिकार्यका कार्यक्रम सञ्चालन गर्न प्रदेश तथा संघीय सरकार, केन्द्रीय विपद् व्यवस्थापन समिति र दाताको सहयोग लिनुपर्ने सम्भावना हुन्छ ।
८. प्रतिकार्य योजनाको प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्न जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिलाई क्षेत्रगत रूपमा जनशक्ति तयार गर्न समय लाग्नेछ र त्यसको लागि स्रोतको खोजी गर्नु पर्ने अवस्था रहन्छ, जुन उपलब्ध हुन्छ नै भनेर निक्र्योल गर्न सकिँदैन ।

१.५ योजना तर्जुमा प्रक्रिया र सहभागिताः

विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तयार गर्ने कार्य २०६६ सालमा नेपाल सरकार र डीपीनेट नेपालको संयुक्त आयोजनामा भएको हो । मनसुन पूर्व प्रकोप पूर्वतयारी राष्ट्रिय कार्यशालाले सङ्कटासन्न जिल्लाहरूमा आपत्कालीन योजना तर्जुमा गर्दै जाने निर्णय गरेपछि प्रारम्भ भएको थियो । यस निर्णयलाई कार्यान्वयन गर्ने क्रममा प्लान इन्टरनेशनल मकवानपुर कार्यक्रम इकाईको आर्थिक तथा प्राविधिक सहयोगमा सरोकारवालाहरूको सहभागितात्मक कार्यशालाबाट २०६७ सालमा मकवानपुर जिल्लामा पनि आपत्कालीन योजना तर्जुमा भयो । योजना तर्जुमा प्रक्रियालाई सहभागितामूलक बनाउन यसको सम्पूर्ण प्रक्रियालाई जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति समितिले नेतृत्व लिएर काम सम्पन्न गरेको थियो । विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना, २०७९ लाई परिष्कृत र परिमार्जन गर्दै “जिल्ला स्तरीय विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना -२०८०” तयार गरिएको हो ।

१.६ योजना तर्जुमाका प्रक्रिया तथा चरणहरूः

- जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिको बैठकको आयोजना ।
- सूचना तथा तथ्यांकमाथि छलफल, पुनरावलोकन तथा परिमार्जन र जिल्लाका सङ्कटासन्न गाँउ तथा पालिकाहरू पहिचान तथा जोखिमको स्तरीकरण ।
- स्रोत, साधन र क्षमताको नक्सांकन, विपद् पश्चात कार्य गर्न क्षेत्र निर्धारण र क्षेत्रगत अगुवाहरुको बैठक तथा पुनरावलोकन तथा परिमार्जन गरी योजनाको तयारी ।
- क्षेत्रगत सुचनाहरूको आधारमा विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनाको खाकामाथी पुनरावलोकन तथा परिमार्जनका साथ तयारी ।
- योजनाको अन्तिम रुप प्रदान गर्न कार्यशालाको आयोजना र जिल्ला जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिबाट पारित ।

१.७ संलग्न सरोकारवालाहरू:

- योजना तर्जुमा प्रक्रियालाई जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति मकवानपुरको नेतृत्व ।
- राजनीतिक दल,स्थानीय तह, उद्योगी, व्यापारी र नागरिक समाजका प्रतिनिधि, पत्रकार, सामाजिक संघसंस्था तथा प्रभावित क्षेत्रका जनप्रतिनिधिहरूको प्रत्यक्ष सहभागिता ।
- जिल्लास्थित सुरक्षा तह (नेपाली सेना,प्रहरी र शसस्त्र प्रहरी बल) का प्रतिनिधिहरूको सहभागिता ।
- जिल्लास्थित सरकारी निकायका प्रतिनिधि, राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गैरसरकारी संस्था तथा नागरिक समाजको सक्रिय सहभागिता ।
- वि.सं. २०६७ देखि निरन्तर रुपमा जिल्ला अगुवा सहयोगी संस्थाका रुपमा प्लान इन्टरनेशनल मकवानपुर, राडो नेपाल, सामुदायिक उर्जा तथा पर्यावरण विकास मञ्च, आइ.भि.डि.एस. सवल परियोजना, सि.सि.डि.एन. प्रयास परियोजना र नेपाल रेडक्स सोसाइटी ।

१.८ जिल्लाको सामान्य परिचय:

१.८.१ अवस्थिति:

- प्रदेश: बागमती प्रदेश
- जिल्ला: मकवानपुर
- क्षेत्रफल: २४२६ वर्ग किमि
- गाँउपालिका: ८
- नगरपालिका: १
- उपमहानगरपालिका: १
- अक्षांश: २७° १०' देखि २७°४०'(उत्तरी)
- देशान्तर: ८४° ४१' देखि ८५° ३१'(पूर्वी)
- सिमाना छुने जिल्लाहरु: पूर्वमा काभ्रे र सिन्धुली, पश्चिममा चितवन र धादिङ उत्तरमा काठमाण्डौ र ललितपुर तथा दक्षिणमा बारा, पर्सा र रौतहट
- पहाडी शृङ्खला: उत्तरी भाग पूर्वपश्चिम फैलिएको महाभारत र दक्षिणी भागमा चुरे (शिवालिक)
- समुद्री सतहबाट उचाई: १६६ मिटरको होचो भूभागदेखि २५८४ मिटर उचाईसम्म

१.८.२ भू-क्षेत्र नदी र जमीनको बर्गीकरण

- जिल्लाको जम्मा जमिन: २४४४५७ हेक्टर
- वनजङ्गल तथा बुट्यानले ढाकेको: १४४५५८ हेक्टर (५९.१४%)
- कृषि क्षेत्र: ६१४८९ हेक्टर (२५.१५ %)
- झाडी घाँसे मैदान: ४९६८ हेक्टर (२.०३%)
- खोलानाला, पहिरो र बगर क्षेत्र: १६७१० हेक्टर (६.८३%)
- औद्योगिक क्षेत्र: १६०७ हेक्टर (०.६६%)
- निकुञ्ज क्षेत्र: १५१२५ हेक्टर (६.१९%)

- भौगोलिक रुपमा विभाजनः मध्य पहाड रभित्रि मधेस
- पहाडी भुभागः ७५ प्रतिशत
- समथर भुभागः २५ प्रतिशत
- भौगोलिक बनावटः प्रकोपका दृष्टिकोणबाट अति संवेदनशील
- जम्मा नदी तथा खोला संख्याः १२५
- प्रमुख ३ ठूला नदीः बागमती, बकैया र राप्ती
- अन्य नदीका प्रकारः तीव्र बेगका नदी, खोलानाला र खहरेहरू
- नदीहरुको विशेषताः माटो, वालुवा तथा गेग्ग्रानहरूलाई बगाएर लैजाने
- वाढी तथा पहिरोबाट सुरक्षित भुभागः ६.४९ प्रतिशत
- हावापानीः चुरे पहाडबाट क्रमसः उष्ण, समशितोष्ण र शितोष्ण
- तापक्रमः सुर्योदय र सुर्यास्तको समयमा अधिकतम गर्मीमा ३०.३ डिग्री सेल्सियस र न्यूनतम जाडोमा १६.६ डिग्री सेल्सियस
- औशत वर्षाः अधिकतम बार्षिक २५३५ मिलिमिटर

१.८.३ जनसंख्याको आकार, जाति, भाषा र मूख्य पेसा[3]

- जम्मा जनसंख्याः ४६६०७३ (राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार)
- महिला जनसंख्याः २३२२५७ (४९.८३ प्रतिशत)
- पुरुष जनसंख्याः २३३८१६ (५०.१७ प्रतिशत)
- घरधुरी संख्याः १०५७९२
- जिल्लाको जनघनत्वः १९२ जना प्रति वर्ग कि. मी
- तामाङ्ग जातिः ४६.८ प्रतिसत
- ब्राम्हण जातिः १३.९ प्रतिशत
- क्षेत्रीः १०.६ प्रतिशत
- नेवारः ५.५ प्रतिशत
- मगरः ४.५ प्रतिशत
- विश्वकर्मा २.९ प्रतिशत
- राइ २.२ प्रतिशत
- परियार ०.९ प्रतिशत
- माझी ०.७ प्रतिशत
- अन्य जातिहरू ६.६ प्रतिशत (क्रमसः गुरुङ्ग, सार्की, चेपाङ्ग, आदि)
- मुख्य भाषाः नेपाली
- अन्य भाषा क्रमसः तामाङ्ग, मगर र अन्य भाषा
- आश्रित मुख्य पेसाः कृषी

[3] *राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार परिमार्जन गरिएको*

१.८.४ राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार मकवानपुर जिल्लाको जनसंख्या वितरण लिङ्गका आधारमा[4]

तालिका १: राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार मकवानपुर जिल्लाको जनसंख्या वितरण

क्र. सं.	स्थानीय तहको नाम	घरधुरी संख्या	जनसंख्या		
			पुरुष	महिला	जम्मा
१	बाग्मती गाउँपालिका	६४६०	१४९१०	१५५१५	३०४२५
२	बकैया गाउँपालिका	८९१३	२००५८	२०८४९	४०९०७
३	भिमफेदी गाउँपालिका	५०८५	१०६८३	१०८३३	२१५१६
४	हेटौंडा उप महानगरपालिका	४६५६६	९५६७८	९७८९८	१९३५७६
५	इन्द्रसरोबर गाउँपालिका	३४०३	६६१७	६९१७	१३५३४
६	कैलास गाउँपालिका	४३९१	११११२२	१०७३४	२१८५६
७	मकवानपुरडी गाउँपालिका	५२८५	१२२७३	१२१८८	२४४६१
८	मनहरी गाउँपालिका	१०७२४	२३३९५	२३९५८	४७३५३
९	राक्सिराङ्ग गाउँपालिका	५०४४	१३२०१	१२७९५	२५९९६
१०	थाहा नगरपालिका	९७४९	१९१३१	१९७३९	३८८७०
११	संस्थागत	१७२	६७४८	८३१	७५७९
	जम्मा	१०५७९२	[illegible]	२३२२५७	४६६०७३

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८

१.९ योजनाको अपेक्षित नतिजा:

विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तर्जुमा मार्गदर्शन २०६७ (परिमार्जन २०७८) को प्रमुख उद्देश्य अनुसार मकवानपुर जिल्लामा तयार गरिएको विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनाको प्रतिफल वा नतिजा निम्नानुसार अपेक्षा गरिएको छ । अर्थात योजना निर्माण प्रक्रियाको दौरानमा सरोकारवाला तहहरूले निम्न वमोजिमको उपलब्धि हासिल गर्नेछन् ।

- जिल्लामा कार्यरत मानवीय सहायतामा संलग्न निकायका वारे स्पष्ट जानकारी हुने ।
- जिल्ला अगुवा सहयोगी संस्था (DLSA) को सकृयता बढने ।
- सरोकारवालाहरुको वीचमा समन्वयात्म बैठक वस्न सहजता हुने ।
- जिल्लामा भएका पुर्वविपदमा विपद तयारी तथा प्रतिकार्य वारे जानकारी प्राप्त हुने र पुर्व तयारीमा जोड पुग्ने ।
- मकवानपुर जिल्ला विपद व्यवस्थापन समिति तथा विभिन्न क्लष्टरहरुको भूमिका र मानव स्रोतकोस्पष्ट पहिचान हुने ।
- विभिन्न प्रकोप वाट उच्च जोखिम रहेका स्थानहरु पहिचान गर्न अभिप्रेरित गराईने ।

[4] राष्ट्रिय जनगणना २०७८

- जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिले सवै विषयगत अगुवाहरूलाई विपद्को निश्चित प्रकृतिमा आधारित छुट्टाछुट्टै प्रतिकार्य योजना तर्जुमा तथा अद्यावधिक गर्न पहल गर्ने, संभावित क्षमता, साधन/स्रोतको आंकलन गर्ने ।
- सवै क्षेत्रको बैठकको आयोजना र अन्तिम कार्यशालाको आयोजना गर्ने ।
- प्रस्तावित ढाँचामा संभावित विपद्को प्रकृतिको आधारमा प्रतिकार्य योजना सवै विषयगत क्षेत्रले (Cluster) ले तय गर्ने र तय गरेको मस्यौदामा छलफल गरी सहमति निर्माण गर्ने ।
- पारम्भीक द्रुत लेखाजोखा (IRA) बहु श्रेत्रगत द्रुत लेखाजोखा (MIRA), लक्षित क्षेत्र विपद् बिश्लेषण (Cluster specific disaster assessment) क्षती तथा आवश्यकता विश्लेषण जस्ता साझा मूल्याङ्कनका विधिमा सहमति निर्माण गर्ने ।
- प्रतिकार्यको साझा मापदण्डका वारेमा सरोकारवालाहरुलाई एकरुपता गर्न जोड दिने ।
- विस्थापितहरूलाई राख्नका लागि शिविरको स्थान पहिचान गर्ने ।
- खोजी तथा उद्धार टोलीको गठन गरि क्षमता अभिवृद्दि गर्ने ।
- जिल्ला पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनालाई अनुमोदन गर्ने ।
- योजनाको अन्तिम दस्तावेज तयार गर्ने, छपाइ गर्ने र सवै सरोकारवाला तहमा वितरण गर्ने ।
- जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिका सदस्यहरूले कार्यशालाकोगोष्ठी र बैठकबाट जिल्ला विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना अनुमोदन गर्ने ।
- योजनालाई स्थानीय तहहरुको सभाबाट अनुमोदन गराउनका लागि जिल्ला समन्वय समितिमा पेश गरीने ।
- जिल्ला सभाले यो योजनालाई अनुमोदन गरी प्रत्येक गाँउ/नगर/उपमहानगर पालिकाको विकास योजनाको अभिन्न अङ्गका रुपमा ग्रहण गर्न र कार्यान्वयनका लागि समन्वय गर्ने ।

खण्ड : दुई

सामान्य पूर्वतयारी योजना

२.१ सन्दर्भ सामग्री पुनरावलोकनको नतिजाः

मुलुकमा आधिकारिक रूपले विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तर्जुमा गर्ने क्रम विगत केही वर्षदेखि विभिन्न जिल्लाबाट प्रारम्भ भएको हो । राष्ट्रिय विपद् व्यवस्थापन परिषद/समितिबाट प्राप्त निर्देशिका अनुसार जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति मकवानपुरले यस जिल्लाका प्रकोपको विभिन्न क्षेत्रमा काम गर्ने सरकारी निकाय, स्थानीय तह, राष्ट्रिय/अन्तर्राष्ट्रिय गैरसरकारी संघ संस्थाहरू र नीजि क्षेत्र समेतको सहभागितामा २०६७ सालमा पहिलोपटक विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तर्जुमा गर्‍यो र २०६८ मा जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति समिति मकवानपुरको नेतृत्वमा योजनालाई विपद् व्यवस्थापन राष्ट्रिय रणनीति २०६६, विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तर्जुमा मार्गदर्शन, २०६७ अनुरुप परिमार्जन गर्ने कार्य भयो र प्रत्येक वर्ष योजनालाई अद्यावधिक गर्नुपर्ने गृह मन्त्रालयको निर्देशन अनुसार यस वर्ष पनि विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तयार गरिएको हो ।

२.२ दस्तावेजहरूको अध्ययनः

नेपाल सरकारबाट स्वीकृत विपद् व्यवस्थापन राष्ट्रिय रणनीति, दैवी प्रकोप उद्धार ऐन २०३९, ह्योगो कार्यसंरचना २००५-२०१५, सेन्डाइ कार्यसंरचना २०१५-२०३०, विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन २०७४, विपद् जोखिम राष्ट्रिय रणनीतिक कार्ययोजना २०१८-२०३०, विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन नीति २०७५, विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन नियमावली २०७६, विगतमा बनेका विभिन्न जिल्लाका जिल्ला विपद् व्यवस्थापन योजना, नेपाल सरकार र प्रकोप पूर्वतयारी सञ्जाल नेपालद्वारा आयोजित मनसुन पूर्व प्रकोप पूर्वतयारी कार्यशाला तथा प्रकोप पूर्वतयारी कार्यशालाका प्रतिवेदन तथा दस्तावेजहरू, जिल्लाको स्मारिका, परिचय तथा दस्तावेजहरू, विभिन्न दातृसंस्थाको सहयोग तथा जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति मकवानपुरको नेतृत्वमा तयार पारिएको जिल्लाको जिल्ला स्तरीय प्रकोप व्यवस्थापन कार्य योजना, प्रकोपका क्षेत्रमा कार्य गर्दै आइरहेका संस्थाहरूको दस्तावेज, र प्रकोपका क्षेत्रमा अध्ययन गरी प्राप्त तथ्याङ्क र सूचना विश्लेषणको अध्ययन तथा विभिन्न क्षेत्रका विज्ञहरूसंग परामर्स गरिएको छ ।

मकवानपुर जिल्ला नेपालको बाढ, पहिरो, चट्याङ र दुर्घटनाबाट प्रभावित भइरहने जिल्लामध्ये एक हो । विपद् भन्ने वित्तिकै यस जिल्लामा २०५०, २०५९ र २०६१ सालको बाढी र पहिरो लाई स्मरण गराउछ र २०७२ बैसाख १२को भूकम्प सबैका सामु त्रासदीपूर्ण रहेको छ । जुन प्रकोपका कारण मकवानपुर जिल्लाका सबै गाँउपालिका, नगरपालिका तथा उप महानगरपालिका कुनै पनि भाग जोखिमबाट अछुतो रहेन । केही न केही क्षति सबै स्थानहरूमा भए । धेरै मानिसले भूकम्पका कारण ज्यान गुमाउनुका साथै हजारौं घर भत्किए भने बाढी तथा पहिरोका कारण विघौं जमिन बगरमा परिणत भयो । कृषि बाली, पशुधन, स्थानीय पूर्वाधारहरू कटान र पुरानमा परेर क्षतिग्रस्त भए । अहिलेसम्म पनि बाढी प्रभावितको सम्पूर्ण रूपमा व्यवस्थापन कार्य सम्पन्न गर्न नसकिएका कारण जिल्लाका विभिन्न स्थानमा अब्यवस्थित रुपमा प्रभावितहरू बस्न बाध्य छन् । यद्यपी, जिल्लाले यस्ता घटनाबाट प्राप्त गरेको अनुभवले विपद्मा मानवीय सहयोग

परिचालन गर्न गर्नु पर्ने व्यवस्थापकीय कार्य सजिलो नहुने यथार्थलाई स्वीकार गर्नुपर्दछ । नेपालमा पहिलो पटक २०६५ सालको कोशी बाढीको समयमा सुनसरी जिल्लाले क्षेत्रगत रुपमा ८ वटा क्षेत्रहरू विभाजन गरेर सहयोग कार्य गरेको थियो । यही क्षेत्रगत संलग्नता र परिचालनले विपद् प्रतिकार्यको व्यवस्थापनमा नमूनायोग्य काम गर्न सफलता प्राप्त गऱ्यो ।

त्यही अनुभवका आधारमा र नेपाल सरकार गृह मन्त्रालयको विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तर्जुमा मागदर्शन २०६७ (परिमार्जन २०७८) अनुसार जिल्लाको विपद् सुरक्षाका लागि र विपद्का कारण हुने जनधनको क्षतिबाट जोगिन जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति मकवानपुरको संयोजन र विभिन्न सङ्घसंस्थाहरूको सहयोगमा मानवीय सहयोग परिचालनका लागि यो विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना परिमार्जन गरी अद्यावधिक गरिएको हो ।

२.३ वैठकका निर्णयहरू

मकवानपुर जिल्लाको आकस्मिक योजना २०६७ मा निर्माण भई २०६८ मा परिमार्जन गरी विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तर्जुमा मार्गदर्शन २०६७ अनुसार पुनारालोकन गरी नयां विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तर्जुमा गर्न राष्ट्रिय विपद् व्यवस्थापन परिषद/समितिको निर्देशनमा जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति मकवानपुरले यस जिल्लामा रहेका जिल्लाका अगुवा सहयोगी संस्थाको सहयोगमा यस जिल्लामा विपद् पश्चात कार्य गर्न गठित १० वटा तहलाइ ७ वटा क्षेत्रगत तहमा परिर्माजन गरी उक्त क्षेत्रगत समितिहरुको बैठक आयोजना गरी योजनालाई अद्यावधिक गर्नुका साथै छलफलबाट प्राप्त राय सुझावहरूलाई योजनामा समावेश गरेर विपद् पुर्वतयारी र प्रतिकार्य योजना, २०८० तर्जुमा गरिएको हो ।

२.४ प्रकोप जोखिम विश्लेषण:

मकवानपुर जिल्लामा आइरहने प्रकोपका घटनाहरूलाई हेर्ने हो भने यहाँ भूकम्प, बाढी, पहिरो, चट्याङ्ग, आगलागी, महामारी, असिना, हुरीबतास, अतिवृष्टी, अनावृष्टी, दुर्घटना आदिबाट ग्रसित छ । यी घटनाहरूबाट यस जिल्लामा धेरै ठुलो मात्रामा जनधनको क्षति गर्ने गरेको छ । मुख्य रुपमा हेर्दा यस जिल्लामा वि.सं २०११, २०१८, २०३६, २०५०, २०५९ र २०६१ सालको बाढी तथा २०७२ साल बैशाख १२ गते र त्यसपछिका लगातारको पराकम्पका घट्नाहरू बढी उल्लेख्य छन् । वि.सं १९९० सालको महाभूकम्प, वि.सं २०१२ को खडेरी र भोकमरी, वि.सं २०४५ को भूकम्पले यस जिल्लामा धेरै जनधनको क्षति गरेको छ । २०७२ बैशाख १२ गते आएको भूकम्प र त्यसपछिको लगातारको पराकम्पबाट यस जिल्लामा ३३ जनाको मृत्यू भएको, ८६०४३ घरधुरीमध्ये ३०,००० घरधुरी पूर्ण क्षति, र २६००० धरधुरीले क्षतिको पुन छानबिनको लागि गुनासो निवदेन पेश गरेका छन र उनीहरुको आँशिक क्षति भएको छ । जसमा २०७२ को भूकम्पले यस जिल्लामा ५६००० परिवार प्रत्यक्ष प्रभावित भएका छन । करीब ४७०० पशुपक्षिको मृत्यु भएको र करीब ५० अरब बराबरको आर्थिक क्षति भएको प्राप्त तथ्यांकबाट पुष्टी भएको छ । यसैगरी शिक्षा, स्वास्थ्य, खानेपानी तथा सरसफाई लगायतका पुर्वाधारहरु ठुलो मात्रामा क्षति भई बालबालिकाको शिक्षा करीब ४५ दिन अवरुद्ध भएको थियो भने प्राथमिक स्वास्थ्य चौकीहरुले त्रिपालमुनी बसेर सेवा प्रदान गरेका थिए । यसैगरी कतिपय स्थानका खानेपानीका मूल सुक्नुका साथै कतिपयका पाइप तथा इन्टेक भत्किएर खानेपानी अवरुद्ध भएको थियो ।बिगत चालिस वर्षमा यस जिल्लामा आएका प्रकोप घटना तथा त्यसबाट भएको क्षति विवरणका आधारमा निम्नानुसार प्रकोपलाई स्तरीकरण गरिएको छ । यसैगरी हालका बर्षमा आएर चट्याङ्ग र सडक दुर्घटना का कारण पनि धेरै ठुलो मात्रामा जनधनको क्षति गर्ने गरेको छ ।

तालिका २: मकवानपुर जिल्लामा १३ वर्ष (सन् २०११ जुन देखि २०२४ अगष्ट १४ सम्म) मा भएको क्षतिका आधारमा गरिएको प्रकोपको स्तरिकरण

प्रकोपका कारण भएको क्षतिको तथ्यांक गृह मन्त्रालयको वेभसाइट http://www.drrportal.gov.np/ बाट लिइएको छ । प्रकोप स्तरीकरणका लागि जम्मा १०० अंकभार निर्धारण गरी घटनाको बारम्बारतालाई २० अंक, मानवीय क्षतिलाई ३० अंक, बेपत्ता र घाइतेलाइ १० अंक, प्रभावित परिवारलाइ १० अंक, घर क्षतिलाइ १० अंक, चौपाया क्षति १० अंक, आर्थिक क्षतिलाइ १० अंक प्रदान गरी सोही अंकभारको आधारमा स्तरीकरण गरिएको छ ।

क्र.सं	प्रकोपका घटना	घटना संख्या	मानव क्षति मृत्यु	बेपत्ता र घाइते	प्रभावित परिवार	घर क्षति	चौपाया क्षति	आर्थिक क्षति	प्राप्ताङ्क	स्तर
१	भूकम्प	१	३३	२२९	८६०४३	३८७४२	०	५१०००००००	३३।१	१
२	आगलागी	३४२	१५	१०१	३९६	४०७	५८	६३५१७९४६०	२०।८	२
३	चट्याङ	१७१	८२	२८७	१७२	२०	३१	२१५९०००	१९।९	३
४	महामारी कोभिड १९	१	१७१	०	१८१६७	०	०	०	१६।४	४
५	पहिरो	७७	१९	२४	५४	२९	०	५७०००००	४।३२	५
६	बाढी	४८	२६	७	६५	५२	०	४४८५०००	३।८	६
७	जंगली जनावरको आक्रमण	१६	१	१७	१८	१	०	०	०।८२	७
८	हुरीबतास	८	२	१८	११	७	०	१९५००००	०।६८	८
९	अन्य	२	१	१	२	०	०	०	०।१६	९
१०	महामारी डेंगु	१	१	०	११९	०	०	०	०।१३	१०
११	सर्पदंश	१	०	१	०		०	०	०।०४	११
जम्मा		१५०	४९	६६	२६७	८९	०	१२१३५०००	१००	

स्रोतः http://www.drrportal.gov.np/, *गृह मन्त्रालय र स्वास्थ्य कार्यालय, मकवानपुर*

विगत ६ वर्ष (२०१८ जुन देखि २०१३ अगष्ट १४ सम्म) मकवानपुर जिल्लाका पालिकाहरुमा प्रकोपका कारण भएको क्षति विवरण

तालिका ३: बाग्मती गाउँपालिका

क्र.सं	प्रकोपका घटना	घटना संख्या	मानव मृत्यु	बेपत्ता र घाइते	प्रभावित परिवार	घर क्षति	चौपाया क्षति	आर्थिक क्षति
१	आगलागि	१७	०	३	२०	२४	१	११३८२५००
२	पहिरो	२	४	४	५	१	०	२००००००
३	चट्याङ	५	१	६	७	१	०	०
४	महामारी कोभिड १९	१	४	०	२९६	०	०	०
५	महामारी डेंगु	०	०	०	०	०	०	०
	जम्मा	२५	९	१३	३२८	२६	१	१३३८२५००

स्रोत: http://www.drrportal.gov.np/, गृह मन्त्रालय र स्वास्थ्य कार्यालय, मकवानपुर

तालिका ४: बकैया गाउँपालिका

क्र.सं	प्रकोपका घटना	घटना संख्या	मानव मृत्यु	बेपत्ता र घाइते	प्रभावित परिवार	घर क्षति	चौपाया क्षति	आर्थिक क्षति
१	जनावरको आक्रमण	२	०	१	२	०	०	
२	आगलागि	२२	१	१	२४	२२	३	९१७५०००
३	बाढी तथा अत्यधिक वर्षा	१	०	०	०	०	०	
४	पहिरो	८	०	०	२	१	०	०
५	सर्पदंश	१	१	०	१	०	०	
६	चट्याङ	१५	६	२१	२२	०	२	०
७	महामारी कोभिड १९	१	५	०	३२५	०	०	०
८	महामारी डेंगु	१	०	०	१	०	०	०
	जम्मा	५१	१३	२३	३७७	२३	५	९१७५०००

स्रोत: http://www.drrportal.gov.np/, गृह मन्त्रालय र स्वास्थ्य कार्यालय, मकवानपुर

तालिका ५: भिमफेदी गाउँपालिका

क्र.सं	प्रकोपका घटना	घटना संख्या	मानव मृत्यु	बेपत्ता र घाइते	प्रभावित परिवार	घर क्षति	चौपाया क्षति	आर्थिक क्षति
१	आगलागि	१३	१	१	१७	१९	९	४८२५०००
२	बाढी तथा अत्यधिक वर्षा	५	१	०	२	१	०	२१५०००
३	पहिरो	२०	१	३	७	३	०	५५००००
४	चट्याङ	६	०	१०	९	१	३	६०००००
५	महामारी कोभिड १९	१	७	०	७७३	०	०	०
६	महामारी डेंगु	१	०	०	१	०	०	०
	जम्मा	४६	१०	१४	८०९	२४	१२	६१९००००

स्रोतः http://www.drrportal.gov.np/, गृह मन्त्रालय र स्वास्थ्य कार्यालय, मकवानपुर

तालिका ६: हेटौंडा उप महानगरपालिका

क्र.सं	प्रकोपका घटना	घटना संख्या	मानव मृत्यु	बेपत्ता र घाइते	प्रभावित परिवार	घर क्षति	चौपाया क्षति	आर्थिक क्षति
१	जनावरको आक्रमण	३	०	४	४	०	०	०
२	आगलागी	९४	३	२५	९७	५२	०	७०५०३०००
३	बाढी तथा अत्यधिक वर्षा	४	२	१	५	३	०	२५००००
४	चट्याङ	११	२	१२	११	०	०	५००००
५	हावाहुरी	२	०	१	२	०	०	१५००००
६	महामारी कोभिड १९	१	१२३	०	१२२५४	०	०	०
७	महामारी डेंगु	१	१	०	११३	०	०	०
	जम्मा	**११६**	**१३१**	**४३**	**१२४८६**	**५५**	**०**	**७०९५३०००**

स्रोतः http://www.drrportal.gov.np/, गृह मन्त्रालय र स्वास्थ्य कार्यालय, मकवानपुर

तालिका ७: इन्द्रसरोबर गाउँपालिका

क्र.सं	प्रकोपका घटना	घटना संख्या	मानव मृत्यु	बेपत्ता र घाइते	प्रभावित परिवार	घर क्षति	चौपाया क्षति	आर्थिक क्षति
१	आगलागी	५	०	१	५	४	०	२२००००
२	बाढी तथा अत्यधिक वर्षा	७	०	०	९	१३	०	३१७००००
३	पहिरो	२६	४	४	१४	४	०	११५००००
४	चट्याङ	१	०	१	१	०	०	
५	हावाहुरी	१	०	०	२	४	०	१२०००००
६	महामारी कोभिड १९	१	०	०	१०३	०	०	०
७	महामारी डेंगु	०	०	०	०	०	०	०
	जम्मा	४१	४	६	१३४	२५	०	७७२००००

स्रोतः http://www.drrportal.gov.np/, गृह मन्त्रालय र स्वास्थ्य कार्यालय, मकवानपुर

तालिका ८: कैलाश गाउँपालिका

क्र.सं	प्रकोपका घटना	घटना संख्या	मानव मृत्यु	बेपत्ता र घाइते	प्रभावित परिवार	घर क्षति	चौपाया क्षति	आर्थिक क्षति
१	जनावरको आक्रमण	१	०	२	१	०	०	०
२	ऋागलागि	१९	१	०	२२	२५	१०	९३२६६६०
३	बाढी तथा अत्यधिक वर्षा	३	१	०	४	३	०	६०००००
४	पहिरो	२	०	१	२	०	०	१००००००
५	चट्याङ	७	१	२७	२५	०	०	०
६	महामारी कोभिड १९	१	२	०	२३१	०	०	०
७	महामारी डेंगु	०	०	०	०	०	०	०
	जम्मा	३३	५	३०	२८५	२८	१०	१०९२६६६०

स्रोतः http://www.drrportal.gov.np/, गृह मन्त्रालय र स्वास्थ्य कार्यालय, मकवानपुर

तालिका ९: मकवानपुरडी गाउँपालिका

क्र.सं	प्रकोपका घटना	घटना संख्या	मानव मृत्यु	बेपत्ता र घाइते	प्रभावित परिवार	घर क्षति	चौपाया क्षति	आर्थिक क्षति
१	आगलागी	९	१	२	१०	१२	०	७४५००००
२	बाढी तथा अत्यधिक वर्षा	१	०	१	१	०	०	०
३	पहिरो	१	०	१	१	१	०	०
४	चट्याङ	१६	४	२९	२५	१	०	६५०००
५	हावाहुरी	१	०	०	२	२	०	६०००००
६	महामारी कोभिड १९	१	५	०	५८६	०	०	०
७	महामारी डेंगु	१	०	०	२	०	०	०
	जम्मा	३०	१०	३३	६२७	१६	०	८११५०००

स्रोतः http://www.drrportal.gov.np/, गृह मन्त्रालय र स्वास्थ्य कार्यालय, मकवानपुर

तालिका १०: मनहरी गाउँपालिका

क्र.सं	प्रकोपका घटना	घटना संख्या	मानव मृत्यु	बेपत्ता र घाइते	प्रभावित परिवार	घर क्षति	चौपाया क्षति	आर्थिक क्षति
१	जनावरको आक्रमण	१०	१	१०	११	१	०	०
२	ऋागलागि	१८	०	२	२१	२१	७	१२६९१०००
३	अन्य	२	१	२	२	०	०	०
४	चट्याङ	७	५	७	८	०	०	०
५	हावाहुरी	१	०	२	१	१	०	
६	महामारी कोभिड १९	१	१४	०	१७२४	०	०	०
७	महामारी डेंगु	१	०	०	१	०	०	०
	जम्मा	४०	२१	२३	१७६८	२३	७	१२६९१०००

स्रोतः http://www.drrportal.gov.np/, गृह मन्त्रालय र स्वास्थ्य कार्यालय, मकवानपुर

तालिका ११: राक्सिराङ्ग गाउँपालिका

क्र.सं	प्रकोपका घटना	घटना संख्या	मानव मृत्यु	बेपत्ता र घाइते	प्रभावित परिवार	घर क्षति	चौपाया क्षति	आर्थिक क्षति
१	आगलागी	९	०	०	९	८	१	३७३२०००
२	बाढी तथा अत्यधिक वर्षा	२	२	०	२	०	०	
३	पहिरो	४	१	०	७	८	०	०
४	चट्याङ	१५	५	२६	१९	०	२	०
५	हावाहुरी	२	२	२	४	०	०	
६	महामारी कोभिड १९	१	२	०	२३८	०	०	०
७	महामारी डेंगु	१	०	०	१	०	०	०
	जम्मा	३४	१२	२८	२८०	१६	३	३७३२०००

स्रोतः http://www.drrportal.gov.np/, गृह मन्त्रालय र स्वास्थ्य कार्यालय, मकवानपुर

तालिका १२: थाहा नगरपालिका

क्र.सं	प्रकोपका घटना	घटना संख्या	मानव मृत्यु	बेपत्ता र घाइते	प्रभावित परिवार	घर क्षति	चौपाया क्षति	आर्थिक क्षति
१	आगलागी	१७	०	३	२०	१६	३	२२०४३०००
२	बाढी तथा अत्यधिक वर्षा	१	१	१	१	०	०	०
३	पहिरो	२	१	२	४	१	०	०
४	चट्याङ	१	०	१	२	०	०	०
५	महामारी कोभिड १९	१	९	०	१६३७	०	०	०
६	महामारी डेंगु	०	०	०	०	०	०	०
	जम्मा	२२	११	७	१६६४	१७	३	२२०४३०००

स्रोतः http://www.drrportal.gov.np/, गृह मन्त्रालय र स्वास्थ्य कार्यालय, मकवानपुर

२.५ मकवानपुर जिल्लाको पालिकास्तरीय संकटाभिखुताको अवस्था:

सन् २००४ मा संयुक्त राष्ट्र संघीय विकास कार्यक्रमले तयार गरेका विगतका अभिलेखहरू, विभिन्न प्रकारका नक्सा, अन्तरवार्ता आदि विधीबाट पनि संभाव्य प्रकोपको पहिचान र प्राथमिकीकरण गरिएको थियो जसअनुसार अति बढी प्रकोपका संभावना भएका ४ वटा गाँउपालिकाहरू मकवानपुर गढी, राक्सीराङ, बकैया रवागमती पर्दछन् ।यसैगरी बढी प्रकोपको संभावना भएका गाँउपालिकाहरूमनहरी र कैलास२ वटा

छन् भने मध्यम खालको प्रकोपको संभावना भएका इन्द्रसरोवर र भीमफेदी २ वटा गाँउपालिकाहरू, हेटौंडा उप महानगरपालिका र थाहा नगरपालिकारहेका छन् । *(प्रकोप योजना २००४)*

संभाव्य क्षति स्थानीय व्यक्तिहरूको आयस्तरमा पनि भर पर्दछ । गाँउका प्रायजसो घरहरू माटो, ढुंगाका गाह्रो, खर तथा जस्तापाताको छाना भएका छन् । ती घरहरू बाढी, हुरी बतास जस्ता अन्य प्राकृतिक प्रकोपबाट जोगाउन मुश्किल पर्दछ । हेटौडा उपमहानगरपालिका क्षेत्रमा भने कंक्रिट (पक्कि) घरहरू भएकाले तुलनात्मक रुपले बाढी, हुरी बतास जस्ता प्रकोपबाट केही हद सम्म रोक्न सकिन्छ ।

प्रकोपबाट हुन सक्ने मृत्यु, चोटपटक, महामारी जस्ता रोगव्याध, आर्थिक नोक्सानी र वातावरणीय क्षतिको संभावना नै जोखिम हो ।यसरी जोखिम मापन गर्दा मकवानपुर जिल्लाका मकवानपुर गढी गाँउपालिकाको आमभंज्याङ्ग र मकवानपुरगढी, भीमफेदी गाँउपालिकाको भैसेर निवुवाटार, राक्सीराङ गाँउपालिकाको सरिखेत तथा बकैयाको छतिवन अति बढी जोखिममा पर्दछन् ।यसै गरी २गाँउपालिकाहरु वागमति र मनहरी गाँउपालिकाहरु बढी जोखिममा पर्दछन् भने मध्यम खालको जोखिममा अन्य गापा तथा नपा र हेटौंडा उपमनपा पर्दछन् । सवै भन्दा कम जोखिममा भीपफेदी गापाको कोगटे पर्दछ । प्रकोप व्यवस्थापन कार्य गर्दा अति बढी जोखिम क्षेत्रका गाँउपालिकाहरूलाई पहिलो प्राथमिकता दिनुपर्दछ । *(प्रकोप योजना २००४)*

विभिन्न प्रकारका सेवाप्रदायक संघ संस्था (राष्ट्यि तथा अन्तर्राष्ट्यि गैसस, दातृ संस्थाद्धारा संचालित कार्यक्रम) र वित्तिय संस्थाहरू जिल्लामा कार्यरत भएतापनि ती संघ संस्थाहरू सदरमुकाम (हेटौडा उपमनपा) तथा अन्य सुगम स्थानहरूमा मात्र सिमित छन् । जिल्लामा एम्बुलेन्स, यातायातका साधन, खानेपानीको ट्यांकीका अतिरिक्त प्रयाप्त मात्रामा डाक्टर, स्वयमंसेवक, खाधान्न आदि उपलब्ध छैन । दमकल, डुंगा, डोजर, दक्ष पौडीबाजहरू, उद्धार र राहत संचालकहरू जस्ता प्रकोप व्यवस्थापनको लागि अन्य आवश्यक पूर्वाधारहरू अझै सम्म जिल्लाको आवश्यकता अनुसार नगन्य नै छन् ।

सन् २००२ मा मकवानपुर गढीको आमभञ्ज्याङ्ग, सुकौरा र मकवानपुरगढी, भीमफेदीको भैंसे, कोगटे र इपा, हेटौंडाको बसामाडी, पदमपोखरी, चुरियामाइ र हटिया, बकैयाको छतिवन र शिखरपुर, मनहरीको हांडीखोला र मनहरी, राक्सिराङ्गको राक्सिराङ्ग, कांकडा र सरिखेत, कैलासको कालिकाटार र खैराङ्ग तथा थाहाको पालुङ्ग बढी प्रभावित भएका थिए । *(जिल्ला प्रकोप प्रतिबेदन २००६)*

सन् २००३ मा बकैयाको छतिवन, मनहरीको मनहरी र हांडीखोला, मकवानपुरगढीको मकवानपुरगढी, कैलासको नामटार, वागमतीको राईगाउ र फापरवारी तथा हेटौडाको पदमपोखरी बढी प्रभावित भएका थिए । *(जिल्ला प्रकोप प्रतिबेदन २००६)*

सन् २००४ मा मकवानपुर गढीको आमभञ्ज्याङ्ग, सुकौरा र मकवानपुरगढी, भीमफेदीको भीमफेदी र भैंसे, हेटौंडाको बसामाडी, हर्नामाडी र हटिया तथा साविक हेटौंडा-१० र ११, बकैयाको छतिवन, धियाल,

शिखरपुर र ठिङ्गनमनहरीको हांडीखोला र मनहरी, राक्सीराङको कांकडा, इन्द्रसरोवरको कुलेखानी तथा वागमतीको फापरबारी बढी प्रभावित भएका थिए । *(जिल्ला प्रकोप प्रतिबेदन २००६)*

विगत ४० वर्षयता मकवानपुर जिल्लामा आइरहने प्रकोपका घटनाहरूलाई हेर्ने हो भने यहाँ बाढी तथा पहिरो नै बढी मात्रामा देखिएका थिए भने २०७२ बैशाख १२ गते आएको भूकम्प र त्यसपछिको लगातारका पराकम्पले पुऱ्याएको क्षतिका कारण भूकम्प नै प्रमुख प्रकोपका रुपमा देखिएको छ । ठूला प्रकोपलाई स्मरण गर्दा मकवानपुर जिल्लामा २०५०, २०५९ र २०६१ सालको बाढी र पैरोलाई स्मरण गराउछ भने २०७२को भूकम्प कसैले पनि विर्सन सकेका छैनन् । जुन प्रकोपका कारण मकवानपुर जिल्लाका सबै गाँउपालिका तथा नगरपालिका कुनै पनि जोखिमबाट अछुतो रहेन । सबै गाँउपालिका तथा नगरपालिकामा जन तथा धनको क्षति भयो । उत्तरी क्षेत्रमा रहेका गाँउपालिका तथा नगरपालिकामा धेरै क्षति भयो भने दक्षिणतर्फ रहेका गाँउपालिका तथा उपमहानगरपालिकामा तुलनात्मक रुपमा कम क्षति भएको छ । त्यसैका आधारमा यहा रहेका गाँउपालिका तथा उप महानगरपालिकालाई जोखिमका हिसाबले निम्नानुसार वर्गीकरण गरी तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका १३: मकवानपुर जिल्लाका संकटाभिमूख गापा/नपाको जनसंख्या विवरण

सि.नं	गापा/नपा/उपमनपा	कूल घरधुरी	कूल पुरुष	कूल महिला	कूल जनसंख्या	सङ्कटासन्नताको अवस्था	प्रकोपको क्षेत्र	कैफियत
१	**वागमती गाँउ पालिका**							
	राईगाऊ	१,८९३	४,९७७	५,३९१	१०,३६८	मध्यम	बाढी र चटयांग	**१,२,३ वडा**
	बेतिनी	६१७	१,६६७	१,६८४	३,३५१	उच्च	बाढी र चटयांग	९ वडा
	फापरवारी	३,२२१	७,९९१	८,७८५	१६,७७६	मध्यम र उच्च	बाढी, चटयांग, आगलागी	
	जम्मा	*५७३१*	*१४६३५*	*१५८६०*	*३०४९५*			
२	**बकैया गाँउ पालिका**							
	धियाल	१,०९०	२,९३७	३,००८	५,९४५	मध्यम	महामारी, आगलागी र बाढी	१,२ ३ वडा
	मन्थली	५०९	१,३५२	१,४१०	२,७६२	मध्यम	बाढी र चटयांग	
	ठिंगन	७१३	२,०३७	२,२३३	४,२७०	उच्च	चटयांग र पहिरो	
	शिखरपुर	१,०५४	२,८५१	३,०४५	५,८९६	मध्यम	बाढी, पहिरो र चट्यांग	
	छतिवन	४,१७२	९,९५२	१०,७९५	२०,७४७	उच्च	बाढी, महमारी	
	जम्मा	*७५३८*	*१९१२९*	*२०४९१*	*३९६२०*			
३	**मकवानपुर गढी गाँउपालिका**							
	आमभञ्ज्याङ्ग	१,४०३	३,३३०	३,५७६	६,९०६	उच्च	बाढी, पहिरो र चटयांग	
	मकवानपूर गढी	२,५७६	६,१८७	६,६१९	१२,८०६	मध्यम	बाढी, पहिरो र चटयांग	

सि.नं	गापा/ नपा/उपम नपा	कूल घरधुरी	कूल पुरुष	कूल महिला	कूल जनसंख्या	सङ्कटासन्नता को अवस्था	प्रकोपको क्षेत्र	कैफियत
	सूकौरा	६५४	१,७२१	१,८०४	३,५२५	उच्च	बाढी, पहिरो र चटयांग	
	बूढीचौर	३७०	१,०४१	१,०४४	२,०८५	मध्यम-उच्च	बाढी, पहिरो र चटयांग	
	जम्मा	५००३	१२२७९	१३०४३	२५३२२			
४	भीमफेदी गाँउपालिका							
	भैंसे	१,३८८	३,२२८	३,४८९	६,७१७	उच्च	पहिरो	
	भिमफेदी	१,१६१	२,५०३	२,९३७	५,४४०	उच्च	बाढी, पहिरो र चटयांग, दुर्घटना	
	इपा पञ्चकन्या	४५९	१,२५६	१,२४१	२,४९७	मध्यम	पहिरो र चटयांग	
	निबुवाटार	८८४	२,००६	२,२५३	४,२५९	मध्यम	चटयांग, दुर्घटना	
	कोगटे	२८०	५९३	६८६	१,२७९	मध्यम	पहिरो र चटयांग	
	नमटार	५७१	१४६४	१४७४	२९३९	मध्यम	पहिरो र दुर्घटना	१,२ र ३ वडा
	जम्मा	४७४३	११०५१	१२०८०	२३१३१			
५	इन्द्रसरोवर गाँउपालिका							
	फाखेल	१,०११	२,१०२	२,४२२	४,५२४	उच्च	पहिरो र चटयांग, दुर्घटना	
	कुलेखानी	६७०	१,४०१	१,५६८	२,९६९	उच्च	पहिरो र दुर्घटना	
	मार्खु	६३४	१,४५२	१,६१९	३,०७१	उच्च	डुबान पहिरो र दुर्घटना	
	सिस्नेरी	७३९	१,५५४	१,६९१	३,२४५	उच्च	पहिरो र दुर्घटना	
	जम्मा	३०५४	६५०९	७३००	१३८०९			
६	थाहा नगरपालिका							
	थाहा नगरपालिका	४,७७९	१०,३१५	११,४०२	२१,७१७	उच्च	पहिरो र चटयांग, दुर्घटना	
	आग्रा	१,५७२	३,८५०	३,९८६	७,८३६	उच्च	पहिरो आगलागी र महामारी	
	टिष्टुङ्ग	१,४०५	३,४०९	३,६३२	७,०४१	उच्च	पहिरो र दुर्घटना	
	चित्लाङ्ग	१,१७२	२,२३७	२,७९२	५,०२९	उच्च	हावाहुरी, दुर्घटना र वन्यजन्तु	
	जम्मा	८९२८	१९८११	२१८१२	४१६२३			
७	कैलास गाँउपालिका							
	भार्ता	६९३	२,१४३	२,०२६	४,१६९	मध्यम	बाढी, पहिरो महामारी र आगलागी	
	डांडाखर्क	७२०	२,०२०	२,००१	४,०२१	उच्च	बाढी, पहिरो	

सि .नं	गापा/ नपा/उपम नपा	कूल घरधुरी	कूल पुरुष	कूल महिला	कूल जनसंख्या	सङ्कटासन्नता को अवस्था	प्रकोपको क्षेत्र	कैफियत
							महामारी	
	गोगने	९८३	२,५९८	२,७४७	५,३४५	उच्च	बाढी, पहिरो महामारी	
	कालिकाटार	७९६	२,३८४	२,३३९	४,७२३	उच्च	बाढी, पहिरो महामारी	
	नामटार	११३८	२९३०	२९४७	५८७७	उच्च	बाढी, पहिरो महामारी र आगलागी, चट्यांग	१ देखि ६ नं वडा
	जम्मा	***४३३०***	***१२७०५***	***१२०६०***	***२४१३५***			
८	**राक्सीराङ गाँउपालिका**							
	कांकडा	१,३०४	३,९५९	३,८८१	७,८४०	उच्च	पहिरो र आगलागी	
	खैराé	५८३	१,७४४	१,६४५	३,३८९	मध्यम	पहिरो महामारी र आगलागी	
	राक्सिराé	१,१५२	३,२४७	३,३२५	६,५७२	मध्यम	बाढी पहिरो हावाहुरी आगलागी	
	सरिखेत	१,५१८	४,१६०	४,२३१	८,३९१	मध्यम	बाढी पहिरो हावाहुरी आगलागी	
	जम्मा	**४५५७**	**१३११०**	**१३०८२**	**२६१९२**			
९	**मनहरी गाँउपालिका**							
	हांडीखोला	३६७६	८८९०	९५२५	१८१४५	उच्च	बाढी वन्यजन्तु, आगलागी	
	मनहरी	४२१५	९६३०	१०३५४	१९९८४	मध्यम	बाढी वन्यजन्तु, आगलागी, दुर्घटना	
	जम्मा	**७८९१**	**१८५२०**	**१९८७९**	**३८३९९**			
१०	हेटौंडा उमनपा	३४,२७०	७४,९६४	७७,९११	१५२,८७५	मध्यम	सडक दुर्घटना, डुबान, आगलागी, पहिरो, वन्यजन्तु	
	जम्मा	८०९८५	२०२०८३	२१३५१८	४१५६०१			

प्रस्तुत तालिका विगतमा जाइका, युएनडीपी नेपाल लगायत अन्य संस्थाहरूले जिल्लामा गरेको संकटासन्नताको अध्ययन, डिस्इन्भेटर डाटा र विगत ३० वर्षको अवधिमा प्रकोपले पुऱ्याएको मानवीय, आर्थिक, भौतिक, पशु, बालीनाली जग्गाजमीन आदिको क्षतिको आधारमा तयार पारिएको हो । जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति मकवानपुरको गत वर्षको बैठकले केही गाँउपालिकाहरू- बकैया (सिखरपुर) मकवानपुर गढी (मकवानपुरगढी)हेटौंडा (बसामाडी र पदमपोखरी)कैलास (कालिकाटार)भीमफेदी (निवुवाटार र भिमफेदी)इन्द्रसरोवर (कुलेखानी र सिस्नेरी) लाई जलउत्पन्न प्रकोपका हिसाबले मध्यम जोखिममा राख्नुपर्ने सुझाव प्राप्त भएको छ । माथी उल्लेखित परिमार्जन गर्नुपर्ने गाँउपालिकाहरूमध्ये भीमफेदी (निवुवाटार र

भिमफेदी)हेटौंडा (पदमपोखरी र बसामाडी) इन्द्रसरोवरको (कुलेखानी र सिस्नेरी) कुलेखानीको जलासयबाट प्रभावित हुनसक्ने सम्भावित गाँउपालिकाहरू रहेको देखिन्छ भने थाहाको दामन र आग्राको चिसापानी क्षेत्र राष्ट्रिय स्तरमा मौसमविदको टोलीले गरेको अध्ययनको आधारमा देशको ४८ वटा स्थान अत्यन्तै जोखिमपूर्ण क्षेत्र घोषणा गरिएको सुचीमा यो क्षेत्र समेत रहेको छ । यसै गरी २०७२ सालमा आएको भूकम्प र यसबाट भएको क्षतिको आधारमा समग्र जिल्लाको संकटासन्नताको अवस्थामा परिवर्तन भएको छ जसलाई माथिको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

२.६ परिस्थिति तथा योजना तर्जुमासम्बन्धी पूर्वानुमान

विगतको तथ्यांकको आधारमा हेर्दा यस वर्ष मकवानपुर जिल्लामा बाढी तथा पहिरोबाट ५००० परिवार, भूकम्पका दृष्टीले ५० हजार परिवार र चट्याङ्गबाट ३०० परिवार प्रकोप प्रभावित हुने सम्भावना रहेकोले सोही अनुमानका आधारमा यो योजना तर्जुमा गरिएको छ । प्रकोप प्रभावित मध्ये ६० प्रतिशत परिवार विस्थापित हुने गरेको विगतका तथ्यांकहरूले देखाउछन् । सोही अनुसार प्रकोप प्रभावित हुन सक्ने जनसंख्याको अनुमान निम्नानुसार तालिकामा देखाइएको छ ।

तालिका १४: मकवानपुर जिल्लाको *बाढीपहिरो* कारण निम्तिने विपद्को परिस्थितिको पूर्वानुमान

न्यूनतम पूर्वतयारीका लागि अन्दाजी जनसंख्या	जनसंख्या %	प्रभावित कुल जनसंख्या			विस्थापित कुल जनसंख्या		
		२५०००			१५०००		
		पुरुष	महिला	जम्मा	पुरुष	महिला	जम्मा
प्रभावित कुल जनसंख्या		१२२५०	१२७५०	२५०००	७३५०	७६५०	१५०००
परिवारसंख्या	(सरदर ५ /परिवार)			५०००			३०००
प्रजननयोग्य उमेरका महिला	२५%		३१८८			१९१३	
जेष्ठनागरिक, ६० वर्षभन्दा बढी उमेरका जनसंख्या	३० (%)	३६७५	३८२५	७५००	२२०५	२२९५	४५००
१९ वर्षसम्मका बालबालिकाको संख्या	४६%	५६३५	५८६५	११५००	३३८१	३५१९	६९००
१०-१९ वर्षका किशोर-किशारीको संख्या	२२%	२६९५	२८०५	५५००	१६१७	१६८३	३३००
दलित को संख्या	११%	१३४८	१४०३	२७५०	८०९	८४२	१६५०
एकदमै गरिब व्यक्तिको संख्या	३३%	४०४३	४२०८	८२५०	२४२६	२५२५	४९५०
दीर्घकालीन बिमारी भएका व्यक्तिको संख्या				०			०
एच्आईभी/एड्सबाट संक्रमित जनसंख्या				०			०
गर्भवती तथा दूध खुवाउने आमाको संख्या	५%		६३८	६३८		३८३	३८३
गर्भवती महिलाको संख्या	२.३%		२९३३	२९३३		१७६०	१७६०
प्रतिमहिना प्रसूतिको अन्दाजी संख्या	०.२५%		३२	३२		१९	१९

न्यूनतम पूर्वतयारीका लागि अन्दाजी जनसंख्या	जनसंख्या %	प्रभावित कुल जनसंख्या			विस्थापित कुल जनसंख्या		
		२५०००			१५०००		
		पुरुष	महिला	जम्मा	पुरुष	महिला	जम्मा
प्रतिमहिना शिशुको अन्दाजी संख्या	०.२५%	३१	३२	६३	१८	१९	३८
प्रतिमहिना आपत्कालीन प्रसूति सेवा चाहिने महिलाको अपेक्षित संख्या	०.०३८%		४८	४८		२९	२९
प्रतिमहिना जटिलता हुने शिशुको अपेक्षित	०.०२५%	३१	३२	६३	१८	१९	३८
६-९ वर्षसम्मका बालबालिकाको संख्या	११%	१३४८	१४०३	२७५०	८०९	८४२	१६५०
५ वर्षमुनिका बालबालिकाको संख्या	१३%	१५९३	१६५८	३२५०	९५६	९९५	१९५०
६-११ महिनासम्मका बालबालिकाको संख्या	१%	१२३	१२८	२५०	७४	७७	१५०
१२-२३ महिनासम्मका बालबालिकाको संख्या	३%	३६८	३८३	७५०	२२१	२३०	४५०
२४-५९ महिनासम्मका बालबालिकाको संख्या	८%	९८०	१०२०	२०००	५८८	६१२	१२००
६-५९ महिनासम्मका बालबालिकाको संख्या	१२%	१४७०	१५३०	३०००	८८२	९१८	१८००
६-५९ महिनासम्मका कुपोषित बालबालिका	१३%	१५९३	१६५८	३२५०	९५६	९९५	१९५०
६-५९ महिनासम्मका मध्यम रूपमा कुपोषित बालबालिका	१०%	१२२५	१२७५	२५००	७३५	७६५	१५००
६-५९ महिनासम्मका तीव्र रूपमा कुपोषित	३%	३६८	३८३	७५०	२२१	२३०	४५०

<u>तालिका १५: मकवानपुर जिल्लाको भूकम्पको कारण निम्तिने विपद्को परिस्थितिको पूर्वानुमान</u>

न्यूनतम पूर्वतयारीका लागि अन्दाजी जनसंख्या	जनसंख्या %	प्रभावित कुल जनसंख्या			विस्थापित कुल जनसंख्या		
		२५००००			१५००००		
		पुरुष	महिला	जम्मा	पुरुष	महिला	जम्मा
प्रभावित कुल जनसंख्या		१२२५००	१२७५००	२५००००	१४७००	७६५००	१५००००
परिवारसंख्या	(सरदर ५ /परिवार)			५००००			३००००
प्रजननयोग्य उमेरका महिला	२५%		३१८७५			१९१२५	
जेष्ठनागरिक, ६० वर्षभन्दा बढी उमेरका जनसंख्या	३० (%)	३६७५०	३८२५०	७५०००	४४१०	२२९५०	२७३६०
१९ वर्षसम्मका बालबालिकाको संख्या	४६%	५६३५०	५८६५०	११५०००	६७६२	३५१९०	४१९५२
१०-१९ वर्षका किशोर-किशारीको संख्या	२२%	२६९५०	२८०५०	५५०००	३२३४	१६८३०	२००६४
दलितको संख्या	११%	१३४७५	१४०२५	२७५००	१६१७	८४१५	१००३२
एकदमै गरिब व्यक्तिको संख्या	३३%	४०४२५	४२०७५	८२५००	४८५१	२५२४५	३००९६
दीर्घकालीन बिमारी भएका व्यक्तिको संख्या				०			०

न्यूनतम पूर्वतयारीका लागि अन्दाजी जनसंख्या	जनसंख्या %	प्रभावित कुल जनसंख्या			विस्थापित कुल जनसंख्या		
		२५००००			१५००००		
		पुरुष	महिला	जम्मा	पुरुष	महिला	जम्मा
एच्आईभी/एड्सबाट संक्रमित जनसंख्या				०			०
गर्भवती तथा दूध खुवाउने आमाको संख्या	५%		६३७५	६३७५		३८२५	३८२५
गर्भवती महिलाको संख्या	२.३%		२९३२५	२९३२५		१७५९५	१७५९५
प्रतिमहिना प्रसूतिको अन्दाजी संख्या	०.२५%		३१९	३१९		१९१	१९१
प्रतिमहिना शिशुको अन्दाजी संख्या	०.२५%	३०६	३१९	६२५	३७	१९१	२२८
प्रतिमहिना आपत्कालीन प्रसूति सेवा चाहिने महिलाको अपेक्षित संख्या	०.०३८%		४८५	४८५		२९१	२९१
प्रतिमहिना जटिलता हुने शिशुको	०.०२५%	३०६	३१९	६२५	३७	१९१	२२८
६-९ वर्षसम्मका बालबालिकाको संख्या	११%	१३४७५	१४०२५	२७५००	१६१७	८४१५	१००३२
५ वर्षमुनिका बालबालिकाको संख्या	१३%	१५९२५	१६५७५	३२५००	१९११	९९४५	११८५६
६-११ महिनासम्मका बालबालिकाको संख्या	१%	१२२५	१२७५	२५००	१४७	७६५	९१२
१२-२३ महिनासम्मका बालबालिकाको संख्या	३%	३६७५	३८२५	७५००	४४१	२२९५	२७३६
२४-५९ महिनासम्मका बालबालिकाको संख्या	८%	९८००	१०२००	२००००	११७६	६१२०	७२९६
६-५९ महिनासम्मका बालबालिकाको संख्या	१२%	१४७००	१५३००	३००००	१७६४	९१८०	१०९४४
६-५९ महिनासम्मका कुपोषित	१३%	१५९२५	१६५७५	३२५००	१९११	९९४५	११८५६
६-५९ महिनासम्मका मध्यम रूपमा कुपोषित बालबालिका	१०%	१२२५०	१२७५०	२५०००	१४७०	७६५०	९१२०
६-५९ महिनासम्मका तीव्र रूपमा	३%	३६७५	३८२५	७५००	४४१	२२९५	२७३६

२.७ तह तथा निकायगत भूमिका तथा जिम्मेवारी

मकवानपुर जिल्लामा विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना निर्माणका लागि संलग्न जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिका सदस्य संस्थाहरू, विषयगत क्षेत्रका अगुवा संस्थाहरू, मानवीय कार्यमा संलग्न संस्थाहरूको भूमिका र जिम्मेवारी अग्रणी रहेको छ। विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना निर्माण र कार्यान्वयनमा जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति (DDMC), विषयगत क्षेत्रको अगुवा संस्था (Cluster Lead) तथा जिल्ला अगुवा सहयोग संस्था (DLSA) को भूमिका निम्नानुसार छ।

२.७.१ जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिको भूमिका जिम्मेवारीः

जिल्लमा विपद्बाट प्रभावित व्यक्तिहरूलाई तत्काल राहत उद्दारको व्यवस्था गर्न र विपद् अल्पीकरण तथा न्यूनीकरणका क्षेत्रका काम गर्ने, प्रमुख जिल्ला अधिकारीको अध्यक्षतामा स्थानीय तहका प्रमुख/अध्यक्ष, सरकारी/गैरसरकारी, राजनैतिक दल तथा नागरीक समाज सम्मिलित जिल्लास्तरमा गठन भएको समितिलाई जिल्ला विपद् व्यावस्थापन समिति भनिन्छ । यस समितिको सचिवालयको रुपमा काम गर्ने जिल्ला प्रशासन कार्यालयमा प्रमुख जिल्ला अधिकारीले तोकेको अधिकृतले सदस्य सचिवको रुपमा कार्यगर्दै विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तर्जुमाको बैठक तथा कार्यशालाहरूको आयोजना गर्नुपर्दछ ।

२.७.२ विपद् न्यूनीकरणमा जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिको जिम्मेवारीः

- जिल्ला विपद् व्यवस्थापनको कार्यमा स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिहरूलाई समन्वय गर्ने तथा गराउने ।
- जिल्ला विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तर्जुमा गर्ने र यसलाई प्रादेशिक विपद् व्यवस्थापन समितिमा र गृह मन्त्रालय मार्फत केन्दीय विपद् व्यावस्थापन समितिमा पेश गर्ने ।
- स्थानीय तहको विपद् व्यावस्थापन समितिबाट संचालित राहत तथा उद्दार कार्यको अनुगमन गर्ने र संचालित कार्यमा आवश्यक सहयोग गर्ने ।
- समय-समयमा राहत उद्दार कार्यमा भैरहेको प्रगतिको वारेमा प्रादेशिक तथा केन्दीय विपद् व्यावस्थापन समितिलाई जानकारी दिने ।
- मौसमजन्य प्रकोप न्यूनीकरणका लागि समन्य गदै कार्य योजना वनाउने ।
- केन्द्रीय तथा प्रादेशिक विपद् व्यावस्थापन समितिबाट प्राप्त निर्देशनका आधारमा कार्य संचालन गर्ने ।
- वाह्य सहयोगका लागि सरकारी र गैरसरकारी निकायका वीच समन्वय वैठकको आयोजना गर्ने ।
- सरकारी निकाय, राष्ट्रसंघीय निकाय, राष्ट्रिय/अन्तर्राष्ट्रिय गैरसरकारी संस्था, रेडक्रस अभियानका सदस्य लगायतका निकाय र स्थानीय तहहरूकावीच प्रतिकार्यको समीक्षा गर्न नियमित वैठक संचालन गर्ने ।
- विपद् पुर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना संग समन्वय गदै स्थानिय विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा प्रतिकार्य योजना तयार गर्ने ।

२.७.३ जिल्ला क्षेत्रगत अगुवा संस्थाको भूमिका तथा जिम्मेवारी

विपद्का अवस्थामा प्रभावित समुदायलाई तत्काल जिल्लाको कुनै क्षेत्रमा परेको समस्या समाधानमा समन्वय गर्न जिल्लामा तोकिएको प्राविधिक क्षमता भएको तथा अधिकारप्राप्त व्यक्ति संस्था वा निकायलाई जिल्ला क्षेत्रगत अगुवा संस्था भनिन्छ । यस्ता क्षेत्रगत अगुवा संस्थाको काम कर्तब्य तथा जिम्मेवारी निम्नानुसार रहेको छ ।

- क्षेत्रगत सदस्य संस्था (राष्ट्रिय/अन्तर्राष्ट्रिय गैसस, सरकारी निकाय, राष्ट्रसंघीय निकाय, रेडक्रस अभियानका सदस्य आदि) का वीचमा उपयुक्त क्षेत्रगत समन्वय संयन्त्र स्थापना तथा व्यवस्थापन गर्ने ।

- राष्ट्रिय/स्थानीय तह, सरकारी निकाय, स्थानीय नागरीक समाज तथा अन्य सरोकारवाला निकाय वीच समन्वय गर्ने ।
- प्रत्येक क्षेत्रगत अगुवा संस्थाले सबै क्षेत्रगत सदस्य संस्थासंग समन्वय गरी आफ्नो विषयक्षेत्रमा विपद्को प्रकृतिमा आधारित प्रतिकार्य योजना (Scenario Based Response Plan) तर्जुमा गर्ने । यस अन्तर्गत विपद्को प्रकृति तथा योजना मान्यता, प्राथमिकताप्राप्त आपतकालीन कार्य तयारी, आपत्कालीन कार्य संवोधन गर्न प्राथमिकताप्राप्त पूर्वतयारी कार्य तयारी, प्राथमिकताप्राप्त पूर्वतयारी कार्यका लागि विद्यमान खाडल पहिचान, विषयगत कार्ययोजना आदि पर्दछन् ।
- नयाँ आपत्कालीन अवस्थाका लागि पर्याप्त आकस्मिक योजना तथा पूर्वतयारीको प्रत्याभूति गराउने ।
- क्षेत्रगत सहभागीहरू सम्बन्धित नीतिगत मार्गदर्शन तथा प्राविधिक मापदण्डका वारेमा जानकारी राख्दछन् र सोही मापदण्डका आधारमा प्रतिकार्य गर्दछन् भन्ने कुराको प्रत्याभूति गराउने ।
- विषयगत क्षेत्रका कार्यसमूहको प्रभाव र कार्यान्वयन योजनाको प्रगतिको समीक्षा गर्न तथा पर्याप्त प्रतिवेदन र प्रभावकारी सूचना प्रवाहको प्रत्याभूति दिन प्रभावकारी अनुगमन संयन्त्र स्थापना गर्ने ।
- मानवीय सहायतामा संलग्न साझेदार संस्थाका कर्मचारीको क्षमता विकासका लागि तालिम संचालन गर्न सहयोग गर्ने ।
- पूर्व निर्धारीत प्राथमिकता प्राप्त आवश्यकता पूर्तिका लागि क्षेत्रगत अगुवा संस्थाहरू अन्तिम सेवा प्रदायकका रुपमा जिम्मेवार हुन्छन् जुनकुरा पहुँच, सुरक्षा र प्राप्त कोषमा भरपर्दछ । उनीहरूको स्रोत परिचालन कार्यमा प्रमुख जिल्ला अधिकारी तथा जिल्लाविपद् व्यवस्थापन समितिले सहयोग गर्नेछ ।
- उनीहरूको कार्यक्षेत्र र कार्यक्रमको प्राथमिकताका आधारमा क्षेत्रगत साझेदारलाई समावेश गराउने ।

२.७.४ क्षेत्रगत निकायहरूको नक्सांकन तथा स्रोतसाधनको आंकलन

मकवानपुर जिल्लामा विपद्का घटना घटी आकस्मिक परिस्थिति सिर्जना भएमा तत्काल परिचालन गर्न सकिने स्रोत साधनहरूको पहिचान हुन जरुरी छ । भविष्यको योजनाको लागि तथा जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिलाई विभिन्न तह र निकायका वीच समन्वय गर्न सहयोग पुगोस भन्ने उद्देश्यले हरेक तह र निकायले विपद्को समयमा प्रतिकार्यमा संलग्न हुने निकायहरूको नाम, क्षेत्र (Cluster), सम्पर्क व्यक्ति कार्यालय, विद्यमान स्रोत र साधनको सूची, तोकिएको ढाँचामा तयार गरी क्षेत्रगत रुपमा प्रस्तुत गरिएको छ ।

साथै प्रतिकार्यमा संलग्न निकायहरूमा क्षेत्रगत रुपमा राहत कार्यका लागि भण्डार गरिराखेको गैरखाद्य सामग्री, त्रिपाल, स्वास्थ्य साम्रग्री, खानेपानी तथा सरसफाइसम्बन्धी सामग्री, आपत्कालीन शिक्षासम्बन्धी सामग्री वन्दोवस्ती सामग्रीहरूको विवरणहरु संवन्धित विषयगत क्षेत्रको शीर्षकमासमावेश गरिएको छ ।

२.७.५ सहयोगी निकायहरूमा अपुग/अभाव (GAP) देखिएका सामग्री, स्रोत साधन र क्षमता

- जिल्लास्थित सरकारी तथा गैर सरकारी संस्थाहरुको सेवा निरन्तरता योजना नरहेको ।
- मनसुन पूर्व सङ्कटासन्न क्षेत्रको पहिचान गरी सामान्य मर्मत सम्भार गर्न सक्ने दक्ष प्राविधिक तथा साधनहरूको उपलब्धतामा कमी ।
- आकस्मिक अवस्थामा पहिलो चरणमा लेखाजोखा गर्नका लागि स्वयंसेवकको तथ्यांकस्पष्ट नरहेको स्वयंसेवक तयार गरि बहुक्षेत्रीय द्रुत लेखाजोखाका बारेमा अभिमुखीकरण गरी आवस्यक सामग्री उपलब्धमा गराउनु पर्ने ।
- बाढीपहिरो प्रभावित हुने अनुमान अनुसार खाद्य सामग्रीको जिल्ला र स्थानिय तहमाअपुग देखिन्छ ।
- आवासर गैर खाद्य सामग्री अपुग देखिन्छ । जसले भूकम्पको समयमा झनै बढी अभाव रहने अनुमान गर्न सकिन्छ ।
- हेटौंडा ११ मा निर्मित आपतकालीन भण्डार गृहमा आवश्यक पर्ने सामग्रीहरू व्यवस्थित रुपमा भण्डारण गरेर राख्नुपर्ने देखिन्छ ।
- खोज तथा उद्धार कार्यका लागि नेपाल प्रहरी, नेपाली सेना र सशस्त्र प्रहरी बलको प्रतिबद्धता रहेको छ र उनिहरूलाई २०७२ मा आएको भूकम्पका कारण उत्पन्न विपद् जस्तो अवस्थामा आवश्यक खोज तथा उद्धार सामग्री तथा तालिमको थप व्यवस्थापन गर्नुपर्ने देखिन्छ । अग्नि समक यन्त्र १५ वटा , ग्यास कटर ५ वटा, व्रेकर ५ वटा, जेनेरेटर ५ के भि ए १ वटा ,सर्च लाइट ५० वटा, हेड लाइट ५० वटा , मोटर वोट २ वटा, ट्युव ३० वटा, डोरी १००० मिटर , लाइफ ज्याकेट १०० वटा ,फयर सुट २ वटा ,स्ट्रेचर ३० वटा , प्राथमिक उपचार सामाग्री ५०,पिक/सावेल/स्पेड/यास ५०/५०वटा, ग्यास माक्स सेट १० वटा अक्सिजन सिलिन्डर ५ वटा, ड्रिल मेशिन हेब्वी ५ वटा, वालुवा भरेको बोरा ४००० वटा,तार जाली २० वटा, त्रिपाल ५००० वटा, पानी भरेको वोतल १०००, टचिङ ३ सेट ,प्रोटेवल पानी ट्याङकि ५ वटा ,पेलिथिन पाइप १ इन्चको १००० मिटर ,वाटर पम्प ५ वटा, सोलार लाइट १०० वटा ,सोलार प्यानल ५ वटा , टर्च लाइट ४० वटा रहेकाछन तथापी अत्यावश्यक उद्धार सामग्रीहरुको थप वन्दोवस्त गर्न जरुरी देखिन्छ ।
- सूचना तथा सही तथ्याङ्कको अभावमा राहत वितरणमा गाऱ्हो भइरहेको छ । वास्तविक सुचनाको लाीग स्थानीय तहमा बिपद् व्यवस्थापन समितिहरूलाई सक्रिय र दक्ष बनाउदै सूचनालाई व्यवस्थित बनाउनु पर्ने देखिन्छ ।
- आपतकालीन अवस्थामा सूचना तथा अन्य अत्यावस्यक कार्य सञ्चालनका लागि जिल्लामा आपतकालीन सञ्चालन केन्द्र (Emergency Operating Centre) लाई थप क्रियाशिल वनाउनु पर्ने देखिन्छ ।
- स्वास्थ्य तथा पोषणका क्षेत्रमा औषधिहरू भएपनि बेलामा पुग्ने गरेको छैन, घाइते तथा विरामीको लागि तत्काल आवश्यक पर्ने न्युनतम मौज्दात तयारी अवस्थामा राख्नु पर्ने देखिन्छ ।
- सिफारिस र सचालन गर्दा लाग्ने खर्च (Referral cost र Operation cost) जिल्ला अस्पतालले व्यहोर्ने व्यवस्था नभएको ।
- महामारीबाट ५००० जना प्रभावित भएका छन् ,सिफारिस हुने बिरामी ५०० जना छन् ।

- जिल्ला स्तरमा मध्यम खाले traumatic care हुने स्वास्थ्य संस्थाहरुः
    - ✓ हेटौंडा अस्पताल (११० बेड)
    - ✓ हेटौंडा अर्थोपेडिक अस्पताल (१० बेड)
    - ✓ सहकारी अस्पताल (२५ वेड)
    - ✓ सन्चो अस्पताल (२५ वेड)
    - ✓ हेटौडा सिटी हस्पिटल (१५ बेड)
    - ✓ चुरेहिल अस्पताल (२५ बेड) तर जटिल ट्रमाट्रिक स्याहार व्यवस्थापन Serious traumatic care management हुने अस्पताल नभएको ।
    - ✓ सिफारिस Refer भई अस्पताल भर्ना हुने बिरामीको खर्च व्यवस्थापन नभएको ।
- माहामारीको अवस्थामा सुरक्षित बास, लत्ता कपडाको अभाव हुने ।
- खानेपानीको अभावमा बिभिन्न रोगहरू देखापर्ने भएकाले छिटो भन्दा छिटो पानी शुद्धिकरण गर्ने वा शुद्ध पानी उपलब्ध हुने बातावरण सिर्जना गर्नु पर्दछ । जम्मा १५ हजार परिवारका लागि पानी शुद्धिकरणको सामग्री उपलब्ध हुने देखिन्छ ।
- जिल्लाभरिका सबै क्षेत्रमा जान सकिने गरि सडक तथा अन्य यातायातलाई परिचालनका लागि तयारी गर्नुपर्छ ।
- बालबालिका, किशोरी, महिला तथा वृद्धवृद्धाको संरक्षणका लागि सहायता डेस्क सञ्चालन तथा मनोवैज्ञानिक परामर्शको प्रवन्ध गर्नु पर्दछ ।
- महिला, बालबालिकाको खोजतलास तथा फेला परेकालाई संरक्षणको समस्या ।
- बालबालिकाको शिक्षा निरन्तर सञ्चालन गर्न अस्थायी तथा स्थायी सिकाई केन्द्र स्थापना तथा सञ्चालन, शैक्षिक सामग्री, पोसाक, पाठ्यपुस्तक लगायतका सामग्रीको समेत ब्यवस्था मिलाउनु पर्ने देखिन्छ जुन सामग्रीहरू अभाव देखिन्छ ।

२.७.६ सामान्य प्राथमिकता प्राप्त पूर्वतयारी कार्य

विपद्को समयमा आपतकालीन कार्ययोजनालाई संवोधन गरी उपयुक्त पूर्वतयारीको सुनिश्चित गर्न तालिकामा उल्लेखित पूर्वतयारीका प्राथमिकतापूर्ण कार्यहरू जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिको बैठक तथा कार्यशालाले सहमति निर्माण गरी तय गरेको छ । प्राथमिकता प्राप्त पूर्वतयारी कार्य र कार्यान्वयन कार्यतालिका सहितको कार्ययोजना निम्नानुसार रहेको छ ।

सि. नं.	प्राथमिकता प्राप्त पूर्वतयारी कार्यको सूची	मुख्य जिम्मेवार तह	कार्यान्वयन गर्ने तरिका	समय सिमा
१.	आधारभूत, खण्डीकृत तथा जनगणना तथ्याङ्क संकलन तथा तयारी ।	जिविब्यस	वैठक	फागुन मसान्त

२.	मानवीय सहायतामा संलग्न तहहरूलाई संयुक्त लेखाजोखा विधि सम्बन्धि तालिम IRA प्रारम्भिक द्रूत लेखा जोखा, MIRA वहुक्षेत्रिय द्रूत लेखा जोखा ।	नेरेसो, प्लान नेपाल जिविब्यस	तलिम	चैत्र मसान्त
३.	विषयगत क्षेत्रवीच आन्तरिक र वाह्य समन्वय गर्न संयन्त्र स्थापना ।	जिविब्यस	कार्यशाला	मंसीर मसान्त
४.	सुरक्षा तह र अन्य संघसंस्थालाई खोजी तथा उद्धार तालिम ।	जिविब्यस,नेरेसो	तलिम	चैत्र मसान्त
५.	विपद्सम्बन्धी जनचेतना अभिवृद्धि महिला, बालबालिका, राजनीतिक पाटीका कार्यकर्ता, प्रकोप प्रभावित, यूवा, स्थानीयस्तरमा योजना निर्माणमा सहभागी हुने ब्यक्तिहरू, सामाजिक अगुवाहरू, शिक्षक र अन्य तहहरू ।	स्थानीय तह, जिविब्यस,नेरेसो, प्लान नेपाल,	भेला, गोष्ठी तथा तालिम	निरन्तर
६.	स्थानीय कार्यान्वयन गर्ने साझेदारी तहको पहिचान र सामूहिक पद्धतिको स्थापना ।	जिसस, जिविब्यस	बैठक	मंसीर मसान्त
७.	विपद् पूर्वतयारी वारेमा राजनैतिक दल र नागरीक समाजका लागि संयुक्त अभिमुखीकरण ।	स्थानीय तह, जिविब्यस,नेरेसो, प्लान नेपाल,	भेला, गोष्ठी तथा तालिम	जेठ
८.	आवधिक पुनरावलोकन र पृष्ठपोषण पद्धतिको स्थापना ।	स्थानीय तह, जिविब्यस,नेरेसो, क्षेत्रगत समुह ।	बैठक	मंसीर मसान्त
९.	कार्यसञ्चालन विधि सहितको आपतकालीन प्रतिकार्य कोषकोनिरन्तर संचालन ।	स्थानीय तह, जिविब्यस, नेरेसो	बैठक	निरन्तर
१० .	जिल्ला प्रशासन कार्यालयमा विपद् व्यवस्थापन समितिला आवश्यक उपकरण सहित सुदृढिकरण ।	जिविब्यस,जिसस, नेरेसो, प्लान नेपाल,राडो नेपाल, सिसिडिएन	बैठक	यसै आ.व. बाट
११.	नियमित अन्तरालमा संभाव्य प्रकोप नक्सा निर्माण तथा परिमार्जन ।	जिविब्यस,जिसस, नेरेसो, राडो नेपाल, सिसिडिएन	सर्वेक्षण	चैत्र मसान्त
१२	प्रकोप सम्वन्धी सूचना संकलन र वितरणका लागि जिल्लास्तरमा "पूर्व सचेतना प्रणाली"को स्थापना ।	जिविब्यस,जिसस, नेरेसो, प्लान नेपाल	बैठक	चैत्र मसान्त

१३	जोखिम तथा सङ्कटासन्न भवन (अस्पताल, विद्यालय आदी), पूर्वाधार (विद्युत स्टेशन, पूल कलर्भट आदि) को मापन ।	जिविब्यस,जिसस, नेरेसो, गाँउ/नगरपालिका	सर्वेक्षण	चैत्र मसान्त
१४	स्थानीय तह स्तरमा सुचना संजाल तयार	जिविब्यस, जिसस, नेरेसो,	कार्यशाला	चैत्र मसान्त
१५	शहरी तथा ग्रामीण योजनामा प्रकोप पछिको अस्थायी व्यवस्थापन (बसोबास)का लागि खुल्ला स्थान/क्षेत्र निर्धारण ।	जिविब्यस,जिसस, नेरेसो, ,राडो नेपाल, सिसिडिएन, स्थानीय तह	भेला तथा बैठक	साउन मसान्त
१६	विपद्बाट हुने क्षति र पूर्व सचेतना सम्बन्धी जनचेतना अभियान संचालन ।	जिविब्यस, जिसस, नेरेसो, प्लान नेपाल,	भेला तथा तालिम	निरन्तर
१७	विपद्व्यवस्थापन सम्बन्धी स्थानीय स्तरमा भएका परम्परागत शिप, ज्ञान, व्यवहार र मूल्य मान्यताहरूको अभिलेख तयार ।	जिविब्यस, जिसस, नेरेसो, प्लान नेपाल,	बैठक तथा सर्भेक्षण	निरन्तर
१८	प्रकोपबाट हुने जोखिम तथा संभाव्य क्षतिको आवधिक मापन ।	जिविब्यस, जिसस,	कार्यशाला	साउन
१९	जिल्ला विपद्व्यवस्थापन क्षेत्रमा काम गर्ने प्रमुख सरोकारवालाहरूको पहिचान ।	जिविब्यस, जिसस, नेरेसो, प्लान नेपाल,	भेला, बैठक	साउन मसान्त
२०	आपत्कालिन अवस्थाका लागि जिल्लामा सामान आपूर्ति गर्ने गोदामको व्यवस्था गर्ने ।	जिविब्यस, जिसस, प्लान नेपाल,	भेला तथा बैठक	साउन मसान्त
२१	जिल्लास्तरमा खोज तथा उद्धारको लागि स्थायी टोलीको गठन गर्ने ।	जिविब्यस, जिसस, नेरेसो, सिसिडिएन, राडो नेपाल खोज तथा उद्धार क्षेत्र	भेला तथा बैठक	साउन मसान्त
२२	स्थानीय क्षेत्रमा आपतकालिन समयमा खाली गर्नु पर्ने स्थानहरू पहिचान गर्ने ।	स्थानीय तह र सिसिडिएन राडो नेपाल	भेला तथा बैठक	साउन मसान्त
२३	सवै प्रकारका प्रकोपका लागी विपद् व्यवस्थापल सम्वन्धी विज्ञहरू भएको, योजना निर्माण समितीलाइ सक्रय वनाउने ।	जिविब्यस, जिसस, नेरेसो, प्लान नेपाल,	भेला तथा बैठक	साउन मसान्त
२४	जिल्लामा आपतकालीन सञ्चालन केन्द्र (Emergency Operation centre) स्थापनाका लागि केन्द्रिय विपद् व्यवस्थापन समितिमा पहल गर्ने ।	जिविब्यस	बैठक तथा समन्वय	निरन्तर

२५	जिल्लामा विपद् सम्बन्धी सामान भण्डारण गर्न भण्डार गृह निर्माणका लागि केन्द्रिय विपद् व्यवस्थापन समितिमा पहल गर्ने ।	जिविब्यस	बैठक तथा समन्वय	निरन्तर
२६	स्थानीयस्तरमा रहेका संगठित र स्थायी सेवाकेन्द्र/विद्यालय/सहकारी/क्लब/यूवा समूह/आमा समूह आदी संयन्त्रहरूलाई विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धि चेतना अभिवृद्धि गरी सुरक्षित समुदाय निर्माणमा परिचालन ।	जिविब्यस, जिसस, नेरेसो, प्लान नेपाल, जिल्ला शिक्षा कार्यालय	भेला तथा बैठक	निरन्तर
२७	स्थानीयविकास मन्त्रालयको स्थानीयविपद् जोखिम व्यवस्थापन योजना तर्जुमा निर्देशिका २०६८ बमोजिम प्रत्येक गाँउपालिका तथा न.पा. लाई योजना तर्जुमा गरी बजेट विनियोजनका लागि निर्देशन दिने र भए नभएको अनुगमन ।	जिविब्यस र जिल्ला समन्वय समिति	भेला तथा बैठक	निरन्तर
२८	सामुदायिक तथा संस्थागत विद्यालयको भवनको जोखिम तथा सङ्कटासन्न्ता मापन गरी भूकम्प प्रतिरोधी भवनमा विद्यालय सञ्चालन गर्न र संस्थागत विद्यालयहरूलाई क्रमश आफ्नै भवन निर्माणका लागि प्रोत्साहित ।	जिविब्यस, जिल्ला समन्वय समिति, जिल्ला शिक्षा समन्वय, इकाइ, प्रयास परियोजना, प्लान नेपाल, हेटौंडा उप महानगरपालिका	भेला, बैठक, सर्भेक्षण तथा समन्वय कार्य	निरन्तर

खण्ड- तीन

क्षेत्रगत अवधारणा र उद्देश्य

३.१ क्षेत्रगत अवधारणा तथा क्षेत्र परिचय

जिल्लामा विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनाको प्रभावकारीताका लागि अन्तर्राष्ट्रिय तथा राष्ट्रियस्तरमा विकास भएका क्षेत्र (Cluster) को अवधारणालाई आधार मानेर कार्य विभाजन गर्नु उपयुक्त हुन्छ । यस अवधारणाको कार्यान्वयन गर्न जिल्लाकोलागि केही कठिनाइ हुने भए पनि विगतका विपदका समयमा गरिएको प्रतिकार्यको अनुभवका आधारमा काम गर्न सकिने तथा गरिएको काम प्रभावकारी हुने र काममा दोहोरोपना नआउने देखिएको हुँदा यस योजनाले क्षेत्रगत अवधारणालाई आत्मसात गरेको छ ।

विपद्बाट प्रभावित मानिसलाई सरकारी तथा गैरसरकारी क्षेत्रबाट उपलब्ध गराइने मानवीय सहयोगलाई विशेषज्ञता तथा अनुभवका आधारमा परिचालन गर्नु सान्दर्भिक र वैज्ञानिक हुनेछ । यसका लागि अन्तर्राष्ट्रिय तहमै विभिन्न क्षेत्रहरू पहिचान गरिएका छन् । अतः क्षेत्रगत अवधारणालाई ‘विपद्बाट विस्थापित समुदायलाई उपलब्ध गराइने मानवीय सहयोग विशेषज्ञता प्राप्त निकाय तथा संस्थाको नेतृत्वमा उपलब्ध गराउन गरिएको कार्यविभाजन’ भनेर परिभाषित गर्न सकिन्छ ।

३.१.१ क्षेत्रगत अवधारणाका विशेषताहरुः

- विशेषगरी ठूलो विपद्को अवस्थमा सक्रिय रहने भए पनि क्षेत्रगत अवधारणाले समुदायसम्म आफ्नो उपस्थिति कायम राख्छ ।
- प्रतिकार्य (खोज, उद्दार र राहत) प्रक्रियामा विशेषज्ञताको उपयोग हुन्छ ।
- मानवीय सहयोगलाई प्रभावकारी, जिम्मेवारी र उत्तरदायी बनाउने कार्यलाई सुनिश्चित गर्छ ।
- मानवीय सहयोगका क्षेत्रको पहिचान गरी त्यसअनुरूप सहयोगको खाका तयार गर्छ ।
- प्रतिकार्यमा देखिएका कमी कमजोरीको निराकरण गरी कार्ययोजनाको समीक्षा गर्दै आवश्यकता अनुसार जिम्मेवारी निर्धारण तथा परिमार्जन गर्छ ।

३.१.२ क्षेत्रगत अवधारणाका प्रमुख उद्देश्य :

- क्षेत्रगत रूपमा मानवीय सहयोगलाई प्रभावकारी बनाउनु,
- आपत्कालीन पूर्वतयारीलाई चुस्त र कार्यान्वयनयोग्य बनाउनु,
- क्षेत्रगत समस्याको लेखाजोखा र समाधानका उपायको लागि विशेषज्ञ परिचालन गर्नु,
- समन्वय र समझदारी अभिवृद्धि गर्नु,
- क्षेत्रगत ज्ञान, सीप, प्रविधिको प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्नु ।

३.१.३ क्षेत्रगत अवधारणाको आवश्कता तथा महत्वः

- प्रतिकार्यका लागि विशेषज्ञता प्राप्त तह वा संस्थाको नेतृत्वमा कार्य विभाजन हुने भएकोले प्रत्येक क्षेत्रबाट उपलब्ध हुने आधारभूत आवश्यकताको वितरण प्रभावकारी भई सबै वर्गका प्रभावित समुदायको पहुँच कायम रहन्छ ।
- प्रत्येक क्षेत्रमा सो क्षेत्रको विशेषज्ञता प्राप्त तहले नेतृत्व गर्ने हुँदा विपद्-प्रतिकार्यका क्रममा विशेषज्ञको सेवा उपलब्ध हुन्छ ।
- आपत्कालीन समयमा गर्नु पर्ने मानवीय सहयोगसम्बन्धी कार्यको लागि आवश्यक पूर्वतयारी गर्ने व्यवस्था भएकोले वस्तुको आपूर्ति, समन्वय, सूचना प्रवाह र सहयोगको वितरण प्रभावकारी हुन्छ ।
- आपत्कालीन समयमा चाहिने सामग्रीको पूर्व बन्दोवस्त तथा भण्डारणको उचित व्यवस्था हुन्छ भने तत्कालै व्यवस्था गर्नु पर्ने अवस्था भएमा कार्य चुस्त र छिटो छरितो रूपमा हुन्छ ।
- मानवीय सहयोगका सम्पूर्ण प्रक्रिया सहभागितात्मक विधिबाट गरिने भएकाले आन्तरिक विवाद र अन्य सबै प्रकारका कठिनाई तथा बाधा हट्छन् ।
- उपलब्ध स्रोत र साधनको अधिकतम उपयोग भई सबैमा जवाफदेहीताको विकास र उत्तरदायित्वबोध हुन्छ ।

३.२ विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यका लागि क्षेत्रगत समितिहरूको संरचना तथा क्षेत्रगत अगुवाहरू :

क्र. सं	क्षेत्र	समूह प्रमुख			
		संघ/संस्था	सम्पर्क व्यक्ति	सम्पर्क ठेगाना	सम्पर्क नम्बरहरू
१	सूचना, समन्वय र खोज तथा उद्धार	जिल्ला प्रशासन कार्यालय, नेपाली सेना, नेपाल प्रहरी र सशस्त्र प्रहरी बल नेपाल र राष्ट्रि अनुसनधान विभाग	सूर्य प्रसाद सेडाई/ प्र.से. गोविन्दराज घिमिरे/ प्र.उ. सिताराम रिजाल/ स.प्र.उ. अनिल कार्की/ उ.अ.नि. प्रज्वल खड्का	जिल्ला प्रशासन कार्यालय/नेपाली सेना/नेपाल प्रहरी, सशस्त्र प्रहरी बल नेपाल र राष्ट्रि अनुसनधान	९८५५०२७७७७/ ९८५११४१०६३/ ९८५५०४५५५५, १०० र ०५७-५२००९९/ ९८५१२७२३९५/ ९८५५०६७४१७
२	खाद्य सामग्री पशु पंछी मत्स्य तथा कृषि	कृषि ज्ञान केन्द्र, भेटेरिनरी अस्पताल तथा पशु सेवा विज्ञ केन्द्र, खाद्य	कृषि अधिकृत र भेटनरी अधिकृत	कृषि ज्ञान केन्द्र/ भेटेरिनरि अस्पताल तथा पशु सेवा विज्ञ केन्द/खाद्य संस्थान	०५६-५२०११५/ ९८५५०५९५७०/ ९८५५०७०७२८/ ९८४५१०९८१५/ ०५७-४१२८२८

		संस्थान			
३	आवाश/गैर खाद्य सामग्री	शहरी विकास तथा भवन कार्यालय, रेडकस	प्रमुख/ रेडकस फोकल व्यक्ति खेमराज सापकोटा	शहरी विकास तथा भवन कार्यालय	९८५५०१५२७५/ ०५७५-२०३४४/ ९८५५०६८२५८
४	स्वास्थ्य तथा पोषण	स्वास्थ्य कार्यालय	कृष्ण बहादुर मिजार	स्वास्थ्य कार्यालय	०५७-५२०७१८ ९८५५०७१३०५
५	खानेपानी तथा सरसफाई डिभिजन नं. १	संघीय खानेपानी तथा ढल व्यववस्थापन आयोजना /खानेपानी तथा सरसफाई डिभिजन नं १ हेटौडा	मोहन लाल जोशी/ सन्तोष श्रेष्ठ	प्रमुख	९८५११७५७८८/ ९८५५०७२७२६
६	शिक्षा र संरक्षण	शिक्षा विकास तथा समन्वय ईकाई र जिल्ला समन्वय समिति	दिनानाथ गौतम/ जिल्ला समन्वय अधिकारी	इकाई प्रमुख/जिल्ला समन्वय अधिकारी	०५७-५२०५०१ ९८५५०३०५०१/ ९८५५०११२२२
७	प्रवन्ध व्यवस्थापन तथा पूनर्लाभ	जिल्ला प्रशासन कार्यलाय तथा डिभिजन वन कार्यलय	सूर्य प्रसाद सेडाई, शिव सापकोटा र विष्णु प्रसाद आचार्य	जि. प्रशासन कार्यालय प्रमुख, डिभिजन वन कार्यलय प्रमुख	९८५५०२७७७७/ ९८५५०६७९९३/ ९८५५०१९६७८

खण्ड- चार

क्षेत्रगत उद्देश्य र योजना

४.१ सूचना समन्वय र खोज तथा उद्दार क्षेत्र

४.१.१ सूचना र समन्वय क्षेत्र

विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यका लागि समन्वय तथा सूचना व्यवस्थापन र खोज तथा उद्दार क्षेत्रको महत्वपूर्ण दायित्व रहेको हुन्छ । प्रकोप प्रभावित सुमदायलाई एकीकृत रुपमा सबै प्रकारका सहयोग उपलब्ध गराउन यस क्षेत्रले विशेष भूमिका निर्वाह गर्नु पर्ने हुन्छ ।

<u>क) बाढी, पहिरो र अन्य प्रकाप पश्चातको सम्भावित परिदृश्य</u>

- सूचना प्रसारण प्रविधिहरू अवरुद्ध वा नष्ट हुने,
- सडक, पुल, विद्युत् आपूर्ति, सञ्चार आदि सार्वजनिक पूर्वाधारहरू क्षतिग्रस्त हुने,
- आवागमन अवरुद्ध भएर प्रभावित क्षेत्रमा पहुँचको कठिनाई हुने,
- आवासतथा व्यक्तिगत सम्पत्ति अस्थायी रूपमा क्षति, बालबालिका, महिला, गर्भवती तथा सुत्केरीजेष्ठ नागरिक तथा अपाङ्गता भएका व्यक्ति मुख्य रूपमा प्रभावित हुने,
- ठूलो सङ्ख्यामा मानिस विस्थापित हुने,
- उद्धार, सुरक्षा, राहत वितरणजस्ता मानवीय कार्यका लागि आवश्यक सूचना सङ्कलन गर्न र सबै क्षेत्र तथा सरोकारवालासँग समन्वयकारी भूमिका निर्वाह गर्न कठिन हुने ।

ख) क्षेत्रगत उद्देश्य

समन्वय, सूचना सङ्कलन, विश्लेषण र प्रवाहका वैकल्पिक उपायहरू पहिचान गरी सम्वन्धित क्षेत्र र सरोकारवालालाई सही सूचना उपलब्ध गराई विपद् प्रतिकार्यलाई समन्वयात्मक बनाउन सुनिश्चितता प्रदान गर्नु यस क्षेत्रको प्रमुख उद्देश्य हुनेछ । योजनाका समष्टिगत उद्देश्य निम्नअनुसार हुनेछन् :

- विपद्को समयमा सरकार, दातृ तह, सबै क्षेत्र (Cluster), सहयोगी संस्था तथा नागरिक समाजबीच समन्वय कायम गर्नु,
- निर्धारित समयभित्र "बहुक्षेत्र द्रूत लेखाजोखा विश्लेषण (Multy Cluster Initial Rapid Assessement- MIRA)" गर्न आवश्यक समन्वय गर्नु र MIRA कार्यदललाई सहयोगको व्यवस्था मिलाउनु,
- सूचना प्रवाहको वैकल्पिक उपाय पहिचान गरी सूचना प्रवाहलाई सुनिश्चित गर्नु,
- नियमित रूपमा अनुगमन गरी क्षेत्रहरूलाई पृष्ठपोषण दिनु,
- प्रतिकार्यका सन्दर्भमा आवश्यकताअनुसार क्षेत्र र केन्द्रमा सम्पर्क र समन्वय गर्नु ।

ग) पूर्व सूचना प्रणाली

पूर्व सूचना प्रणालीलाई समन्वय र सूचना व्यवस्थापन अन्तर्गत राख्न उपयुक्त देखिन्छ । प्रकोप प्रभावित समुदायलाई समयमै प्रकोपको बारेमा सचेत गराउन अपनाइने माध्यम प्रकोप पूर्व सूचना प्रणाली हो । मकवानपुर जिल्लाका बिभिन्न प्रकोप प्रभावित समुदायहरूले समयमै प्रकोपको स्थीतिको बारेमा थाहापाएमा उनीहरू सोहीअनुरुप पूर्वतयारी हुन सक्षम हुन्छन जस्ले गर्दा जनधनको क्षति कम हुन गइ प्रकोप प्रभाबितहरूको संख्यामा पनि कमि हुन सक्दछ । तर्सथ यस जिल्लामा बिभिन्न संघ सस्थाहरूको समन्बय र सहकार्यमा प्रकोप पूर्व सूचना प्रणालीको स्थापना हुन अत्याबश्यक भइसकेको छ ।

यस जिल्लामा स्थायी पूर्व सूचना प्रणालिका रुपमा इन्द्रसरोवर गापाको मार्खु, भिमफेदीगापाको चिसापानी गढी, मनहरीगापाको रजैया तथा मनहरी बजारमा रेनफल स्टेसन तथा मनहरी गापाको रजैंया, मनहरी र लोथरमा हाइड्रोलोजीकल स्टेशन रहेको छ । जसलाई जिल्ला विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना र विपद् व्यवस्थापनको अंगको रुपमा विकास गर्नुपर्दछ । यसका साथै गाँउपालिका स्तरसम्म मातहतका कार्यालय तथा केन्द्र रहेका तहहरू, गाँउपालिका तथा अन्य संघसंस्थाले आफ्नो तालुक कार्यालय र स्थानीयप्रहरी चौकीमा सूचना गर्ने बन्दोबस्त मिलाउने साथै सोभै जिल्लामा खबर गर्न चाहनेका लागि जिल्ला प्रहरी कार्यालयको टोल फ्री नम्बर १०० सेटबाट, ०५७-५२२००१ मा मोबाइलको प्रयोग गर्ने सहमति सूचना, समन्वय र सर्वे क्षेत्रको बैठकमा भएको छ । साथै यस जिल्लाको कुनै पनि क्षेत्रमा दैनिक २४ घण्टाभित्र २५० मिमी भन्दा बढी वर्षा भएमा तत्काल जिल्लाभित्र रहेका रेनफल स्टेशनबाट अध्यावधिक गरी उक्त क्षेत्रमा सतर्क भएर बस्न र त्यस जलाधार क्षेत्रका बस्तीलाई समेत सतर्क भएर बस्न तत्काल आधिकारिक तहबाट सूचना प्रसारण गर्ने सहमती भएको छ ।

हालै सवल परियोजनाको सहयोगमा जिल्लाको आमभञ्ज्याङ, छतिवन, फापरवारी र राईगाँउ नामटार,सिस्नेरी, टिस्टुन्ग मा वर्षा मापन केन्द्र स्थापना गरिएको छ सो बाट पनि सो संग सम्वन्धित सुचना प्राप्त गर्न सकिन्छ ।

घ) पूर्व सूचना प्रणालीको भूमिका

१) पूर्व सूचना प्रणाली अर्न्तगत स्थापना भएको संचारको च्यानल मार्फत प्रभाबकारी समन्बय र प्रयोग गरेर ।

२) समयमै सुरक्षा तहहरूलाई प्रकोपको अवस्थितिको बारेमा जानकारी दिइ खोजतलास तथा उद्दार कार्यमा तयारी गर्नका लागि ।

३) सोही सूचनाका आधारमा सम्बन्धित क्षेत्रमा रहेका खोज तथा उद्धार सामग्रीहरू प्रयोगमा ल्याउन ।

४) प्रकोप पर्नु अगावै वर्षा र नदीको अवस्थालाई ध्यानमा राखि खोज तथा उद्दार कार्यमा तयारी गर्नका लागि

५) पूर्व सूचना प्रणाली स्थापना गरिएका समुदायहरू बाहेकका अन्य समुदायहरूमा छिटो र छरितो रुपमा सेवा प्रदान गर्न ।

६) स्थानीय तहद्वारा सञ्चालित स्थानीयविकास रेडियो कार्यक्रम मार्फत विपद् पूर्वतयारी सम्बन्धि सूचनामूलक सामग्रीहरु प्रकाशन ।

मकवानपुर जिल्लामा पूर्व सूचना प्रणालीको बिस्तार र सस्थागत गर्नका लागि जिल्ला स्थित जिल्ला विपद्व्यवस्थापनसमिति, सुरक्षा निकायहरू, संचार हरू एवं बिभिन्न सरकारी, गैर सरकारी तहहरूको अहम् भूमिका रहन्छ । जिल्ला विपद ्व्यवस्थापन समिति मकवानपुरले विभिन्न सरोकारवालाहरूको समन्बय र सहकार्यमा मकवानपुर जिल्लामा पूर्व सूचना प्रणाली स्थापनाका लागि निम्न क्रियाकलापहरूमा सहयोग प्रदान गर्न सक्तछ ।

१) सङ्कटासन्न क्षेत्रहरूको पहिचान
२) जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति, मकवानपुर र कार्यरत तहहरूको समन्बयमा जिल्ला स्थित कार्यरत तहहरूको नक्शांकन
३) मुख्य सञ्चारका ठाउहरू र सर्म्पक ठेगानाहरूको पहिचान ।
४) नदि र बर्षाको स्तर अबलोकनका लागि अबलोकन क्षेत्रहरूको पहिचान र आबश्यकतानुसार बर्षा र नदि अवलोकन केन्द्रहरूको स्थापना ।
५) पूर्व सूचना प्रणाली स्थापनाका लागि बिभिन्न आबश्यक स्थानहरूमा सञ्चार एवं अन्य सामग्रीहरूको ब्यबस्था (ठूलो क्षेत्र समेटनका लागि अन्य संघ सस्थाको पनि सहयोग आबश्यक हून्छ) ।
६) उपयूक्त सञ्चार च्यानलहरूको निर्माण ।

४.१.१.१ सूचना, समन्वय, सर्भे र खोज तथा उद्धार क्षेत्रको समितिको संरचना

क्र. सं	क्षेत्रगत साझेदारहरूको नाम	सम्पर्क व्यक्ति	ई-मेल ठेगाना र टेलिफोन नम्बर
	सरकारी निकाय		
१	जिल्ला प्रशासन कार्यालय	गुणराज प्रसाद न्यौपाने	९८५५०७०६१२/ ०५७-५२०४९५ र ५२००१२
२	नेपाली सेना	प्र.से. गोविन्दराज घिमिरे	९८५११४१०६३
३	नेपाल प्रहरी	प्र.उ. सिताराम रिजाल	१००/०५७-५२००९९/९८५५०४५५५५
४	सशस्त्र प्रहरी बल	स.प्र.उ. अनिल कार्की	१११४/९८५१२७२३९५
५	राष्ट्रिय अनुसन्धान विभाग	उ.अ.नि. प्रज्वल खड्का	९८५५०६७४१७
६	कृषि ज्ञान केन्द्र, भरतपुर, चितवन		०५६-५२०११५ ९८५५०५९५७०
७	भेटेरिनरी अस्पताल तथा पशु सेवा विज्ञ केन्द्र	बज्र किशोर ठाकुर	९८५५०७०७२८
	स्थानीय तह		
८	जिल्ला समन्वय समिति मकवानपुर	जिल्ला समन्वय अधिकारी	९८५५०११२२२
९	हेटौंडा उपमहानगरपालिका	मिना कुमारी लामा	९८५५०३८५४३
१०	थाहा नगरपालिका	विष्णु बहादुर विष्ट	९८५५०८९३४५

११	वागमती गाँउपालिका	सर्केस घलान	९८५५०७२०७२
१२	बकैया गाँउपालिका	धर्मराज लामिछाने	९८४५०५७३२७
१३	मकवानपुरगढी गाँउपालिका	दोर्जे लामा स्याङतान	९८४५४६१०८०
१४	भीमफेदी गाँउपालिका	हिदम लामा	९८५५०६८२८६
१५	इन्द्रसरोवर गाँउपालिका	देवकृष्ण पुडासैनी	९८४१४९२३६३
१६	कैलास गाँउपालिका	लोक बहादुर मुक्तान	९८५५०७७२६६
१७	राक्सीराङ गाँउपालिका	राजकुमार मल्ल	९८५५०६९४०५
१८	मनहरी गाँउपालिका	रन्जन कालाखेती	९८५५०६७४१४
	सामाजिक संघ संस्थाहरु		
१९	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी मकवानपुर	खेमराज सापकोटा	९८५५०६८२५८
२०	प्लान इन्टरनेशनल मकवानपुर एकाई	दिपेन्द्र सिं सामन्त	९८४८७७५०९८
२१	पत्रकार महासंघ	मणिराज गौतम	९८५५०६७१५०
२२	ग्रामीण जागरण तथा विकास संगठन नेपाल (राडो नेपाल)	दिपेन्द्र पाठक	९८५५०७०३८०
२३	नेपाल विद्युत प्राधिकरण	नरेन्द्रवीर श्रेष्ठ	९८६५४०९१५२
२४	नेपाल टेलिकम	राजेन्द्र दुलाल	९८५१०४५६६६

४.१.१.२ सूचना, समन्वय र सर्भेको लागि रहेको विद्यमान श्रोत तथा क्षमताको विवरण

क्र.सं.	कार्यालय/ संस्था	मानवीय श्रोत	वजेट	सामग्री
१	जिल्ला प्रशासन कार्यालय	विपद् व्यवस्थापन हेर्ने शाखामा कार्यरत मानव शक्ति		कार्यालयको टेलीफोन, गाडी तथा उद्धार सामग्री
२	जिल्ला समन्वय समिति	गाँउपालिकाका कार्यकारी अधिकृत तथा कर्मचारीहरु, सामाजिक परिचालकहरू तथा स्थानीयविपद् व्यवस्थापन समिति		गाडी १ मोटरसाइकल २
३	जिल्ला प्रहरी कार्यालय / नेपाल सेना/नेपाल प्रहरी/सशस्त्र प्रहरी बल/राष्ट्रिय अनुसान्धान विभाव	सूचना संजाल, इलाका प्रहरी कार्यालय तथा प्रहरी चौकीहरू		टोल फ्री नम्बर सेटबाट १०० र मोवाइलबाट ०५७५२२००१, संचार सेट, प्रहरी भ्यानहरू
४	कृषि ज्ञान केन्द्र/पशु/वन	जिल्ला तथा पालिकामा कार्यरत कर्मचारीहरू	छैन	टोल फ्री नम्बर, कार्यालयको गाडी
५	सरकारी कार्या सेवा केन्द्रहरू (,भेटेनरी तथा पशु सेवा विकाश केन्द्र,कृषि ज्ञान केन्द्र, हुलाक,	जिल्लामा कार्यरत कर्मचारीहरु		कार्यालयको गाडी

	वन तथा स्वास्थ्य कार्यलय)			
६	राजनीतिक दलहरू	जिल्ला, गाउँ तथा टोलसम्मका संगठन, भातृ संगठन तथा कार्यकर्ताहरू		कार्यालय तथा ब्यक्तिगत फोनहरू
७	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी	जिल्ला शाखा तथा उपशाखामा कार्यरत स्वयंसेवकहरु		गाडी १, मोटरसाइकल २ तथा तथा राहत र उद्धारका सामग्रीहरु
८	गैसस महासंघ	आवद्ध संस्था तथा कर्मचारी		संस्थामा रहेका सामग्रीहरु
९	पत्रकार महासंघ	महासंघमा आवद्ध सदस्यहरु		सूचना संकलनका लागि प्रयोग गरिने सञ्चार सामग्रीहरु
१०	नेपाल विधुत प्राधिकरण	कार्यरत कर्मचारीहरु		कार्यलय र व्यक्तीगत फोनहरु, सवारीसाधन केन ट्रक, विधुतिय सामाग्री
११	नेपाल टेलिकम	कार्यरत कर्मचारीहरु		कार्यलयको सवारीसाधन

४.१.१.३ सूचना, समन्वय सर्भेको पूर्वतयारी कार्ययोजना

सूचना व्यवस्थापन समन्वय तथा सर्भेक्षेत्रले आपत्कालीन समयमा गर्ने उल्लिखित कार्यका लागि निम्नअनुसार पूर्वतयारी गर्नु पर्नेछ :

क्र.सं.	पूर्वतयारी क्रियाकलाप	जिम्मेवार तह	सहयोगी तह	समययावधि
१	सबै क्षेत्र प्रमुखको सहभागितामा पूर्वतयारी बैठक र कार्यशालाको आयोजना : • मनसुन प्रारम्भ हुनुअघि पूर्वतयारी बैठक गर्ने • क्षेत्रगत कार्ययोजनाको समीक्षा र पुनरावलोकन गर्ने • जिल्लास्थित सरोकारवालाबीच समन्वय गरी कार्यशाला गर्ने • सङ्कटासन्नता तथा स्रोतको पुनरावलोकन गर्ने	जिविव्यस जिसस जिविव्यस	सबै क्षेत्रका प्रमुख, दातृ निकाय अ/गैसस	पहिलो बैठक जेष्ठको पहिलो हप्ता भित्र । क्षेत्रगत समिक्षा र अन्तिम कार्यशाला जेठ मसान्तभित्र
२	सङ्कटासन्न गाँउपालिका र जिल्लास्तरमा गठन भएका पूर्वसूचना तथा पूर्वचेतावनी प्रणाली समन्वय समितिहरूलाई परिचालन गर्ने स्थानीयविपद् व्यवस्थापन समितिलाई विपद्का	जिसस	गाँउपालिका, दातृ निकाय, अ/गैसस	नियमित रूपमा

	समयमा सूचना प्रणालि सम्बन्धि तालिम दिने।			
३	साझेदार तथा सहयोगी तहको सूची तयार गर्ने	क्षेत्र प्रमुख	दातृतह, अ/गैसस	जेठ १५ भित्र
४	**बहुक्षेत्रगत प्रारम्भिक द्रूत लेखाजोखा (MIRA)तयारी**			
४.१	सबै क्षेत्रका एक-एक सदस्य रहेको मिरा कार्यदल गठन गर्ने	क्षेत्र प्रमुख	जिविव्यस सबै क्षेत्र प्रमुख	वैशाख मसान्त
४.२	मिरासम्बन्धी अभिमुखीकरण तालिम सञ्चालन गर्ने	क्षेत्र प्रमुख	जिविव्यस दातृ तह अ/गैसस	जेठको पहिलो साता
४.३	मिराको लागि फाराम र निर्देशिका तयार गरी एक-एक हजार प्रति तयार गर्ने	क्षेत्र प्रमुख	जिविव्यस दातृ तह अ/गैसस	जेठको पहिलो साता
४.४	मिराको कार्यान्वयनको लागि सम्पर्क व्यक्ति तोक्ने	जिविव्यस	क्षेत्र प्रमुखहरू	जेठको पहिलो साता
४.५	आधाररेखा सर्भेक्षण गरी तथ्याङ्कलाई सूचना केन्द्रमा अध्यावधिक गर्ने	क्षेत्र प्रमुख	जिसस दातृ तह अ/गैसस	जेठको पहिलो साता
५	जिल्ला प्रशासन कार्यालयको हाताभित्र जिल्ला आपतकालीन कार्यसञ्चालन केन्द्रको स्थापना गर्ने	क्षेत्र प्रमुख तथा तोकिएको अधिकारी	जिविव्यस	आगामी आर्थिकवर्ष
६	सबै गाँउपालिका र विशेषगरी सङ्कटासन्न गाँउपालिकाले सञ्चार सुविधको व्यवस्था मिलाउने व्यवस्था गर्ने	क्षेत्र प्रमुख	गाँउपालिका सञ्चारसेवा प्रदायक तह	जेठ मिहनाभित्र
७	सङ्कटासन्न गाँउपालिकाहरूको बाढी तथा पहिरोपूर्वको समग्र अवस्था प्रष्ट्याउने वृत्तचित्र तयार गर्ने		जिसस, जिविव्यस, दातृ तह	आगामी आर्थिक वर्ष
८	जोखिमयुक्त गाँउपालिकाहरूमा पूर्व चेतावनी (Early Warning)का लागि माइक तथा साइरने उपलब्ध गराउने वा अघिल्लो वर्षको व्यवस्थालाई अध्यावधिक गर्ने	क्षेत्र प्रमुख वा तोकिएको सदस्य	जिविव्यस, जिसस, दातृ तह, गाँउपालिका, अ/गैसस	असार पहिलो साताभित्र
९	पूर्वसूचना तथा चेतावनी प्रणालीलाई निर्वाध रूपमा सञ्चालन गर्न कोषको स्थापना गर्ने	क्षेत्र प्रमुख	जिसस, गाँउपालिका, साप्रव्यस,	असार मसान्तसम्म
१०	जनचेतना अभिवृद्धिका क्रियाकलाप सञ्चालन गर्ने ● विपद्सम्बन्धी जनचेतना अभिवृद्धि गर्न पम्प्लेट, पोष्टर, पर्चा तयार गरी विशेषगरी	क्षेत्र प्रमुख वा तोकिएको सदस्य	जिसस, दातृ तह, अ/गैसस सञ्चार माध्यम	नियमित रुपमा

	सङ्कटासन्न गाँउपालिकाहरूमा वितरण गर्ने । • एफएम रेडियो तथा पत्र पत्रिकामार्फत विपद्सम्बन्धी ज्ञान तथा जानकारी प्रचारप्रशार गराउने			
११	विस्थापितहरूको पहिचानका लागि १०,००० थान परिचय पत्र छपाई तयारी अवस्थामा राख्ने ।	क्षेत्र प्रमुख वा तोकिएको सदस्य	जिसस, दातृ तह, अ/गैसस	असारको पहिलो हप्ता भित्र
१२	मसलन्द सामान तयारी अवस्थामा राख्ने	क्षेत्र प्रमुख वा तोकिएको सदस्य	जिसस, दातृ तह, अ/गैसस	असार दोस्रो हप्ता
१३	आधार रेखा सर्वेक्षण गर्ने र सबै क्षेत्रलाई उपलब्ध गराउने	क्षेत्र प्रमुख वा तोकिएको	जिविव्यस, जिसस, गाँउपालिका	श्रावण पहिलो हप्ता
१४	सङ्कटासन्न गाँउपालिकाका कर्मचारीहरुलाई विपद्सम्बन्धी अभिमुखीकरण तालिम दिने	जिविव्यस जिसस	अ/गैसस, प्लान इन्टरनेशनल, राडो नेपाल र सि सि डि एन	असारभित्र
१५	बाढीपहिरो र यसबाट बच्ने ज्ञान प्रवाह गर्ने	क्षेत्र प्रमुख	क्षेत्रका सदस्य, सञ्चारकर्मी	वैशाखदेखि श्रावणसम्म

४.१.१.४ सूचना, समन्वय सर्भे प्रतिकार्य योजना

बाढी आएको अवस्था र त्यसपछि स्थिति सामान्य नभएसम्मको लागि मानवीय सहयोग उपलब्ध गराउने प्रक्रियामा समन्वय तथा सूचना क्षेत्रले निम्नअनुसार कार्य गर्नु पर्ने व्यवस्था गरिएको छ :

क्र. सं.	सहयोग क्रियाकलाप	जिम्मेवारी	सहयोगी तह तथा संस्था	कहिलेसम्म
क	प्रारम्भिक सहयोगसम्बन्धी क्रियाकलाप (तत्काल ०-३० दिनसम्मको लागि			
१	**जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिको समन्वय बैठक आयोजना गर्ने** • जानकारी तथा सूचना सङ्कलन गरी परिस्थितिको विश्लेषण गर्ने • सबै क्षेत्र र तिनका सदस्यलाई सिक्रय पार्ने, • परिस्थितिअनुसार कार्यविभाजन समीक्षा गर्ने	क्षेत्र प्रमुख	• जिल्ला प्रशासन कार्यालय • जिसस • क्षेत्रका सदस्य	१. बाढी सुरू भएको २४ घण्टाभित्र २. पहिलो सात दिनसम्म एक दिन बिराएर ३. दोस्रो हप्तापछि हप्तामा एक पटक
२	नेपाल रेडक्रस सोसाइटीको द्रूत	क्षेत्र प्रमुख	• सुरक्षा निकाय	२४ घण्टाभित्र

	लेखाजोखासम्बन्धी (Rapid assessment tool)को प्रयोग गरी तत्कालीन मानवीय सहयोगको लागि सूचना सङ्कलन गर्ने		• नेरेसो • सञ्चार माध्यम	
३	सञ्चारमाध्यमका लागि हरेकदिन सूचना तथा समाचार उपलब्ध गराउने	क्षेत्र प्रमुख	सबै क्षेत्र प्रमुख	पहिलो साता प्रत्येक दिन र त्यसपछि आवश्यकता अनुसार
४	**बहुक्षेत्रगत प्रारम्भकि द्रूत लेखाजोखा सञ्चालन गर्ने** • मिरा (MIRA) कार्यदल परिचालन गरी बाढीबाट भएको क्षति तथा प्रभावको सूचना सङ्कलन गर्ने, • मिरा (MIRA)का लागि फाराम उपलब्ध गराउने	क्षेत्र प्रमुख	• जिसस • क्षेत्रका तोकिएका सदस्य • नेरेसो • यूएनडीपी	३ देखि ५ दिनभित्र
५	सङ्कलित सूचना तथा तथ्याङ्कको आधारमा प्रतिवेदन तयार पार्ने • आधार रेखा (Base Line)का तथ्याङ्कको समीक्षा गर्ने • प्रभावित परिवारको सङ्ख्या प्रक्षेपण गर्न प्रभावित गाँउपालिकासँग तथ्याङ्क प्राप्त गरी तुलनात्मक समीक्षा गर्ने • प्रभावित क्षेत्रमा विद्यमान सार्वजनिक सेवा उपलब्ध गराउने संस्थाहरूको अवस्था र स्रोतको समीक्षा गर्ने • जिल्लामा उपलब्ध उद्धार तथा अन्य प्रतिकार्यसम्बन्धी सेवा, क्षमता र उद्धार सामग्रीको अवस्थाको समीक्षा गर्ने, • नपुग स्रोत तथा साधनको यकीन गर्न प्रतिवेदनमार्फत सबै क्षेत्रलाई उत्प्रेरित गर्ने	क्षेत्र प्रमुख	• मिरा कार्यदल, • सुरक्षा तह • दातृ तह • अ/गैसस, • नेरेसो • सरकारी निकाय • स्थानीय तह	• पहिलो प्रतिवेदन- ७ दिनभित्र • दोस्रो प्रतिवेदन- १५ दिनभित्र • आवश्यकताअनुसार अध्यावधिक गर्ने
६	तयार प्रतिवेदन जिविव्यस, अन्य क्षेत्र, नेपाल सरकार र अन्य सरोकारवालालाई उपलब्ध गराउने	क्षेत्र प्रमुख	क्षेत्रका सदस्य	नियमित रूपमा
७	प्रारम्भिक जानकारी तथा तयार प्रतिवेदनका आधारमा आपत्कालीन मानवीय सहयोग उपलब्ध गराउन निम्न प्रक्रिया पूरा गर्ने :	क्षेत्र प्रमुख	सबै क्षेत्र प्रमुख तथा सदस्य	बाढी आउनासाथ *(० (शून्य) घण्टादेखि नै प्राथमिकता निर्धारण गर्ने*

	क. तत्काल उपलब्ध गराउनु पर्ने मानवीय सहयोगको प्राथमिकता निर्धारण, ख. प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्नको लागि सम्बन्धित क्षेत्रहरू (Clusters)लाई सल्लाह र सुझाव दिने । ग. बाढी आउनासाथ उपकरणसहित खोज तथा उद्धार कार्यदल परिचालन गराउने घ. सुरक्षा क्षेत्रसँग समन्वय गरी मानवीय सहयोगमा संलग्न संस्था तथा व्यक्तिलाई सुरक्षा उपलब्ध गराउने			*काम गर्ने)*
८	सहयोगको कार्यतालिका अध्यावधिक गर्न निम्न कार्य गर्ने: ●मिरा (MIRA) बाट प्राप्त सूचना तथा तथ्याङ्कको विश्लेषण ●क्षेत्रगत समूह को लागि सहयोगको थप कार्यतालिका तयारी, ●क्षेत्रका सदस्य, जिविव्यस प्रकोप उद्धार समिति तथा अन्य सरोकारवालालाई अध्यावधिक कार्यतालिका उपलब्ध गराउने	क्षेत्र प्रमुख तथा तोकिएका क्षेत्रका सदस्य	जिसस नेरेसो अ/गैसस दातृ तह	५-७ दिनभित्र ७ दिनभित्र ७ दिनभित्र
९	स्रोतहरूको परिचालन गर्नका लागि क्षेत्रगत आकस्मिक योजना (Clustereral)को समीक्षा गर्ने	क्षेत्र प्रमुख	जिसस क्षेत्र अगुवाहरू	७ दिनभित्र
१०	नियमित सूचना प्रवाहका लागि गाँउपालिका तहको सूचना तथा समन्वय समितिसँग नियमित सम्पर्क कायम गर्ने ।	जिसस	गाँउपालिका प्रमुख	पहिलो हप्ता प्रत्येक दिन, त्यसपछि आवशयकताअनुसार
११	मानवीय सहयोगका लागि तयारी अवस्थामा राखिएका `खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छताम्बन्धी	क्षेत्र प्रमुख	सबै क्षेत्र प्रमुख तथा जिममेवारी तोकिएको सदस्य	७-१० दिन
१२	मानवीय सहयोगको अनुगमन गर्ने र सुधारका लागि पृष्ठपोषण (Feedback)लिने तथा दिने	क्षेत्र प्रमुख	अन्य क्षेत्र प्रमुख	नियमित रूपमा
१३	आपत्कालीन सूचना प्राप्त गर्न र	जिसस	जिविव्यस	नियमित रूपमा

	प्रवाह गर्न जिससको सूचना केन्द्रको प्रयोग गर्ने			
१४	राहत वितरणलाई निर्विवाद बनाउन राजनीतिक दलहरूको सहभागितलाई अनिवार्य गराउने	जिविव्यस	जिसस, गाँउपालिका	प्रारम्भदेखि नै
१५	विस्थापितलाई परिचयपत्र वितरण गर्ने	जिविव्यस	अन्य क्षेत्र	आवशयकता अनुसार वा शिविर स्थापना हुनासाथ
ख	**अन्तरिम अवधिका लागि मानवीय सहयोग उपलब्ध गराउन गर्नु पर्ने क्रियाकलाप ३० दिन पछिको लागि**			
१६	क्षेत्रगत समन्वय बैठक र सहयोग परिचालन क. क्षेत्रगत बैठक ख. बहुक्षेत्रिय बैठक	जिविव्यस	क्षेत्रका प्रमुख सरोकारवाला तह तथा संस्था	आवशयकता अनुसार
१७	क्षेत्रगत (Cluster)समन्वय बैठक	क्षेत्रगत प्रमुख	जिविव्यस जिसस	हप्तामा एक पटक
१८	आवश्यकताको विस्तृत लेखाजोखा र विश्लेषण गरी आवश्यकता अनुसार प्रतिकार्य गर्ने	क्षेत्र प्रमुख	जिसस, क्षेत्रका सदस्य राजनीतिक संयन्त्र अ/गैसस	१५-२१ दिन
१९	निर्धारित अवधिको लागि स्रोतहरूको पहिचान, विश्लेषण र परिचालन गर्ने :	क्षेत्र प्रमुख	जिविव्यस, सरकार दात तह	१५ दिनसम्ममा
२०	अन्तरिम अवधिका लागि मानवीय सहयोगसम्बन्धी क्रियाकलाप पहिचान गरी काम गर्नेक्षेत्रहरू परिचालन गर्न समन्वय गर्ने	क्षेत्र प्रमुख	जिसस क्षेत्रका सदस्य, अ/गैसस	विपद्को स्वरुप र उत्पन्न परिस्थितिका आधारमा सरकारको निर्देशनमा सहयोग परिचालन गराउने
२१	प्रतिवेदनलाई अद्यावधिक पार्ने	क्षेत्र प्रमुख	जिविव्यस, जिसस सुरक्षा तह	हप्तामा एक पटक
२२	मानवीय सहयोगको अनुगमन	क्षेत्रप्रमुख	जिसस, जिविव्यस	नियमित रूपमा
ग	**लामो समय मानवीय सहयोग उपलब्धगराउनु परेमा (९० दिनभन्दा बढी अवधिको लागि)**			
२३	अवस्थाको विश्लेषण गरी क्षेत्र र सरकारसँग समन्वय गर्दै आवश्यक निर्णय गर्ने	क्षेत्र प्रमुख	जिविव्यस सरकार	

४.१.१.५ सूचना, समन्वय सर्भेको अतिरिक्त क्रियाकलाप

सूचना, समन्वय तथा सर्भे क्षेत्रले गर्नु पर्ने उपरोक्त कामको साथै निम्न कामहरू नियमित रूपमा सञ्चालन गर्नेछ :

- क्षतिग्रस्त स्थानहरूको स्थलगत अध्ययन गरी क्षति भएको भौतिक संरचना, कृषि बाली, पशुपक्षी, मानवीय क्षतिको सम्भव भएसम्म तस्वीरसहित विवरण तोकिएको ढाँचामा सङ्कलन गर्ने, गराउने ।
- समय समयमा क्षेत्रहरूको संयुक्त बैठकको आयोजना गरी विपद्को अवस्थाबारे समीक्षा गर्ने ।
- प्रकोप प्रभावितहरू को को हुन् ? पहिचान गरी अस्थायी परिचय पत्र उपलब्ध गराउन पहल गर्ने ।
- गाँउपालिकास्तरमा गठन हुने स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति र पूर्वचेतावनी प्रणाली समन्वय समितीलाई सक्रिय बनाई पूर्वसूचनाप्रणाली स्थापनाका लागि पहल गर्ने ।
- सत्य तथ्य सूचनाहरू समय समयमा सार्वजनिक गर्न पत्रकार सम्मेलन तथा प्रेस विज्ञप्ती जारी गर्ने ।
- सूचना सङ्कलन र प्रसारण कार्यलाई व्यवस्थित गर्न जिल्ला आपतकालीन कार्यसञ्चालन केन्द्र स्थापना गर्ने ।
- प्रकोपका कारण सञ्चार माध्यम अबरुद्ध वा क्षतिग्रस्त भएमा वैकल्पिक सञ्चार माध्यमको व्यवस्था गर्ने ।

४.१.१.६ सूचना, समन्वय सर्भेको बजेट अनुमान

सूचना, समन्वय तथा सर्भे क्षेत्रको लागि निम्नअनुसार बजेट आवश्यक पर्ने अनुमान गरिएको छ :

क्र. सं.	सामग्री वा क्रियाकलाप तथा कार्य	इकाई	परिणाम	दर (रु.)	जम्मा रकम रु.	कैफियत
१	क्षेत्रहरूबीच समन्वय बैठक	पटक	२	५,०००/-	१००००।००	
२	सबै स्थानीय तहमा तथा स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति गठन	स्थानीय तह	१०	२५,०००/-	२५००००।००	
३	बाढी तथा पहिरो आएको अवस्थामा गरिने समन्वय बैठक	पटक	१५	२,०००/-	३००००।००	
४	प्रारम्भिक द्रूत लेखाजोखा र बहुक्षेत्र द्रूत लेखाजोखा तालिम सञ्चालन	पटक	२	६०,०००/-	१२००००।००	
५	प्रारम्भिक द्रूत लेखाजोखा र बहुक्षेत्र द्रूत लेखाजोखा फाराम छपाइ	सेट	५,०००	१०/-	५००००।००	
५	उच्च सङ्कटासन्न गाँउपालिकामा पूर्वचेतावनी प्रणालीका सामग्रीको बन्दोवस्त	गाँउपालिका	६	५०,०००/-	३०००००।००	
६	बाढी र यसबाट बच्ने उपायबारे जनचेतना	गाँउपालिका	६	२५,०००/-	१५००००।००	

	अभिवृद्धिका लागि (पेष्टर, पर्चा तथा पाठ्य सामग्रीको प्रकाशन तथा वितराण)					
७	बहुक्षेत्र द्रूत लेखाजोखा र प्रतिवेदन तयारी (कार्यदल परिचालन)	पटक	२	७५,०००/-	१५००००|००	
८	आधार रेखा सर्भे तथा तथ्याङ्क विश्लेषण	पटक	१	१,२५,०००/-	१२५०००|००	
९	नियमित प्रतिवेदन तयारी तथा वितरण	दिन	३०	२,०००/-	६००००|००	
१०	क्षेत्रगत कार्यहरूको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन कार्यदल परिचालन	पटक	३	२५,०००/-	७५०००|००	
११	विस्थापितका लागि परिचयपत्र छपाइ	थान	५,०००	५/-	२५०००|००	
१२	मसलन्द सामान	सेट	१	२०,०००/-	२००००|००	
१३	सङ्कटासन्न गाँउपालिकाहरूको वास्तविकता चित्रित गर्ने वृत्तचित्र तयारी	थान	१	७५,०००/-	७५०००|००	
१४	प्रत्येक सङ्कटासन्न गाँउपालिकाको लागि सूचना संप्रेषणको लागि वैकल्पिक माध्यम मोबाइलको सेट र सीम	थान	२१	५,०००/-	१०५०००|००	
१५	जिससको सूचना केन्द्रको सुदृढिकरण जनशक्ति- १ (३ महिनाको लागि) कम्प्युटर प्रणाली टोलफ्री टेलिफोन फोटोकपी मेसिन फ्याक्स मेसिन डिजिटल तथा भिडिओ कयामरा मोटरसाइकल इमेल, इन्टरनेट, फर्निचर	सेट	१	६,००,०००/-	६०००००|००	
१७	तथ्याङ्क व्यवस्थापन तथा समिक्षा बैठक	पटक	३	५,०००/-	१५०००|००	
१८	आपत्कालीन योजना तथा अन्य प्रतिवेदनहरू छपाइ	प्रकार	३	३५,०००/-	१०५०००|००	

१९	एफएमबाट बाढीपहिरो सम्बन्धि सूचनामूलक सन्देश प्रचारप्रसार	सन्देश/ पटक			४००००।००	
२०	पत्रकार सम्मेलन	पटक	५	१,०००/-	५०००।००	
१६	यातायात तथा विविध	एकमुष्ट	१	१,५०,०००/-	१५००००।००	
	जम्मा				**२४६००००।००**	

४.१.१.७ भूकम्पको क्षेत्रमा पुर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना

विषय विषयगत उद्देश्य :

समन्वय, सूचना सङ्कलन, विश्लेषण र प्रवाहका वैकल्पिक उपायहरू पहिचान गरी सम्वन्धित क्षेत्र र सरोकारवालालाई सही सूचना उपलब्ध गराई विपद् प्रतिकार्यलाई समन्वयात्मक बनाउन सुनिश्चितता प्रदान गर्नु यस क्षेत्रको प्रमुख उद्देश्य हुनेछ ।

विपद् पछिको अवधि	विपद्को अवस्थामा गरीने आपतकालीन कार्य (विपद्को प्रकृतिमा आधारित)	आपतकालीन अवस्था संवोधन गर्न गरीने पूर्वतयारी कार्य	खाडलको पहिचान	मुख्य जिम्मेवार तह	पूर्वतयारी अनुमानित लागत
पहिलो दिन	जिल्ला विपद् व्यवस्थापनसमितिको समन्वय बैठक आयोजना गर्ने	विषयगत क्षेत्रभित्र र वाहिर समन्वय गर्ने संयन्त्र स्थापना गर्ने ।	प्रभावकारी नभएको	क्षेत्र प्रमुख, जिविव्यस	१०,०००
	द्रूत लेखाजोखा गरी तत्कालीन मानवीय सहयोगको लागि सूचना	खण्डीकृत तथ्यांक तयारी	दक्ष जनशक्तिको	क्षेत्रका सदस्यहरू	५०,०००
	राहत तथा उद्धार टोलीलाई घटनास्थलमा परिचालन	सुरक्षा तहका कर्मचारी रेडक्रसका स्वयंसेवक र अन्यलाई खोजी तथा	तालिम प्राप्त जनशक्ति कमी	जिविव्यस, खाद्य क्षेत्र	१००,०००
दोस्रो दिन	विषयगत क्षेत्रको वैठक	विषयगत क्षेत्रभित्र र वाहिर समन्वय गर्ने संयन्त्रस्थापना गर्ने	प्रभावकारी नभएको	क्षेत्र प्रमुख, जिविव्यस	१०,०००
	समन्वय संयन्त्रको स्थापना			क्षेत्र प्रमुख, जिविव्यस	०
	आपतकालको अवस्था हेरी यो वैठक दैनिक संचालन गर्दछन्			क्षेत्र प्रमुख, जिविव्यस	०
	जिल्लामा कार्यरत तहको स्रोत साधनको आंकलन गर्ने,	जनगणना तथ्यांक तयारी	दक्ष जनशक्तिको अभाव	क्षेत्र प्रमुख, जिविव्यस	०
	बहुक्षेत्रगत प्रारम्भिक द्रूत लेखा	बहुक्षेत्रगत प्रारम्भिक द्रूत लेखा जोखा		क्षेत्र	५०,०००

	जोखा सञ्चालन गर्ने	तालिम		प्रमुख, जिविव्यस	
	आवश्यकता लेखाजोखा र खाडल पहिचान गरी विषयगत क्षेत्रले घटनाको वस्तुगत विवरण तयार गर्ने			क्षेत्र प्रमुख, जिविव्यस	२५,०००
	जिल्लाको साझा घटना वस्तुगत विवरण तयार गर्ने			क्षेत्र प्रमुख, जिविव्यस	२५,०००
तेस्रो दिन	राहत सामग्री वितरण र राहत कोष संकलन गर्ने,			खाद्य क्षेत्र, जिविव्यस	२५,०००
	संयुक्त लेखाजोखा गर्ने र विषयगत क्षेत्रले छुट्टाछुट्टै प्रतिकार्य शुरु गर्ने			सबै क्षेत्र, जिविव्यस	२५,०००
	क्षेत्रगत वैठकले घटनाको विवरण तयार गर्ने र वढी भन्दा वढी कार्यक्षेत्र पहिचान			क्षेत्र प्रमुख, जिविव्यस	०
	ठूलो विपद्का सामनाका लागि सम्बन्धित तहलाई तयारी राख्ने	गैरखाद्य सामग्री तथा अन्य प्रतिकार्य सामग्रीको भण्डारण	भण्डार गृहको अभाव	सबै क्षेत्र, जिविव्यस	०
	प्राथमिकताप्राप्त पूर्वतयारी कार्ययोजना तयार गर्ने			सबै क्षेत्र, जिविव्यस	१०,०००
पहिलो हप्ता	• मिरा (MIRA)बाट सूचना संकलन तथा तथ्याङ्कको विश्लेषण गरी प्रतिवेदन तयार पार्ने • प्रभावित क्षेत्रमा विद्यमान सार्वजनिक सेवा उपलब्ध गराउने संस्थाहरूको अवस्था र स्रोतको समीक्षा गर्ने • जिल्लामा उपलब्ध उद्धार तथा अन्य प्रतिकार्यसम्बन्धी सेवा, क्षमता र उद्धार सामग्रीको अवस्थाको समीक्षा तथा क्षेत्रगत समूहको लागि सहयोगको थप कार्यतालिका तयारी गर्ने • नपुग स्रोत तथा साधनको यकीन गर्न प्रतिवेदनमार्फत सबै क्षेत्रलाई उत्प्रेरित गर्ने	बहुक्षेत्रगत प्रारम्भकि द्रूत लेखा जोखा तालिम सञ्चालन गर्ने	तालिम प्राप्त जनशक्ति कमी	सबै क्षेत्र, जिविव्यस, प्लान नेपाल	१००,०००

पहिलो महिना	स्रोतहरूको परिचालन गर्नका लागि क्षेत्रगत आकस्मिक योजनाको समीक्षा	विषयगत क्षेत्रभित्र र वाहिर समन्वय गर्ने संयन्त्रस्थापना गर्ने आवस्यक फारम र अन्य कागजात छपाई विपद् पूर्वतयारी वारेमा राजनैतिक नेता तथा नागरीक समाजका सदस्यलाई अभिमुखीकरण तालिम संचालन गर्ने ।	आर्थिक तथा प्राविधिक ज्ञानको कमी प्रकोपका बारेमा कम जानकारी र चासो	सबै क्षेत्र, जिविव्यस	१०,०००
	नियमित सूचना प्रवाहका लागि गाँउपालिका तहको सूचना तथा समन्वय समितिसँग नियमित सम्पर्क कायम गर्ने ।			क्षेत्र प्रमुख, जिविव्यस	१००,०००
	मानवीय सहयोगका लागि तयारी अवस्थामा राखिएका सेखानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छताम्बन्धी सम्झौता कार्यान्वयन गर्ने			सबै क्षेत्र, जिविव्यस	०
	मानवीय सहयोगको अनुगमन गर्ने र सुधारका लागि पृष्ठपोषण			सबै क्षेत्र, जिविव्यस	१०,०००
	आपत्कालीन सूचना प्राप्त गर्न र प्रवाह गर्न जिससको सूचना केन्द्रको प्रयोग गर्ने			क्षेत्र प्रमुख, जिविव्यस, जिसस	१०,०००
	राहत वितरणलाई निर्विवाद बनाउन राजनीतिक दलहरूको सहभागितालाई अनिवार्य गराउने			सबै क्षेत्र, जिविव्यस	०
	विस्थापितलाई परिचयपत्र वितरण गर्ने			सबै क्षेत्र, जिविव्यस	१००,०००
दोस्रो महिना	क्षेत्रगत समन्वय बैठक र सहयोग परिचालन	विषयगत क्षेत्रभित्र र वाहिर समन्वय गर्ने संयन्त्र स्थापना गर्ने	सरकारी तथा गैर सरकारी तहमा प्रकोप सम्बन्धि दक्ष जनशक्तिको कमी	क्षेत्र प्रमुख, जिविव्यस	१०,०००
	आवश्यकताको विस्तृत लेखाजोखा र विश्लेषण गरी आवश्यकता अनुसार प्रतिकार्य गर्ने			सबै क्षेत्र, जिविव्यस	१०,०००
	निर्धारित अवधिको लागि स्रोतहरूको पहिचान, विश्लेषण र परिचालन गर्ने			सबै क्षेत्र, जिविव्यस	०
	अन्तरिम अवधिका लागि मानवीय सहयोगसम्बन्धी क्रियाकलाप पहिचान गरी काम गर्नेक्षेत्रहरू परिचालन गर्न समन्वय गर्ने			सबै क्षेत्र, जिविव्यस	०
	प्रतिवेदनलाई अद्यावधिक पार्ने			क्षेत्र प्रमुख, जिविव्यस	१०,०००
८	आवश्यकताको विस्तृत लेखाजोखा	विषयगत क्षेत्रभित्र र	विपदको	सबै क्षेत्र,	१०,०००

	र विश्लेषण गरी आवश्यकता अनुसार प्रतिकार्य र थप योजना तयार गर्ने	वाहिर समन्वय गर्ने संयन्त्रस्थापना गर्ने	योजना सम्बन्धि कम जानकारी	जिविव्यस	
	मानवीय सहयोगको निरन्तरता			सबै क्षेत्र, जिविव्यस	०
	मानवीय सहयोगको अनुगमन			सबै क्षेत्र, जिविव्यस	०
ख स्थिति	मानवीय सहयोगको निरन्तरता	विषयगत क्षेत्रभित्र र वाहिर समन्वय गर्ने संयन्त्र स्थापना गर्ने	व्यवहारमा प्रयोग नभएको	सबै क्षेत्र, जिविव्यस	०
	अवस्थाको विश्लेषण गरी क्षेत्र र सरकारसँग समन्वय गर्दै आवश्यक निर्णय गर्ने			सबै क्षेत्र, जिविव्यस	०
	थप सहयोगको योजना तथा दीर्घकालीन विकास सम्बन्धि योजना तयार			सबै क्षेत्र, जिविव्यस	१५०,०००
जम्मा					८५००००

४.१.२ खोज तथा उद्धार

क) उद्देश्य :

जिल्लाका सङ्कटासन्न गाँउपालिकामा विपद् परेको अवस्थामा प्रभावित मानिसको उद्धार गर्नु र आपत्कालीन रूपमा प्राथमिक उपचार गर्नु मानवीय सहयोगको पहिलो कार्य हो । विपद्मा परेका व्यक्तिको खोजी गरी उद्धार गर्नु, घरपालुवा पशुको उद्धार र समुदायको धनसम्पत्तिको सुरक्षा गर्नु यस क्षेत्रको दायित्व हुनेछ ।

ख) विपद्सम्बन्धी परिस्थिति : बिपद् पछिको सम्भावित मानवीय असर

- सार्वजनिक पूर्वाधारहरू (सडक, पुल, बिद्युत, आपूर्ति, सञ्चार) नष्ट, हुने ।
- व्यक्तिगत र सरकारी पुर्वाधारहरु, आवास ,सम्पत्तिको अस्थायी रूपमा क्षति, बाल-वालिका, महिला,गर्बवती तथा सुत्केरीर्ववतजेष्ठ नागरिक तथा अपाङ्गता भएका व्यक्ति मुख्य रूपमा प्रभावित हुने गरी मानिसहरू विस्थापन, हुने।
- विद्यालय, प्रहरी चौकी लगायत विभिन्न सुरक्षा निकाय, कार्यलय र स्वस्थ्यकेन्द्र जस्ता उपलब्ध सार्वजनिक संस्थाहरूमाथी परेको चाप।
- सामुदायिक संस्थागत ठाउँहरूको अस्थायी आश्रयस्थलमा खानेपानी, सरसफाइ तथा सामुदियिक स्वस्थ्यमा पर्न सक्ने प्रतिकुल प्रभाव
- विपद् पश्चत माहामारी फैलन सक्ने सम्भवना ।
- सामाजिक सद्भाव,सुरक्षा तथा सम्पतिमा असर पुग्न सक्ने ।

ग) **मानवीय सहयोगका मापदण्ड**

- विपद् लगत्तै उपकरणसहित खोजी तथा उद्धार (SAR)टोली खटाउने र बिपद् सम्वधी सुचना संकलन ।
- समन्वय बैठक र प्रतिवेदनका बारेमा जानकारी गराउने ।
- सबैलाई न्यायोचित रूपमा प्रभावको आधारमा प्रथमिकिकरण गरि उद्धारकार्यलाइ प्रभाकारी वनाउने र सो को अनुगमन गर्ने।
- अवस्था हेरी -आवश्यकतामा आधारित रहेर–मिरा (MIRA)टीम खटाउने
- परिस्थितिका बारेमा दैनिक विपद सम्वधी विवरण सकलन गर्ने ।
- शिविर समन्वय तथा शिविर व्यवस्थापन (CCCM)को अनुगमन तथा विस्तृत विवरण सकलन गर्ने ।
- नियमितरुपमा समाचार माध्यमका लागि घटना सम्वन्धी वास्विक समाचार पठाउने र सकरात्मक समाचार सम्प्रेसण गर्ने ।
- नियन्त्रण तथा मानवीय सहयोगसम्बन्धी मापदण्ड कायम गर्ने सांस्कृतिक, सामाजिक तथा आर्थिक रूपमा स्वीकार गर्न सकिने सामग्री-दाता/सहयोग उपलब्ध गराउने तर सो सस्थावाट प्रत्यक्ष वितरण गर्न नदिने ।
- प्रकाशन उद्धार समितिलाई सक्रिय पार्ने (अनुगमन तथा मूल्याङ्कन र प्रतिवेदन)

घ) **प्राथमिक उपचार :**

- सुरक्षा निकायसंग समन्वय तथा सहकार्यमा प्रथमिकताका आधारमा घाईतेहरुको प्रथमिक उपचार नेपाल रेडक्रस सोसाइटिको स्वयंसेवक मार्फत गराउने ।
- सुरक्षा निकायबाट खटिएका स्वास्थ्य टोलीद्ररा प्रथमिक उपचार तथा थप उपचारका लागी थप व्यवस्था गर्ने ।
- प्रकोप प्रभावित स्थलका सबैभन्दा नजिकका स्वस्थ्य सस्थाका स्वास्थ्यकर्मी परिचालन गरी स्वास्थ्यकार्य सहज वनाउने ।

४.१.२.१ खोज तथा उद्धार क्षेत्रसँग रहेको विद्यमान स्रोत तथा क्षमताको विवरण

क्र.सं.	कार्यालय/ संस्था	मानवीय श्रोत	वजेट	सामग्री
१	श्री पुरानो गोरख गण नेपाली सेना	१ गुल्म		लाइफ ज्याकेट २६, पिक ५० थान, सावेल, ५० थान, स कटर १ थान, ह्यामर १० थान, गल २ थान, स्ट्रेचर २ थान, बाल्टिन ५ थान, स्टाटीक डोरी २०० मिटर, क्यारेवेना ११, स्क्यु लक ५, नर्मल क्यारेवेना ६, सिट हार्नेस ३ वटा , फुल वड्डी हार्नेस३ वटा , जुमर २ वटा , प्रोसिक्क डोरी १०० मिटर, थ्रो ब्याग सानो २ , थ्रो ब्यग मध्यम १, थ्रो ब्यग ठुलो १ , फुल ग्लोवस ५ सेट, हाफ्ग्लोवस १० सेट, हेलमेट

				१० थान,
२	जिल्ला प्रहरी कार्यालय	२५ जना प्रहरी प्रहरी निरिक्षकको मातहतमा र आवस्यक्ता अनुसार माग गर्न सकिने		लाइफ ज्याकेट २५, ट्युव २, पिक २३ थान, सावेल २६ थान, रबर बुट १५ थान, हेल्मेट १५ थान, बञ्चरो छैन, स्टेचर १५ थान, पञ्जा २६ जोर, भऱ्याङ्ग छैन, प्राथमिक उपचार बक्स छैन र डोरी ३ रोल, हेलमेट ३१ थन, कोदालो ८ थान, अग्नी समक यन्त्र २ थान, आरा २ थान, घन १३ थान र गन ४ थान ।
३	इलाका प्रहरी कार्यालय फापरबारी	१५ जना प्रहरी प्रनानीको मातहतमा		लाइफ ज्याकेट २, ट्युव १, पिक १ थान, सावेल १ थान, फलामको बाल्टिन २ थान, रबर बुट २ जोर, हेल्मेट १ थान, सर्च लाइट बैट्री सहीत १ थान, ह्याक्सो ब्लेड ३ थान, डोरी ठुलो रोल १, प्राथमिक उपचार सामग्री सहीतको बाकस १ को सेट एक थान प्लान नेपालको आर्थिक सहयोगमा सामुदायिक उर्जा तथा पर्यावरण विकास मञ्च, मकवानपुरले उपलब्ध गराएको ।
४	सशस्त्र प्रहरी बल नेपाल नं १४ गण हेडक्वाटर मकवानपुर	स.प्र.नि.को कमाण्डमा १ प्लाटुन ३० जना		लाइफ ज्याकेट ५ थान, डोरी २ रोल, सावेल ५ वटा, पिक ५ वटा, पञ्जा २० जोर, रबर ट्यूब २ थान, आरा २ थान, स्टेचर २ थान, सेफ्टी हेल्मेट १५ वटा, गमबुट १५जोर, टर्चलाइट १ वटा, कोदालो ४ वटा, बाल्टिन ४ वटा, बन्चरो ४ वटा, खुर्पा ५ वटा, प्लाष्टिक १० केजी, हग्नी समक यन्त्र १ थान
५	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी जिल्ला शाखा	उद्धारकर्मी (CADRE Volunteer) १९० जना र प्राथमिक उपचार कर्मी १०० जना		लाइफ ज्याकेट १००, हेल्मेट १००, डोरी १२ मुठा, प्राथमिक उपचार बाकस २० वटा, रबर बुट १०० जोर, सावेल २५ थान, पिक २५ थान, गल २५ थान, स्टेचर २५ थान, Back Board १५ थान
६	नेपाल रेडक्रस सोसाइटीले विद्यालयमा आधारित कार्यक्रम अन्तरगत बितरण गरेको	प्रत्येक विद्यालयमा ४ जनाका दरले तालिम प्राप्त जनशक्ति		डोरी १ मुठा, प्राथमिक उपचार बाकस २ वटा, रबर बुट ३ जोर, सावेल ३ थान, पिक ३ थान, गल ३ थान, स्टेचर ३ थान र एकवटा ह्याण्ड माइक ।

४.१.२.२ पूर्वतयारी कार्ययोजना

क्र.सं.	क्रियाकलाप	जिम्मेवारी	सहयोगी	समयावधि
१	विपद्मा उद्धारका लागि परिचालन हुने उद्धारकर्मीको चयन गरी कार्यदल गठन गर्ने	क्षेत्र प्रमुख	नेपाल प्रहरी, सप्रबल, नेपाली सेना	जेष्ठ पहिलो साता
२	उद्धारको लागि थप जनशक्ति आवश्यक परेमा थप गर्न सकिने गरी वैकल्पिक उद्धारकर्मीको व्यवस्था मिलाउने	क्षेत्र प्रमुख	नेपाल प्रहरी, सप्रबल, नेपाली सेना, नेपाल सरकार	जेष्ठ १५ गते सम्म
३	तत्कालीन उद्धारको लागि स्थानीय तहबाट प्राप्त हुने जनशक्ति, उद्धारका लागि आवश्यक पर्ने साधनको पहिचान र नकसाङ्कन गर्ने	क्षेत्र प्रमुख	जिसस, नेरेसो, अ/गैसस, सुरक्षा तह	जेठ पहिलो साताभित्र
४	उद्धार कार्यदललाई मानवीय सहयोग तथा उद्धारकार्यमा परिचालन हुँदा अपनाउनु पर्ने सतर्कता, उत्तरदायित्वजस्ता विषयमा अनुशिक्षण दिने	जिविव्यस	जिसस, दातृ तह, नेरेसो, अ/गैसस	जेठ मसान्तभित्र
५	खोज तथा उद्धार कार्यदललाई प्रयोगात्मक तालिम दिइ जिल्ला स्तरीय नमुना अभ्या गने ।	क्षेत्र प्रमुख	जिविव्यसनेरेसो, अ/गैसस र नेपाली सेना ।	असार भित्र
६	आपत्कालीन आवासको लागि सुरक्षित स्थानको पहिचान *(गाँउपालिका भवन, विद्यालय, मदर्सा, सामुदायिक सेल्टर)*	क्षेत्र प्रमुख र गाउ उपनपा /नगर/	, जि जिविव्यस गाँउपालिका, सुरक्षा तह	जेठ मसान्त
७	स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्रसँग समन्वय गरी प्राथमिक उपचार सामग्रीको व्यवस्था र चिकित्सक र नर्स पहिचान गरी विपद्मा प्राप्त हुने सेवाबारे सम्झौता ागर्ने	क्षेत्र प्रमुख/ गाउ उपनपा /नगर/	स्वास्थ्य क्षेत्र स्वास्थ्य कार्यालय	जेठ मसान्तभित्र
८	खोज तथा उद्धारसम्बन्धी कार्यको लागि अनुगमन टोली गठन गर्ने	क्षेत्र प्रमुख	राजनीतिक दल नागरिक समाज, नेरेसो	२० असार सम्म

४.१.२.३ प्रतिकार्य कार्ययोजना

जिल्लामा सम्भावित विपद्को परिदृष्यअनुरुप खोज तथा उद्धार क्षेत्रले निम्नअनुसारका कार्य गर्नेछ :

क्र.स.	प्रतिकार्यसम्बन्धी क्रियाकलाप	जिम्मेवारी	सहयोगी	समयावधि
१	समन्वय तथा व्यवस्थापन प्रारम्भ गर्ने	क्षेत्र प्रमुख	सुरक्षा तहहरू	बाढी आउनासाथ
२	स्थानीय स्वयंसेवक परिचालन गर्ने	क्षेत्र प्रमुख	नेरेसो, क्षेत्र प्रमुख	बाढी आउनासाथ

३	उद्धार कार्यदल परिचालन गर्ने	क्षेत्र प्रमुख	सुरक्षा तहहरु	बाढी आउनासाथ
४	प्रभावित क्षेत्रको सुरक्षा प्रबन्ध मिलाउने	जिल्ला प्रहरी कार्यालय	जिल्ला प्रहरी कार्यालय, सप्रबल, नेपाली सेना	बाढी आउनासाथ
५	बाढी, पहिरो र अन्य प्रकोप बाट धरै प्रभावित स्थलको स्तर पहिचान गरी उद्धारको प्राथमिकता निर्धारण गर्ने	उद्धार कार्यदल	जिल्ला प्रहरी कार्यालय, गाँउपालिका, नेरेसो, नेपाली सेना	बाढी आउनासाथ
६	डुबेका, बगेका र भत्किएका घरहरू पहिचान गर्ने	उद्धार कार्यदल	राजनीतक दलहरू, नेरेसो	स्थिति सामान्य नभएसम्म
७	विशेषगरी महिला, बालबालिका, अपङ्गता भएका व्यक्तीहरुको पहिचहन गर्नेजेष्ठनागरिकजस्ता सङ्कटासन्न वर्गलाई खोज तथा उद्धारमा प्राथमिकता दिने	उद्धार कार्यदल	राजनीतिक दल नेरेसो	प्रभावित को उद्धार नसकिएसम्म
८	सामान्य नागरिकको खोजी तथा उद्धारलाई निरन्तरता दिने	उद्धार कार्यदल	नेरेसो, नेसे, नेपाल प्रहरी, सप्रबल	प्रभावित को उद्धार नसकिएसम्म
९	प्रभावित नागरिकका बहुमूल्य सम्पत्ति सुरक्षा गरी निकाल्ने	उद्धार कार्यदल	साप्रव्यस, नेरेसो, नेसे, नेपाल प्रहरी, सप्रबल	उद्धार नसकिएसम्म
१०	प्रभावित क्षेत्रका घरपालुवा पशुको उद्धार गर्ने	उद्धार कार्यदल	साप्रव्यसनेरेसो	उद्धार नसकिएसम्म
११	प्रभावित क्षेत्रको सुरक्षाका लागि स्थानीय तहसँग समन्वय गरी सुरक्षा समिति गठन गर्ने र परिचालन गर्ने	उद्धार कार्यदल	नेरेसो, स्थानिय निकाय साप्रव्यस	आवश्यकता अनुसार
१२	प्रभावित क्षेत्रमा, हिंसा, लुटपाटका घटना हुन नदिन आवश्यक सुरक्षा व्यवस्थाने	उद्धार कार्यदल	जिल्ला प्रहरी,नेरेसो	आवश्यकता अनुसार
१३	बाढीमा परी घाइते भएका व्यक्तिको प्राथमिक उपचार गर्ने र अस्पताल पुऱ्याउने प्रबन्ध मिलाउने	उद्धार कार्यदल	स्वास्थ्य कार्यदल, नेरेसो,	उद्धार र प्राथमिक उपचार नभएसम्म
१४	राहत वितरण कार्यमा आवश्यकता अनुसार खाद्य क्षेत्रलाई सहयोग गर्ने	सुरक्षा तह	स्थानीय स्वयंसेवक, राजनीतिक दलहरू	नियमित रूपमा
१५	उद्धार र सुरक्षाको विषयमा आवश्यक सूचना सङ्कलन गरी प्रतिवेदन तयार गर्ने	क्षेत्र प्रमुख	सुरक्षा कार्यदल	हप्तामा एकपटक
१६	निम्नअनुसार अभिलेख तयार गर्ने • उद्धार गरिएका व्यक्ति • बेपत्ता वा मृत्यु भएका व्यक्ति • नष्ट भएका घर, विद्यालय वा अन्य	क्षेत्र प्रमुख	गाँउपालिका, जिविव्यस, साप्रव्यस, नेरेसो	नियमित रूपमा

	भौतिक सम्पत्ति • मरेका घरपालुवा पशु • क्षतिग्रस्त भौतिक सम्पत्ति • क्षतिग्रस्त बाली र खेतीयोग्य भूमि			
१७	उद्धारकार्यको अनुगमन गरी प्रतिवेदन तयार गर्ने र सरोकारवाला तहमा पठाउने	क्षेत्र प्रमुख	जिल्ला प्रहरी कार्यालय, शप्रबल, नेपाली सेना	स्थिति सामान्य नभएसम्म

४.१.२.४ बजेट अनुमान

खोज तथा उद्धार क्षेत्रको लागि निम्नअनुसार बजेट अनुमान गरिएको छ :

क्र. सं.	सामग्री वा क्रियाकलाप	इकाई	परिणाम	दर (रु.)	जम्मा रकम रु.	ब्यहोर्ने तह	कैफियत
१	क्षेत्रको आन्तरिक बैठक	पटक	५	३,०००/-	१५०००।००		
२	सवारी भाडा (७ दिनको लागि) ट्रक ५ वटा, पीकअप ५ वटा	दिन	७०	६,०००/-	४२००००।००		
३	लाइफ ज्याकेट	थन	१५०	२०००-	७५०००।००		
४	प्रारम्भिक द्रूत लेखाजोखा र बहुक्षेत्र द्रूत लेखाजोखा फाराम छपाइ	सेट	५,०००	१०/-	५००००।००		
५	उद्धार डोरी	मिटर	१५००	१५००/-	७५०००।००		
६	ट्युब	थन	४५	१,०००/-	१००००।००		
७	सर्चलाइट	थन	१५	२५००	२५०००।००		
८	टर्चलाइट, रेनकोट	सेट	२००	२,५००/-	१२५०००।००		
९	एम्बुलेन्स खर्च (७ दिनको लागि ४ वटाका दरले)	वटा	२८	३०००/-	८४०००।००		
१०	शव बाहन (७ दिनको लागि)	वटा	७	३०००/-	२१०००।००		
११	स्ट्रेचर	थन	२०	३०००/-	६००००।००		
१२	उद्धारकर्मीलाई ५ दिने तालिम (१ समूहमा) तथा अभ्यास	व्यक्ति	४०	५,०००/-	२०००००।००		
१३	खोज तथा उद्धार कार्यदललाई प्रयोगात्मक तालिम दिइ जिल्ला स्तरीय नमुना अभ्या गने।	दिन	२	१००,०००/-	२०००००।००		

१४	मानवीय सेवाबारे अनुशिक्षण	व्यक्ति	१५०	७००/-	१०५०००।००		
१५	प्राथमिक उपचार बाकस	थन	५०	२,०००/-	१०००००।००		
१६	तथ्याङ सङ्कलन, प्रतिवेदन	एकमुष्ट	१	२५,०००/-	२५०००।००		
			जम्मा		१७२५,०००।००		

४.१.२.५ भूकम्पको क्षेत्रको पुर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना

विषयगत उद्देश्य : विपद्मा फसेका मानिसलाई भेदभावरहित ढङ्गले उद्धार गरी सुरक्षित स्थानसम्म पुऱ्याउने ।

विपद्को घटना पश्चातको अवधि	विपद्को अवस्थामा गरीने आपतकालीन कार्य (विपद्को प्रकृतिमा आधारित)	आपतकालीन अवस्था संबोधन गर्न गरीने पूर्वतयारी कार्य	पूर्वतयारी कार्य संवोधन गर्न खाडलको पहिचान	मुख्य जिम्मेवार तह	प्रत्येक पूर्वतयारी कार्यका लागि अनुमानित लागत
पहिलो दिन	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन उद्धार समितिको बैठक	समन्वय गर्ने संयन्त्र स्थापना गर्ने	दक्ष जनशक्तिको कमी उद्धार सामग्री अपुग	क्षेत्र प्रमुख, जिविव्यस्रउस, प्रहरी, सेना, स्थानीयस्वयंसेवक	१००००
	समन्वय तथा व्यवस्थापन प्रारम्भ गर्ने				०
	स्थानीय स्वयंसेवक परिचालन गर्ने	खोजी तथा उद्धार सम्बन्धी तालिम			१५००००
	उद्धार कार्यदल परिचालन गर्ने				३५०००
	प्रभावित क्षेत्रको सुरक्षा प्रबन्ध मिलाउने				३००००
दोस्रो दिन	बढी प्रभावित स्थलको स्तर पहिचान गरी उद्धारको प्राथमिकता निर्धारण गर्ने	विपद् प्रतिकार्य सम्बन्धी नमूना अभ्यास संचालन गर्ने	स्थानीयक्षेत्रमा दक्ष जनशक्तिको कमी	क्षेत्र प्रमुख, जिविव्यसप्रहरी, सेना, स्थानीयस्वयंसेवक	१०००००
	भत्किएका घरहरू पहिचान गर्ने				३००००
	विशेषगरी महिला, बालबालिका, अपङ्गता भएका व्यक्ती, जेष्ठनागरिकजस्ता सङ्कटासन्न वर्गलाई खोज तथा उद्धारमा प्राथमिकता दिने				०

तेस्रो दिन	सामान्य नागरिकको खोजी तथा उद्धारलाई निरन्तरता दिने	सुरक्षा तहका कर्मचारी रेडक्रसका स्वयंसेवकहरू र अन्यलाई खोजी तथा उद्धार सम्बन्धी तालिम दिने ।	तालिम प्रदान गर्ने जनशक्तिको अभाव	क्षेत्र प्रमुख, जिविव्यस प्रहरी, सेना, स्थानीयस्वयंसेवक	१०००००
	प्रभावित नागरिकका बहुमूल्य सम्पत्ति सुरक्षा गरी निकाल्ने				०
	घाइते भएका व्यक्तिको प्राथमिक उपचार गर्ने र अस्पताल पुऱ्याउने प्रबन्ध मिलाउने				१०००००
	राहत वितरण कार्यमा आवश्यकता अनुसार खाद्य				०
	उद्धार र सुरक्षाको विषयमा आवश्यक सूचना सङ्कलन गरी प्रतिवेदन तयार गर्ने	प्रारम्भिक द्रुत लेखाजोखा तालिम		क्षेत्र प्रमुख, जिविव्यस	१००००
पहिलो हप्ता	प्रभावित क्षेत्रका घरपालुवा पशुको उद्धार गर्ने	खोज तथा उद्धार कार्यदललाई प्रयोगात्मक तालिम दिने सामुदायिक प्रकोप व्यवस्थापन समिति,	तालिम प्रदान गर्ने जनशक्तिको अभाव, आर्थिक अभाव	क्षेत्र प्रमुख, जिविव्यस	१०००००
	प्रभावित क्षेत्रको सुरक्षाका लागि स्थानीय तहसँग समन्वय गरी सुरक्षा समिति गठन गर्ने र परिचालन गर्ने				०
	प्रभावित क्षेत्रमा, हिंसा, लुटपाटका घटना हुन नदिन आवश्यक सरक्षा व्यवस्था				१०००००
पहिलो महिना	निम्नअनुसार अभिलेख तयार गर्ने • उद्धार गरिएका व्यक्ति • बेपत्ता वा मृत्यु भएका व्यक्ति • नष्ट भएका घर, विद्यालय वा अन्य भौतिक सम्पत्ति • मरेका घरपालुवा पशु • क्षतिग्रस्त भौतिक सम्पत्ति	बहुक्षेत्र प्रारम्भिक द्रुत लेखाजोखा तालिम सञ्चालन	तालिम प्रदान गर्ने जनशक्तिको अभाव	क्षेत्र प्रमुख, ि जिविव्यस प्रहरी, सेना, स्थानीयस्वयंसेवक	५००००
	उद्धार र राहतलाई निरन्तरता प्रदान		सामग्री अपुग	क्षेत्र प्रमुख खाद्य र खोज तथा उद्धार	१००००
स्रो महि देखि	उद्धार र राहतलाई निरन्तरता प्रदान	भूकम्प प्रतिरोधी प्रविधि बारे	थप सामग्री र दक्ष प्राविधिक जनशक्तिको	नपा, गाँउपालिका, जिसस, जिविव्यस	१०००००
	भत्किएका संरचनाहरूको				१००००

	पूननिर्माण योजना	सबैलाई जानकारी गराउने र भवन निर्माण आचार संहिता लागु गर्ने	अभाव	सरकार	
जम्मा					९३५०००

४.२. कृषि तथा खाद्य क्षेत्र

विपद्को समयमा उपलब्ध हुनु पर्ने मानवीय सहयोगको महत्वपूर्ण साधन खाद्यान्न हो । विपद् प्रभावित परिवार तथा व्यक्तिहरूलाई स्फियर परियोजनाको न्यूनतम मापदण्डअनुसार खाद्यान्न उपलब्ध गराउनु आवश्यक पर्छ । खाद्य क्षेत्रले प्रभावित को खाद्यान्नको आवश्यकता पूरा गरी सबैमा समानुपातिक पहुँचको प्रत्याभूति गर्छ ।

क) विपद् पछिको सम्भावित परिदृष्य

- बाढी, पहिरो, भूकम्प र अन्य प्रकोपबाट सङ्कटासन्न गाँउपालिकाका अधिकांश गाउँ प्रभावित हुनेछन् ।
- मानिसहरू हताहत भएर आफ्नो ज्यान जोगाउन भागाभाग गर्नेछन् ।
- आफ्नो परिवारका सदस्यहरू तथा बालबच्चा खोज्दै, रुँदै कराउँदै खाली हात विस्थापित हुनेछन् ।
- बिपद् पछिको केही समयपछि नै तत्काल उद्धारकर्मीहरू पुगेको, उद्धार कार्यमा जुटेको प्रभावित परिवारहरूलाई बाहिर ल्याई सुरक्षित ठाउँमा राख्ने काम भइरहेको अवस्था हुनेछ ।
- सुरक्षित ठाउँमा ल्याइएको व्यक्ति/परिवारहरूको आफूले लगाएको लुगा बाहेक साथमा केही नभएको र अति भोकाएको, थाकेको, परिवारका सबै सदस्य आफ्नै शिविरमा नभएकोले चिन्तित देखिएको अवस्था हुनसक्नेछ ।
- खाद्यान्न पूरै नष्ट हुने सम्भावना भएकोले पूरै जनसङ्ख्या खाद्यान्न अभावको चपेटामा पर्नेछ ।
- जीविकोपार्जनका वैकल्पिक उपायको अभाव हुनेछ ।
- वाली उत्पादन कार्य तत्कालिन समयमा प्रभावित परिवारहरुको प्राथमिकतामा नपर्ने र विपद् पश्चातको वालीको उत्पादन घट्ने ।

ख) समष्टिगत उद्देश्य :

प्रभावित व्यक्तिहरूका लागि समयमा नै खाद्यान्नको उपलब्धता तथा खाद्यान्नमा पहुँच सुनिश्चित गराएर जीवन बचाउने एवं जीवनलाई निरन्तरता प्रदान गर्ने ।

ग) विशिष्ट उद्देश्य :

- जीवन रक्षासम्बन्धी रणनीतिहरू (survival strategies) का लागि आवश्यकताको पूर्ति गर्नका निमित्त खाद्यसम्बन्धी पर्याप्त स्रोतहरू उपलब्ध गराउने ।

- पारिवारिक स्रोतहहरूलाई पुनर्लाभ (recovery) तथा दीर्घकालीन विकासमा लगानी गर्न दिनका लागि सक्षम पार्न मानिसहरूलाई अल्पकालीन रूपमा अम्दानीको स्थानान्तरण अथवा प्रतिस्थापन गर्ने अवसर प्रदान गर्ने ।
- विपद्मा परेर खाद्यान्नको समस्यामा परेका समुदाय तथा व्यक्तिलाई खाद्यान्न सहयोग उपलब्ध गराउनु तथा खाद्यान्नमा सबैको समानुपातिक पहुँच कायम गराउनु ।
- सुत्केरी, आमाको दूध खाने बच्चा, कुपोषणमा परेका बालबालिका, जेष्ठनागरिक, गर्भवती, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, गर्भवती महिलाजस्ता संवेदनशील अवस्थामा रहेका समुदायलाई पोषणयुक्त खाद्यान्न उपलब्ध गराउने सुनिश्चितता गर्नु ।

घ) मानवीय सहयोगको रणनीति :

अ. नेपाल खाद्य सुरक्षा अनुगमन प्रणालि (NeKSAP) मकवानपुरबाट प्राप्तहुने खाद्यान्न जोखिम सुचकको प्रयोग गरी पुर्वतयारी र प्रतिकार्यको लागि आफ्ना तयारीहरुलाई अद्यावधिक गर्ने ।

आः खाद्यान्न जगेडा (Food Buffer stock) तथा विउ जगेडा (Seed Buffer stock) स्थापन गर्दा विपद्को समयमा खाद्यान्न तथा विउ विजन परिचालन गर्ने ।

प्रभावित व्यक्तिहरूको पहुँच निम्न वस्तुमा हुनेछ :

(१) प्रतिव्यक्ति प्रतिदिन न्यूनतम २,१०० क्यालोरी प्राप्त हुने गरी सामान्य खाद्यान्नको राशन (ration)

(२) प्रभावित मानिसहरूका लागि हाल विद्यमान तथा उपलब्ध भएका र पहुँचयोग्य खाद्य पदार्थमा परिपूरक (complementary) को रूपमा एक अथवा दुई खाद्य पदार्थहरू पूरक रासनको रूपमा उपलब्ध गराउने

(३) निश्चित समूहका व्यक्तिहरूका (साना वालवालिका, एच्आईभी भएका व्यक्ति, कुपोषित व्यक्तिहरू आदि) आवश्यकतालाई पूरा गर्नका लागि सामान्य रासनका अतिरिक्त परिपूरक रासनको व्यवस्था ।

(४) मापदण्डबमोजिमको किट (kit) – सिफारिश

चामल –	प्रतिदिन प्रतिव्यक्ति ४२० ग्राम,
दाल –	प्रतिदिन प्रतिव्यक्ति ८० ग्राम
वनस्पति तेल –	प्रतिदिन प्रतिव्यक्ति ३० मि.लि.,
नुन –	प्रतिदिन प्रतिव्यक्ति ५ ग्राम

४.२.१ खाद्य, कृषि तथा पशु क्षेत्रसँग रहेको विद्यमान स्रोत तथा क्षमताको सूची

क्र.सं.	कार्यालय/ संस्था	मानवीय श्रोत	वजेट	सामग्री	कैफियत
१	कृषि ज्ञान केन्द्र			पहिलो चरणको २० पाकेट सुक्खा खाद्यान्न	
२	नारायणी यातायात व्यवसायी			पहिलो चरणको २०० पाकेट सुक्खा खाद्यान्न	
३	प्लान इन्टरनेशनलमकवानपुर		५ लाख नगद		

४	मकवानपुर उद्योग वाणिज्य संघ			पहिलो चरणको २०० पाकेट सुक्खा खाद्यान्न	
५	जिल्ला पशु सेवा कार्यालय			पहिलो चरणको २० पाकेट सुक्खा खाद्यान्न	
६	नारी सिप सिर्जना केन्द्र			पहिलो चरणको २० पाकेट सुक्खा खाद्यान्न	
७	मनहरी विकास संस्था			पहिलो चरणको २० पाकेट सुक्खा खाद्यान्न	
८	सामुदायिक विकास केन्द नेपाल			पहिलो चरणको १५ पाकेट सुक्खा खाद्यान्न	
९	मत्स्य विकास केन्द्र			पहिलो चरणको ५ पाकेट सुक्खा खाद्यान्न	
१०	हेटौडा दुग्ध वितरण आयोजना			एक दिनको तलबले हुन आउने सामग्री	

४.२.२ क्षेत्रगत समितिको संरचना

क.सं	क्षेत्रगत साझेदारहरूको नाम	सम्पर्क व्यक्ति	ई-मेल ठेगाना र टेलिफोन नम्बर
	सरकारी निकाय		
१	कृषि ज्ञान केन्द्र, भरतपुर, चितवन		०५६-५२०११५/९८५५०५९५७०
२	जिल्ला प्रशासन कार्यालय	गुणराज प्रसाद न्यौपाने	०५७-५२०४९५/५२००१२/९८५५०७०६१२
३	भेटेरिनरि अस्पताल तथा पशु सेवा विज्ञ केन्द्र, मकवानपु	बज्र किशोर ठाकुर	९८५५०७०७२८/०५७-५२४३७१
४	प्राकृति जलाशय मत्स्य प्रवर्द्धन एवं संरक्षण केन्द्र	सरोज यादव	९८५५०७०३१५
५	व्यवसायी तथा सीप विकास तालिम केन्द्र	देवराज चौलागाई	९८४५१०२९९७/०५७-४१२७१६
६	स्वास्थ्य कार्यालय, मकवानपुर	कृष्ण बहादुर मिजार	९८५५०७१३०५/०५७-५२०७१८
	स्थानीय तह		
७	जिल्ला समन्वय समिति मकवानपुर	जिल्ला समन्वय अधिकारी	९८५५०११२२२
८	हेटौंडा उपमहानगरपालिका	मिना कुमारी लामा	९८५५०३८५४३
९	थाहा नगरपालिका	विष्णु बहादुर विष्ट	९८५५०८९३४५
१०	वागमती गाँउपालिका	सर्केस घलान	९८५५०७२०७२
११	बकैया गाँउपालिका	धर्मराज लामिछाने	९८४५०५७३२७
१२	मकवानपुरगढी गाँउपालिका	दोर्जे लामा स्याङतान	९८४५४६१०८०
१३	भीमफेदी गाँउपालिका	हिदम लामा	९८५५०६८२८६

१४	इन्द्रसरोवर गाँउपालिका	देवकृष्ण पुडासैनी	९८४१४९२३६३
१५	कैलास गाँउपालिका	लोक बहादुर मुक्तान	९८५५०७७२६६
१६	राक्सीराङ गाँउपालिका	राजकुमार मल्ल	९८५५०६९४०५
१६	मनहरी गाँउपालिका	रन्जन कालाखेती	९८५५०६७४१४
	सामाजिक संघ संस्थाहरु		
१८	प्लान इन्टरनेशनल मकवानपुर एकाई	दीपेन्द्र सिंह सामन्त	९८४८७७५०९८
१९	मकवानपुर उद्योग बाणिज्य संघ	कृष्ण कुमार गुप्ता	९८५५०६७३९
२०	नारायणी यातायात व्यवसायी	बद्रि प्रसाद चौलागाई	९८५५०६८११५/०५७५२३६३४
२१	गै.स.स. महासंघ मकवानपुर	रमिला सापकोटा	९८४५०२९८५७
२२	नारी सीप सृजना केन्द्र	चिरन्जीवी पौडेल	९८५५०७२२३०
२३	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी मकवानपुर	खेमराज सापकोटा	९८५५०६८२५८
२४	ग्रामीण महिला सेवा केन्द्र	सर्मिला श्रेष्ठ	९८५५०६९९६२
२५	मारवाडी सेवा समिति	राम जालान	९८४५०२७२७७
२६	सिसिडिएन	महेन्द्र मगर	९८५१०००४७७
२७	सामुदायिक वन उपभोक्ता महासंघ	पञ्चमाया स्याङतान	९८४५१२४५७२
२८	विश्व खाद्य संगठन	राजु क्षेत्री	९८४५०२२६३६
२९	राडो नेपाल	दिपेन्द्र पाठक	९८५५०७०३८०
३०	नेपाल परिवार नियोजन संघ मकवानपुर	ममता श्रेष्ठ	९८४१७९६१९०/०५७-५२०७४५

४.२.३ पूर्वतयारी कार्ययोजना

खाद्य क्षेत्रले आपत्कालीन मानवीय सहयोग उपलब्ध गराउने कार्यका लागि निम्नअनुसार पूर्वतयारी गर्नेछ ।

क्र.सं.	पूर्वतयारी क्रियाकलाप	जिम्मेवारी	सहयोगी तह	समयावधि
१	व्यवस्थापन तथा समन्वय सम्बन्धी बैठकको आयोजना गर्ने र गत वर्षको कार्ययोजनाको पुनरावलोकन गर्ने	मउबासंघ जिकृविका	क्षेत्रका सदस्य	जेठ पहिलो साता भित्र
२	खाद्यान्न वितरण कार्यदल गठन गर्ने	क्षेत्र प्रमुख	क्षेत्रका सदस्य	
३	बहुक्षेत्र द्रूत लेखाजोखाको लागि व्यक्ति तोक्ने र तालिममा सहभागी गराउने	क्षेत्र प्रमुख	क्षेत्रका सदस्य, जिविव्यस /गैसस	
४	तयारी खाद्यान्नको भण्डारण तथा आपत्कालीन आपूर्तिको व्यवस्था मिलाउने २५०००का लागि १० दिनसम्म आवश्यक पर्ने खाद्यान्न -च्युरा : भुजा १७५००० केजी -विस्कुट १०० ग्रामको दरले : २५००० केजी -नुन १०००० केजी -प्याज जम्मा १०००० केजी	मउबासंघ जिकृविका खाद्य क्षेत्र		असार २५ गतेसम्म

५	तयारी खाद्यान्नको बजार उपलब्धता पहिचान गर्ने र उत्पादक, डिलर, बिक्रेताको सम्पर्क ठेगाना, मौज्दात विवरण सङ्कलन गर्ने	खाद्य क्षेत्र, तोकिएको सदस्य	नेरेसो, जिविव्यस जिकृज्ञके, विश्व खाद्य कार्यक्रम,	असार २७ गतेसम्म
६	खाद्यान्नको गुणस्तर नियन्त्रण तथा सुनिश्चितताको लागि गुणस्तर तथा नापतौल विभागसँग समन्वय गरी परीक्षण गर्ने	क्षेत्र प्रमुख	गुणस्तर नियन्त्रण कार्यालय, नेरेसो	
७	स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्रसँग समन्वय गरी ६ महिनादेखि ५ वर्ष मुनीका बालबालिका, जेष्ठनागरिक, गर्भवती तथा सुतकेरी महिलालाई पोषणयुक्त खाद्यान्नको आवश्यक परिणाम मौज्दात राख्ने	क्षेत्र प्रमुख	स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्र, जिविव्यस विखाका, अ/गैसस	
८	खाद्यान्न कार्यक्रममा जनचेतना अभिवृद्धिका लागि प्रचारमूलक तथा ज्ञानबर्द्धक सामग्रीको बन्दोवस्त गर्ने	क्षेत्र प्रमुख, तोकिएको सदस्य	जिकृज्ञके, विखाका, अ/गैसस	असार मसान्त सम्म
९	तयारी खाद्यान्नका सहयोगी संस्थाहरू मारवाडी सेवा समितिलगायत अन्य सम्बद्ध तहहरूसँग समन्वय गर्ने	क्षेत्र प्रमुख		असार मसान्त सम्म
१०	प्रतिवेदन तयारीका लागि सदस्य तोक्ने	क्षेत्रको बैठक	-	

४.२.४ प्रतिकार्य कार्ययोजना

क्र.सं.	सहयोगी क्रियाकलाप	जिम्मेवार तह	सहयोगी तह	समयावधि
१	खाद्य क्षेत्रको आपत्कालीन बैठकको आयोजना गर्ने	क्षेत्र प्रमुख	खाद्य क्षेत्रका सदस्य तथा सहयोगी	बाढीपहिरो आउने वित्तिकै
२	बाढी प्रभावित क्षेत्र तथा विस्थापित मानिसको जानकारी सङ्कलन गर्ने र खाद्यान्नको आवश्यकता पहिचान गर्ने	क्षेत्र प्रमुख	क्षेत्रका सदस्य र बन्दोबस्ती क्षेत्र	बाढीपहिरो आएको थाहा पाउनासाथ
३	प्रभावित क्षेत्रको अनुगमन तथा निरीक्षण र प्रारम्भिक द्रूत लेखाजोखा गर्ने	तोकिएको सदस्य	जिकृज्ञके, नेरेसो र क्षेत्रका सदस्यहरू	२४ घण्टाभित्र
४	विस्थापितलाई उद्धार गरी राखिएको क्षेत्रको निरीक्षण र खाद्यान्नको आवश्यकता पहिचान गर्ने	क्षेत्र प्रमुख	जिकृज्ञके, नेरेसो र क्षेत्रगता सदस्यहरू, उद्धार कार्यदल,	२४ घण्टाभित्र
५	आपत्कालीन समयको लागि तयारी खाना वितरण गर्ने	खाद्य वितरण कार्यदल	जिविव्यस,मउबासंघ, जिकृज्ञके, नेरेसो र क्षेत्रगत सदस्यहरू, उद्धार कार्यदल, बन्दोबस्ती क्षेत्र	२४ घण्टादेखि १० दिनसम्म
६	समन्वय क्षेत्रसँग सम्पर्क गरी बहुक्षेत्रगत प्रारम्भिक द्रूत लेखाजोखा (मिरा- MIRA) को गरी प्रतिवेदन तयार गर्न	क्षेत्र प्रमुख तथा तोकिएको क्षेत्रको सदस्य	जिविव्यस,अन्य क्षेत्र, दातृ तह र अ/गैसस	३ देखि ७ दिनभित्र
६	विस्थापितलाई रासनकार्ड वितरण गर्ने	खाद्यान्न वितरण कार्यदल	जिविव्यस,उस, गाँउपालिका, सुरक्षा तह, बन्दोबस्ती क्षेत्र	९ दिनभित्र

७	भण्डारण गरिएको खाद्यान्नको अनुगमन तथा निरीक्षण गर्ने	क्षेत्र प्रमुख	जिविव्यस सुरक्षा तह, बन्दोबस्ती क्षेत्र	७ दिनभित्र
६	मापदण्डअनुरुप खाद्य सामग्री वितरण गर्ने	खाद्यान्न वितरण कार्यदल	जिविव्यसअ/गैसस, नागरिक समाज	११ दिनदेखि ३० दिनसम्म
७	खाद्यान्न वितरणसम्बन्धी कार्य, समस्या र समाधानबारे जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति तथा अन्य सरोकारवालालाई जानकारी गराउने	क्षेत्र प्रमुख	क्षेत्रका सदस्य, बन्देबस्ती क्षेत्र,	नियमित रुपमा
८	खाद्यान्न वितरणप्रक्रियालाई सहज र सरल बनाउन नियमित अनुगमन गर्ने	क्षेत्र प्रमुख र तोकिएका सदस्य	जिविव्यस,कार्यदल, प्रभावित का प्रतिनिधि, नागरिक समाज	नियमित रुपमा
९	खाद्य क्षेत्रको नियमित बैठक तथा प्रतिवेदन तयारी गरी सबै सरोकारवालालाई उपलब्ध गराउने	क्षेत्र प्रमुख	क्षेत्रका सबै सदस्य	प्रत्येक हप्ता ।

४.२.५ बजेट अनुमान

खाद्य क्षेत्रको लागि निम्नअनुसार बजेट अनुमान गरिएको छ :

अपेक्षित परिणाम तथा क्रियाकलाप	न्गद				आपूर्ति			
	लक्षित सहभागी	दैनिक खर्च	समय/अवधि	कुल खर्च	लक्षित जनसङ्ख्या	आवश्यक परिमाण	एकाइ मूल्य	कुल खर्च
समन्वय बैठक	२०	१५०	२१	६३०००				
संचालन खर्च	तयारी खाना			०				
इातायात तथा संचार खर्च				५०००००				
सामग्री छपाइ तथा वितरण				०	२५०००	५०००	१०	५००००
दूध				०		१००००	३००	३०००००
तयारी खाना				०				०
चिउरा भूजा					२५०००	१७५००० किलो	५०	८७५००००
बिस्कुट					२५०००	१२५००० प्याकेज	१५	१८७५०००

ढुवानी खर्च				०		२पटक	१००००	२००००
वितरक स्वयंसेवक तलब	१०	५००	२०	१०००००				०
नुन				०	२५०००	५००० किलो	१५	७५०००
प्याज				०	२५०००	५००० किलो	४०	२००००
खाद्यान्न ३० दिनका लागि				०				०
चमल				०	२५०००	१५० टन	५००००	७५०००००
द्याल				०	२५०००	२५ टन	१५००००	३७५००००
खानेतेल				०	२५०००	२५ टन	१०००००	२५०००००
सर्वोत्तम पीठो				०	५०००	५ टन	१५००००	७५००००
तरकारी र इन्धन (प्रति परिवार)	५०००	२०००	१	१०००००००				०
			जम्मा	१०,६६३,०००				२७,४६५,०००

४.२.६ भूकम्पको क्षेत्रमा पुर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना

विषयगत उद्देश्य : खाद्य क्षेत्रको प्रमुख उद्देश्य विपद्बाट विस्थापित मानिसलाई जीवनयापनको लागि आवश्यक पर्ने खाद्यसामग्री उपलब्ध गराएर उनीहरूको जीवन रक्षा गर्नु हुनेछ ।

विपद् पछिको अवधि	विपद्को अवस्थामा गरीने आपतकालीन कार्य (विपद्को प्रकृतिमा आधारित)	आपतकालीन अवस्था संवोधन गर्न गरीने पूर्वतयारी कार्य	पूर्वतयारी कार्य संवोधन गर्न खाडलको पहिचान	मुख्य जिम्मेवार तह	प्रत्येक पूर्वतयारी कार्यका लागि अनुमानित लागत
पहिलो दिन	खाद्य क्षेत्रको आपत्कालीन बैठकको आयोजना गर्ने	प्रारम्भिक द्रुत लेखाजोखा तालिम सञ्चालन	दक्ष जनशक्तिको कमी	क्षेत्र प्रमुख, जिविव्यस	१००००
	विपद् प्रभावित तथा उद्धार क्षेत्र निरीक्षण, विस्थापित मानिसको जानकारी सङ्कलन तथा खाद्यान्नको आवश्यकता पहिचान				२५०००
	प्रभावित क्षेत्रको अनुगमन तथा निरीक्षण				५००००

	र प्रारम्भिक द्रूत लेखाजोखा गर्ने				
	प्रारम्भिक द्रूत लेखाजोखा गर्ने	प्रारम्भिक द्रुत लेखाजोखा तालिम सञ्चालन	दक्ष जनशक्तिको कमी	क्षेत्र प्रमुख, जिविव्यस	१००००
	आपत्कालीन समयमा १० दिनको लागि प्रतिब्यक्ति तयारी खाना वितरण गर्ने • चाउ चाउ १ प्याकेट • विस्कुट १०० ग्राम • च्यूरा र भूजा २५० ग्राम प्याज नुन खुर्सानी	गैरखाद्य सामग्री तथा अन्य प्रतिकार्य सामग्रीको संकलन तथा भण्डारण ।	सामग्री अपुग	क्षेत्र प्रमुख, जिविव्यस अन्य सहयोगी तह, ब्यापारी तथा सामाजिक संघसंस्था	१०००००००००
दोस्रो दिन	सुत्केरी तथा बच्चालाई दूध खुवाउने महिला, कुपोषणमा परेका बालबालिका, बिरामी, जेष्ठनागरिकलाई पोषण युक्त खाना वितरण गर्ने	जेष्ठ नागरीक, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, एच.आई.भी/एड्स तथा महिला घरमूलीजस्ता वहु विषयगत क्षेत्रलाई (Crosscutting Issue) अवलम्बन गर्ने ।	पोषणयूक्त खाद्य सामग्री अभाव	स्वास्थ्य तथा संरक्षण क्षेत्र र सहयोगी तहहरू	५००००००
	समन्वय क्षेत्रसँग सम्पर्क गरी बहुक्षेत्रगत प्रारम्भिक द्रूत लेखाजोखा (मिरा-MIRA) को गरी प्रतिवेदन तयार गर्न	बहुक्षेत्र प्रारम्भिक द्रुत लेखाजोखा तालिम सञ्चालन	दक्ष जनशक्तिको कमी	क्षेत्र प्रमुख, जिविव्यस	०
	सुत्केरी तथा बच्चालाई दूध खुवाउने महिला, कुपोषणमा परेका बालबालिका, बिरामी, जेष्ठनागरिकलाई पोषण युक्त खाना वितरण गर्ने			स्वास्थ्य तथा संरक्षण क्षेत्र र सहयोगी तहहरू	१०००००
तेस्रो दिन	भण्डारण गरिएको खाद्यान्नको अनुगमन	उपयुक्त भण्डार गृहको निर्माण	भण्डार गृहको	क्षेत्र प्रमुख, जिविव्यस	१०००००

	तथा निरीक्षण गर्ने		अभाव		
पहिलो हप्ता	भण्डारण गरिएको खाद्यान्नको अनुगमन तथा निरीक्षण गर्ने	जनचेतनामूलक कार्यक्रमको तयारी तथा स्थापीत संयन्त्र मार्फत सूचना प्रवाह ।	सूचना प्रविधि र संयन्त्र अपुग, समन्वयमा कमी	क्षेत्र प्रमुख, जिविव्यसनेरेसो, जिसस, गाँउपालिका तथा नपाहरू	०
	विस्थापितलाई रासनकार्ड वितरण गर्ने				१०००००
	नपुग हुने खाद्य सामग्री खरीद तथा व्यवस्थापन र भण्डारण गर्ने				१००००००
	वितरण केन्द्रको पहिचान र निर्धारण खाद्यान्न वितरणसम्बन्धी सूचना प्रवाह गर्ने				१००००
पहिलो महिना	खाद्यान्नमा सबै विस्थापित समुदायको	विपद् पूर्वतयारी वारेमा राजनैतिक नेता तथा नागरीक समाजका सदस्यलाई अभिमुखीकरण तालिम संचालन गर्ने । जिल्लामा अबलम्वन गरीएको प्रकृयाको वारेमा आवधिक समीक्षा तथा पृष्ठपोषण संयन्त्र स्थापना गर्ने ।	राजनैतिक नेता तथा नागरीक समाजका सदस्यहरूमा विपद् सम्बन्धि कम बुझाइ	क्षेत्र प्रमुख, जिविव्यस नेरेसो, जिसस तथा जिल्लामा स्थापना भएको अनुगमन तथा पृष्ठपोषण संयन्त्र	०
	सुत्केरी तथा बच्चालाई दूध खुवाउने महिला, कुपोषणमा परेका बालबालिका, बिरामी, जेष्ठनागरिकलाई पोषण युक्त खाना वितरण गर्ने				१००००००
	नागरिक समाजका विभिन्न क्षेत्रबाट वितरण हुने खाद्यान्नको अभिलेख राख्ने र नपुग वा खाद्यान्न प्राप्त गर्न नसकेका समुदायको पहिचान गरी खाद्यान्न उपलब्ध गराउने				१००००००
	खाद्यान्न वितरणसम्बन्धी कार्य, समस्या र समाधानबारे जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति तथा अन्य सरोकारवालालाई जानकारी गराउने				१००००
	खाद्यान्न वितरणप्रक्रियालाई सहज र सरल बनाउन नियमित अनुगमन गर्ने				५००००

खो महिना वर्ष	खाद्य क्षेत्रको नियमित बैठक तथा प्रतिवेदन तयारी गरी सबै सरोकारवालालाई उपलब्ध गराउने	भूकम्प प्रभावित परिवारको दीगो खाद्य सुरक्षा सम्बन्धि कार्यक्रम तयार गरी राख्ने	थप सामग्री र दक्ष प्राविधिक जनशक्तिको अभाव	जि.कृ.वि.का. नपा, गाँउपालिका, जिसस, जिविव्यस सरकार	२००००
	खाद्य वितरणलाई निरन्तरता प्रदान				१००००००
	दीगो कृषि तथा खाद्य सुरक्षा योजना				५००००
जम्मा					१०९५३५०००

४.२.७ कृषि तथा पशुसेवाको क्षेत्र

विषयगत उद्देश्य : भूकम्पबाट प्रभावित ५० हजार घरधुरीका घरपालुवा पशुको उद्धार र तिनको औषधि उपचार गरी संरक्षण गर्नु तथा क्षतिग्रस्त खेती तथा अन्नबालीको पहिचान र क्षति भएको बालीको मूल्याङ्कन गरी तत्कालीन राहत दिने कार्यमा सघाउनु यस क्षेत्रको उद्देश्य रहेको छ ।

विपद् पछिको अवधि	विपद्को अवस्थामा गरीने आपतकालीन कार्य (विपद्को प्रकृतिमा आधारित)	आपतकालीन अवस्था संवोधन गर्न गरीने पूर्वतयारी कार्य	खाडलको पहिचान	मुख्य जिम्मेवार तह	पूर्वतयारीका लागि अनुमानित लागत
पहिलो र दोस्रो दिन	क्षेत्रको बैठक	समन्वय वैठक विपद् पूर्व, विपद्को समयमा र विपद् पश्चात्		कृषी ज्ञान केन्द्र र क्षेत्रका सदस्य	१००००
	तथ्याङ्क सङ्कलन तथा विश्लेषण			कृषी ज्ञान केन्द्र र भेटेरनिरी अस्पताल तथा पशु सेवा विज्ञ केन्द्र, मकवानपुर र क्षेत्रका सदस्य	२००००
	आहार भण्डारणको व्यवस्था	करिब ३८० टन दाना, आहार पराल भण्डारणको व्यवस्था गर्ने		राजनीतिक दल, नेरेसो, बन्दोबस्ती क्षेत्र	१००००
तेस्रो दिन	मिरा (MIRA) को प्रयोग गरी आवश्यक सूचना सङ्कलन र प्रतिवेदन	मिरा तालिममा सहभागीको चयन		जिविव्यसक्षेत्र प्रमुख	१००००
	पशुपक्षी आहारको व्यवस्था	५०००० पशुपक्षीका लागि चाहिने आहार,		भेटेनरी अस्पताल तथा पशु सेवा	१००००००

		घाँसपात एवं दाना परालको व्यवस्था		विज्ञ केन्द्र, मकवानपुर	
	पशुपक्षीको औषधी एवं भ्याक्सीनको व्यवस्था	नाम्ले जुकाजस्ता परजीवी र सरुवा रोगको औषधि (एच एस वी क्यू) को भण्डारण गर्ने		भेटेनरी अस्पताल तथा पशु सेवा विज्ञ केन्द्र, मकवानपुर	१०००००
	प्राविधिक सेवा	प्राविधिक सेवाका लागि प्राविधिक परिचालन गर्ने		कृषी ज्ञान केन्द्र, भेटेनरी अस्पताल तथा पशु सेवा विज्ञ केन्द्र, मकवानपुर र क्षेत्रका सदस्य	१०००००
पहिलो हप्ता	कृषि क्षेत्र र कार्यक्षेत्रको सुरक्षाका लागि सुरक्षा तहसँग समन्वय गर्ने	बार बन्देज, बाँध एवम् छेकबारका लागि आवश्यक तयारी बाँसका टोकरी, कोदालो, बेल्चा, बास, डोरी, डुँगा, बोरा आदिको व्यवस्था		खोज तथा उद्धार क्षेत्र, सुरक्षा तहहरू, जिल्ला प्रशासन कार्यालय	१०००००
	आवश्यक जग्गाको व्यवस्थापन (गोठ, खोर र टहरा निर्माणका लागि ।)	सामुहिक खोरका लागि जग्गा व्यवस्थापन गर्ने		आवास तथा गैर खाद्य क्षेत्र, अ/गैसस, क्षेत्रका सदस्य, भेटेनरी अस्पताल तथा पशु सेवा विज्ञ केन्द्र, मकवानपुर	१०००००
	प्राविधिक सेवा	प्राविधिक सेवाका लागि प्राविधिक परिचालन गर्ने		जिकृविका, भेटेनरी अस्पताल तथा पशु सेवा विज्ञ केन्द्र, मकवानपुर र क्षेत्रका सदस्य	१०००००
	सिंचाईको व्यवस्था (मर्मत सम्भार)	बाँध, कुलो नहर बचावट, संरचना (बास, बोरा, बोल्डर आदिबाट) मर्मतको तयारी गर्ने		सिँचाइ तथा सडक विकास डिभिजन कार्यालय	१०००००

पहिलो महिना	खाद्य सुरक्षाका लागि वीउ विजन	मौसम अनुसारको बीउबीजन, मलखाद, औषधि, विषादी, अन्य		कृषी ज्ञान केन्द्र	१००००००
	चौपाया पशुको लागि गोठ, खोर, टहरा निर्माण	गोठ, खोर, टहरा, पुनर्निर्माण (१५० वर्गमिटरको १५० वटा गोठ) बाँस, डोरी, खर, प्लाष्टिक, पराल, त्रिपाल		आवासतथा गैरखाद्य क्षेत्र, अ/गैसस, क्षेत्रका सदस्य	१००००००
	प्राविधिक सेवा	प्राविधिक सेवाका लागि प्राविधिक परिचालन गर्ने		कृषी ज्ञान केन्द्र, जि प से का, क्षेत्रका सदस्य	१०००००
दोस्रो महिना र सो भन्दा बढी	प्राविधिक सेवा	प्राविधिक सेवाका लागि प्राविधिक परिचालन गर्ने		कृषी ज्ञान केन्द्र, जि प से का, क्षेत्रका सदस्य	१०००००
	अनुगमन तथा प्रतिवेदन र योजना निर्माण	सामग्री एवं सुविधा प्रवाहको अनुगमन प्रतिवेदन तयारी गर्ने र अन्य क्षेत्र तथा जिविव्यसमा बुझाउने		जिविव्यस राजनीतिक दल, क्षेत्रका सदस्य	५००००
जम्मा					३९०००००

४.३. आवास तथा गैर खाद्य सामग्री क्षेत्र

विपद्को अवस्थामा विस्थापित व्यक्ति, परिवार तथा समुदायलाई स्थिति सामान्य भएर आफ्नो घर फर्किने अवस्था तयार नभएसम्म आपत्कालीन आश्रयस्थलमा राख्नु पर्ने हुन्छ । यसको लागि अस्थायी रुपमा विद्यालय, मदरसा, मन्दिर, गाँउपालिका भवनजस्ता सार्वजनिक स्थलमा राख्नु पर्ने हुन्छ भने केही लामो समयको लागि अस्थायी शिविर खडा गरी बसोबास गराउनु पर्ने हुन्छ । त्यसका साथै दैनिक जीवनयापनको लागि भाँडावर्तन, ओड्ने आछ्याउने लुगाफाटो वा खाना बनाउने, खाने वर्तन र इन्धनको व्यवस्था गर्नु पर्ने हुन्छ । आवासतथा गैरखाद्य क्षेत्रले विस्थापितको लागि उल्लिखित मानवीय सेवा उपलब्ध गराउँछ ।

क) बाढी, पहिरा र अन्य विपद् पछिको सम्भावित परिदृष्य

- बाढी पहिरो र अन्य विपद् पछिबाट अधिकांश गाउँ प्रभावित भएर मानिस हताहत भई सहयोगको याचना गरिरहेका हुनेछन् ।
- घरबार नष्ट भएर झरी, हिलो, चीसो जमिनमा दिन रात बिताउन बाध्य भइरहेको अवस्था देखिनेछ ।

- विद्यालयका कक्षा कोठा, प्रहरी चौकी, स्वास्थ्य केन्द्रहरूजस्ता उपलब्ध सार्वजनिक संस्थाहरूमाथि दबाबको सिर्जना, सामुदायिक/संस्थागत स्थानहरूमा अस्थायी आश्रय स्थल उपभोग र सरसफाइ जस्ता कार्यमा चुनौतीहरु देखिने ।

ख) विशेष ध्यान दिनु पर्ने पक्ष

- बाढीबाट विस्थापित महिला, गर्भवती, सुत्केरी महिला, अशक्त तथा जेष्ठनागरिकको सुविधाप्रति विशेष ध्यान दिनु पर्ने हुन्छ
- अस्थायी शिविर बनाउँदा मानवीय गोपनीयताको मर्यादा हुने गरी बनाउनु पर्छ ।
- शिविर बनाउँदा स्वास्थ्य, स्वच्छ वातावरण, शुद्ध पानीको पर्याप्त स्रोत, यातायात, सञ्चारजस्ता विषयमा ध्यान दिने ।
- उपलब्ध सार्वजनिक स्थलहरूमा अस्थायी खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छताको व्यवस्था गर्ने ।
- प्रतिकूल वातावरणीय प्रभावबाट बचाउन, आत्मसम्मान र मर्यादा जोगाउनगैरखाद्य सामग्री उपलब्ध गराउने ।
- सम्भावित रोगहरूबाट सुरक्षा दिन मौसमअनुसारको उपयुक्त गैरखाद्य सामग्री उपलब्ध गराउने ।
- प्रजननयोग्य उमेरका र गर्भवती महिलाहरूको लागि परिस्थिति र आवश्यकताको आधारमा थप विशिष्ट सामग्री उपलब्ध गराउने ।
- तीन वर्ष मुनिका बालबालिकाहरू तथा जेष्ठ नागरिकहरूलाई उमेर र वातावरण सुहाउँदा गैरखाद्य सामाग्रीहरू उपलब्ध गराउने

ग) क्षेत्रगत उद्देश्य

- आवासः सुरक्षित तथा आरामदायी बस्ने ठाउँको प्राप्तिका लागि भौतिक एवं प्राथमिक सामाजिक आवश्यकताहरूमा व्यक्ति तथा परिवारहरूको पहुँच सुनिश्चित गर्ने । यथासम्भव यस प्रक्रियामा बढीभन्दा बढी आत्मनिर्भरता तथा आफैं व्यवस्थापन (self-management) लाई समावेश गरिनेछ ।
- शिविर समन्वय तथा शिविर व्यवस्थापन (CCCM): प्राकृतिक विपद्का कारणले घरवारविहीन बनेका मानिसहरूका निमित्त स्थायी समाधानको खोजीका लागि प्रयत्न गर्नुका साथै विस्थापित व्यक्तिहरूलाई मानव अधिकारको उपभोग गर्न सक्षम पार्नका निमित्त जीवन स्तर उठाई शिविरहरूमा जीवन स्तरमा सुधार ल्याउने ।

घ) विशिष्ट उद्देश्य :

- सुरक्षित तथा आरामदायी बस्ने ठाउँको प्राप्तीका लागि भौतिक एवं सामाजिक आवश्यकताहरूमा व्यक्ति तथा परिवारहरूको पहुँच सुनिश्चित गर्नु ।
- विपद्का कारणले घरवारविहीन बनेका मानिसका निमित्त स्थायी समाधानको खोजीका लागि प्रयत्न गर्नुका साथै विस्थापितलाई मानव अधिकारको उपभोग गर्न सक्षम बनाउनु,
- घरायसी आवश्यकताका भाँडा-कुँडा दैनिक जीवनयापनका लागि आवश्यक सामाग्रीहरूमा विस्थापितको समानुपातिक पहुँच गराउनु ।

ङ) मानवीय सहयोगसम्बन्धी मापदण्ड :

१. औसतमा प्रतिव्यक्ति ३.५-४.५ वर्ग मिटरको छाना भएको क्षेत्र उपलब्ध छ, औसतमा ५ सदस्यहरूको एक परिवारका लागि कम्तीमा पनि ४x५ मिटरको डोरीसहितको १२'×१८' साइजको कम्तीमा १७० जिएसएमको त्रिपाल र अन्य सहायता सामग्री
२. कम्बलमा मानिसहरूको पर्याप्त पहुँच छ ।
३ दुई वर्षसम्मका वालवालिकाहरूका लागि कम्तीमा पनि एक पूरा सेट कपडा छ ।
४. महिला, किशोरी, पुरूष तथा किशोरहरूको लागि कम्तीमा पनि एक पूरा सेट कपडा छ । यसका अतिरिक्त, महिला तथा किशोरीहरूका लागि नियमित सरसफाइसम्बन्धी सामग्रीको आपूर्ति भएको छ ।
५. मानिसहरूसँग उपयुक्त घरायसी सामग्री छः एक सेट भाँडा ।
६. शिविर बन्द गर्ने र वहिर्गमन रणनीति ।
७. शिविर खडा गर्नका लागि अग्रिम रूपमा जमिनको पहिचान गर्नुपर्दछ जुन जमिन सुरक्षित तथा SPHERE को मापदण्डअनुसार हुनुपर्छ ।
८. विद्यालय तथा सार्वजनिक स्थलहरूसँग अग्रिम रूपमा नै समझदारी पत्रमा दस्तखत भएको हुनुपर्दछ
९. शिविरका लागि योजना तर्जुमा गर्दा नै सांस्कृतिक तथा सामाजिक मूल्यहरू एवं परिस्थितिलाई ध्यानमा राखिनुपर्दछ ।
१०. शिविर खडा गर्नका लागि विगतमा प्रयोग गरिएका ठाउँहरूको रेकर्ड ।
११. नागरिक समाज, सरोकार तथा सान्दर्भिक समूहसँगको परामर्शमा शिविरको स्थापना ।

४.३.१. आवासतथा गैरखाद्य क्षेत्रसँग रहेको विद्यमान क्षमता तथा स्रोतहरू

क्र.सं.	कार्यालय/ संस्था	मानवीय श्रोत	वजेट	सामग्री	कैफियत
१	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति	विपद् व्यवस्थापन समिति सदस्य, कार्य दल		बिध्यालय र सामुदायिक भवन र केहि त्रिपाल	
२	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी	आपत्कालिन सहयोगका लागि आवस्यक स्यमसेवक र अन्य जनशक्ति		२०० परिवारका लागि आवस्यक सामग्रीहरू आखानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छताका त्रिपाल, मण्डी(कम्मल), तन्ना, प्लाष्टिक जग, साडी, २०० परिवारलाइ १६ मिटरका दरले कपडा, खानेपकाउने भांडाकुंडा २ वटा डेक्ची, थाल, गिलास, कचौरा, डाडु पन्यु सहित, प्लाष्टिकको बाल्टिन २०० थान विर्को नभएको,	
३	प्लान नेपाल	आपत्कालिन सहयोगका लागि		१००० परिवारका लागि त्रिपाल लगायत आवाससामग्री सेट	

		आवस्यक जनशक्ति			
४	राडो नेपाल	आपत्कालिन सहयोगका लागि आवस्यक जनशक्ति		२५ परिवारका लागि त्रिपाल लगायत आवाससामग्री सेट र	
५	माइती नेपाल			२० जना आपतमा परेका ब्यक्तिलाई १ महिना खाना, आवाससहित पूर्ण ब्यवस्थापन	

नोट : १. तत्काल सबै गाँउपालिकामा रहेका विद्यालय बाहेकका संभावित आश्रय स्थलका रुपमा प्रयोग हुनसक्ने भवनहरूको प्रारम्भिक पहिचान तथा नक्सांकनका लागि सवै स्थानीय तहहरुले तथ्यांक अद्यावधिक गर्ने ।

४.३.२ क्षेत्रगत समितिको संरचना

क्र.सं	क्षेत्रगत साझेदारहरूको नाम	सम्पर्क व्यक्ति	ई-मेल ठेगाना र टेलिफोन नम्बर
	सरकारी निकाय		
१	शहरी विकास तथा भवन कार्यालय	घनश्याम श्रेष्ठ	९८५५०१५२७५
	स्थानीय तह		
२	जिल्ला समन्वय समिति मकवानपुर	जिल्ला समन्वय अधिकारी	९८५५०११२२२
३	हेटौंडा उपमहानगरपालिका	मिना कुमारी लामा	९८५५०३८५४३
४	थाहा नगरपालिका	विष्णु बहादुर विष्ट	९८५५०८९३४५
५	वागमती गाँउपालिका	सर्केस घलान	९८५५०७२०७२
६	बकैया गाँउपालिका	धर्मराज लामिछाने	९८४५०५७३२७
७	मकवानपुरगढी गाँउपालिका	दोर्जे लामा स्याङतान	९८४५४६१०८०
८	भीमफेदी गाँउपालिका	हिदम लामा	९८५५०६८२८६
९	इन्द्रसरोवर गाँउपालिका	देवकृष्ण पुडासैनी	९८४१४९२३६३
१०	कैलास गाँउपालिका	लोक बहादुर मुक्तान	९८५५०७७२६६
११	राक्सीराङ गाँउपालिका	राजकुमार मल्ल	९८५५०६९४०५
१२	मनहरी गाँउपालिका	रन्जन कालाखेती	९८५५०६७४१४
	सामाजिक संघ संस्थाहरु		
१३	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी मकवानपुर	खेमराज सापकोटा	९८५५०६८२५८
१४	निर्माण व्यवसायी संघ	बालगोपाल कँडेल	९८५५०६७६९३
१५	मकवानपुर उद्योग वाणिज्य संघ	कृष्ण कुमार गुप्ता	९८५५०६७१३९ ०५७-५२०१६१
१६	पुरानो नारायणी यातायात प्राली	सरोज खनाल (प्रबन्ध सञ्चालक)	९८५५०६७४७२
१७	मारवाडी सेवा समिति	राम जालान	९८४५०२७२७७
१८	प्लान इन्टरनेशनल मकवानपुर	भरत थुलुङ	९८४९२८४७८२

	इकाई		
१९	कपडा ब्यवसायी संघ	राजेश बानियां	९८४५०२८५९४
२०	माईती नेपाल	माया लामा/मन लामा	९८४५१४७४८८/९८४५१६४८०९
२१	सिविन हेल्प लाइन	संझना अधिकारी	निशुल्क फोन १०९८, ९८४५२७०११४

४.३.३ पूर्वतयारी कार्ययोजना

बाढीबाट उत्पन्न विपद्को आपत्कालीन समयमा मानवीय सहयोग उपलब्ध गराउन आवासतथा गैरखाद्य क्षेत्रले निम्नअनुसार पूर्वतयारीका कार्य गर्नु पर्छ ।

क्र.सं.	पूर्वतयारीसम्बन्धी क्रियाकलाप	जिम्मेवारी	सहयोगी	समयावधि
१	क्षेत्रमा संलग्न सदस्य संस्थाहरूको विवरण अद्यावधिक गर्ने	क्षेत्र प्रमुख	जिविव्यस उस	वैशाख महिना
२	पूर्वतयारी समन्वय बैठक आयोजना गर्ने	क्षेत्र प्रमुख	जिविव्यस, क्षेत्रका सबै सदस्य	जेठको पहिलो साता
३	पूर्वतयारीका लागि कार्यदल गठन गर्ने	क्षेत्र प्रमुख	जिविव्यस, नेरेसो, गाँउपालिका, अ/गैसस,	जेठको पहिलो साता
४	सम्भावित सहयोगी तह तथा संस्थाहरूको पहिचान गरी आखानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छताको लागि उपलब्ध साधन र स्रोतको सूची तयार गर्ने	कार्यदल	क्षेत्रका सदस्य	जेठको पहिलो साता
५	अस्थायी बसोबासको लागि अन्य गाँउपालिकाका सुरक्षित सार्वजनिक जग्गा तथा स्थानको पहिचान गरी उपयोग गर्ने सहमति लिने	कार्यदल	जिविव्यस , गाँउपालिका, नेरेसो	जेठको पहिलो साता
६	आवासतथा गैर खाद्य सामग्रीको आपूर्तिको लागि बजार र बिक्रेताका वैकल्पिक सूची बनाउने, आवश्यकता अनुसार सम्झौता गर्ने	कार्यदल	जिविव्यस, गाँउपालिका, नेरेसो, अ/गैसस	जेठ मसान्तभित्र
७	सङ्कटासन्न गाँउपालिका र अन्य सुरक्षित गाँउपालिकाका सुरक्षित स्थानमा सामुदायिक आश्रयस्थल बनाउने	कार्यदल	जिविव्यस , अ/गैसस, गाँउपालिका	वैशाख महिना
८	विस्थापित परिवारको लागि आश्रयस्थल बनाउन आवश्यक पर्ने बाँस, डोरी र खाना बनाउने भाँडावर्तन, इन्धन आदि समयमै	कार्यदल	जिविव्यस, गाँउपालिका, नेरेसो, अ/गैसस	जेठ दोस्रो साता

	उपलब्ध हुने व्यवस्था मिलाउने			
९	सामग्री वितरणको लागि यातायात तथा अन्य व्यवस्था मिलाउने	कार्यदल	जिविव्यस , नेरेसो, अ/गैसस	जोठ मसान्त
१०	गोदाम घरको नियमित अनुगमन गरी जिदैप्रउसलाई नियमित प्रतिवेदन दिने	क्षेत्र प्रमुख	क्षेत्रका सदस्य र कार्यदल	नियमित रूपमा
११	शिविर व्यवस्थापन तथा समन्वय समितिको संरचना र जिम्मेवारीहरू निर्धारण तथा परिभाषित गर्ने ।	क्षेत्र प्रमुख तथा कार्यदल	क्षेत्रका सदस्य	जेठ मसान्त
१२	आवासतथा गैरखाद्य सामग्री वितरणको पूरा सूची राख्ने र नियमित रुपमा प्रतिवेदन तयार गरी जिदैप्रउस तथा अन्य सरोकारवालालाई उपलब्ध गराउने	क्षेत्र प्रमुख	क्षेत्रका अन्य सदस्य, कार्यदल	शिविर सञ्चालन भएमा नियमित

४.३.४ प्रतिकार्य योजना

क.सं.	प्रतिकार्यसम्बन्धी क्रियाकलाप	जिम्मेवारी	सहयोगी	समयावधि
१	आवासतथा गैरखाद्य क्षेत्रको आपत्कालीन बैठक आयोजना गर्ने	क्षेत्र प्रमुख	जिविव्यस, नेरेसो, क्षेत्रका सदस्य	बाढी आउनासाथ
२	विस्थापितको सङ्ख्या र जानकारी लिने पहिचान भएका अस्थायी आखानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छतामा सबोसबास गराउने	क्षेत्र प्रमुख	जिविव्यस, सुरक्षा तह, नेरेसो,	बाढी आएपछि तुरुन्तै,
३	कार्यदललाई परिस्थिति विश्लेषणको लागि प्रभावित क्षेत्रमा पठाउने	क्षेत्र प्रमुख	क्षेत्रका सदस्य	बाढी आएको ४ घण्टाभित्र
४	प्राप्त सूचना र अवस्था अनुरुप कार्ययोजनाको समिक्षा गर्ने	क्षेत्र प्रमुख	गाँउपालिका, नेरेसो, अ/गैसस	बाढी आएको १२ घण्टाभित्र
५	विस्थापितलाई पूर्वनिर्धारित स्थानहरूमा तत्कालीन बासको व्यवस्था मिलाउने	क्षेत्र प्रमुख	जिविव्यस, नेरेसो, अ/गैसस	बाढी आएको १२ घण्टाभित्र
६	पूर्वनिर्धारित स्थानमा नअटेका विस्थापितलाई त्रिपालको व्यवस्था गरी तत्काल बसाउने	क्षेत्र प्रमुख	जिविव्यस, नेरेसो, अ/गैसस	बाढी आएको १२ घण्टाभित्र
६	तत्काल लगाउने लुगाफाटो तथा अन्य गैरखाद्य सामग्री वितरण गर्ने *(महिला, बालबालिका, सुत्केरी तथा संवेदनशील व्यक्तिलाई विशेष ध्यान दिने)*	क्षेत्र प्रमुख	जिविव्यस, नेरेसो, दातृ निकाय अ/गैसस, नागरिक समाजका संस्थाहरू	२४ घण्टाभित्र

७	मानवीय सहयोग गर्ने संस्थाहरूसँग समन्वय गरी आवश्यक व्यवस्था मिलाउने	क्षेत्र प्रमुख	जिविव्यस, नेरेसो, अ/गैसस	२ दिन भित्र
८	बहुक्षेत्र प्रारम्भिक द्रूत लेखाजोखाको लागि समन्वय क्षेत्रसँग सम्पर्क गरी तोकिएका सदस्यलाई सहभागी गराउने	क्षेत्र प्रमुख	समन्वय तथा सूचना व्यवस्थापन क्षेत्र, जिविव्यस	७ दिनभित्र
९	मिराको प्रतिवेदनका आधारमा अस्थायी शिविर स्थापना गर्ने व्यवस्था मिलाउने	क्षेत्र प्रमुख	जिविव्यस, नेरेसो तथा क्षेत्रका अन्य सदस्य	९ दिन भित्र
१०	विस्थापितको प्रत्यक्ष सहभागितामा शिविर स्थापना गर्ने	क्षेत्र प्रमुख	जिविव्यस, अ/गैसस,	१० दिनभित्र
११	आवश्यकता अनुसार ओछ्याउने, ओड्ने, लगाउने कपडा तथा खाना पकाउने, खाने भाँडावर्तन विनाभेदभाव वितरण गर्ने	क्षेत्र प्रमुख	जिविव्यस, नेरेसो, गाँउपालिका स्वयंसेवक	शिविर स्थापना भएपछि
१२	आवासतथा गैरखाद्य सामग्री वितरणको अनुगमन, मुल्याङ्कन र समिक्षा गर्ने	क्षेत्र प्रमुख	जिविव्यस, गाँउपालिका, दातृ तह, नेरेसो	शिविर स्थापना भएदेखि
१३	शिविर व्यवस्थापन समिति गठन गरी काम गर्ने	क्षेत्र प्रमुख	जिविव्यस, स्वयंसेवक नेरेसो	शिविर स्थापना भएपछि
१४	प्रतिवेदन तयार गर्ने र सम्बन्धित क्षेत्र, सरोकारवालालाई उपलब्ध गराउने	क्षेत्र प्रमुख	क्षेत्रका सदस्य	हप्ताको एक दिन

४.३.५ बजेट अनुमान

आवासतथा गैरखाद्य सामग्री क्षेत्रको लागि निम्नअनुसार बजेट अनुमान गरिएको छ ।

अपेक्षित परिणाम	नगद					सामग्री					
	लक्षित श्रोता	दैनिक खर्च	समय/ अवधि	कुल खर्च	उपलब्ध रकम	लक्षित परिवार संख्या	अन्दाजी परिमाण	मौज्दात सामग्री	अपुग	एकाइ मूल्य	सञ्चाल खर्च
क. आपत्कालीन आखानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता/गैर-खाद्य सामग्री क्षेत्रका लागि प्रभावकारी समन्वय तथा व्यव (Inter-agency)समन्वय स्थापित गरिन्छ ।											
क्षेत्र सदस्यहरू सँग समन्वय बैठक	१०	१०००	१दिने	१०,०००	-						
जम्मा				१०,०००							
ख. पहिलो १-२ हप्ताको अवधिभित्र बहु-पक्षीय द्रुत लेखाजोखा (MIRA) सञ्चालन गरिन्छ ।											
द्रुत लेखाजोखा अभिमुखिकरण सञ्चालन गर्ने	५०	२०,०००	१ दिन	२०,०००	-						
द्रुत लेखाजोखा तथा लाभान्वीत परिचयपत्र फारामहरू छपाई गर्ने	५०००	१०	१ पटक	५०००	-						
स्वंय सेवक परिचालन	५०	२५०००	७ दिन	१७५०००	-						
लेखाजोखा टोलीको बन्दोवस्तीको सामग्री	५०	२०००	१ पटक	१००,०००	-						
जम्मा				३४५०००							
ग. घरेलु प्रयोगका लागि बाढीबाट प्रभावित व्यक्तिहरूको गैर-खाद्य सामग्रीमा पहुँच											
गैर खाद्य सामग्री	५०	५००	१ पटक	५०,०००	-						

अपेक्षित परिणाम	नगद					सामग्री					
	लक्षित श्रोता	दैनिक खर्च	समय/ अवधि	कुल खर्च	उपलब्ध रकम	लक्षित परिवार संख्या	अन्दाजी परिमाण	मौज्दात सामग्री	अपुग	एकाइ मूल्य	सञ्चाल खर्च
वितरण तथा टोली परिचालन											
आंशिक प्रभावितलाई त्रिपाल तथा डोरी वितरण						३०००	६०००	४५००	१५००	१५००	
आंशिक प्रभावितलाई भाडाकुंडा वितरण						३०००	६०००	१५००	४५००	१००००	
वितरण टोलीलाई बन्दोबस्ती सामान	५०	१०००	१ पटक	५००००	-						
आंशिक प्रभावितलाई कम्बल वितरण						३०००	६०००	१५००	४५००	५००	
आंशिक प्रभावितलाई कपडा वितरण						३०००	३०००	१०००	१०००	५०००	
वितरण समिक्षा बैठक	२०	५०००	१पटक	५०००	-						
जम्मा				१०५०००							
घ.आश्रय स्थल एवं शैचालय/स्नान गृह/फोहोर खाल्डो ब्यबस्थापन											
स्थान छनौट	४५०	१०००	१० स्थान	१००००	-						
स्वय सेवक छनौट/परिचालन	५०	२५०००	७ दिन	१७५०००	-						
बाँस				०	-	२०००	६०००	-	६०००	१००	

अपेक्षित परिणाम	नगद					सामग्री					
	लक्षित श्रोता	दैनिक खर्च	समय/ अवधि	कुल खर्च	उपलब्ध रकम	लक्षित परिवार संख्या	अन्दाजी परिमाण	मौज्दात सामग्री	अपुग	एकाइ मूल्य	सञ्चाल खर्च
प्लास्टिकर्रा त्रपाल				०		२०००	२०००	-	२०००	१५००	
किलाकाटा सेट				०		२०००	२०००	-	२०००	७५०	
मजदुर				0		२०००	२००००	-	२००००	५००	
जम्मा				१८५०००							
ङ.अन्य सामग्री											
टेलिफोन सेट						१५	१५		१५	८०००	
प्रथमिक उपचार किट						१५	१५		१५०००	३०००	
जम्मा											
कुल जम्मा				६४५०००							

४.३.६ भूकम्पको क्षेत्रमा पुर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना

विषयगत उद्देश्य : विपद्मा परी विस्थापित भएका मानिसका लागि न्यूनतम मानवीय मापदण्डसहित सामाजिक, सांस्कृतिक रूपमा स्वीकार्य हुने अस्थायी खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छताको व्यवस्थापन गरी सुरक्षित बासस्थानमा आत्मसम्मानसहित उनीहरूको पहुँच कायम गराउनु र सुरक्षित रूपमा बस्ने वातारण तयार गर्नु यस क्षेत्रको प्रमुख उद्देश्य रहेको छ ।

विपद् पछिको अवधि	विपद्को अवस्थामा गरीने आपतकालीन कार्य (विपद्को प्रकृतिमा आधारित)	आपतकालीन अवस्था संवोधन गर्न गरीने पूर्वतयारी कार्य	पूर्वतयारी कार्य गर्न खाडलको पहिचान	मुख्य जिम्मेवार तह	अनुमानित लागत
पहिलो दिन	आवासतथा गैरखाद्य क्षेत्रको आपत् कालीन बैठक आयोजना गर्ने	स्रोत र साधनको नक्साङ्कन गर्ने	दक्ष जनशक्तिको अभाव	क्षेत्र प्रमुख, जिविव्यस	१००००
	विस्थापितको सङ्ख्या र जानकारी लिने पहिचान भएकालाई अस्थायी आखानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छतामा बोसबास गराउने	जिल्लाको परिस्थिति अनुसार सहयोग उपलब्ध गराइने सामग्रीको मापदण्ड निर्धारण गर्ने	सञ्जालको समन्वयमा कमी	क्षेत्र प्रमुख, जिविव्यस, जिसस,गाँउपालिका,	१०००००
	कार्यदललाई परिस्थिति विश्लेषणको लागि प्रभावित क्षेत्रमा पठाउने	प्रभावित हुन सक्ने जनसङ्ख्याको आधारमा आवश्यक सामग्रीहरूको परिमाण आँकलन गर्ने	दक्ष जनशक्तिको अभाव	क्षेत्र प्रमुख, जिविव्यस, जिसस, नेरेसो	५००००
दोस्रो दिन	बहुक्षेत्र प्रारम्भिक द्रूत लेखाजोखाको लागि समन्वय क्षेत्रसँग सम्पर्क गरी तोकिएका सदस्यलाई सहभागी गराउने	बहुक्षेत्र प्रारम्भिक द्रूत लेखाजोखा	दक्ष जनशक्तिको अभाव	क्षेत्र प्रमुख, जिविव्यस, जिसस, नेरेसो	२००००
तेस्रो दिन	विस्थापितलाई पूर्वनिर्धारित स्थानहरूमा तत्कालीन बासको व्यवस्था मिलाउने	पूर्वतयारीका लागि कार्यदल गठन गर्ने	कार्यदल गठन नभएको तथा सामग्रीको अभाव	क्षेत्र प्रमुख, जिविव्यस, जिसस, नेरेसो	१०००००
	पूर्वनिर्धारित स्थानमा नअटेका विस्थापितलाई त्रिपालको व्यवस्था गरी तत्काल बसाउने				१००००००

विपद् पछिको अवधि	विपद्को अवस्थामा गरीने आपतकालीन कार्य (विपद्को प्रकृतिमा आधारित)	आपतकालीन अवस्था संबोधन गर्न गरीने पूर्वतयारी कार्य	पूर्वतयारी कार्य गर्न खाडलको पहिचान	मुख्य जिम्मेवार तह	अनुमानित लागत
	द्रुत लेखाजोखाबाट प्राप्त सूचना र अवस्था अनुरुप कार्य योजनाको समिक्षा गर्ने	विस्थापित परिवारको लागि आश्रयस्थल बनाउन आवश्यक पर्ने बाँस, डोरी र खाना बनाउने भाँडावर्तन, इन्धन आदि समयमै उपलब्ध हुने व्यवस्था मिलाउने सामग्री वितरणको लागि यातायात तथा अन्य व्यवस्था मिलाउने	बजारबाट सामग्री खरिद गर्ने गरिएको सामग्री भण्डारणको अभाव	क्षेत्र प्रमुख, जिविव्यस, जिसस, नेरेसो, अन्य संघसंस्थाहरू	१००००००००
	तत्काल लगाउने लुगाफाटो तथा अन्य गैरखाद्य सामग्री वितरण गर्ने (*महिला, बालबालिका, सुत्केरी तथा संवेदनशील व्यक्तिलाई विशेष ध्यान दिने)*				५०००००००
पहिलो हप्ता	मिराको प्रतिवेदनका आधारमा अस्थायी शिविर स्थापना गर्ने व्यवस्था मिलाउने	सङ्कटासन्न गाँउपालिका र अन्य सुरक्षित गाँउपालिकाका सुरक्षित स्थानमा सामुदायिक आश्रयस्थल बनाउने	विद्यालय बाहेकका स्थान छनौट गर्नुपर्ने		५०००
	विस्थापितको प्रत्यक्ष सहभागितामा शिविर स्थापना गर्ने	विस्थापित परिवारको लागि आश्रयस्थल बनाउन आवश्यक पर्ने बाँस, डोरी र खाना बनाउने भाँडावर्तन, इन्धन आदि समयमै उपलब्ध हुने व्यवस्था मिलाउने	प्रत्यक्ष सहभागिता भएपनि ज्याला नपाउने गरेको	क्षेत्र प्रमुख, जिविव्यस, जिसस, नेरेसो	५०००००
पहिलो महिना	आवश्यकता अनुसार ओछ्याउने, ओड्ने, लगाउने कपडा तथा खाना पकाउने, खाने भाँडावर्तन विनाभेदभाव वितरण गर्ने		पर्याप्त सामग्रीको अभाव	क्षेत्र प्रमुख, जिविव्यस, जिसस, नेरेसो	५००००००
	आवासतथा गैरखाद्य सामग्री वितरणको अनुगमन, मुल्याङ्कन र समिक्षा गर्ने	शिविर व्यवस्थापन तथा समन्वय समितिको संरचना र जिम्मेवारीहरू निर्धारण तथा परिभाषित गर्ने ।	यसभन्दा अघि तोकिएको शिविर व्यवस्थापन समिति र अनुगमन संयन्त्र नरहेको	क्षेत्र प्रमुख, जिविव्यस, जिसस, नेरेसो	५००००
	शिविर व्यवस्थापन समिति गठन गरी काम गर्ने				०
	प्रतिवेदन तयार गर्ने र सम्बन्धित क्षेत्र, सरोकारवालालाई उपलब्ध गराउने				२००००

विपद् पछिको अवधि	विपद्को अवस्थामा गरीने आपतकालीन कार्य (विपद्को प्रकृतिमा आधारित)	आपतकालीन अवस्था संबोधन गर्न गरीने पूर्वतयारी कार्य	पूर्वतयारी कार्य गर्न खाडलको पहिचान	मुख्य जिम्मेवार तह	अनुमानित लागत
सो भन्दा बढी	आवासतथा गैरखाद्य सामग्री वितरणको अनुगमन, मुल्याङ्कन र समिक्षा निरन्तर रुपमा गर्ने	आवासतथा गैरखाद्य सामग्री वितरणको पूरा सूची राख्ने र नियमित रुपमा प्रतिवेदन तयार गरी जिदैप्रउस तथा अन्य सरोकारवालालाई उपलब्ध गराउने	स्फियर मापदण्डको बारेमा कम जानकारी	क्षेत्र प्रमुख, जिविव्यस, जिसस, नेरेसो	५००००
	दीर्घकालीन बसोबासको योजना निर्माण				५००००
जम्मा					१५६९५५०००

४.४. स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्र

विपद्को समयमा प्रभावित तथा विस्थापित मानिसमा स्वास्थ्यसम्बन्धी समस्या उत्पन्न हुने सम्भावना रहन्छ भने विपद्मा परेका कतिपय मानिस घाइते भएर तत्कालै उपचारको आवश्यकता पर्छ । त्यसैकारण यस कार्ययोजनाले विपद् प्रभावित समुदायको स्वास्थ्य रक्षा र महिला बालबालिका तथा अशक्त ब्यक्ति, फरक क्षमता भएका, एचआइभी प्रभावितहरूको पोषण,जेष्ठ नागरिकहरुका विशेष ब्यवस्थाका लागि काम गर्छ ।

क) बाढी, पहिरो र अन्य प्रकोप पछिको सम्भावित परिदृश्य

- स्वास्थ्य सेवा प्रदायक संस्थाहरू क्षतिग्रस्त हुन सक्ने वा विपद् प्रभावितको पहुँचभन्दा बाहिर हुने, औषधि-उपचारका उपकरणहरू तथा औषधिको हानी नोक्सानी हुने ।
- चोटपटक, घाइतेहरू, हैजा, किटजन्य, आउँ रगत, (dysentry)दादुरा एवं महामारीजन्य रोग, गम्भीर सङ्क्रमण, ज्वरो, आँखा अथवा छालाका सङ्क्रामक रोगहरूमा वृद्धि हुने,
- खाद्य सामग्रीको तीव्र अभाव तथा प्रदूषित वातावरणको कारणले गर्दा गम्भीर कुपोषण, हैजा तथा झाडा पखालाजस्ता रोगहरूको जोखिममा वृद्धि, स्वास्थ्य एवं, सामाजिक सेवाहरूमा घट्दो पहुँच, उपचारात्मक तथा अतिरिक्त खुवाउने कार्यक्रम(supplemertary feeding) मा अवरोध ।
- विपद्बाट प्रभाबित विशेषगरी गर्भवती र सुत्केरी महिला, अशक्त तथा जेष्ठनागरिक र बिरामीको अवस्था दयनीय हुने सम्भावना ।
- लामखुट्टेजस्ता कीटबाट फैलिने किटजन्य रोग जस्तै औलो, कालाजार, डेङ्ग्यु आदिको सङ्क्रमण बढ्ने सम्भावना ।
- बाढीमा परेर वा विभिन्न कारणले घाइते हुनेको सङ्ख्यामा वृद्धि ।
- भूकम्प, पहिरो र बाढीले गर्दा बाटोहरु बन्द हुने भएकोल राहत सहयोगहरु सहज रूपले आउन नसक्ने ।

- बिशेष गरी ५ वर्ष मुनिका बालबालिका र गर्भवती र सुत्केरी आमाहरुको लागि खाध्यान्नको अति अभाव हुनसक्ने ।
- स्तनपान, शिशु तथा बाल्यकालीन पोषणमा अभाव हुने ।
- बालबालिकाको हेरचाह, सक्रिय खुवाई र सरसफाई व्यवहारमा कमि आउन सक्ने ।

ख) क्षेत्रगत उद्देश्य :

आपत्कालीन अवस्था उत्पन्न भएको समयमा विशेषगरी अत्यधिक जोखिममा रहेका समूहको स्वास्थ्य तथा पोषणसम्बन्धी आवश्यकता पूरा गर्ने प्रत्याभूति गर्नु यस क्षेत्रको प्रमुख उद्देश्य रहनेछ । यस क्षेत्रका पुरक उद्देश्य निम्नअनुसार हुनेछन् :

- पानीजन्य एवं कीटजन्य रोगहरूको रोकथाम तथा उपचार सुनिश्चित गर्नु,
- रोग फैलिएमा प्रभावकारी रूपमा नियन्त्रण गर्नु ।
- आधारभूत स्वास्थ्य सेवामा प्रभावित तथा विस्थापितको पहुँच सुनिश्चित गर्न स्वास्थ्य शिविर सञ्चालन, मानवस्रोत परिचालनजस्ता उपाय अपनाउनु,
- कुपोषणबाट प्रभावित विस्थापित महिला, बालबालिका तथा जेष्ठनागरिक र विरामीलाई पुरक खानाको व्यवस्था गरी उनीहरूको स्वस्थ जीवनको प्रतयाभूति गर्नु,

ग) संवेदनशील कार्यहरू

- महामारी रोकथाम तथा नियन्त्रण ।
- घाइतेको उपचार, भ्फाडापखाला नियन्त्रण र अन्य रोगको उपचार,
- गर्भवती तथा सुत्केरी महिलाको स्वास्थ्य परीक्षण र नवशिशुको स्याहार,
- कुपोषणका लागि पोषण क्लिनिक सञ्चालन (OTP site),
- अत्यावश्यक खोपको क्लिनिक सञ्चालन,
- प्रसुती सेवा तथा सुत्केरी स्याहार केन्द्र सञ्चालन,
- सरसफाइ तथा स्वास्थ्यसेवा शिक्षा कार्यक्रम सञ्चालन,
- मनोसामाजिक परामर्श सेवाको व्यवस्था,
- निरन्तर एम्बुलेन्स सेवा सञ्चालन
- Referral
- Operation

ग.१) महामारी रोकथाम तथा नियन्त्रण पूर्वतयारी

मानव इतिहासको विभिन्न कालखण्डमा मानवहरूले विविध प्रकृतिका महामारीहरू भोगेको पाइन्छ । दशक वा शताब्दीको अन्तरालमा नयाँ नयाँ प्रकृतिका महामारीहरू समेत देखापर्दै आएका छन् । यस्ता महामारीहरूका कारण विश्वभर लाखौंको संख्यामा मानिसहरूले अकालमा ज्यान गुमाएका छन् । महामारीले सबै जाति र राष्ट्र, धनी, गरिब, शक्तिशाली, असहाय सबैलाई प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्षरूपमा असर पुर्याएको हुन्छ ।

महामारीको इतिहासलाई हेर्ने हो भने कुनै पनि नयाँ महामारी सिर्जना भएको खण्डमा सो को उपचारका लागि भ्याक्सिन तथा औषधी आउन कैयौं महिना तथा वर्ष लाग्ने गर्दछ । साथै, महामारीको अवस्थामा संक्रमितहरूलाई उपचारको लागि उपलब्ध अस्पतालका बेडहरू र दक्ष अभाव समेत सिर्जना हुने गर्दछ ।

उपचारको लागि भ्याक्सिनको पूर्ण खोप नलगाउँदासम्म तथा औषधी नआउँदासम्म आफ्ना नागरिकहरूलाई संक्रमणबाट जोगाउन तथा संक्रमण फैलावको दरलाई न्यूनीकरण गर्ने सन्दर्भमा क्वारेन्टिन तथा आइसोलेसनको महत्व निकै नै रहेको पाइन्छ । सन् २०१९ को अन्त्यमा चीनको वुहानबाट सुरू भएको नोवल कोरोना भाइरस covid19 ले महामारीको स्वरूप धारण गरेपश्चात यसको संक्रमण विस्तारलाई नियन्त्रण गर्न नेपालमा समेत क्वारेन्टिन, आइसोलेसन तथा कोभिड अस्पताल निर्माण, सञ्चालन तथा व्यवस्थापन गरिएको छ ।

भविष्यमा देखिनसक्ने सम्भावित महामारीहरूलाई दृष्टिगत गर्दै मकवानपुर जिल्लास्थित उपमहागरपालिका र नगरपालिकाकाले कम्तिमा २०० बेड क्षमताको क्वारेन्टिन र १०० बेड क्षमताको आइसोलेसन र गाउँपालिकाहरूले कम्तिमा १०० बेड क्षमताको क्वारेन्टिन र ५० बेड क्षमताको आइसोलेसन निर्माण गरी पूर्व तयारीको अवस्थामा रहने । कोरना भाइरसको रोकथाम तथा नियनत्रणको निम्ति निम्न प्रक्रियाह?को अवलम्बन गरिनेछ ।
क) जनचेतानामूलक कार्यक्रम,
ख) माक्स अभियान,
ग) सबै मानिसलाई पूर्ण खोप लगाउने (ख्बअअष्लबतष्यल),
घ) नेपाल सरकारले निर्धारण गरेका स्वास्थ्यका मापदण्ड पालना गर्ने ।

यसका साथै बाढी, पहिरो, चट्याङ, आगलागी लगायतका विपद्का घटनाबाट आफ्नो बासस्थान गुमाउन पुगेका नागरिकहरूलाई अस्थायीरूपमा आवास उपलब्ध गराउन उपमहानगरपालिका र नगरपालिकाकाले कम्तिमा १०० परिवारलाई आश्रय उपलब्ध गराउनसक्ने र गाउँपालिकाहरूले कम्तिमा ५० परिवारलाई आश्रय उपलब्ध गराउनसक्ने गरी अस्थायी आवास गृह निर्माण गरी सो को सञ्चालन तथा व्यवस्थापन गर्ने । साथै, आपत्कालीन अवस्थामा प्रयोग गर्न मिल्ने गरी पालिका क्षेत्रभित्र रहेका सामुदायिक, सरकारी भवन लगायत विद्यालयहरूको पहिचान गरी आवश्यक पूर्वतयारीको अवस्थामा रहने ।

ङ) मानवीय सहयोगसम्बन्धी न्यूनतम मापदण्ड :

- प्रारम्भिक लेखाजोखा सञ्चालन गरिएकै समयमा स्वास्थ्यसम्बन्धी निगरानी शुरु हुन्छ (Surveillance)
- समुदायको तहमा रोग तथा चोट-पटकको उपचार विद्यमान प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्रको प्रणालीको माध्यमबाट, स्वास्थ्य संस्थाहरूमा केही उपचार एवं थोरै संख्यामा गम्भीर बिमारीहरूलाई सिफारिश गरी अन्य केन्द्रहरू (referral centres)मा पठाई आपत्कालीन स्वास्थ्य सेवा कार्यक्रमको कार्यान्वयन गरिनेछ ।
- सिफारिश गरी पठाइने अन्य केन्द्रहरू (referral centres)मा केन्द्रहरूमा पुग्नका निमित्त बिरामीहरूका लागि उपयुक्त यातायातको प्रवन्ध गरिनेछ ।

४.४.१ स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्रसँग रहेको विद्यमान स्रोत तथा क्षमताको सूची

क्र.सं.	कार्यालय/ संस्था	मानवीय स्रोत	वजेट	सामग्री	कैफियत

क्र.सं.	कार्यालय/ संस्था	मानवीय स्रोत	वजेट	सामग्री	कैफियत
१	स्वास्थ्य कार्यालय र स्थानिय निकाय	क) प्राविधिकहरू सहितको नेटवर्क छ । प्रा.स्वा.केन्द्र, स्वास्थ्य चौकी तथा आधारभूत स्वास्थ्य इकाई, स्वास्थ्य प्राविधिक । महिला स्वास्थ्य स्वयंसेवीककोा सूचना संयन्त्र निर्माण भएको छ । ख) ४ वटा PHCमा Medical officer को संयोजकतामा RRT रहने भएको छ।	२ लाख, आवश्यकताअनुसार बजेट थप गर्न सकिने	क) नेपाल सरकारले तोके बमोजिमको रु एक लाख को औषधी वण्डलिङ्ग सहीत ४ वटा इमर्जेन्सी ब्याग र फोकल पर्सन सहीतको आपतकालीन प्रतिकार्य टोली मनहरी, पालुङ्ग, छतिवन र भिमफेदी ४ वटा क्षेत्रमा रहेको छ । स्वास्थ्य संस्थामा प्रतिकार्य कर्मचारी छन् । ख) PHCहरुमा ४ वटा Emergency kit box राखेको छ । ग) ३० थान Tent घ) १ गाडी ङ) ३५ वटा एम्बुलेन्स (जिल्ला भर) च) २०० safe delivery kit छ)४५०० aqua tabs ज) २०० न्यानो झोला नवजात शिशुको लागि	
२	प्लान नेपाल	संयोजक १	४ लाख	100 Kit	
३	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी	२० जना प्राथमिक उपचारक	५ लाख	प्राथमिक उपचार औषधि र आकस्मिक उपचार औषधि आवस्यकता अनुसार १००० संवयसेवक ५ थान Tent र ५० त्रिपाल	
४	सिविन बाल हेल्पलाइन	१ जना	१ लाख	प्राथमिक उपचार औषधि ३० जना आकस्मिक उपचार औषधि १५ जना	
५	COSAN	१ जना		१ जना स्वास्थ्यकर्मी	
६	आयूर्वेद	७ जना स्वास्थ्यकर्मी		३ वटा फिल्डमा स्वास्थ्य संस्था	
७	गै. स. स. महासंघ	५ जना		५०-७५ हजारको औषधी	

४.४.२ क्षेत्रगत समितिको संरचना

क्र.सं	क्षेत्रगत साझेदारहरूको नाम	सम्पर्क व्यक्ति	ई-मेल ठेगाना र टेलिफोन नम्बर
	सरकारी निकाय		
१	स्वास्थ्य कार्यालय	कृष्ण बहादुर मिजार	९८५५०७१३०५/०५७-५२०७१८
२	हेटौंडा अस्पताल	डा. रामचन्द्र सापकोटा	९८५५०३१८५५
३	खानेपानी तथा सरसफाई डिभिजन १ कार्यालय हेटौडा	सन्तोष श्रेष्ठ	९८५५०७२७२६/०५७-५२०७२६
४	भेटेरिनरि अस्पताल तथा पशु सेवा विज्ञ केन्द	बज्र किशोर ठाकुर	९८५५०७०७२८/०५७-५२४३७१
	स्थानीय तह		
५	जिल्ला समन्वय समिति मकवानपुर	जिल्ला समन्वय अधिकारी	९८५५०११२२२
६	हेटौंडा उपमहानगरपालिका	मिना कुमारी लामा	९८५५०३८५४३
७	थाहा नगरपालिका	विष्णु बहादुर विष्ट	९८५५०८९३४५
८	वागमती गाँउपालिका	सर्केस घलान	९८५५०७२०७२
९	बकैया गाँउपालिका	धर्मराज लामिछाने	९८४५०५७३२७
१०	मकवानपुरगढी गाँउपालिका	दोर्जे लामा स्याङतान	९८४५४६१०८०
११	भीमफेदी गाँउपालिका	हिदम लामा	९८५५०६८२८६
१२	इन्द्रसरोवर गाँउपालिका	देवकृष्ण पुडासैनी	९८४१४९२३६३
१३	कैलास गाँउपालिका	लोक बहादुर मुक्तान	९८५५०७७२६६
१४	राक्सीराङ गाँउपालिका	राजकुमार मल्ल	९८५५०६९४०५
१५	मनहरी गाँउपालिका	रन्जन कालाखेती	९८५५०६७४१४
	सामाजिक संघ संस्थाहरु		
१६	प्लान इन्टरनेशनल मकवानपुर एकाई	मिहिर झा	९८०१२४११४८
१७	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी	लक्ष्मण भट्टराई	९८४५०२८७११
१८	जिल्ला औषधि ब्यवसायी संघ	सुधिर दहाल	९८५५०६८२३७
१९	मकवानपुर टेक्निकल ईन्ष्टीच्युट	चन्द्र शेखर पण्डित	९८४५०२९८१०
२०	नारायणी नर्सीङ्ग कलेज	रत्न गुरागाई	
२१	परिवार नियोजन संघ	ममता श्रेष्ठ	९८४१७९६१९०/०५७-५२०७४५
२२	ETSC नेपाल	सुर्य राई	९८१९२५९६२४
२३	चुरेहिल अस्पताल, थानाभऱ्याङ्ग (२५बेड)	विवेक मानन्धर	९८४५१६४३६४
२४	हेटौंडा अर्थोपेडिक अस्पताल (	डा. वसन्त प्रधान	९८५५०७०१३५

	१०बेड)		
२५	हेटौंडा सिटी अस्पताल (१५ बेड)	डा. बसिम राई	९८५५०७३५७०
२६	मकवानपुर सहकारी अस्पताल (२५बेड)	विष्णुगोपाल महर्जन	९८५५०६७०२९
२७	आइभिडियस एकिकूत ग्रमिण	गिता शर्मा	९८०९७९६८६१
२८	हेटौंडा सामुदायिक आँखा अस्पताल	सुधिर श्रेष्ठ	९८४५०२८५०४
२९	सन्चो अस्पताल (२५ बेड)	राजेश बानियाँ	९८५५०२८५९४
३०	राडो नेपाल	दिपेन्द्र पाठक	९८५५०७०३८०
३१	MDI नेपाल	शैलेन्द्र विष्ट	९८४१६६२७६४
३२	जन्त्रा	असिम आचार्य	९८६०५०५३५७
३३	GWP	मिलन न्यौपाने	९८५१०५७०१५

४.४.३ पूर्वतयारी कार्ययोजना

बाढीजन्य विपद्को सामना गर्न आपत्कालीन समयमा मानवीय सहयोग उपलब्ध गराउन स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्र (Cluster) ले निम्नअनुसार पूर्वतयारी गर्नेछ :

क्र.स.	पूर्वतयारीसम्बन्धी क्रियाकलाप	जिम्मेवारी	सहयोगी	समयावधि
१	क्षेत्रको बैठक आयोजना गरी सदस्यबीच कार्यविभाजन गर्ने र आपत्कालीन स्वास्थ्य कार्यदल गठन गर्ने	स्वास्थ्य आयोजना र स्थानिय निकाय	जिविव्यस, नेरोसो, स्वास्थ्य स्वयंसेवक	वैशाख
२	बहुक्षेत्र प्रारम्भिक द्रूत लेखाजोखा (मिरा - MIRA) को लागि क्षेत्रको सदस्य तोक्ने	क्षेत्र प्रमुख	क्षेत्रको बैठक	वैशाख
३	जिल्लाका सरकारी, सामुदायिक तथा निजी स्वास्थ्य सेवा प्रदायक र उनीहरूसँग भएको स्रोतको सूची तयार गर्ने	कार्यदल	क्षेत्रका सदस्य, अ/गैसस,	वैशाख महिना
४	जिल्लास्थित सरोकारवाला वा सहयोगी तह वा संस्थाको सूची र सहयोगको खाका तयार गर्ने	क्षेत्र प्रमुख	, जिविव्यस , नेरेसो, अ/गैसस	जेठ पहिलो साता
५	आपत्कालीन अवस्थामा आवश्यक पर्ने औषधि (ORS, IV fludrs, metronidazole, ciprofloxacin) लगायत अनुसुचीमा उल्लेखित औषधीहरू ७ दिनको लागि पुग्नेगरी भण्डारण गर्ने	क्षेत्र प्रमुख	जिविव्यस , नेरेसो, अ/गैसस,	जेठ
६	आपत्कालीन अवस्थाको लागि प्रति	क्षेत्र प्रमुख	जिस्वाका, नेरेसो,	जेठ

क्र.स.	पूर्वतयारीसम्बन्धी क्रियाकलाप	जिम्मेवारी	सहयोगी	समयावधि
	सङ्कटासन्न गाँउपालिकाको लागि तीन थानका दरले प्राथमिक उपचार बाकस (First Aid Kits) व्यवस्था गर्ने		अ/गैसस,	
७	हरेक सङ्कटासन्न गाँउपालिकामा कम्तीमा पनि ९ जनालाई पोषणसम्बन्धी अनुशिक्षण तालिम उपलब्ध गराउने	कार्यदल	जिविव्यस,नेरेसो, अ/गैसस	वैशाख
८	बच्चालाई दूध खुवाउने आमा, सुत्केरी र गर्भवती महिला, कुपोषित बालबालिका र जेष्ठनागरिकको लागि एक महिनालाई पुग्ने पोषणयुक्त खाना भण्डारण गर्ने	कार्यदल	जिविव्यस,नेरेसो, अ/गैसस	जेठ
९	आवश्यक सबै सामान खरीद गरेर वा माथिल्लो तहबाट निकासा लिएर भण्डारणको लागि बन्दोबस्ती क्षेत्रलाई आग्रह गर्ने	क्षेत्र प्रमुख	बन्दोवस्ती क्षेत्र, जिस्वाका, जिविव्यस ,नेरेसो, अ/गैसस,	जेठ
१०	स्वास्थ्य शिविर सञ्चालनका लागि स्वास्थ्यकर्मीको सूची तयार गर्ने	कार्यदल	जिविव्यस ,नेरेसो, अ/गैसस,	वैशाख
११	करिब ५,८३३ थान झुलको बन्दोवस्त गर्ने	कार्यदल	जिविव्यस,नेरेसो, अ/गैसस	जेठ दोस्रो साता
१२	जनचेतना अभिवृद्धिका लागि सूचना प्रचारप्रशार गर्ने र पाठ्यसामग्री तयार गरी स्वयंसेवक परिचालन गर्ने	कार्यदल	जिविव्यस नेरेसो, अ/गैसस,	
१३	एम्बुलेन्सको सहज परिचालनको बन्दोवस्त मिलाउने जिल्लाभित्र रहेका एम्बुलेन्सहरूको सम्पर्क नम्बर सहीत सुची तयार पार्ने	कार्यदल	जिस्वाका, नेरेसो, अ/गैसस, उद्योग वाणिज्य सङ्घ तथा अन्य सेवा प्रदायक संस्थाहरू	जेठको दोस्रो साता
१४	अनुगमन र प्रतिवेदनको लागि सदस्य तोक्ने	क्षेत्रको बैठक	क्षेत्रका सदस्य	जेठ मसान्त
१५	प्रदेश निर्देशनालय बाट RRT को लागि सामग्री सहीतको १० थान ब्याग माग गर्ने	क्षेत्र प्रमुख	सस्थ्य कार्यलय	जेष्ठ मसान्त

४.४.४ प्रतिकार्य कार्ययोजना :

क्र.स.	प्रतिकार्य सम्बन्धी क्रियाकलाप	जिम्मेवारी	सहयोगी	समयावधि
१	आपत्कालीन बैठक आयोजना गरी	क्षेत्र प्रमुख	क्षेत्रगत सदस्य,	बाढी आएको १२ घण्टाभित्र,
२	बाढीबाट स्वास्थ्यमा उत्पन्न समस्याबारे	क्षेत्र प्रमुख	जिविव्यस,नेरेसो,	३६ घण्टा भित्र

क्र.स.	प्रतिकार्य सम्बन्धी क्रियाकलाप	जिम्मेवारी	सहयोगी	समयावधि
	सूचना तथा जानकारी सङ्कलन गर्ने		स्वास्थ्यकर्मी	
३	बहु क्षेत्रगत द्रूत लेखाजोखाको प्रतिवेदन र सूचना लिने	तोकिएको सदस्य	समन्वय तथा सूचना क्षेत्र,	३ देखि ७ दिन
४	स्वास्थ्य कार्यालयको आपतकालीन प्रतिवेदनको आधारमा स्वास्थ्यसम्बन्धी आवश्यकता पहिचान गर्ने	क्षेत्र प्रमुख तथा कार्यदल	क्षेत्रका सदस्य, जिविव्यस	५ दिन
५	घाइतेको उपचारका लागि तत्काल स्वास्थ्य कार्यदल खटाउने	स्वास्थ्य कार्यदल	जिविव्यस,नेरेसो, अ/गैसस, स्वयंसेवक	तत्कालै
६	थप उपचारका लागि अस्पताल पठाउने व्यवस्था मिलाउने	स्वास्थ्य कार्यदल	कार्यदल	तत्कालै
७	सरुवा रोग नियन्त्रणको लागि खोप कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने	स्वास्थ्य कार्यदल	जिविव्यस,नेरेसो, अ/गैसस, स्वयंसेवक	एक हप्ताभित्र
८	जनस्वास्थ्यसम्बन्धी जनचेतना अभिवृद्धिको कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने	स्वास्थ्य कार्यदल	जिविव्यस,नेरेसो, अ/गैसस, स्वयंसेवक	एक हप्ता भित्रमा
९	सुत्केरी तथा बच्चालाई दूध खुवाउने आमा, गर्भवती महिला र कुपोषित बालबालिकालाई पोषणयुक्त खाद्यान्नको लागि खाद्य क्षेत्रलाई सिफारिस गर्ने	स्वास्थ्य कार्यदल	जिविव्यस,नेरेसो, , अ/गैसस, स्वयंसेवक	आवश्यकताअनुसार
१०	शिविरमा मलेरिया नियन्त्रणको लागि विषादी छर्किने	स्वास्थ्य कार्यदल	जिविव्यस,जि स्वाका	शिविर स्थापना भएपछि
११	झुल वितरण गर्ने	स्वास्थ्य कार्यदल	जिविव्यस,अ/गैसस	आवश्यकता अनुसार/१ महिना
१२	शिविरमा स्वास्थ्यकेन्द्र गर्ने र पोषण क्लिनिक स्थापना गर्ने	स्वास्थ्य कार्यदल	नेरेसो, अ/गैसस	शिविर स्थापना भएपछि
१३	संरक्षण क्षेत्रसँग समन्वय गरी मनोसामाजिक सेवा सञ्चालन गर्ने	स्वास्थ्य कार्यदल	जिविव्यस,नेरेसो, अ/गैसस,	आवश्यकता अनुसार
१४	अन्य क्षेत्र र जिविव्यससँग मिलेर प्रतिकार्यको नियमित अनुगमन गर्ने	क्षेत्र प्रमुख	नेरेसो, अ/गैसस,	नियमित रूपमा
१५	स्वास्थ्य तथा पोषणको अवस्था, भएका कार्य र आवश्यकताको समिक्षा गर्ने	क्षेत्र प्रमुख	स्वास्थ्य कार्यदल, क्षेत्र सदस्यहरू	नियमित रूपमा
१६	प्रतिवेदन तयार गरी जिविव्यस र सरोकारवालालाई उपलब्ध गराउने	क्षेत्र प्रमुख	कार्यदल	नियमित रूपमा

४.४.५बजेट अनुमान

क्र.सं.	क्रियाकलापहरू	इकाइ	परिमाण	दर	जम्मा रकम	कैफियत
१	समन्वय वैठक (६ पटक)	६	२०	२००	२४००	(३

क्र.सं.	क्रियाकलापहरू	इकाइ	परिमाण	दर	जम्मा रकम	कैफियत
		पटक				महिना)
२	प्रारम्भिक मानवीय सहयोग सम्वन्धि अभिमुखिकरण	१ दिन	३०	१०००	३०,०००	
३	अत्यावश्यक औषधीहरूको भण्डारण		१०,५००	२००	२१०,०००	
४	जनचेतना अभिवृद्धि					
	१० हाते माइक	वटा	१०	४०००	४०,०००	
	सडक नाटक (५ जनाको ३ वटा टोलीले ।)	पटक	३०	५०००	१५०,०००	
५	पोष्टर निर्माण तथा छपाई	थान	१०००००	१५	१५०,०००	
	पर्चा छपाई	थन	३०,०००	२	६०,०००	
६	महिला स्वास्थ्य स्वयंसेवीकाहरूलाई अभिमुखिकरण	जना	४५०	४००	१८०,०००	
७	बच्चा तथा कुपोषित बालबालिकालाई पोषणयुक्त खाना र खाना खुवाउने तालिम	२ दिन	१००	७००	७००००	
८	अति कुपोषित बच्चाहरूलाई पुनर्स्थापना (५ वटा क्याम्प)	१ पटक	२५	१०००००	२५०,०००	
	पुन:स्थापितहरूको खर्च (२ जनाको दरले ५ क्याम्पमा १० जनालाई ३० दिनसम्म ।)	३० दिन	१०	५००	१५०,०००	
९	एम्बुलेन्स सेवा					
	ड्राइभर भत्ता	३० दिन	२	५००	३०,०००	
	इन्धन लिटर	३० दिन	२	१०००	६०,०००	
१०	स्वास्थ्य शिविर	७ दिन	१०	५०००	५०,०००	
	जनशक्तिको परिचालन (३ जनाको दरले)	३० दिन	३	१०००	९०,०००	
	औजारको व्यवस्था	१ पटक	१०	२००	२०,०००	
	सवारी साधनको व्यवस्था	३० दिन	१	५००	१५०,०००	
	Sterilization				०	
	स्टोभ (प्रतिशिविर १ वटाका दरले १०	१	१०	१०००	१०,०००	

क्र.सं.	क्रियाकलापहरू	इकाइ	परिमाण	दर	जम्मा रकम	कैफियत
	वटा ।)	पटक				
	मटितेल प्रति दिन ५ लिटरका दरले ।	१५० लि.	१	१००	१५,०००	
	जनशक्ति परिचालन (सहयोगी १० जना सहित ।)	२ दिन	२०	१०००	४०,०००	
११	जनशक्ति व्यवस्थापन (गर्भवती, प्रसुती तथा नव शिशु स्याहार सेवाका लागि) दुई जनाको दरले हप्तामा एक पटक)	८ पटक	२	१०००	१६,०००	
	सुत्केरी स्याहार केन्द्रको व्यवस्थापन एक महिना सम्म	१ महिना	२५	१००००	२५०,०००	
१२	झुलको मौज्दात राख्ने	वटा	१५००	५,००	७५०,०००	
१३	इन्सेक्टीसाइडको भण्डारण २ दिनका दरले ६ जना	२ दिन	६	१०००	१२०,०००	
१४	अनुगमन, मूल्यांकन तथा सुपरिवेक्षण	५ पटक	३	५,०००	७५०,०००	
	जम्मा				३७०३४००	

४.४.६ भूकम्पको क्षेत्रमा पुर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना

विषयगत उद्देश्य : आपत्कालीन अवस्था उत्पन्न भएको समयमा विशेषगरी अत्यधिक जोखिममा रहेका समूहको स्वास्थ्य तथा पोषणसम्बन्धी आवश्यकता पूरा गर्ने प्रत्याभूति गर्नु यस क्षेत्रको प्रमुख उद्देश्य रहनेछ ।

विपद् पछिको अवधि	विपद्को अवस्थामा गरीने आपतकालीन कार्य (विपद्को प्रकृतिमा आधारित)	आपतकालीन अवस्था संवोधन गर्न गरीने पूर्वतयारी कार्य	पूर्वतयारी कार्य संवोधन गर्न खाडलको पहिचान	मुख्य जिम्मेवार तह	पूर्वतयारी लागि अनुमानित लागत
पहिलो दिन	स्वास्थ्य क्षेत्रको आपत्कालीन बैठक आयोजना	नियमित बैठकको आयोजना	समन्वय र सम्पर्क कमी	क्षेत्र प्रमुख,	१००००

विपद् पछिको अवधि	विपद्को अवस्थामा गरीने आपतकालीन कार्य (विपद्को प्रकृतिमा आधारित)	आपतकालीन अवस्था संवोधन गर्न गरीने पूर्वतयारी कार्य	पूर्वतयारी कार्य संवोधन गर्न खाडलको पहिचान	मुख्य जिम्मेवार तह	पूर्वतयारी लागि अनुमानित लागत
	भूकम्पबाट स्वास्थ्यमा उत्पन्न समस्याबारे सूचना तथा जानकारी सङ्कलन गर्ने	प्रारम्भिक द्रुत लेखाजोखा सञ्चालन	तालिम प्राप्त व्यक्ति तथा फारम तथा प्रयोग गर्ने टुलमा असमानता	जिविव्यस जिसस, नेरेसो	१५०००
	विपद्को अवस्थाको मुल्याङ्कन गर्ने विशिष्ट सेवा दिनु पर्ने जनसङ्ख्याको पहिचान गर्ने जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति र अन्य क्षेत्र तथा सरोकारवालासँग सम्बन्ध राखी काम गर्ने व्यवस्था मिलाउने				१०००००
दोस्रो दिन	बहु क्षेत्रगत द्रूत लेखाजोखाको प्रतिवेदन र	बहु क्षेत्रगत द्रूत लेखाजोखा तालिम प्राप्त टोली परिचालन	तालिम प्राप्त व्यक्ति तथा फारम तथा प्रयोग गर्ने टुलमा असमानता	क्षेत्र प्रमुख, जिविव्यस जिसस, नेरेसो	५००००
	बहु क्षेत्रगत द्रूत लेखाजोखाको प्रतिवेदनको आधारमा स्वास्थ्यसम्बन्धी आवश्यकता पहिचान गर्ने				१००००
तेस्रो दिन	घाइतेको उपचारका लागि तत्काल स्वास्थ्य कार्यदल खटाउने	प्राथमिक उपचार तालिम पाएका स्वयंसेवक परिचालन जिल्लाका सरकारी, सामुदायिक तथा	तालिम पाएका स्वयंसेवक र प्राथमिक उपचार किटको अभाव, स्थानीयक्षेत्रमा स्वास्थ्य	क्षेत्र प्रमुख, जिविव्यस जिसस, नेरेसो	२०००००
	थप उपचारका लागि अस्पताल पठाउने व्यवस्था मिलाउने				१००००००

विपद् पछिको अवधि	विपद्को अवस्थामा गरीने आपतकालीन कार्य (विपद्को प्रकृतिमा आधारित)	आपतकालीन अवस्था संवोधन गर्न गरीने पूर्वतयारी कार्य	पूर्वतयारी कार्य संवोधन गर्न खाडलको पहिचान	मुख्य जिम्मेवार तह	पूर्वतयारी लागि अनुमानित लागत
	१) सरुवा रोग नियन्त्रणको लागि खोप तथा नियन्त्रणका बिशेष कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने २) खानेपानी निर्मलीकरण वा शुद्धिकरण	निजी स्वास्थ्य सेवा प्रदायक र उनीहरूसँग भएको स्रोतको सूची तयार गर्ने	कार्यकर्ताको अभाव, खोपको अभाव		५०००००
पहिलो हप्ता	सरुवा रोग नियन्त्रणको लागि खोप कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने	हरेक सङ्कटासन्न गाँउपालिकामा कम्तीमा पनि ९ जनालाई पोषणसम्बन्धी अनुशिक्षण तालिम उपलब्ध गराउन आपतकालीन अवस्थामा आवश्यक पर्ने औषधि (ORS, IV fludrs, metronidazole, ciprofloxacin)७ दिनको लागि पुग्नेगरी भण्डारण गर्ने	दक्ष जनशक्ति, खोप, औषधि र पोषणयुक्त खाद्यान्नको भण्डारण अभाव	क्षेत्र प्रमुख, जिविव्यस जिसस, नेरेसो, अन्य दातृ तह	५००००
	जनस्वास्थ्यसम्बन्धी जनचेतना अभिवृद्धिको कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने				२५००००
	शिविरमा किटजन्यनियन्त्रणको लागि विषादी छर्किने				३०००००
	सुत्केरी तथा बच्चालाई दूध खुवाउने आमा, गर्भवती महिला र कुपोषित बालबालिकालाई पोषणयुक्त	बच्चालाई दूध खुवाउने आमा, सुत्केरी र गर्भवती महिला, कुपोषित बालबालिका र			१००००००
पहिलो महिना २ रो भन्दा बढी	झुल वितरण गर्ने	आवस्यक्तानुसार झुलको ब्यवस्था मिलाउने	झुल तथा भण्डारण अभाव	क्षेत्र प्रमुख, जिविव्यस जिसस, नेरेसो, अन्य दातृ तह	३०००००
	शिविरमा स्वास्थ्य परीक्षण गर्ने र पोषण क्लिनिक स्थापना गर्ने	दक्ष स्वास्थ्य टोली गठन तथा परिचालन	भौगोलिक कठिनाइले ढिलाइ		३०००००
	संरक्षण क्षेत्रसँग समन्वय गरी मनोसामाजिक सेवा सञ्चालन गर्ने	मनोसामाजिक सेवा सञ्चालन गर्न सक्ने दक्ष टोली गठन तथा परिचालन	दक्ष जनशक्तिको अभाव		१५००००

विपद् पछिको अवधि	विपद्को अवस्थामा गरीने आपतकालीन कार्य (विपद्को प्रकृतिमा आधारित)	आपतकालीन अवस्था संवोधन गर्न गरीने पूर्वतयारी कार्य	पूर्वतयारी कार्य संवोधन गर्न खाडलको पहिचान	मुख्य जिम्मेवार तह	पूर्वतयारी लागि अनुमानित लागत
	स्वास्थ्य तथा पोषणको अवस्था, भएका कार्य र आवश्यकताको समिक्षा गर्ने	क्षेत्रगत समितिको नियमित बैठक र प्रतिवेदन तयारी	प्रतिवेदन लेखन दक्षता कमी र एकरुपता नहुनु	क्षेत्र प्रमुख, जिविव्यस	१००००
	योजना सहित प्रतिवेदन तयार गरी जिविव्यसर सरोकारवालालाई उपलब्ध गराउने				३०००००
जम्मा					४५४५०००

४.४.७ पोषण क्षेत्रका योजना

बिपद्को समयमा बालबालिका र गर्भवती तथा सुत्केरी महिलाहरुमा पोषण सम्बन्धी समस्या उत्पन्न हुने सम्भावना रहन्छ । त्यसैकारण यस कार्ययोजनाले बिपद् प्रभावित समुदायको वालवालिका रगर्भवती तथा सुत्केरी महिलाहरुको पोषण स्थिती सुदृढ गर्न साथै बिशेष ब्यवस्थाका लागि काम गर्छ ।यी विभिन्न परिणामले गर्दा समुदायमा, बिशेष गरी ० देखि ५९ महिनाका बालबालिका, गर्भवती तथा स्तनपान गराउने आमाहरुमा मृत्यु तथा कुपोषणको जोखिम बढ्ने सम्भावना हुन्छ

उद्देश्य र रणनीतिहरु

क) सामान्य उद्देश्य

प्रभावित यस मकवानपुर जिल्लाका बालबालिका, महिला तथा अन्य जोखिममा परेको मानिसहरुलाई खाध्यान्न अभाव र रोग तथा संक्रमणले गर्दा हुन सक्ने कुपोषण र मृत्युबाट बचाउने .

ख) बिशिष्ठ उद्देश्यहरु:

- प्रभावकारी पोषण बिषयगत क्षेत्रको समन्वय स्थापना तथा प्रबर्द्धन गर्ने साथै अन्य बिषयगत क्षेत्रहरुसँग पनि आवश्यक समन्वय गर्ने .
- भूकम्प, बाढीरपहिरो बाट प्रभावित महिला तथा बालबालिकाहरुमा स्तनपानको लागि सहयोग, संरक्षण र प्रबर्द्धन तथा शिशु तथा बाल्यकालीन पोषण व्यवहारलाई प्रबर्द्धन गर्ने .
- शिघ्र कुपोषणको व्यवस्थापन र संरक्षण गर्ने .
- विभिन्न कार्यक्रमहरु जस्तैः सुक्ष्मपोषण तत्व (भिटामिन ए, आईरन र फोलिक एसिड, बहुसुक्ष्म पोषण तत्वहरु) को वितरण आदि मार्फत बालबालिकाहरु, गर्भवती, सुत्केरी महिलाहरुले सुक्ष्मपोषण तत्व पाएको सुनिश्चित गर्ने .

पोषण क्षेत्रसंग रहेको बिध्यमान स्रोत साधन तथा क्षमताको सुची

क) मानवीय स्रोतको व्यवस्थान :

- पोषण बिषयगत क्षेत्रको लागि जिल्ला उपसंयोजक : सवल
- प्रभावित क्षेत्रमा शिशु तथा बाल्यकालिन पोषण परामर्शकर्ता : ३ गाउँपालिका

- प्रभावित क्षेत्रमा शिशु तथा बाल्यकालिन पोषण परामर्शकर्ता संयुक्त पोषण प्रतिकार्यमा तालिम प्राप्त महिला स्वास्थ्य स्वयं सेविका :४६६
- संयुक्त पोषण प्रतिकार्यमा तालिम प्राप्त स्वास्थ्यकर्मी :२९०
- थप खाना वितरण केन्द्रका लागि खाना वितरक : २३
- बहिरंग सेवा (OTC) अनुगमनकर्ता : १२
- मनोपरामर्शकर्ता : ९

ख) आन्थ्रोपोमेत्रिक साधन :

- उचाई मापन बोर्ड: २३ वोटा
- साल्टर स्केल : २३ वोटा
- एम.यु.ए.सी टेप (पाखुरा नाप्ने टेप): २०० वटा

ग) IEC/BCCसामग्रीहरु आवश्यक्ता अनुसार प्रयोगमा ल्याउन सक्ने गरी व्यवस्थापन गरी राखिएको छ।

- शिशु तथा बाल्यकालिन पोषण परामर्श कार्ड
- शिशु तथा बाल्यकालिन पोषण ब्रोसर
- थप खाना सम्बन्धि जानकारी सिट
- आपतकालिन अवस्थामा गरिने पोषण परामर्श कार्ड
- बहु सुक्ष्म पोषण परामर्श कार्ड
- भिटामिन ए,जुकाको औषधि, जिंकको परामर्श कार्ड
- मातृ पोषण परामर्श कार्ड
- सरसफाई परामर्श कार्ड
- आपतकालिन निर्देशिका

घ) थप खाना कार्यक्रमको लागि खाना (निजि तथा सामाजिक संघसंस्थाहरु संग समन्वय गरी व्यवस्थापन गर्न सकिने)

- सबै लक्षित समुह (६ देखि २३ महिनाका बालबालिकाहरु र तथा गर्भवती सुत्केरी महिलाका) लागि ८ हप्ताका लागि थप खाध्यन्न न्यूनतम ३५ मे.ट
- ६ देखि ५९ महिनाका मध्यम शिघ्र कुपोषित बालबालिकाहरु र ६ महिना मुनिका मध्यम शिघ्र कुपोषित बालबालिकाहरुका आमाहरुको लागि थप खाना ३७५० प्याकेट

ङ) उपचारात्मक कार्यक्रमका लागि सामग्रीहरु:

- तयार पारिएको उपचारात्मक खाना :३७५० प्याकेट
- एमोक्सिलिन : ५०,००० ट्याब्लेट

च) अन्तरंग सेवा (Stabilization Center) को लागि सामग्रीहरु:

- तयारी उपचारात्मक खाना: १ कार्टून
- एफ ७५ : १०० पोका
- एफ १०० : १०० पोका
- रिसोमोल : १०० पोका
- अन्य औषधिहरु :.......................................

छ) सुक्ष्म पोषक तत्व वितरण कार्यक्रमका लागि सामग्रीहरु:

- अल्बेन्डाजोल :८००० ट्याब्लेट
- भिटामिन ए : २,००० क्याप्सुल
- बाल भिटा :२०,००० स्याचेट
- जिन्क सलफेट २० एम्जी : २५००० ट्याब्लेट
- इरन चक्की : ४०,००० ट्याब्लेट

ज) पोषण कर्नर कार्यक्रमका लागि सामग्री:

- अन्न र कन्दमुल (चामल,गहुँ,मकै,आलु,पिडालु,कोदो,फापर): १० के.जी
- गेडागुडी (भटमास,चना,केरउ,रहर,मसुरो,मास): १०के.जी
- हरियो सागपात तथा पहेला फलफुल : (आर्टिफिसियल) र पुग्ने गरी
- पशुजन्य स्रोत(माछा,माशु,अन्डा): (आर्टिफिसियल) र पुग्ने गरी

झ) खानेपानी तथा सरसफाइ कार्यक्रमकालागि सामग्रीहरु खानेपानी तथा सरसफाई क्षेत्र संगै समन्वय गरी कार्य गर्न तोक्ने

- क्लोरिन ट्याब्लेट
- फिल्टर
- स्वच्छता सामग्री

ग) प्रतिकार्य रणनीति

- स्तनपान र पुरक खानाको लागि सहयोग, संरक्षण र प्रबर्द्धन
- मध्यम शिघ्र कुपोषणको व्यवस्थापनको लागि थप आहार कार्यक्रम
- कडा शिघ्र कुपोषणको व्यवस्थापन कार्यक्रम
- सुक्ष्मपोषण तत्व कार्यक्रम अन्तर्गत बाल भिटा र भिटामिन ए वितरण अल्बेन्डाजोल
- गर्भवती र सुत्केरी महिलाहरुका लागि आईरन फोलिक एसिड चक्की वितरण तथा मातृ पोषण परामर्श
- पोषणको लागि व्यवहार परिवर्तन
- खानेपानी तथा सरसफाई कार्यक्रम

घ) प्रस्तावित कार्यक्रम, लक्षित जनसंख्या, र सूचक कार्य

क्र. स.	सम्भावित कार्यक्रम/क्रिया कलाप	लक्षित जनसंख्या	सुचक	साझेदारी संस्थाको भुमिका
१.	स्तनपान र पुरक खानाका लागि सहयोग,संरक्षण र सहयोग	● स्तनपान मात्र गराउने ० देखि ५ महिनाका बालबालिका भएको आमाहरु : ९५०० ● पुरक खाना खुवाईएका ६ देखि २३ महिनाका बालबालिका भएको आमाहरु: १४,२७१ (श्रोत:20HMIS 2075population projection / 2076)	● स्तनपान सम्बन्धि प्रभावकारी परामर्श सेवा पाउने ० देखि ५ महिनाका बालबालिका भएका आमाहरुकोस्६६ प्रतिशत (श्रोत: NDHS 2016) ● स्तनपान सम्बन्धि प्रभावकारी परामर्श सेवा पाउने ६ देखि २३ महिनाका बालबालिका आमाहरुको: ७० प्रतिशत ● ६ देखि २३ महिनाका बालबालिकामा पोषिलो तथा शक्तिबर्धक पुरक खानामा पहुँच भएको: ८३ प्रतिशत ● गर्भवती, स्तनपान गराउने आमाहरुको थप पोषिलो खाना र सहयोगमा पहुँच भएको: ७० प्रतिशत	स्वास्थय कार्यलय मकवानपुर, सवल, युनिसेफ र स्थानीय निकाय
२.	लक्षित थप खाना वितरण कार्यक्रम	● ६ देखि ५९ महिनाका मध्यम शिघ्र कुपोषित बालबालिकाहरु : २७९७ ● गर्भवती तथा स्तनपान गराउने कुपोषित महिला (० देखि ६ महिनाका बालबालिकाको आमा) : १,०३५ (श्रोत: SMART survey, Makwanpur 2016)	● कम्तिमा ६० दिनसम्म लक्षित थप खानामा पहुँच भएका प्रभावित ६ देखि ५९ महिनाका मध्यम शिघ्र कुपोषित बालबालिका : १०० प्रतिशत ● बढीमा २ महिनासम्म थप खानामा पहुँच भएका प्रभावित गर्भवती तथा सुत्केरी कुपोषित महिलाहरु : १०० प्रतिशत न्युनतम मापदण्ड: मध्यम शिघ्र कुपोषण प्रभावकारी व्यवस्थापनका लागि ● कार्यक्रमको फैलावट(ग्रामिण	स्वास्थय कार्यलय मकवानपुर, सवल, युनिसेफ र स्थानीय निकाय

क्र. स.	सम्भावित कार्यक्रम/क्रियाकलाप	लक्षित जनसंख्या	सुचक	साझेदारी संस्थाको भुमिका
			५० % शहरी ७० % ,क्याम्प ९० % ● सेवाबाट बाहिरिएका मध्ये मृत्यु दर ३ %, निको हुने दर ७५ %, त्रुटी दर १५ %	
३.	कडा शिघ्र कुपोषित बच्चाका लागि उपचारात्मक खाना	● ६(५९ महिनाका कडा शिघ्र कुपोषित बालबालिकाहरु :८६० **(श्रोत:** SMART survey, Makwanpur 2016)	● आवश्यक्ता रहुन्जेल सम्म तयारी उपचारात्मक खानामा पहुँच भएका प्रभावित ६ देखि ५९ महिनाका कडा शिघ्र कुपोषित बालबालिका : १०० प्रतिशत न्युनतम मापदण्ड : कडा शिघ्र कुपोषण प्रभावकारी व्यवस्थापनका लागिस् ● कार्यक्रमको फैलावट(ग्रामिण ५० %, शहरी ७० % ,क्याम्प ९०% ● सेवाबाट बाहिरिएका मध्ये मृत्यु दर १० %, निको हुने दर ७५ %, त्रुटी दर १५ %	स्वास्थय कार्यलय मकवानपुर, सवल, युनिसेफ र स्थानीय निकाय
४.	सुक्ष्म पोषक तत्व अन्तर्गत बाल भिटा,भिटामिन ए र अल्बेन्डाजोल वितरण कार्यक्रम	● भिटामिन ए प्रदान गरिएका ६ देखि ५९ महिनाका बालबालिकाहरु : ४६,१६६ ● जुकाको औषधि वितरण गरिएका १२ देखि ५९ महिनाका बालबालिकाहरु : ३५,८५९ ● सुक्ष्मपोषण तत्व वितरण गरिएका ६ देखि २३ महिनाका बालबालिकाहरु :	● सुक्ष्म पोषक तत्व अन्तर्गत बाल भिटा,भिटामिन ए र अल्बेन्डाजोल वितरण गरिएका बालबालिकाहरु : १०० प्रतिशत	स्वास्थय कार्यलय मकवानपुर, सवल, र स्थानीय निकाय

क्र. स.	सम्भावित कार्यक्रम/क्रिया कलाप	लक्षित जनसंख्या	सुचक	साझेदारी संस्थाको भुमिका
		१४,७६८ **(श्रोत:** HMIS population projection 2073/74)		
५	सुत्केरी तथा गर्भवती महिलाहरुका लागी आईरन फोलिक चक्की,अल्बेन्डाजोल, भिटामिन ए बितरण र मातृ पोषण परामर्श	• गर्भवती महिला : ११५६८ • स्तनपान गराउने महिला (० देखि ६ महिनाका बालबालिका आमा) ९,८८७ **(श्रोत:**HMIS population projection 2075/76)	• आईरन फोलिक एसिड चक्की पाएका गर्भवती महिलाहरु : १०० प्रतिश • आईरन फोलिक एसिड चक्की पाएका सुत्केरी महिलाहरु : १०० प्रतिशत • अल्बेन्डाजोल पाएका गर्भवती महिलाहरु : १०० प्रतिशत • भिटामिन ए पाएका सुत्केरी महिलाहरु : १०० प्रतिशत • मातृ पोषण परामर्श पाएका सुत्केरी तथा गर्भवती महिलाहरु : १०० प्रतिशत	स्वास्थय कार्यलय मकवानपुर, सवल, र स्थानीय निकाय
६.	सबैलाई थप खानेकुरा दिने कार्यक्रम	• ६ देखि २३ महिनाका बालबालिकाहरु : १४,२७१ • गर्भवती महिला : ११,६५९ • स्तनपान गराउने महिला (० देखि ६ महिनाका बालबालिका आमा) ९,५०० **(श्रोत:**HMIS population projection 2075/76)	• कम्तिमा २ महिनासम्म थप खानामा पहुँच भएका प्रभावित ६ देखि २३ महिनाका बालबालिका : १०० प्रतिशत • कम्तिमा २ महिनासम्म थप खानामा पहुँच भएका प्रभावित गर्भवती महिलाहरु : १०० प्रतिशत • कम्तिमा ३ महिनासम्म थप खानामा पहुँच भएका प्रभावित स्तनपान गराउने महिलाहरु : १०० प्रतिशत	स्वास्थय कार्यलय मकवानपुर र स्थानीय निकाय

क्र. स.	सम्भावित कार्यक्रम/क्रिया कलाप	लक्षित जनसंख्या	सुचक	साझेदारी संस्थाको भुमिका
७.	पोषण कर्नर	• विस्थापित भएका लक्षित समूह : ३००० • क्षति भएका ठाउँहरुको लक्षित समूह : २५००	• विस्थापित क्याम्प : १०० प्रतिशत • क्षति भएका ठाउँहरु : १०० प्रतिशत	स्वास्थय कार्यलय मकवानपुर, सवल र स्थानीय निकाय
८.	खाने पानी तथा सरसफाई कार्यक्रम	• विस्थापित भएका लक्षित समूह ३,००० • क्षति भएका ठाउँहरुको लक्षित समूह : २,५००	• वस्थापित क्याम्प साथै क्षति भएको ठाउँहरुमा स्वच्छता सामाग्रीको वितरण : १०० प्रतिशत • विस्थापित क्याम्प साथै क्षति भएको ठाउँहरुमा फिल्टर तथा क्लोरिन ट्याब्लेट वितरण : १०० प्रतिशत • विस्थापित क्याम्प साथै क्षति भएको ठाउँका जनसंख्या लाई हात धुने प्रक्रिया बारे परामर्श : १०० प्रतिशत	स्वास्थय कार्यलय मकवानपुर, स्थानीय निकाय, युनिसेफ र प्लान नेपाल
९.	मनोपरामर्श कार्यक्रम	• मानसिक रुपले प्रभावीत जनसंख्या : १,५००	• मानसिक रुपले संक्रमित भएका जनसंख्या : १०० प्रतिशत	स्वास्थय कार्यलय मकवानपुर, स्थानीय निकाय र विएनएमटि

४.४.७.१ तयारी कार्य (के तयारी गर्न आवश्यक छ) (स्थानिय निकाय एवं सम्वन्य सहकार्य नियमित गर्ने)

- पोषणको प्रतिकार्यका लागि साझेदार संस्थासँग आकस्मिक करार सम्झौता गरेर तयारी अवस्थामा बस्ने ।
- रणनीतिक स्थानहरुमा आवश्यक पोषण सामग्री भण्डारण गर्ने ।
- कर्मचारीहरुको जिम्मेवारी, भूमिका (TOR) र कर्मचारी काजरव्यवास्थापन योजना ।
- ढुवानी सेवा सहित जिल्लाको स्थानीय अनुमानित लक्षित जनसंख्या अनुसार ढुवानी योजना तयार गर्ने ।
- मानव श्रोत (स्वास्थ्यकर्मी,महिला स्वास्थ्य स्वयं सेविका)को लागि क्षमता अभिबृद्धि र PCA तयारी अवस्थामा राख्ने ।
- IEC/BCC सामग्रीहरु र सन्देश तयारी गर्ने ।

४.४.७.२ बजेट अनुमान

कार्यक्रमका लागि आनुमनित बजेट		
क्र.स.	**कार्यक्रम**	**बजेट**
१	स्तनपान तथा पुरक खानाको प्रबर्दन,सहयोग र संरक्षण	IEC/BCC : २००,०००
२	सुक्ष्म पोषक तत्व अन्तरगत बाल भिटारभिटामिन एरअल्बेन्डाजोल वितरण	२,५०,००० (५० संस्था*२५००*२) ढुवानी खर्च
३	उपचारात्मक खाना वितरण कार्यक्रम	ढुवानी खर्च: ५००,०००
४	लक्षित थप खाना वितरण कार्यक्रम	ढुवानी खर्च: ५००,०००
५	स्तनपान तथा पुरक खानाको प्रबर्दन,सहयोग र संरक्षण	ढुवानी र खाना: ३००,०००
६	सुक्ष्म पोषक तत्व अन्तरगत बाल भिटारभिटामिन एरअल्बेन्डाजोल वितरण	ढुवानीरखाना: ५००,०००

४.४.७.३ संचालनका लागि आवश्यक सहयोग तथा प्रतिकार्य योजना (के सामाग्री, ढुवानी, कर्मचारी, वित्तीय)

विपदको घटना पश्चातको अवधि	**विपदको अवस्थामा गरिने आपतकालिन कार्य(विपदको प्रकृतिमा आधारित)**	**मुख्य जिम्मेवार निकाय**	**प्रतिकार्यका लागि आवश्यक श्रोत र साधन**	**हाल उपलब्ध श्रोत साधन**	**आवश्यक श्रोत साधनको आभाव**
घटना भएको २(३ घण्टा भित्र	जि.जन.स्वा.का संग समन्वय	स्वा.का/ जिविव्य/ स्थानिय निकाय	स्वा.का/ जिविव्य/ स्थानिय निकाय/गै.स.सा	स/गै.स.स	
पहिलो दिन	विभिन्न सरगै.स.सा जसले काम गर्छु भनेर प्रतिबद्धता जनाएकाथिए उनिहरुसंग समन्वय गर्ने	स्वा.का/ जिविव्य/ स्थानिय निकाय	स्वा.का/ जिविव्य/ स्थानिय निकाय/गै.स.सा	स/गै.स.सा	
दोश्रो दिन(१५ दिन	-आधारभूत,खण्डीकृत तथा जनगणना तथ्यांक संकलन तथा तयारी - मानविय सहायतामा संलग्न निकायहरुलाई संयुक्त लेखाजोखा विधि सम्बन्धि तालिम IRA -महत्वपूर्ण कार्यलाई पहिलो प्राथमिकता	स्वा.का/ जिविव्य/ स्थानिय निकाय	स्वा.का/ जिविव्य/ स्थानिय निकाय/गै.स.सा	स/गै.स.सा	

विपदको घटना पश्चातको अवधि	विपदको अवस्थामा गरिने आपतकालिन कार्य(विपदको प्रकृतिमा आधारित)	मुख्य जिम्मेवार निकाय	प्रतिकार्यका लागि आवश्यक श्रोत र साधन	हाल उपलब्ध श्रोत साधन	आवश्यक श्रोत साधनको आभाव
	विस्तापित परिवार, विस्तापित जनसंख्याका लागि क्याम्प,सुरक्षा, क्षति भएका ठाउँहरु) -अवस्थाको लेखाजोखा साथै निरन्तर अनुगमन				
१६ दिन-निरन्तर	-पोषण सम्बन्धि कार्यहरु लाई निरन्तर अगाडी बढउने -OTC/TSFP sites खोल्नका लागि समन्वय गर्ने -Active Screening गर्न सुरु गर्ने -तालिमको तयारी -लक्षित जनसंख्यालाई पुरक तथा उपचारात्मक खाना वितरण गर्ने कार्य सुरु गर्ने -Blanketsupplementation का रुपमा सुक्ष्म पोषक तत्व/खाना वितरण गर्ने कार्य सुरु गर्ने	स्वा.का/ जिविव्य/ स्थानिय निकाय	स्वा.का/ जिविव्य/ स्थानिय निकाय/गै.स.सा	स्वा.का/ जिविव्य/ स्थानिय निकाय/गै.स.सा	

४.५. खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता प्रबर्द्धन क्षेत्र

विपद्को समयमा प्रभावित तथा विस्थापित मानिसमा खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वास्थ्य प्रबर्द्धनसम्बन्धी समस्या उत्पन्न हुने सम्भावना रहन्छ भने विपद्मा परेका कतिपय मानिसलाई तत्कालै खानेपानी तथा सरसफाईको आवश्यकता पर्छ । त्यसैकारण यस कार्ययोजनाले विपद् प्रभावित समुदायको खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वास्थ्य प्रबर्द्धनका लागि काम गर्छ ।

क) बाढी पहिरो र लागतया विपद् पश्चातका अनुमानित परिदृश्य

बाढी पहिरो र लागतया विपद् पश्चातका कारणबाट मकवानपुर जिल्लाका १० स्थानिय तहमा प्रभाव तथा बिस्थापित हुने परिबार संख्या लगभग ५,००० जतिको २५,००० जनसंख्यालाई असर पार्दछ, यसको अलवा पहिरोका कारणबाट केही जनता पुरिएर मर्न सक्ने, नगदेबालीको अलवा सम्पति नष्ट हुने, खेतीयोग्य

जग्गा लाइ पहिरोले लैजाने आदी जस्तो अवस्था श्रृजना हुन सक्दछ । यस्तो अवस्थामा तत् तत् समुदाय तथा बस्तिहरुलाइ मध्यनजर राखेर खानेपानी तथा सरसफाइको सानो भन्दा सानो सहयोग पनि त्यो अवस्थाको लागि बरदान साबित हुन सक्दछ । आपतकालिन योजना तयार गर्दै गर्दा तलको अवस्थालाइ ध्यान दिनु आवश्यक छः

- बाढीपहिरोको कारणबाट होचो स्थानमा रहेका क्षेत्रहरूमा सुरक्षित खाने पानीको मुहान अवरुद्ध हुने गरी इनारहरू दूषित हुनेछन् र सम्भवत : बाढीमा डुब्ने वा पहिरोमा बग्ने वा पुरिनेछन् ।
- १५,००० जनता बिस्थापित हुनेछन्, केही घाइते भएको अबस्था हुनेछ,
- वातावरण दुषित हुने गरी शौचालयहरू भरिन सक्दछन् ।
- चर्पीहरू बाढीपहिरोले क्षतिग्रस्त हुनेछन र फोहोर सर्वत्र फैलिएको अवस्था हुनेछ ।
- पिउने पानीका मुहान र स्रोतहरू प्रदुषित हुनेछ ।
- सरसफाइको कमिले पानीजन्य सरुवारोग फैलिएर महामारीजन्य प्रकोप बढेर थप विपद् उत्पन्न हुने सम्भावना प्रबल रहनेछ ।
- अस्पताल लगायत केही मुख्य संस्थाहरुमा खानेपानी तथा सरसफाइका सुबिधाको अभाव भएको हुनेछ ।
- खानेपानीका मुहान लगायतका संरचनाहरु र पाइप लाइन बिग्रेर काम नलाग्ने अवस्थामा पुगेका हुनेछ ।
- स्वच्छ पानीको अभाव तथा ढलबाट दुषित वातावरणले गर्दा झाडा तथा हैजा फलने जोखिम बढ्नेछ ।
- घरहरु भत्केर आफना ब्यक्तिगत सरसफाइका सामग्रीहरु हराएको अवस्था सिर्जित भइ असामान्य अवस्थामा सरसफाइका सामग्रीहरु प्रयोग गर्नु पर्ने छ ।
- मानिस तथा जनावर, पशुपंक्षिका मरेका लासहरु पहिरोमा पुरिएको अवस्थामा हुनेछन् जसले वातवारणको साथसाथै अस्थायी खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छतास्थानको समेत बसाइलाइ असर पार्नेछ ।

ख) क्षेत्रगत उद्देश्यः

विपद् प्रभावित तथा विस्थापित समुदायलाई पानी तथा कीटपतङ्गका माध्यमबाट लाग्ने तथा महमारीजन्य रोगबाट बचाउनु यस क्षेत्रको प्रमुख उद्देश्य हुनेछ ।

अ) विशिष्ट उद्देश्य :

- विस्थापित समुदायका लागि, खास गरी शिविरमा बस्ने मानिसहरूका लागि सुरक्षित खानेपानी, स्वास्थ्य शिक्षा तथा अस्थायी रूपमा सरसफाइ एवं नुहाउने सुविधाहरूमा पहुँच उपलब्ध छ भन्ने कुरा सुनिश्चित गर्ने ।
- विस्थापित मानिसहरूलाई आधारभूत स्वास्थ्यसम्बन्धी सामग्री उपलब्ध गराइएको छ र खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छतासँग सम्बन्धित व्यवहारिक प्रचलनहरूका बारेमा उचित रूपमा जानकारी उपलब्ध गराइएको छ भन्ने कुरा सुनिश्चित गर्ने ।
- खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छतासँग सम्बन्धित सम्पूर्ण उपकरण तथा सुविधा उपलब्ध गराइएका छन् र विस्थापित मानिसहरू बस्ने शिविरहरूमा सुग्घर-सफा (cleanliness)कायम गर्न तिनको सशक्तीकरण गरिएको छ भन्ने कुरा सुनिश्चित गर्ने ।

ग) खानेपानी तथा सरसफाइका क्षेत्रमा मानवीय सहयोगका न्यूनतम मापदण्ड :

१. पहाडी जिल्लाहरूमा विपद्‌पछि पहिलो हप्तासम्म पाइपद्वारा अथवा जिल्ला सदरमुकामको खानेपानी योजनासँग सम्बन्ध कायम गरी खाने पानी भण्डारण गरिने ट्याङ्कीद्वारा र तराईका जिल्लाहरूमा प्रतिदिन प्रतिव्यक्ति न्यूनतम ५ लिटर पानी उपलब्ध गराउने र पहिलो ४ हप्ताभित्र प्रतिव्यक्ति प्रतिदिन उपलब्ध गराइने पानीको परिमाणलाई १५ लिटर पुऱ्याउने ।
२. शिविरमा बस्ने विस्थापित मानिसहरू तथा घर तथा व्यक्तिगत सम्पत्ति नष्ट भएका व्यक्तिहरूका लागि पानी सङ्कलन गर्नका लागि बाल्टीन र पानी शुद्ध गर्नका लागि ३० दिनसम्म खानेपानी शुद्ध गर्ने ट्याब्लेट (tablets)अथवा वाटर गार्ड (water guard) उपलब्ध गराउने
३. शिविरमा बसोबास गर्ने विस्थापित मानिसहरूका लागि उपयुक्त सरसफाइ एवं महिलाहरूका लागि नुहाउने सुविधाका निमित्त अस्थायी चर्पी (हरेक २० व्यक्तिका लागि एक चर्पी र पहिलो हप्ताभित्र हरेक १० व्यक्तिका लागि एक चर्पीका दरले सोलाई बढाउने गरी) को निर्माण गर्ने
४. शिविरमा बसोबास गर्ने प्रभावित मानिसहरूलाई जिल्ला स्वास्थ्य तथा खानेपानी कार्यालयका कर्मचारी, साझेदार गैर-सरकारी सङ्गठन, महिला सामुदायिक स्वास्थ्य स्वयंसेवक एवं रेडक्रसका स्वयंसेवकहरूसँग मिली स्वास्थ्यसम्बन्धी किट (kits)वितरण गर्ने र स्वास्थ्य प्रवर्धनसम्बन्धी क्रियाकलापहरू (पानी शुद्ध पार्ने उचित तरिका र साबुनद्वारा हात धुने) सञ्चलन गर्ने ।
५. एकरूपताका लागि जिल्ला आकस्मिक योजनालाई राष्ट्रिय आकस्मिक योजनासँग मेल खाने गरी तयार पार्ने

४.५.१ उपलब्ध श्रोत साधन र क्षमता

क्र.सं.	कार्यालय/ संस्था	मानवीय श्रोत	वजेट	सामग्री	कैफियत
१	खानेपानी तथा सरसफाई डिभिजन नं १	६ जना प्राविधिक		ब्लिचिङ पाउडर, खानेपानी तथा सरसफाई सामग्री	
२	जिल्ला समन्वय समिति	२ जना प्राविधिक			
३	पूर्वाधार विकाश कार्यायल	प्राविधिक जनशक्ति			
४	नेपाल रेडक्रस सोसाइटि मकवानपूर	१८ जना दक्ष जनशक्ति		२०० थान फिल्टर,१५०० मीटर पाईप,गैर खाद्य सामाग्री सेट २००	
५	प्लान नेपाल	१ जना प्राविधिक		फेमिली हाइजिन किट १०० सेट, खानेपानी तथा सरसफाईसामग्री ५०० सेट	
६	५ (क) संघिय खानेपानी तथा ढल व्यवस्थापन आयोजना हेटौडा				
७	हेटौडा उप महानगरपालिका	नगर प्रहरी लगायत अन्य प्राविधिक,			

क्र.सं.	कार्यालय/ संस्था	मानवीय श्रोत	वजेट	सामग्री	कैफियत
८	खानेपानी उपभोक्ता महासंघ	स्वयंसेवक परिचालन ५ जना			
९	मनहरी विकास संस्था	२ जना प्राविधिक			
१०	राडो नेपाल	जनशक्ति १० जना		५०० थान बल्भकिट/२०० थान फिल्टर/१००० मीटर पाइप	
११	सी सी डी एन	जनशक्ति १०जना			
१२	हेटौडा खानेपानी व्यवस्थापन बोर्ड	३ जना प्राविधिक		विभिन्न साइजको पाइप २०० मीटर, ब्लिचिङ पाउडर	
१३	स्वास्थ कार्यालय हेटौडा	औषधि सहितको डाक्टर टोली		औषधि उपचार	

४.५.२ क्षेत्रगत समितिको संरचना

क्र. सं	क्षेत्रगत साझेदारहरूको नाम	सम्पर्क व्यक्ति	ई-मेल ठेगाना र टेलिफोन नम्बर
	संघिय खानेपानी तथा ढलव्यवस्थापन आयोजना ९८५११७५७८८		मोहन लाल जोशी
१	खानेपानी तथा सरसफाइ डिभिजन नं.१ हेटौडा	सन्तोष श्रेष्ठ	/०५७-५२०७२६ ९८५५०७२७२६
२	शहरी विकास तथा भवन कार्यालय	घनश्याम श्रेष्ठ	९८५५०१५२७५
३	स्वास्थ्य कार्यालय मकवानपुर	कृष्ण बहादुर मिजार	९८५५०७१३०५
	स्थानीय तह		
४	जिल्ला समन्वय समिति मकवानपुर	जिल्ला समन्वय अधिकारी	९८५५०११२२२
५	हेटौंडा उपमहानगरपालिका	मिना कुमारी लामा	९८५५०३८५४३
६	थाहा नगरपालिका	विष्णु बहादुर विष्ट	९८५५०८९३४५
७	वागमती गाँउपालिका	सर्केस घलान	९८५५०७२०७२
८	बकैया गाँउपालिका	धर्मराज लामिछाने	९८४५०५७३२७
९	मकवानपुरगढी गाँउपालिका	दोर्जे लामा स्याङतान	९८४५४६१०८०
१०	भीमफेदी गाँउपालिका	हिदम लामा	९८५५०६८२८६
११	इन्द्रसरोवर गाँउपालिका	देवकृष्ण पुडासैनी	९८४१४९२३६३
१२	कैलास गाँउपालिका	लोक बहादुर मुक्तान	९८५५०७७२६६
१३	राक्सीराङ गाँउपालिका	राजकुमार मल्ल	९८५५०६९४०५
१४	मनहरी गाँउपालिका	रन्जन कालाखेती	९८५५०६७४१४
	सामाजिक संघ संस्थाहरु		
१५	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी मकवानपुर	खेमराज सपकोटा	९८५५०६८२५०
१६	प्लान इन्टरनेशनल मकवानपुर	भरत थुलुङ	९८४९२८४७८२

	इकाई		
१७	खानेपानी उपभोक्ता महासंघ	कृष्ण बहादुर राई	९८४५१२३६४९
१८	मनहरी विकास संस्था	खोपनारायण श्रेष्ठ	९८५५०५६२९०
१९	राडो नेपाल	दिपेन्द्र पाठक	९८५५०७०३८०
२०	सीसीडीएन	महेन्द्र मगर	९८५१०००४७७
२१	हेटौंडा खानेपानी व्यवस्थापन बोर्ड	विष्णु प्रसाद सापकोटा	९८५५०१२७०८

४.५.३ पूर्वतयारी कार्ययोजना

क्र.सं.	क्रियाकलाप	जिम्मेवारी	सहयोगी	समय
१	खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता क्षेत्रमा काम गर्ने निकाय तथा संस्थाको पहिचान गरी सदस्य तह वा संस्था र तिनका प्रतिनिधिको पुनरावलोकन गर्ने	क्षेत्र प्रमुख	खानेपानी, स्वास्थ कार्यलाय, स्वास्थाय क्षेत्र, गैसस, स्थानीय निकाय	जेठको दोस्रो हप्ता
२	समुदाय स्थानान्तरण भएको वा शिविरमा तथा प्रभावित गाँउपालिकामा स्वास्थ्य प्रबर्द्धन संग सम्बन्धित संरचना निर्माण र खानेपानी सरसफाइको अवस्था अध्ययन गर्ने	क्षेत्र प्रमुख वा तोकिएको सदस्य	खानेपानी, स्वास्थ कार्यलाय, स्वास्थाय क्षेत्र, गैसस, स्थानीय निकाय प्लान नेपाल	आवश्यकतानुसार
३	विभिन्न संस्थाहरूसँग भएको सरसफाइ सामग्रीहरूको मौज्दात विवरण सङ्कलन गर्ने	क्षेत्र प्रमुख		जेठ मसान्तसम्म
४	मिराको तालिममा सहभागी हुन सदस्य तोक्ने	क्षेत्र प्रमुख	खानेपानी, स्वास्थ कार्यलाय, स्वास्थाय क्षेत्र, गैसस, स्थानीय निकाय प्लान नेपाल	जिविव्यसले तोकेअनुसार
५	पानी शुद्धिकरण र हाइजनि किट, साबुन पानीले हात धुने सम्वन्धी सरसफाइ अभियान । घरदैलो कार्यक्रम महिला स्वास्थ्य कार्यकर्ता परिचालन	क्षेत्र प्रमुख वा तोकिएको सदस्य	खानेपानी, स्वास्थ कार्यलाय, स्वास्थाय क्षेत्र, गैसस, स्थानीय निकाय	जेठ मसान्तभित्र
६	क्षेत्रगत पुनरावलोकन बैठक आयोजना गरी सरसफाइ सम्बन्धी अनुशिक्षण सञ्चालन गर्ने	क्षेत्र प्रमुख वा तोकिएको सदस्य	खानेपानी, स्वास्थ कार्यलाय, स्वास्थाय क्षेत्र, गैसस, स्थानीय निकाय, प्लान नेपाल	जेठ मसान्त
७	जनचेतना अभिवृद्धिका लागि विभिन्न सङ्घ संस्थासँग भएका सूचना तथा	क्षेत्र प्रमुख वा तोकिएको	खानेपानी, स्वास्थ कार्यलाय, स्वास्थाय	रेडियोबाट जेठ २० गतेदेखि

	संचारका सामानहरू सङ्कलन, पुनरावलोकन र परिमार्जन गरी प्रकाशन गरी वितरण गर्ने र मौज्दात राख्ने	सदस्य	क्षेत्र, गैसस, स्थानीय निकाय, प्लान	भदौसम्म
८	खानेपानी तथा सरसफाइ संरचनाहरूको (चर्पी, स्नान घर आदि) र तालिमका नमूनाहरू स्तरीकरण गरी लागत निकाल्ने र क्षेत्रको बैठकबाट अनुमोदन गराई प्राविधिकहरूलाई अभिमुखीकरण गर्ने ।	क्षेत्र प्रमुख र क्षेत्रका सदस्य ,	खानेपानी, स्वास्थ कार्यलाय, स्वास्थाय क्षेत्र, गैसस, स्थानीय निकाय, प्लान नेपाल	जेठ मसान्त
९	अन्तर्राष्ट्रिय तथा राष्ट्रिय स्तरका खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता क्षेत्रबाट तयार भएका अनुगमन सूचकहरू, फारमहरू स्थानीय स्तरमा सुहाउने बनाई सदस्यहरूबीच अभिमुखिकरण गर्ने	युनिसेफ	खानेपानी, स्वास्थ कार्यलाय, स्वास्थाय क्षेत्र, गैसस, स्थानीय निकाय, प्लान	वैशाख मसान्त
१०	खानेपानी, सरससफाइ तथा स्वच्छता प्रबर्द्धन सम्बन्धी तालिम प्राप्त व्यक्तिको सूची तयार गर्ने	क्षेत्र प्रमुख र सदस्य	खानेपानी, स्वास्थ कार्यलाय, स्वास्थाय क्षेत्र, गैसस, स्थानीय निकाय	जेठ मसान्त
११	आपत्कालीन स्वास्थ्य प्रबर्द्धनसम्बन्धी स्वास्थ्य क्षेत्रमा कार्यरत स्वास्थ्यकर्मीलाई तालिम दिने	क्षेत्र प्रमुख र सदस्य	खानेपानी, स्वास्थ कार्यलाय, स्वास्थाय क्षेत्र, गैसस, स्थानीय निकाय, प्लान नेपाल	चैत मसान्तभित्र
१२	जिल्ला र गाउँमा स्थापित नाट्य समूहलाई आपत् कालीन स्वास्थ्य प्रबर्द्धनसम्बन्धी प्रशिक्षण दिने	क्षेत्र प्रमुख र सदस्य	खानेपानी, स्वास्थ कार्यलाय, स्वास्थाय क्षेत्र, गैसस, स्थानीय निकायप्लान नेपाल	चैत मसान्तसम्म
१३	विद्यालयमा स्थापित वालसमूहहरूबीच सरसफाइ क्रियाकलापहरू सञ्चालन गर्ने ।	क्षेत्र प्रमुख र सदस्य	खानेपानी, स्वास्थ कार्यलाय, स्वास्थाय क्षेत्र, गैसस, स्थानीय निकाय, प्लान नेपाल	चैत्रमसान्त सम्म

४.५.४ प्रतिकार्य योजना

क्र.स.	क्रियाकलाप	जिम्मेवारी	सहयोगी निकाय	समयावधि
१.	खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता क्षेत्र एजेन्सी जिल्ला विपद् व्यवस्थापन उद्धार समिति बैठकमा सहभागी हुने र कार्यक्षेत्रमा सक्रिय हुने ।	क्षेत्रप्रमुख	जिविव्यस क्षेत्रका सदस्य	२४ घण्टा भित्र

क्र.स.	क्रियाकलाप	जिम्मेवारी	सहयोगी निकाय	समयावधि
२	क्षेत्रगत सदस्य पहिचान गरी कार्यविवरण तयार गर्ने , पहिलो बैठक बस्ने	जिजस्वाका र क्षेत्र प्रमुख		४८ घण्टा (पहिलो बैठक)
३	क्षेत्रका प्रत्येक सदस्यले आआफनो तहको माथिल्लो तहमा आवश्यकताको जानकारी गराउने	क्षेत्र प्रमुख र सदस्य	जिविव्यस दातृ तह, अ/गैसस	४८ घण्टा (पहिलो बैठक)
४.	स्वास्थ्य प्रबर्द्धनका साधनहरूको निमार्ण तथा मर्मत कार्य निम्नअनुसार गर्ने : • प्रत्येक गाँउपालिकामा पानी वितरणको अवस्था निरीक्षण गर्ने • विस्थापित बसेका ठाउँहरू पहिचान गरी थप पानी वितरणको ब्यवस्था मिलाउने • पुराना चर्पीहरू मर्मत गर्ने • नयां चर्पीहरू निर्माण • क्याम्पमा पुरुष र महिलाको लागि छुट्टाछुट्टै चर्पी निर्माण	जिजस्वाका, क्षेत्रका सदस्य	जिविव्यस दातृ तह, अ/गैसस	१ हप्ता भित्र दोस्रो हप्ता
५	सरसफाइका सामग्री वितरण ३०० सेट ० हार्पिक १ वोतल/चर्पि ० ब्रस १ थान/चर्पि ० फिनेल १ वोतल/चर्पि ० बाल्टी ५ लि. १ थान र १ मग/परिवार	स्वाका, क्षेत्रका सदस्य	जिविव्यस, दातृ तह, अ/गैसस	दोस्रो हप्ता
६	क्षेत्रका सदस्यहरूबीच कार्य समन्वय गर्ने	क्षेत्र प्रमुख	जिविव्यस	१ हप्ता भित्र
७	क्षेत्रका सदस्यबीच मिरा (MIRA)को बारे अभिमुखीकरण गरी सोअनुरुप कार्य सम्पादन गर्ने व्यवस्था मिलाउने	क्षेत्र प्रमुख	जिविव्यस अ/गैसस	३ दिन भित्र
८	मिराको प्रतिवेदनको विश्लेषण र माग र आपूर्तिबीचको अवस्था विश्लेषण गरी कार्य	क्षेत्र प्रमुख र सदस्य		७ दिन भित्र
९	हाइजिन किट वितरण र सचेतना (६,००० परिवार)	क्षेत्र प्रमुख र सदस्य	जिविव्यस सरकार, दातृ तह, अ/गैसस	सातौ दिन भित्र
१०	खानेपानी सुद्धीकरणका समान वितरण (बाल्टीन २ वटा १० र १५ लि., मग १, पिउर पहिलो १ हप्ता र बाँकी दिनका लागि वाटरगार्ड वा पियूस १ प्रति परिवार) जम्मा १५००परिवार	क्षेत्र प्रमुख र सदस्य	जिविव्यस सरकार, दातृ तह, अ/गैसस	पहिलो हप्ता भित्र
११	अनुगमन सुचक पहिचान गरी अनुगमन संयन्त्र परिचालन गर्ने	क्षेत्र प्रमुख र सदस्य	जिविव्यस अ/गैसस	नियमित
१२	सरसफाइ प्रर्वधन १५०० परिवार	क्षेत्र प्रमुख र	जिविव्यस सरकार,	नियमित

क्र.स.	क्रियाकलाप	जिम्मेवारी	सहयोगी निकाय	समयावधि
	• फोहरमैला व्यवस्थापन/फोहरपानी व्यवस्थापन • शिविर क्षेत्रको निर्मलीकरण • स्थानीय भाषामा जनचेतना मुलक क्रियाकलाप • सरसफाइ समिति गठन र अभिमुखीकरण	सदस्य	दातृ तह, अ/गैसस	
१३	क्षेत्रको बैठक/माइन्युट तयार र वितरण • पहिलो हप्ता दैनिक • दोस्रोहप्ता ३ पटक • तेस्रो र चौथो हप्ता हप्ताको २ पटक	क्षेत्र प्रमुख र सदस्य	जिविव्यस अ/गैसस	१ महिना सम्म
१४	समुदायबाट र अन्य क्षेत्रबाट पृष्ठपोषण सङ्कलन र पुनरावलोकन गरी सुधारका क्षेत्र पहिचान गर्ने	क्षेत्र प्रमुख र सदस्य	जिविव्यस, दातृ तह, अ/गैसस, शिविर व्यवस्थापन समिति	दोस्रो र तेस्रो हप्ता
१५	उद्योग बाणिज्य सङ्घलगायत निजी क्षेत्रसँग समन्वय गरी स्रोतको खोजी तथा सङ्कलन	क्षेत्र प्रमुख र सदस्य	जिविव्यस	दोस्रो हप्ता
१६	अन्तिम मुल्यङ्कन गर्ने, अभिलेख तयार गर्ने र वितरण गर्ने	क्षेत्र प्रमुख र सदस्य	जिविव्यस अ/गैसस	पाचो हप्ताको अन्तमा
१७	शिविरको अन्तिम निर्मलिकरण र सरसफाइसम्बन्धी संरचनाको सुरक्षित विस्थापन गर्ने	क्षेत्र प्रमुख र सदस्य	जिविव्य, दातृ तह, अ/गैसस	शिविर उठेपछि

४.५.५ बजेट अनुमान

खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता क्षेत्रले कार्य सम्पादन गर्न निम्नअनुसार बजेट अनुमान गरिएको छ।

क्र.सं.	क्रियाकलाप तथा कार्य र सामग्री	दर	इकाई	समय	सङ्ख्या	जम्मा रु.	कैफियत
१	क्षेत्रको बैठक	१००	१२	१२	२०	२४०००	
२	खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता क्षेत्रको क्षमता विश्लेषण र प्रतिवेदन तयारी	२५५००	पटक	१	१	२५५००	
३	स्फियर मापदण्डअनुसार पानीधारा स्थापना	५०००	गोटा		२१	१०५०००	
४	क्षतिग्रस्त खानेपानी वितरणको मर्मतसम्भार	१००००	थान		१००	१,०००,०००	
५	क्षतिग्रस्त शौचालयको मर्मतसम्भार	२०००	थान		५००	१,०००,०००	

क्र.सं.	क्रियाकलाप तथा कार्य र सामग्री	दर	इकाई	समय	सङ्ख्या	जम्मा रु.	कैफियत
६	शौचालय सरसफाइ सामग्री	५००	सेट		१,०००	५००,०००	
७	फोहोर राख्ने खाडल १० परिवारको लागि एक थान	७५०	थान		१५०	११२००	
८	शौचालयमा प्रयोग गर्नको लागि ५ लिटरको बाल्टीन र मग	१५०			१,५००	२२५,०००	
९	स्नानघर १५० महिलाको लागि एक	५,०००	परिवार	१	२०	१००,०००	
१०	मिरा(MIRA)अभिमुखीकरण	३२०,०००	पटक	दिन	३	३२०,०००	
११	मिरा विश्लोषण लागत २ दिनको लागि रु. ५०० ले	१,०००			२	२,०००	
१२	जिल्ला तहको स्थलगत अध्ययन)२० सहभागीको लागि रु. ५०० ले	१,०००		१	२०	२०,०००	
१३	स्वच्छता प्रबर्द्धन सामग्री बाकस वितरण	२,०००	परिवार		५,०००	१०,०००,०००	
१४	स्वच्छता प्रबर्द्धन सामग्रीबारे घरदैलो कार्यक्रमको लागि १०० घरमा २ जना स्वयंसेवक परिचालन	१,०००			१२०	१२०,०००	
१५	पानी प्रयोग गर्ने बाल्टी तथा सरसफाइ सामग्री (२० लिटर-१, १० लिटर-१ र मग) खरीद, ढुवानी र वितरण	१५००	परिवार		५,०००	७,५००,०००	
१६	खानेपानी शुद्धिकरण औषधि वितरण (७ दिनको लागि)	५०००	परिवार		५,०००	१२०,०००	
१७	पानी शुद्धिकरणको लागि वाटरगार्ड खरीद, ढुवानी र वितरण खर्च १ महिनाको लागि	४०	बोतल		५०००	२००,०००	
१८	क्लोरिन प्रयोगको लागि सामाजिक परिचालक तालिम प्रति ५० घरको लागि २ जना रु. १०००	२०	परिवार		२,०००	४०,०००	

क्र.सं.	क्रियाकलाप तथा कार्य र सामग्री	दर	इकाई	समय	सङ्ख्या	जम्मा रु.	कैफियत
	को दरले						
१९	अनुगमन कार्यदल (६ जना दुइदिनको लागि रु.१ ००० को दरले	१०००	व्यक्ति	२	६	१२०००	
	स्वच्छता प्रबर्द्धन कार्यक्रम						
२०	सामाजिक परिचालक २ जना	१०००	जनपरिवार	२ पटक	३०	६००,००	
क	सुपरभाइजर	६०	व्यक्ति		१,०००	**६००००**	
ख	टोली नेता	३०	व्यक्ति		२,०००	**६००००**	
ग	सरसफाइका लागि फिनेल आदि छर्ने प्रति कयाम्प प्रतिहप्ता फिनेल ५० लिटर र१५ थान स्प्रेयर १५०० को दरले	१५०००	क्याम्प		१०	१५०,०००	
२१	ब्लिचिङ पाउडर २०० केजी, रु. ३५ का दरले	७०००			१०	७०,०००	
२२	१० वटा कयाम्पको लागि उपभोक्ता समिति गठन र तालिम सञ्चालन रु. ८,००० को दरले	१०			८०००	८००००	
२३	माइक, बयाट्री, माइकिङ, (माइकको २००० र २० थान ब्याट्री रु. २० का दरले	२४००			१०	२४०००	
२४	सडक नाटक २ पटक प्रति क्याम्प रु ५,००० को दरले	१०,०००			१०	१००,०००	
२५	सूचना केन्द्र स्थापना	५०००			१०	५०,०००	
२६	बालक्लब परिचालन	१२५०		४	१०	५०,०००	
२७	क्षेत्रगत पुनरावलोकन बैठक, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन	९०००			३	२७०००	
२८	शौचालय	५०००	थान		५००	२५००,०००	
२९	स्नानघर	५,०००	थान		४०	२००,०००	
	जम्मा लागत					**१७,०४५,७००**	

४.५.६ भूकम्पको क्षेत्रमा पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना

विषयगत उद्देश्य : विपद् प्रभावित तथा विस्थापित समुदायलाई पानी तथा कीटपतङ्गका माध्यमबाट लाग्ने तथा महमारीजन्य रोगबाट बचाउनु यस क्षेत्रको प्रमुख उद्देश्य हुनेछ ।

विपद् पछिको अवधि	विपद्को अवस्थामा गरीने आपतकालीन कार्य (विपद्को प्रकृतिमा आधारित)	आपतकालीन अवस्था संवोधन गर्न गरीने पूर्वतयारी कार्य	पूर्वतयारी कार्य संवोधन गर्न खाडलको पहिचान	मुख्य जिम्मेवार तह	पूर्वतयारीका लागि अनुमानित लागत
पहिलो दिन	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति बैठकमा सहभागी हुने र कार्यक्षेत्रमा सक्रिय हुने ।	प्रारम्भिक द्रुत लेखाजोखा र समन्वय संयन्त्रको स्थापना	दक्ष जनशक्ति समन्वय संयन्त्रको अभाव	क्षेत्र प्रमुख, जिविव्यस	१००००
	क्षेत्रगत अवलोकन गर्ने प्रारम्भिक सूचाना संकलन गर्ने				१५००००
	अन्य क्षेत्रसंग समन्वय गरी समन्वय संयन्त्र स्थापना गर्ने				१००००
दोस्रो दिन	क्षेत्रगत सदस्यहरूको कार्यविवरण तयार गर्ने , पहिलो बैठक बसि सहयोगी संस्था (पार्टनर) क्षमता पहिचान, कार्य तथा जिम्मेवारी विभाजन, सामग्री आपूर्तिकर्ताको सूची तयारी, विद्यमान स्रोत र मागको विश्लेषण गर्ने	कार्य संचालन विधि सहित आपतकालीन प्रतिकार्य कोष स्थापना गर्ने । सूचना अद्यावधिक गर्ने	सूचना र हरेक तहमा प्रतिकार्य कोषको अभाव	क्षेत्र प्रमुख, क्षेत्रगत समितिका सदस्यहरू जिविव्यस स्थानीयतहहरू दातृ तहहरू	१००००
	क्षेत्रका प्रत्येक सदस्यले आआफनो तहको माथिल्लो तहमा आवश्यकताको जानकारी गराउने				२०००
तेस्रो दिन	बहुक्षेत्रीय प्रारम्भिक द्रुत लेखाजोखाबाट निम्न तथ्यांक प्राप्त गर्ने : मर्मत गर्नु पर्ने पाइपलाइन, इन्टेक, पानीटंकी तथा	बहुक्षेत्रीय प्रारम्भिक द्रुत लेखाजोखा तालिम प्राप्त टोली	दक्ष जनशक्तिको कमी र समन्वयको कमी	क्षेत्र प्रमुख, क्षेत्रगत समितिका सदस्यहरू जिविव्यस	२०००००

विपद् पछिको अवधि	विपद्को अवस्थामा गरीने आपतकालीन कार्य (विपद्को प्रकृतिमा आधारित)	आपतकालीन अवस्था संवोधन गर्न गरीने पूर्वतयारी कार्य	पूर्वतयारी कार्य संवोधन गर्न खाडलको पहिचान	मुख्य जिम्मेवार तह	पूर्वतयारीका लागि अनुमानित लागत
	धाराहरू	परिचालन			
	क्षेत्रका सदस्यहरूबीच कार्य समन्वय गर्ने क्षेत्रका सदस्यबीच मिरा (MIRA)को बारे अभिमुखीकरण गरी सोअनुरुप कार्य सम्पादन गर्ने व्यवस्था मिलाउने				१००००
	मिराको प्रतिवेदनको विश्लेषण र माग र आपूर्तिबीचको अवस्था विश्लेषण गरी कार्य गर्ने				१००००
	हाइजिन किट वितरण र सचेतना (५०,००० परिवार) खानेपानी सुद्धीकरणका समान वितरण (बाल्टीन २ वटा १० र १५ लि., मग १, पिउर पहिलो १ हप्ता र बाँकी दिनका लागि वाटरगार्ड वा पियूस १ प्रति परिवार) जम्मा १०,०००परिवार	विपद्का विभिन्न मुद्दाहरूमा साझेदार संस्था तथा कर्मचारी लाई तालिम दिने गैरखाद्य सामग्री तथा अन्य प्रतिकार्य सामग्री भण्डारण ।	विपदका बारे सचेतना कमी, सरसफाइ सामग्रीको अभाव	क्षेत्र प्रमुख, स्वास्थ्य क्षेत्र, जिविव्यस अन्य स्वास्थ्यमा कार्य गर्ने तहहरू	५००००००
पहिलो हप्ता	स्वच्छता प्रबर्द्धनका साधनहरूको निमार्ण तथा मर्मत कार्य निम्नअनुसार गर्ने : • खानेपानीका धारा मर्मत गर्नु पर्ने (प्रत्येक वडा	समुदाय स्थानान्तरण भएको वा शिविरमा तथा प्रभावित गाँउपालिकामा	स्थानीयस्तरमा दक्ष प्लम्बर तथा मिस्त्रिको अभाव, सरसफाइ सम्बन्धि	क्षेत्र प्रमुख, स्वास्थ्य क्षेत्र, जिविव्यस अन्य स्वास्थ्यमा कार्य गर्ने	२५०००००

विपद् पछिको अवधि	विपद्को अवस्थामा गरीने आपतकालीन कार्य (विपद्को प्रकृतिमा आधारित)	आपतकालीन अवस्था संवोधन गर्न गरीने पूर्वतयारी कार्य	पूर्वतयारी कार्य संवोधन गर्न खाडलको पहिचान	मुख्य जिम्मेवार तह	पूर्वतयारीका लागि अनुमानित लागत
	तथा टोलमा) • विस्थापित बसेका ठाउँहरू पहिचान गरी थप धारा जडान गर्ने • पुराना चर्पीहरू मर्मत गर्ने • नया चर्पी निर्माण २० महिलाको लागि १ चर्पि • ५० पुरुषको लागि १ चर्पी	स्वास्थ्य प्रबर्द्धनसँ सम्बन्धित संरचना निर्माण र खानेपानी सरसफाइको अवस्था अध्ययन गर्ने	चेतनामा कमी	तहहरू	
पहिलो महिना र सो भन्दा बढी	सरसफाइका सामग्री हार्पिक १ वोतल/चर्पि, ब्रस १ थान/चर्पि, फिनेल १ वोतल/चर्पि, बाल्टी ५ लि. १ थान र १ मग/परिवार वितरण (१,३०० सेट)	खाने पानी, सरससफाइ तथा स्वास्थ्य प्रबर्द्धन सम्बन्धी तालिम प्राप्त व्यक्तिको सूची तयार गर्ने	खाने पानी, सरससफाइ तथा स्वास्थ्य प्रबर्द्धन सम्बन्धी तालिम प्राप्त व्यक्तिको कमी	क्षेत्र प्रमुख, स्वास्थ्य क्षेत्र, जिविव्यस अन्य खानेपानी सरसफाइ र स्वास्थ्यमा कार्य गर्ने	५००००००
	अनुगमन सुचक पहिचान गरी अनुगमन संयन्त्र परिचालन गर्ने	अन्तर्राष्ट्रिय तथा राष्ट्रिय स्तरका खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता क्षेत्रबाट तयार भएका अनुगमन सूचकहरू, फारमहरू	स्थानीय स्तरमा सुहाउने अन्तर्राष्ट्रिय तथा राष्ट्रिय स्तरका अनुगमन सूचक तथा फारमहरूको	क्षेत्र प्रमुख, स्वास्थ्य क्षेत्र, जिविव्यस	५००००
	शिविरको अन्तिम निर्मलिकरण र सरसफाइसम्बन्धी संरचनाको सुरक्षित विस्थापन गर्ने				५००००
	स्वास्थ्य क्षेत्रसँग समन्वय गरी पानीजनय सरुवा रोगको प्रकृति पहिचान गरी त्यसअनुसार स्वास्थ्य प्रबर्द्धन र सचेतना अभिवृद्धि गर्ने	खाने पानी, सरससफाइ तथा स्वास्थ्य प्रबर्द्धनसम्बन्धी तालिम प्राप्त व्यक्तिको सूची तयार गर्ने	समन्वय र सचेतनामा कमी	क्षेत्र प्रमुख, स्वास्थ्य क्षेत्र, जिविव्यस अन्य स्वास्थ्यमा कार्य गर्ने तहहरू	७५०००
	अन्तिम मुल्यङ्कन गर्ने,	तालिम दिने			५००००

विपद् पछिको अवधि	विपद्को अवस्थामा गरीने आपतकालीन कार्य (विपद्को प्रकृतिमा आधारित)	आपतकालीन अवस्था संवोधन गर्न गरीने पूर्वतयारी कार्य	पूर्वतयारी कार्य संवोधन गर्न खाडलको पहिचान	मुख्य जिम्मेवार तह	पूर्वतयारीका लागि अनुमानित लागत
	अभिलेख तयार गर्ने र वितरण गर्ने				
	जम्मा				१,३१,२७,०००

४.६. शिक्षा तथा संरक्षण क्षेत्र

क) विपद्का अवस्थामा संरक्षणसम्बन्धी परिस्थिति वा असर

- जनको क्षति, घाइतेहरु, अनाथ तथा अपांगहरूको सङ्ख्यामा वृद्धि
- आन्तरिक तथा बाह्य विस्थापन र बसाईसराई
- विछोडिएका तथा बालबालिका हराउने, एकल बाल-बालिका, मानव बेचविखन
- सम्भावित मानसिक आघात (trauma) तथा मनोवैज्ञानिक विपत्ति
- यौन शोषण तथा लिङ्गमा आधारित हिंसा (Gender–based violence - GBV)को बढ्दो जोखिम, दुर्व्यावहार, भेदभाव, शान्ति सुरक्षाको अभाव
- सामना गर्ने संयन्त्र (coping mechanism) मा अवरोध
- केही समुदाय अथवा समूहहरूका लागि मानवीय सहयोगमा पहुँच नहुनु अथवा पहुँच अपर्याप्त हुनु
- सुत्केरी, गर्भवती महिलालाई खाने, बस्ने तथा महिला /किशोरीहरुको लागि सरसफाइमा समस्या, नुहाउने, लुगा फेर्ने आदि
- वृद्धवृद्धाहरुको लागि स्याहारसुसार, बस्ने, खाने, खुवाउने तथा अपाङ्गहरुको लागि हेरचाह, खाने, लाउने समस्या
- बहुमूल्य वस्तु तथा कागजातहरुको संरक्षण
- विद्यालय भवनहरू र शिक्षण/सिकाइका सामग्रीहरूको नष्ट, विद्यालयमा क्षति हुनाले शिक्षामा अवरोध तथा विद्यालयहरूसम्म पहुँच नहुनु
- शिक्षक/विद्यार्थीहरू हताहत /जनको क्षति
- आन्तरिक रूपमा विस्थापितहरूका लागि सुरक्षित विद्यालयहरु आश्रय स्थलमापरिणत हुन्छन् । फर्निचर र अभिलेख क्षति हुनसक्छन्, आतिथ्य प्रदान गर्ने विद्यालय (host schools) को पढाइमा अवरोध
- विद्यार्थी तथा शिक्षकमा विपद्को मनोवैज्ञानिक असरले सिकाइ एवं सिक्ने प्रक्रियामा प्रभाव पार्छ ।
- सुरक्षित स्थान पहिचान, पहुंच र मार्गदर्शनको अभाव हुन्छ ।
- विद्यार्थी र शिक्षकलाई विद्यालय आउन जान समस्या, मनोबैज्ञानिक त्रास ।
- अशक्त, अपांगता बालबालिकाहरुलाई बढी जोखिम

ख) समष्टिगत उद्देश्य :

- महिला, बाल-बालिका तथा जेष्ठ नागरिकहरुले आपत्कालीन परिस्थितिको कारणबाट उत्पन्न हिंसा, शोषण, दुर्व्यवहार तथा हेला, शारीरिक .. र संरक्षण प्राप्त गर्दछन् ।

- विपद् जोखम न्यूनीकरणका लागि पूर्व तयारी र आपत्कालमा बालबालिकाको बचावट, प्राथमिक उपचार र आपत्कालपछि शिक्षक विद्यार्थीलाई मनोसामाजिक विमर्शको व्यवस्था तथा संस्थागत निकायहरुबीच समन्वय ।

अ) विशिष्ट उद्देश्य :

१. नेपालका प्राकृतिक विपद् तथा अन्य आपत्कालीन परिस्थितिहरूमा उपलब्ध गराइने सहयोग कार्यक्रमहरूमा जोखिममा रहेका समूहहरूका लागि मानव अधिकारसम्बन्धी कानुन, अन्तर्राष्ट्रिय मानवीय कानुन तथा राष्ट्रिय कानुनले प्रत्याभूत गरेका (guaranteed)मौलिक अधिकारहरूको संरक्षण गर्दछन् भन्ने कुरा सुनिश्चित गर्ने ।

२. जोखिममा रहेका समूहहरूको संरक्षण सुनिश्चित गरी आपत्कालीन सहयोगको न्यायोचित वितरणमा सहयोग उपलब्ध गराउने ।

३. आपत्कालीन परिस्थितिबाट उत्पन्न हिंसा, शोषण, दुर्व्यवहार तथा हेलाका जोखिमहरूलाई सम्बोधन गरी प्रकोपबाट प्रभावित मानिसहरूको संरक्षण गर्ने र त्यस्ता दुर्व्यवहारबाट प्रभावित भई जीवित व्यक्तिहरूका लागि सेखानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छताम्बन्धी प्रावधानहरूमा सहयोग उपलब्ध गराउने ।

४. बाल-मैत्री ठाउँ तथा मनो-सामाजिक परामर्शसम्बन्धी सहयोगको स्थापना गरी सुरक्षित वातावरणमा बाल-बालिका तथा महिला रमाउँदछन् भन्ने कुरा सुनिश्चित गर्ने

५. बिछोड भएका बाल-बालिका, खास गरी पाँच वर्षको उमेरभन्दा मुनिका वालवालिका तथा किशोरीहरूले पहिचान, दर्ता तथा स्वास्थ्यसम्बन्धी जाँचका बारेमा सहयोग र त्यस्तो सहयोगपछि उपयुक्त सेवा तथा संरक्षणका सुविधासहित परिवारको खोजी गर्ने कार्यमा सहयोग प्राप्त गर्दछन् भन्ने कुरा सुनिश्चित गर्ने

६. यौन दुर्व्यवहार तथा हिँसाका विरुद्ध तिनको अनुगमन, प्रतिवेदन तथा पैरवी (advocacy)गर्ने प्रणालीको स्थापना गरी बाल-बालिका तथा महिलाहरूको यौन दुर्व्यवहार तथा शोषणको रोकथाम गर्ने ।

- प्रभावकारी आपत्कालीन पूर्वतयारी तथा सहयोगलाई सहजीकरण गर्नका निमित्त क्षेत्रगत समूहका सदस्यहरूका बीचमा प्रभावकारी समन्वय, अनुगमन तथा सूचनाको आदान- प्रदान सुनिश्चित गर्ने ।
- आपत्कालीन परिस्थितिमा सहयोग उपलब्ध गराउने व्यक्तिका रूपमा सरोकारवालाहरूको क्षमता बढाउने ।
- द्रुत तथा चालू (rapid and ongoing) शिक्षाका लागि लेखाजोखा सञ्चालन गरिन्छ भन्ने कुरा सुनिश्चित गर्ने र आपत्कालीन परिस्थितिमा रहेका वालवालिकाहरूको शिक्षाका निमित्त युनिसेफका प्रमुख प्रतिवद्धताहरू तथा INEE का न्यूनतम मापदण्डबाट निर्देशित भएर उपयुक्त सहयोग कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने ।
- प्राकृतिक विपद्बाट प्रभावित विद्यालय जाने उमेरका वालवालिका तथा शिक्षकहरूलाई सुरक्षित वातावरणमा शिक्षाको निरन्तरता सुनिश्चित गर्नका लागि र उनीहरूलाई सुरक्षित रूपमा सिकाउने एवं सिक्ने वातावरण उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार तथा स्थानीय सरोकारवालाहरूलाई सहयोग उपलब्ध गराउने
- विपद् पछि विद्यालयको अभिलेख अनुसार सवै बालबालिकाहरुको गणना गरी क्षति भए नभएको एकीन गर्ने ।
- आपत्कालीन परिस्थितिमा सहयोग उपलब्ध गराउनका लागि रणनीतिक साझेदारी तथा अन्य साझेदार/क्षेत्रहरू (Clusters) सँग सम्बन्धको स्थापना तथा त्यसलाई सुदृढ पार्ने ।

ग) संरक्षणमा मानवीय सहयोगको न्यूनतम मापदण्ड :

- प्रभावित जनसमुदायको मानव अधिकारको उल्लङ्घन, दुर्व्यवहार, शोषण तथा भेदभाव नहुने सुनिश्चित गर्ने ।
- मानविय सहयोग तथा आधारभूत सेवा सुबिधामा समान पहुँच सहयोग पाए नपाएको सुनिश्चित गर्ने ।
- साझेदारहरूका बीचमा कार्यगत एकरूपता सुनिश्चित गर्ने ।
- बाल-मैत्री ठाउँलगायत बाल-बालिका तथा महिलाहरूका लागि सुरक्षित वातावरणको सिर्जना गर्ने ।
- शिक्षा तथा संरक्षणसम्बन्धी सहयोग कार्यक्रममा मनो-सामाजिक सहयोगलाई एकीकरण गर्ने ।
- हेरचाह गर्ने व्यक्तिहरूबाट बाल-बालिकाहरू बिछोडिने कार्यको रोकथाममा सहयोग गर्ने ।
- बिछोडिएका बाल-बालिका, पाँच वर्षको उमेरभन्दा मुनिका अशक्त, अपांगता, जेष्ठ नागरिक, बाल-बालिका तथा किशोरीहरूको पहिचान र खोजी तथा पुनर्मिलनमा संलग्न साझेदारहरूलाई सहयोग उपलब्ध गराउने ।
- मानवीय सहयोग तथा स्थायी समाधानका बारेमा आन्तरिक रूपमा विस्थापित मानिसहरूलाई नियमित रूपमा सूचनाको प्रवाह भइरहेको छ भन्ने कुरा सुनिश्चित गर्ने ।
- विद्यालयबाहिर रहेका बाल-बालिकाहरू अस्थायी रूपमा खडा गरिएका सिक्ने ठाउँमा भर्ना गरिएका छन् अथवा तिनको शिक्षाका लागि वैकल्पिक व्यवस्था गरिएको छ भन्ने कुरा सुनिश्चित गर्ने ।
- विपद्मा परेका शिक्षा सम्बद्ध व्यक्तिहरूका बारेमा द्रुत लेखाजोखा (Rapid Assessment)सञ्चालन गर्ने ।
- घाईते, अपांग र अंगभंग भएकाहरुको उपचारको प्रबन्ध गर्ने
- EDCU र क्षेत्रगत सदस्यहरू (Cluster Members)सँगको समन्वयमा तथा प्रभावित समुदायहरूसँगको परापर्शमा प्रभावित/आन्तरिक रूपमा विस्थापित बाल-बालिकाहरूको शिक्षालाई जारी राख्नका निमित्त अस्थायी रूपमा सिकाई स्थान पहिचान गर्ने ।
- सम्भव भएसम्म यथाशक्य चाँडो अर्थात् सिद्धान्तत : पहिलो दुई हप्ताभित्र, न्यूनतम मापदण्डबमोजिम ६ देखि ८ हप्ताभित्र न्यूनतम पूर्वाधारसहित विद्यालय जाने बाल-बालिकाहरूका निमित्त अस्थायी रूपमा सिक्ने ठाउँ तथा स-साना बाल-बालिकाहरूका लागि सुरक्षित ठाउँ खडा गर्ने ।
- विद्यालयहरू पुनः खुला गराएर र शिक्षण-सिकाइका सामग्री उपलब्ध गराएर र अर्ध-संरचनागत (semi-structured)मनोरञ्जनका सामग्रीको व्यवस्था मिलाएर पढाइ जारी राख्न शिक्षक तथा विद्यार्थीहरूको पुनः एकीकरण प्रारम्भ गर्ने ।
- प्रभावितबाल-बालिकाहरूका निमित्त नियमित शिक्षा प्रणालीमा क्रमश : तिनलाई सम्बन्धित पार्दै लैजाने ।
- विद्यालयका नयाँ संरचना बनाउँदा भूकम्प प्रतिरोधी भवन निर्माण गर्ने ।

४.६.१ शिक्षा तथा संरक्षण क्षेत्रसँग रहेको विद्यमान श्रोत तथा क्षमताको सूची

क्र.सं.	कार्यालय/ संस्था	मानवीय श्रोत	वजेट	संरक्षण केन्द्र तथा सामग्रीहरू	कैफियत
१	शिक्षा विकास तथा	शिक्षक,		आपतकालीन शिक्षा	

क्र.सं.	कार्यालय/ संस्था	मानवीय श्रोत	वजेट	संरक्षण केन्द्र तथा सामग्रीहरू	कैफियत
	समन्वय ईकाई	विद्यालय व्यवस्थापन समिति, कर्मचारी		सञ्चालनका लागि शिविरमा विद्यालय स्थापना । विभागमा रहेको आपतकालीन शिक्षा संचालन शाखाको समन्वयमा पाठ्यपुस्तक तथा अन्य सामग्रीको व्यवस्थापन विद्यालय भत्केमा तत्काल २ कोठे भवन निर्माण । आपतकालिन शिक्षाको अवधारणा । मनोपरामर्श तालिम, तित्र्‍	
२	स्वास्थ्य कार्यालय	खोप तथा स्वास्थ्य शिविर सञ्चालनका लागि औषधि तथा स्वास्थ्यकर्मीको टोली, स्थानीय तहका समेत		जिल्लाभरीका प्राथमिक स्वास्थ्य चौकी तथा औषधि र खोप	
३	जिल्ला समन्वय समिति	दक्ष जनशक्ति ४ जना,		सवै स्थानीय तह समन्वय	
४	प्लान नेपाल	बाल मैत्री स्थान सहजकर्ता, मनोसामाजिक प्राथमिक उपचारकर्ता		जिल्लाभरी, शैक्षिक सामग्री, त्रिपाल, कम्वल र जस्ता आदि वितरण गर्ने	
५	जि.प्र.का.(महिला वालवालिका सेवा केन्द्र)	दक्ष जनशक्ति		जिल्ला भरि	
६	सिविन नेपाल	गाडी १, मनोविमर्शकर्ता १ जना, अनुगमनकर्ता		१५ जना बालबालिकाको लागि सेल्टर, खाने, बस्ने र औषधी उपचार तथा लत्ताकपडा	

क्र.सं.	कार्यालय/ संस्था	मानवीय श्रोत	वजेट	संरक्षण केन्द्र तथा सामग्रीहरू	कैफियत
		२ जना			
७	माइती नेपाल, हेनपा ४, शित्तलमहल चोक	मनोविमर्शकर्ता १ जना, सूचना प्रदायक २ जना, सहजकर्ता ५ जना, सामाजिक परिचालक १ जना,	मकवानपुर जिल्ला भरि	महिला तथा बालबालिकाहरुको लागि लत्ताकपडा, खाद्यान्न, आखानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता,	
८	अन्तरदृष्टि नेपाल, हेनपा २	साइकोलोजिस्ट १ जना, मनोविमर्शकर्ता १ जना	सेल्टर ३ जना बालिकालाई मात्र।	खाने, बस्ने, पढाउने, सामान्य औषधी उपचार	
९	मकवानपुर महिला समूह, हेनपा ४, शित्तलमहल चोक	सामाजिक परिचालक, स्वयसेविका, परामर्शकर्ता		हेटौंडा उपनमपाका केही वडा र मनहरी गापाको हााडीखोला	
१०	वालकल्याण समाज, हेनपा २	बाल संरक्षण ४ जना, घरेलु हिंसा १ जना, मनोसामाजिक प्राथमिक उपचार ३ जना, पारिवारिक पुनर्मिलन कर्ता १२ जना		जिल्ला भरि	
११	शक्ति समूह, हेनपा ३, सानोपोखरा	मनोविमर्शकर्ता १ जना, मनोवैज्ञानिक प्राथमिक उपचार प्रशिक्षक १ जना, सामाजिक परिचालक ४ जना, स्वयम्सेवक ३ जना,		हेटौंडाको बसामाडी, चुरियामाई र पदमपोखरी, भीमफेदीको भैँसे, कैलासको कालिकाटार र मनहरी गापाको हाँडीखोला,	

क्र.सं.	कार्यालय/ संस्था	मानवीय श्रोत	वजेट	संरक्षण केन्द्र तथा सामग्रीहरू	कैफियत
१२	शिक्षक महासंघ तथा शिक्षकका पेशागत संगठनहरू	सम्पुर्ण शिक्षक		विपदका बेला जनशक्ति परिचालन, आपतकालिन अवस्थामा शिक्षालाई निरन्तरता, सचेतना अभियान तथा कोष संकलन र परिचालन	
१३	दिगो विकासका लागि एकता नेपाल, हेटौंडा ११	५ जना सामाजिक परिचालक	आवश्यकताअनुसार	राक्सीराङको गापाको कांकडा	
१४	प्याब्सन			आपतकालिन अवस्थामा आर्थिक, शैक्षिक तथा भौतिक सहयोग	
१५	राडो नेपाल	दक्ष प्राविधिक	नियमित	सिकाइ केन्द्र निर्माण तथा विद्यालय मर्मत तथा पूनर्निर्माण गरिने	
१६	वाल कल्याण नेपाल	दक्ष जनशक्ति		२०० जना वालवालिकालाई पोसाक, शैक्षिक सामग्री, झोला तथा स्वेटर वितरण गर्न सकिने	
१७	नारी सिप सृजना केन्द्र	दक्ष जनशक्ति		सचेतना, आर्थिक तथा भौतिक सहयोग	
१८	बाल कल्याण समाज	दक्ष जनशक्ति		सचेतना, मनोसामाजिक परामर्श	
१९	दीगो विकासकालागि एकता नेपाल	दक्ष जनशक्ति		राक्सीराङ गाँउपालिकाको वडा नं. ६, ७ र ८ मा विद्यालय सहयोग र जोखिम न्युनिकरण कार्यक्रम	
२०	वाल कल्याण नेपाल	दक्ष जनशक्ति		२०० जना वालवालिकालाई पोसाक, शैक्षिक सामग्री, झोला तथा स्वेटर वितरण गर्न सकिने	
२१	नारी सिप सृजना केन्द्र	दक्ष जनशक्ति		सचेतना, आर्थिक तथा भौतिक सहयोग	

४.६.२ क्षेत्रगत समितिको संरचना

क्र.सं	क्षेत्रगत साझेदारहरूको नाम	सम्पर्क व्यक्ति	ई-मेल ठेगाना र टेलिफोन नम्बर

क्र.सं	क्षेत्रगत साझेदारहरूको नाम	सम्पर्क व्यक्ति	ई-मेल ठेगाना र टेलिफोन नम्बर
	सरकारी निकाय		
१	जिल्ला समन्वय समिति	जिल्ला समन्वय अधिकारी	९८५५०११२२२
२	शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाई	दिनानाथ गौतम	०५७-५२०५०१/९८५५०३०५०१
३	स्वास्थ्य कार्यालय	कृष्ण बहादुर मिजार	९८५५०७१३०५
४	जि.प्र.का.(महिला वालवालिका सेवा केन्द्र)	प्र.नि.	१००
	स्थानीय तह		
५	हेटौंडा उपमहानगरपालिका	मिना कुमारी लामा	९८५५०३८५४३
६	थाहा नगरपालिका	विष्णु बहादुर विष्ट	९८५५०८९३४५
७	वागमती गाँउपालिका	सर्केस घलान	९८५५०७२०७२
८	बकैया गाँउपालिका	धर्मराज लामिछाने	९८४५०५७३२७
९	मकवानपुरगढी गाँउपालिका	दोर्जे लामा स्याङतान	९८४५४६१०८०
१०	भीमफेदी गाँउपालिका	हिदम लामा	९८५५०६८२८६
११	इन्द्रसरोवर गाँउपालिका	देवकृष्ण पुडासैनी	९८४१४९२३६३
१२	कैलास गाँउपालिका	लोक बहादुर मुक्तान	९८५५०७७२६६
१३	राक्सीराङ गाँउपालिका	राजकुमार मल्ल	९८५५०६९४०५
१४	मनहरी गाँउपालिका	रन्जन कालाखेती	९८५५०६७४१४
	सामाजिक संघ संस्थाहरु		
१५	प्लान इन्टरनेशनल मकवानपुर इकाइ	दीपेन्द्र सिंह सामन्त	९८४८७७५०९८
१६	सिविन नेपाल	झबिन्द्र ज्ञवाली	१०९८, ०५७५२४५००/ ९८५५०२९६३० jhabindra.cwin@gmail.com
१७	माइती नेपाल, हेनपा ४, शित्तलमहल चोक	माया लामा	makawanpur@maitinepal.org ०५७५२१०५०
१८	वालकल्याण समाज, हेनपा २	प्रकाश खतिवडा	०५७५२४०८० /९८४५०२७७५०,
१९	अन्तरदृष्टि नेपाल, हेनपा २	कल्पना शर्मा	०५७५२७०१८ / ९८४५०३१९२८ kraut741@gmail.com
२०	मकवानपुर महिला समूह, हेनपा	ईश्वरी बानियाँ	०५७५२२८१४ / ९८४५१०७२९४

क्र.सं	क्षेत्रगत साझेदारहरूको नाम	सम्पर्क व्यक्ति	ई-मेल ठेगाना र टेलिफोन नम्बर
	४, शित्तलमहल चोक		
२१	शक्ति समूह, हेनपा ३, सानोपोखरा	अस्मिता तामाङ	९८४१७६७८११ asmita@shaktisamuha.org.np
२२	ईस्तर बेन्जामिन फाउन्डेशन	बुद्धवीर लामा	९८५५०४९०३९
२३	दिगो विकासका लागि एकता नेपाल, हेटौंडा ११	अनिल पौडेल	९८५५०६८६३८ usdnepal@ymail.com
२४	जि.डब्लु.पी., हेनपा ४, बैंक रोड	पावर्ती बर्तौला	०५७५२५०३८ / ९८४५४८४८६७ parbati.bartaula22@gmail.com
२५	दलित महिला सङ्घ	पबित्रा विश्वकर्मा	०५७५२४५७९ / ९८४५१०६८०६ biswakarmapabitra@yahoo.com
२६	द लेप्रोसी मिशन नेपाल, हेनपा २, श्रृष्टि टोल	दिपक घिसिङ	०५७५२३११२ / ९८४१५३९०५२ pacedchamphetauda@gmail.com

४.६.३ पूर्वतयारी कार्ययोजना

क्र.सं.	पूर्वतयारी क्रियाकलाप	जिम्मेवारी	सहयोगी	समय
१	समन्वय बैठक गरी सदस्यहरूको विवरण अध्यावधि गर्ने	क्षेत्र प्रमुख	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति र क्षेत्रका सदस्य	जेठ १५ भित्र
२	लेखाजोखा तथा जिम्मेवारी बाँडफाँड र आधार रेखा तयार गर्ने	क्षेत्र प्रमुख	क्षेत्रका सदस्य, गाँउपालिकाहरू	जेठ मसान्तभित्र
३	मनोसामाजिक कार्यकर्ताहरको रेकर्ड तथा सूचनाहरू अद्यावधिक गर्ने तथा परिचालन गर्ने	क्षेत्र प्रमुख	क्षेत्रका सदस्य	जेठ मासन्त
४	गर्भवती तथा सुत्केरी आमाको लागि सुरक्षित स्थानको व्यवस्थापन गर्नका लागि स्वास्थ्य क्लष्टरसँग समन्वय	क्षेत्रको तोकिएको सदस्य	स्वास्थ्य कार्यालय, पालिकाहरु	जेठ मसान्त
५	प्रभावितको लागि तयार भएका सुरक्षित खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छताको रेखदेख, मनोसामाजिक सेवाको लागि कार्यदल गठन	क्षेत्र प्रमुख र सदस्य	अ/गैसस	जेठ मसान्त
६	सरोकारवाला एवं सुरक्षाकर्मीहरूमध्ये करिब १५० जनालाई आचार संहिता सहित संरक्षणसम्बन्धी अभिमुखीकरण गर्ने	क्षेत्र प्रमुख	डिडिएमसि र अन्य दातृ तह वा अ/गैसस	

क्र.सं.	पूर्वतयारी क्रियाकलाप	जिम्मेवारी	सहयोगी	समय
७	अनुगमन मूल्याङ्कन समिति गठन गरी अनुगमन विधिको विकास गर्ने	क्षेत्र प्रमुख	सुरक्षा तह र क्षेत्रका सदस्य	बाढी आएर शिविर सञ्चालन हुन थालेपछि
८	रेफरल संयन्त्र स्थापनामा समन्वयः पुनःस्थापना केन्द्र, कानूनी उपचार सेवा, स्वास्थ्य उपचार सेवाबारे पूर्वतयारी गर्ने	क्षेत्र प्रमुख	क्षेत्रका सदस्य, अ/गैसस	जेठ मसान्तभित्र
९	बालअधिकार संरक्षण सम्बन्धमा सरोकारवालाहरू (राजनीतिक दलका प्रतिनिधीहरू, प्रहरी, सेना लगायत) लाई तालिम	क्षेत्र प्रमुख	पालिका, अ/गैसस	जेठ मसान्तभित्र
१०	ज्येष्ठ नागरिक, अपाङ्गता भएका तथा जोखिममा पर्नसक्ने समूहलाई पूर्व जानकारी	क्षेत्र प्रमुख	पालिका, अपाङ्गता समन्वय समिति	वैशाख महिना
११	शिक्षा क्षेत्रको बैठक गरी विभिन्न क्षेत्रको विश्लेषण गरी आपत्कालीन शैक्षिक कार्यदल गठन गर्ने	क्षेत्र प्रमुख	क्षेत्रका सदस्य	शैक्षिक सत्रको शुरुमा
१२	जोखिमपूर्ण क्षेत्रका विद्यालय, मदरसा, इसिडी तथा विद्यार्थी र शिक्षकको तथ्याङ्क सङ्कलन र विश्लेषण गर्ने	क्षेत्र प्रमुख	शिक्षा इकाई, क्षेत्रका सदस्य	जेठ मसान्त
१३	गतवर्ष तालिम दिएका स.का./सुपरभाइजरहरूको तथ्याङ्क सङ्कलन गरी अद्यावधिक गर्ने	क्षेत्र प्रमुख	अ/गैसस, प्लान	जेठभित्र
१४	सिकाई केन्द्र ९ीभबचलष्लन ञ्भलतभच० का लागि स्कुल किट वक्स,पापुको व्यवस्थापन गर्ने	क्षेत्र प्रमुख	• अ/गैसस • शिक्षा इकाई • शिक्षक महासंघ • शिक्षा विभाग	जेठभित्र
१५	कक्षा ६ देखि १० सम्मको लागि पाठ्यपुस्तक तथा विद्यार्थी किट (१००० थान)	क्षेत्र प्रमुख	अ/गैसस, प्लान	शिक्षा इकाईले असार पहिलो साताभित्र पत्राचार गर्ने
१६	अनौपचारिक शिक्षा (८ देखि १४ वर्ष उमेर समूहका विद्यालय नगएका वालवालिकाहरूका लागि) आवश्यक कक्षा सञ्चालनको लागि तयारी गर्ने ।	क्षेत्र प्रमुख	शि.इकाई, प्लान, अ/गैसस	आवश्यकता अनुसार

क.सं.	पूर्वतयारी क्रियाकलाप	जिम्मेवारी	सहयोगी	समय
१७	सेफ स्पेस ९क्बाभ क्उबअभ० सञ्चालन सम्बन्धी निर्देशिका तयार गरी राख्ने	क्षेत्र प्रमुख	शिक्षा इकाई, प्लान	आवश्यकता अनुसार
१८	अनुगमनको लागि अनुगमन कार्यदल निर्माण गर्ने	क्षेत्र प्रमुख	शिक्षा इकाई, सहयोगी संस्था तथा क्षे	आवश्यकता अनुसार
१९	रोष्टर समूहलाई प्रकोप पूर्वतयारी अभिमुखिकरण दिने ।	क्षेत्र प्रमुख	शिक्षा इकाई, र प्लान	आवश्यकता अनुसार
२०	विद्यालयका विद्यार्थी, शिक्षक, विद्यालय व्यवस्थापन समिति ९क्ञ्ल्ऋ०, पिटीए ९एत्ब० तथा विद्यालय विपद्व्यवस्थापन समितिलाई विपद्सम्बन्धी प्रशिक्षण दिने	क्षेत्र प्रमुख	शिक्षा इकाई,, प्लान, अ/गैसस	नियमित कार्यक्रम अन्तर्गत राख्ने

४.६.४ प्रतिकार्य कार्ययोजना

क.सं.	क्रियाकलाप	जिम्मेवारी	सहयोगी	समयावधि
१	समन्वय बैठक	क्षेत्र प्रमुख	डिडिएमसी	२४ घण्टाभित्र
२	जिम्मेवारी बाँडफाड, डिडिएमसी सँग समन्वय	क्षेत्र प्रमुख	क्षेत्रका सदस्य	३ दिनदेखि १ हप्तासम्म
३	लेखाजोखा, आवश्यक जनसङ्ख्याको संरक्षण, अभिमुखीकरण, स्वंयसेवक परिचालन, सूचना विश्लेषण	क्षेत्र प्रमुख	डिडिएमसी, क्षेत्रका सदस्य, नेरेसो	३ दिनदेखि १ हप्तासम्म
४	● हराएका र विछाडिएका परिवारको खोजी र पविारिक पुनर्मिलन ● संरक्षण कार्यमा खटिएका स्वंयंसेवकलाई तालिम तथा परिचालन,	क्षेत्र प्रमुख र सदस्यहरू	डिडिएमसी, सुरक्षा तह, क्षेत्रका सदस्य, नेरेसो,	खोजि कार्य १५ दिन र पुर्नमिलन निरन्तर
५	प्रभावित व्यक्तिहरुलाई मनोसामाजिक सहयोग	क्षेत्र प्रमुख र सदस्यहरू	पालिका, अ/गैसस	एक हप्ताभित्र सुरु गरी निरन्तरता दिने
६	गर्भवती, सुत्केरी महिलाहरू साथै घाईते तथा विशेष आवश्यकता भएका समूहका लागि सुरक्षित स्थानको प्रवन्ध तथा उनीहरूको स्याहार तथा सरसफाइ र पोषणको व्यवस्थापन ।	क्षेत्र प्रमुख	स्वाका, खाद्य क्षेत्र, स्वास्थ्यय क्षेत्र र क्षेत्रका सदस्य	१ महिना

८	● भेदभाव, दुर्व्यवहार, हिंसा र शोषणका घटना अनुगमन पहिचान, अभिलेखीकरण तथा सहयोग, निगरानी समूह गठन गर्ने, कानूनी सहयोग तथा परार्मश सेवा दिने र आवश्यक सूचना प्रवाह गर्ने ● प्रभावित व्यक्तिहरूलाई अधिकारको वारेमा सचेचना जगाउने, सहयोगी तह तथा सुरक्षाकर्मीलाई आचार संहिता बारे सचेतना जगाउने, दौंतरी समूह , बालक्लब, युथ क्लब गठन , तथा परिचालन, खेलकुद सामग्री वितरण गर्ने ● ० देखि १८ वर्ष सम्मका कारिब १,५०० जना तथा गर्भवती र सुत्केरीको लागि विशेष कपडा वितरण गर्ने	क्षेत्र र सदस्य	● डिडिएमसी, नेरेसो, कानुन व्यवसायी, प्रहरी, महिला प्रहरी सेल, सामुदायिक प्रकोप व्यवस्थापन समिति	
९	प्रतिवेदन तथा सिकाई आदान प्रदान	क्षेत्र म्रमुख	● क्षेत्रका सदस्य	
१०	क्षतिका द्रुत लेखा जोखा९क्ष्लष्तर्ष्बा च्बउष्म ब्ककभककभलत० गर्ने	क्षेत्र प्रमुख र सदस्य	● शिक्षा इकाई,, स्रोत केन्द्र, प्याब्सन, प्लान, शिक्षक महासंघ	३ देखि ७ दिन भित्र
११	तथ्याङ्क सङ्कलन, समायोजना विश्लेषण , प्रतिवेदन तयारी र आदानप्रदान गर्ने	क्षेत्र प्रमुख	● क्षेत्रका सदस्य	मिराको प्रतिवेदन प्राप्त भएपछि २ दिन भित्रै
१२	भ्मगअबतष्यल अगिकतभच ञभतष्लन कृयाकलाप नं. ३ को प्रतिवेदनमाथि छलफल गर्ने र निकर्ष निकाल्ने	क्षेत्र प्रमुख	● क्षेत्रका सदस्य	२ दिन भित्र
१३	आपत्कालमा शैक्षिक क्रियाकलाप सञ्चालन गर्न सुरक्षित स्थानको पहिचान/कक्षा स्थानान्तरण र कार्यक्रम संचालन	क्षेत्र प्रमुख	● डिडिएमसी, स्थानीयतह, शिक्षा इकाई, अ/गैसस, खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता तथा गैरखाद्य क्षेत्र,	५ दिन भित्र
१४	मनोसामाजिक परामर्श सेवा ● संरक्षण क्षेत्रमा सिफरिस गर्ने ● सुरक्षित स्थानको शिक्षकलाई तालिम	क्षेत्र प्रमुख	● शिक्षा इकाई,, अ/गैसस, आवास तथा स्वच्छता तथा गैरखाद्य क्षेत्र, प्लान,	निरन्तर

१५	● अस्थायी विद्यालय (Temporary Learning Center) निर्माण , शिक्षक तालिम विद्यार्थीहरूलाई पाठ्य पुस्तक, पोशाक, शैक्षिक तथा खेलकुद सामग्री वितरण खानेपानी र लैगिंक तथा अपांगतामैत्री शौचालयको व्यवस्था	क्षेत्र प्रमुख	● शिक्षा इकाई,, अ/गैसस, आवास तथा गैरखाद्य क्षेत्र, प्लान,	निरन्तर
१६	● आश्रित विद्यालयलाई सहयोग गर्ने ● अनौपचारिक शिक्षा चलाउने	क्षेत्र प्रमुख	● शिक्षा ईकाई, ● अ/गैसस, ● आवासतथा गैरखाद्य क्षेत्र, ● प्लान, ● निजी विद्यालय ● एनप्याब्सन	१५ दिनभित्र
१७	अनुगमन मुल्याङ्कन	क्षेत्र प्रमुख	● क्षत्रका सदस्य र शिक्षा इकाई	निरन्तर

४.६.५ बजेट अनुमान

अपेक्षित परिणाम	**नगद /सामग्री**						
	लक्षित संख्या	दैनिक खर्च	समय/अवधि	कुल खर्च	उपलब्ध रकम	अपुग	कुल खर्च
क. संरक्षण/बाल संरक्षण क्षेत्रका लागि प्रभावकारी समन्वय तथा व्यवस्थापनको अन्तर्निकाय (Inter-agency) समन्वय स्थापित गरिन्छ							
प्रभावित मानिसहरूको अधिकारको उल्लंघन, दुर्व्यवहार, शोषण अथवा भेदभावका बारेमा अनुगमन गर्ने तथा प्रतिवेदन पेस गर्ने संयन्त्र र त्यसको प्रयोग गरिने छ।							
मानवीय सहयोग तथा स्थायी समाधानका बारेमा आन्तरिक रूपमा विस्थापित व्यक्तिहरूलाई नियमित रूपमा जानकारी उपलब्ध गराइनेछ।							
फिर्ती कार्यक्रम तथा स्थायी समाधानको तर्जुमामा आन्तरिक रूपमा विस्थापित व्यक्तिहरूलाई संलग्न पारिनेछ।							
शिविर तथा पुनर्वास गराएइका क्षेत्रहरूमा सुरक्षा पर्याप्त हुनेछ।							
ख. पहिलो २ हप्ताको अवधिभित्र बहु-पक्षीय द्रुत लेखाजोखा (MIRA) सञ्चालन गरिन्छ।							
द्रुत लेखाजोखा अभिमुखी करण सञ्चालन गर्ने	२०	४००	२	१६०००	०	१६०००	१६०००
जोखिममा रहेका बालबालिकाको पहिचानका लागि स्वयमसेवक	२०	४००	७	५६०००		५६०००	५६०००

अपेक्षित परिणाम	नगद /सामग्री						
	लक्षित संख्या	दैनिक खर्च	समय/अवधि	कुल खर्च	उपलब्ध रकम	अपुग	कुल खर्च
परिचालन							
द्रुत लेखाजोखा टिमलाई बन्दोबस्ती सामग्री	२०	५००	७	७००००		७००००	७००००
				१४२०००		**१४२०००**	**१४२०००**
ग. परिवारसंग बालबालिकाह/को बिछोड रोकथाम गरिन्छ, त्यसलाई सम्बोधन गरिन्छ र परिवारमा आधारित सेवा सुनिश्चित गरिन्छ							
खोज तलास तथा बालबालिकाहरूको पुनर्मिलन	२०	२५००	१	५००००		५००००	५००००
सुरक्षित स्थानको व्यवस्थापन (बाल मैत्री)	१५	२००००		३०००००		३०००००	३०००००
				३५००००		**३५००००**	**३५००००**
घ. लिङ्गमा आधारित हिंसा तथा बाल-बालिका एवं महिलाहरूका विरुद्ध हुने तीव्र हिंसा, व्यवस्थित हिंसा तथा शोषणका अन्य रूपहरूको रोकथाम गरिन्छ र तिनलाई सम्बोधन गरिन्छ।							
वाच समुह निर्माण	२१	२०००		४२०००		४२०००	४२०००
वाच ग्रुपलाई लिंगमा आधारित हिंसा सम्बन्धि तालिम	२१	५०००		१०५०००		१०५०००	१०५०००
शिविरमा प्रकासको व्यवस्था	१५	५००००		७५००००		७५००००	७५००००
सुत्केरी तथा गभर्वती स्याहार केन्द्र स्थापना	२१	१५०००		३१५०००		३१५०००	३१५०००
सुत्केरी सामग्री वितरण	२५०	१५००		३७५०००		३७५०००	३७५०००
सुत्केरी तथा गर्भवतीलाई झुलको व्यवस्था	३७५	५००		१८७५००		१८७५००	१८७५००
				१३२४५००		**१३२४५००**	**१३२४५००**
ङ. प्रभावित परिवारहरू विशेष गरी महिला, बाल-बालिका तथा तिनको हेरचाह गर्ने व्यक्तिहरूलाई मनो-सामाजिक सहयोग उपलब्ध गराइन्छ।							
मनोविमर्श सेवा	२१	२००००		४२००००		४२००००	४२००००
अनुगमन तथा सुपरीवेक्षण	४२	१००००		४२००००		४२००००	४२००००

अपेक्षित परिणाम	नगद /सामग्री						
	लक्षित संख्या	दैनिक खर्च	समय/अवधि	कुल खर्च	उपलब्ध रकम	अपुग	कुल खर्च
				८४००००		८४००००	८४००००
जम्मा				१५०६५००		१५०६५००	१५०६५००

४.६.६ भूकम्पको क्षेत्रमा पुर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना

विषयगत उद्देश्य :महिला तथा बालबालिकालगायत जोखिममा परेका समूहलाई हिंसा, मानसिक तनाव,शोषण, दुर्व्यवहार, भेदभावबाट मुक्त राखी सुरक्षाको प्रत्याभूति दिनु यस क्षेत्रको उद्देश्य रहेको छ ।

विपद् पछिको अवधि	विपद्को अवस्थामा गरीने आपतकालीन कार्य	पूर्वतयारी कार्य	खाडलको पहिचान	जिम्मेवार तह	अनुमानित लागत
पहिलो दिन	संरक्षण समूह समन्वय बैठक	समन्वय बैठक गरी सदस्यहरूको विवरण अध्यावधि गर्ने	समन्वयमा कमी	क्षेत्र प्रमुख, जिदैप्रउस	१००००
	प्रारम्भिक सूचना संकलन	लेखाजोखा तथा जिम्मेवारी बाँडफाँड र संरक्षण सम्वन्धी आधार रेखा तयार गर्ने	तालिम प्राप्त जनशक्ति अभाव	क्षेत्र प्रमुख, जिदैप्रउस	१००००
	जिम्मेवारी बाँडफाड, जिविव्यस	समन्वय संयन्त्रको स्थापना	समन्वय संयन्त्रको	क्षेत्र प्रमुख,	१००००
दोस्रो र तेस्रो दिन	बहुक्षेत्रिय द्रुत लेखाजोखा सञ्चालन सूचना विश्लेषण तथा प्रतिवेदन तयारी	बहुक्षेत्रिय द्रुत लेखाजोखा तालिम सञ्चालन	तालिम प्राप्त जनशक्ति अभाव	क्षेत्र प्रमुख, जिदैप्रउस, जिसस, नपा, प्लान नेपाल	५००००
	आवश्यक जनसङ्ख्याको संरक्षण सम्बन्धि कार्य थालनी	बालअधिकार संरक्षण सम्बन्धमा सरोकारवालाहरू (राजनीतिक दलका प्रतिनिधीहरू, प्रहरी, सेना लगायत) लाई तालिम	विपद् सम्बन्धि चेतनामा कमी		२००००
	स्वंयसेवक तथा नागरिक समाजलाइ संरक्षण सम्बन्धि अभिमुखीकरण तथा संरक्षण कार्यमा परिचालन,				५५०००
पहिलो हप्ता	हराएका र विछोडिएका परिवारको खोजी र पारिवारिक पुनर्मिलन संरक्षण कार्यमा खटिएका स्वंयसेवकलाई तालिम तथा परिचालन,	मनोसामाजिक कार्यकर्ताहरूको रेकर्ड तथा सूचनाहरू अद्यावधिक गर्ने ।	मनोसामाजिक कार्यकर्ताहरूको कमी	क्षेत्र प्रमुख, जिदैप्रउस, जिसस, नपा, प्लान नेपाल	१००००००
	करिब २००० मानिसमा				५००००

विपद् पछिको अवधि	विपद्को अवस्थामा गरीने आपतकालीन कार्य	पूर्वतयारी कार्य	खाडलको पहिचान	जिम्मेवार तह	अनुमानित लागत
	मनोसामाजिक सहयोग दिने				
	गर्भवती सुत्केरी महिलाहरूका लागि सुरक्षित स्थानको प्रवन्ध तथा उनीहरूको स्याहार तथा सरसफाइ र पोषणको व्यवस्थापन ।	गर्भवती तथा सुत्केरी आमाको लागि सुरक्षित स्थानको व्यवस्थापन गर्नका लागि स्वास्थ्य क्लष्टरसँग समन्वय	सामग्रीको अभाव	क्षेत्र प्रमुख, जिदैप्रउस, जिसस, नपा, प्लान नेपाल, जिस्वाका	५०००००
	घाइते बालबालिका, विशेष आवश्यकता भएका समूहका लागी स्वास्थ्य सहयोग गर्नका लागी स्वास्थ्य क्षेत्रसँग समन्वय गर्ने उपचार शिविर स्थापनाको लागि समन्वय गर्ने ३ वर्षसम्मका बालबालिकाको लागि सुरक्षित स्थान तयार गर्ने	सरोकारवाला एवं सुरक्षाकर्मी हरूमध्ये करिब १५० जनालाई आचार संहिता सहित संरक्षण सम्बन्धी अभिमुखीकरण गर्ने सञ्चालित कार्यक्रममा बाल संरक्षणको विषय समावेश गर्न समन्वय गर्ने	शिविर स्थापनाको लागि समन्वय हुन नसकेको	क्षेत्र प्रमुख, जिदैप्रउस, जिसस, नपा, प्लान नेपाल, जिस्वाका	१००००००
पहिलो महिना १ सो भन्दा बढी	• भेदभाव, दुर्व्यवहार, हिंसा र शोषणका घटना अनुगमन पहिचान, अभिलेखीकरण तथा सहयोग, निगरानी समूह गठन गर्ने, कानूनी सहयोग तथा परार्मश सेवा दिने र आवश्यक सूचना प्रवाह गर्ने • प्रभावितलाई आवश्यक स्थानमा पठाउने व्यवस्था गर्ने, सुरक्षित, सुविधायुक्त स्थान सौचालय र स्नान गृहको लागी पैरवी गर्ने • प्रभावित व्यक्तिहरूलाई	प्रभावित को लागि तयार भएका सुरक्षित आखानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छताको रेखदेख, मानेसामाजिक सेवाको लागि कार्यदल गठन रेफरल संयन्त्र स्थापनामा समन्वयः पुनःस्थापना केन्द्र, कानूनी उपचार सेवा, स्वास्थ्य उपचार सेवाबारे पूर्वतयारी गर्ने	संरक्षण गर्न आवस्यक समूहका लागि आवस्यक सामग्री र कार्यक्रमको अभाव	क्षेत्र प्रमुख, जिदैप्रउस, जिसस, नपा, प्लान नेपाल, जिस्वाका, नागरिक समाज	१००००००
	प्रतिवेदन तथा सिकाई आदान प्रदान	अनुगमन मूल्याङ्कन समिति गठन गरी अनुगमन विधिको	अनुगमन विधिमा एकरुपता	क्षेत्र प्रमुख, जिदैप्रउस,	५००००

विपद् पछिको अवधि	विपद्को अवस्थामा गरीने आपतकालीन कार्य	पूर्वतयारी कार्य	खाडलको पहिचान	जिम्मेवार तह	अनुमानित लागत
		विकास गर्ने	नभएको		
	जम्मा				३७५५०००

४.७. प्रबन्ध व्यवस्थापन र पुर्नलाभ

क) बाढी पहिरो र अन्य विपद् पश्चातका अनुमानित परिदृश्य

- सार्वजनिक पूर्वाधारको क्षति (सडक, पुल, विद्युत्, सञ्चार), आवासको अस्थायी क्षति तथा मुख्य रूपमा वालवालिका, महिला, जेष्ठ नागरिक अपाङ्गता भएकाहरूको विस्थापनसहित व्यक्तिगत सामानको क्षति ।
- यो वर्ष मनसुनको समयमा मकवानपुरमा रहेका विभिन्न खोलाहरूमा आएको बाढी गाउँ प्रवेश गर्दा र पहाडी भेगमा पहिरो आउंदा लगभग ५ हजार परिवारका २५००० जति व्यक्तिहरू विस्थापित हुन सक्ने । तथा पूनः भूकम्प आएमा ५० हजार परिवारका २५०००० जति ब्यक्तिहरु विस्थापित हुनसक्ने ।
- प्रकोप भएपछि तत्काल उद्धारकर्मी पुग्नुपर्ने, प्रभावित परिवारलाई बाहिर ल्याई सुरक्षित ठाउँमा राख्ने काम गर्नुपर्ने,

ख) क्षेत्रगत उद्देश्य :

प्रभावित व्यक्तिहरूलाई सकेसम्म छिटो यथास्थानमा उचित समयमा नियमित रुपले राहत तथा अन्य सहयोग सामग्री पुऱ्याउनु ।

४.७. १ प्रबन्ध ब्यवस्थापन र पुर्नलाभ क्षेत्र गत समितिको संरचना

क्र.सं	क्षेत्रगत साझेदारहरूको नाम	सम्पर्क व्यक्ति	ई-मेल ठेगाना र टेलिफोन नम्बर
	सरकारी निकाय		
१	जिल्ला समन्वय समिति मकवानपुर	आनन्दराज पोखरेल	९८५५०११२२२
२	जिल्ला प्रहरी कार्यालय	प्र.उ.	१००/०५७-५२००९९/९८५५०४५५५५
३	जिल्ला प्रशासन कार्यालय	गुणराज प्रसाद न्यौपाने	९८५५०७०६१२/०५७-५२०४९५ र ५२००१२
४	पुरानो गोरख गण	अपरेसन रुम	०५७-५२५५११
५	सशस्त्र प्रहरी बल	स.प्र.उ. निर कृष्ण अधिकारी	१११४/९८५१२७२३९५
६	नेपाली सेना पुरानो गोरख गण	प्र.से. राजेश थापा	९८५५०१५६५५
७	राष्ट्रिय अनुसन्धान विभाग	उ.अ.नि. पप्पु शर्मा पौडेल	९८५५०६७४१७
	स्थानीय तह		

क्र.सं	क्षेत्रगत साझेदारहरूको नाम	सम्पर्क व्यक्ति	ई-मेल ठेगाना र टेलिफोन नम्बर
८	जिल्ला समन्वय समिति मकवानपुर	जिल्ला समन्वय अधिकारी	९८५५०११२२२
९	हेटौंडा उपमहानगरपालिका	मिना कुमारी लामा	९८५५०३८५४३
१०	थाहा नगरपालिका	विष्णु बहादुर विष्ट	९८५५०८९३४५
११	वागमती गाँउपालिका	सर्केस घलान	९८५५०७२०७२
१२	बकैया गाँउपालिका	धर्मराज लामिछाने	९८४५०५७३२७
१३	मकवानपुरगढी गाँउपालिका	दोर्जे लामा स्याङतान	९८४५४६१०८०
१४	भीमफेदी गाँउपालिका	हिदम लामा	९८५५०६८२८६
१५	इन्द्रसरोवर गाँउपालिका	देवकृष्ण पुडासैनी	९८४१४९२३६३
१८	कैलास गाँउपालिका	लोक बहादुर मुक्तान	९८५५०७७२६६
१९	राक्सीराङ गाँउपालिका	राजकुमार मल्ल	९८५५०६९४०५
२०	मनहरी गाँउपालिका	रन्जन कालाखेती	९८५५०६७४१४
	सामाजिक संघ संस्थाहरु		
२१	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी मकवानपुर	खेमराज सापकोटा	९८५५०६८२५८
२२	मकवानपुर उद्योग वाणिज्य संघ	कृष्ण कुमार गुप्ता	९८५५०६७१३९/०५७-५२०१६१
२३	पुरानो नारायणी यातायात प्राली	सरोज खनाल	९८५५०६७४७२
२४	प्लान इन्टरनेशनल मकवानपुर	दीपेन्द्र सिह सामन्त	९८४८७७५०९८
२५	गै.स.स. मकवानपुर	रमिला सापकोटा	९८४५०२९८५७
२७	स्वास्थ कार्यालय	कृष्ण बहादुर मिजार	९८५५०७१३०५
२८	डिभिजन सडक कार्यालय	राजेश यावद	९८५५०६९२७२ ०५७-५२०३११

४.७.२ प्रवन्ध व्यवस्थापन क्षेत्रको विद्यमान श्रोत तथा क्षमता

क्र.सं	कार्यालय/ संस्था	मानवीय श्रोत	वजेट रु.	सामग्री	कैफियत
१	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी, मकवानपुर	दक्ष जनशक्ति		एम्बुलेन्स ४ थान, हेटौडा, मनहरी, छतिवन र भिमफेदीमा गोदामघर	
२	नारायणी यातायात व्यवसायी, हेटौडा			चालक सहित उद्धार तथा राहत सामग्री ढुवानीका लागि ट्रक	
३	जिल्ला समन्ववय समिति,			सवारी साधनको प्रवन्ध	
४	हेटौडा उपमहानगरपालिका			सवारी साधन २, र टिपरहरू	
५	स्वास्थ्य कार्यालय			गाडी १,	
६	भू संरक्षण कार्यालय			जीप १	

क्र.सं	कार्यालय/ संस्था	मानवीय श्रोत	वजेट रु.	सामग्री	कैफियत
७	प्लान नेपाल			सामग्री राख्ने कन्टेनर १ र सवारी साधन जीप १	
८	कृषि ज्ञान विकास केन्द्र			सवारी साधन १	
९	भेटेरिनरी अस्पताल तथा पशु सेवा विज्ञ केन्द्र, मकवानपुर			भेटेरिनरी एम्बुलेन्स १	
१०	सिविन			उद्धार गाडी १	
स्थानीय तह					
११	हेटौंडा उपमहानगरपालिका				
१२	थाहा नगरपालिका				
१३	वागमती गाँउपालिका				
१४	बकैया गाँउपालिका				
१५	मकवानपुर गढी गाँउपालिका				
१६	भीमफेदी गाँउपालिका				
१७	इन्द्रसरोवर गाँउपालिका				
१८	कैलास गाँउपालिका				
१९	राक्सीराङ गाँउपालिका				
२०	मनहरी गाँउपालिका				

४.७.३ पूर्वतयारी कार्ययोजना

क्र.सं.	पूर्व-तयारीसम्बन्धी क्रियाकलाप	जिम्मेवार तह	कहिलेसम्म
१	सवारी साधनको आंकलन ● आवश्यक संख्या, सवारीको प्रकार र रहेको स्थान	जिल्ला प्रसाशन कार्यालय	जेष्ठ २२ सम्म, आषाढ २० सम्म
२	इन्धन र भाडा व्यवस्था	जिसस, नपाहरु, जिविव्यस	आषाढ २० सम्म
३	भण्डारण तथा गोदामघरको व्यवस्था	जिविव्यस्थापन उद्धार समिती	आषाढ २० सम्म
४	मानव स्रोतको लागि खानाको तयारी	जिविव्यस उद्धार समिती	आषाढ २० सम्म

४.७.४ प्रतिकार्य योजना

आपत्कालिन अवस्थामा यस क्षेत्रले निम्नअनुसार कार्य गर्नेछ :

क्र.सं.	आवश्यक स्रोत सामग्री	कहिले चाहिने	कहाँ/स्थान	तह	समय (कति समयसम्म	जिम्मेवार तह
१	सवारी साधन, उद्धारका लागि १० वटा	तत्काल, घटना हुने वित्तिकै	हेटौंडा	जिसस, जिविव्यस	४८ घण्टा	जिल्ला प्रशासन कार्यालय
२	वन्दोवस्ती, ५ वटा ट्रक वा पीकअप	१२ घण्टा भित्र	हेटौंडा	जिसस, जिविव्यस	१ महिना	जिल्ला प्रशासन कार्यालय
३	भण्डारण, घर वा गोदाम	१२ घण्टा भित्र	हेटौडा	जिदैप्रउस	१ महिना	जिविव्यस
४	मानवस्रोत, सुरक्षाकर्मी समेत	१२ घण्टा भित्र	हेटौडा	नेसे, नेप्र, सप्रब रेडक्रस	१ महिना	जिविव्यस
५	अभिमुखीकरण (सुरक्षाकर्मी तथा मानवीय सेवाकर्मी)	योजना तयार हुनासाथ	प्रभावित क्षेत्र	रेडक्रस	१ दिन	जिविव्यस, रेडक्रस
६	समन्वय वैठक	बिपद् परेको सुन्नासाथ,	जिल्ला सदरमुकाम	जिविव्यस समन्वयमा क्षेत्रगत समूह वैठक	२४ घण्टा भित्र, तीन दिनमा, (पहिलो दुइहप्तासम्म) त्यसपछि हप्तामा एक दिन	क्षेत्रगत नेतृत्व संस्था

४.७.५ बजेट अनुमान

यस क्षेत्रको बजेट खाद्य क्षेत्रको बजेटमा मिलान गरिएको छ ।

४.७.६ भूकम्पको क्षेत्रमा पुर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना

विषयगत उद्देश्य : विपद्बाट प्रभावित व्यक्तिहरूलाई यथास्थितीमा उचित समयमा नियमित रुपले राहत तथा अन्य सहयोग सामग्री पुऱ्याउनु यस क्षेत्रको उद्देश्य रहेको छ ।

विपद् पछिको अवधि	विपद्को अवस्थामा गरीने आपतकालीन कार्य (विपद्को प्रकृतिमा आधारित)	आपतकालीन अवस्था संवोधन गर्न गरीने पूर्वतयारी कार्य	पूर्वतयारी कार्य संवोधन गर्न खाडलको पहिचान	मुख्य जिम्मेवार तह	पूर्वतयारीका लागि अनुमानित लागत
पहिलो	समन्वय वैठक	क्षेत्रगत समितिवीच समन्वय संयन्त्र स्थापना		क्षेत्र प्रमुख,	१००००

विपद् पछिको अवधि	विपद्को अवस्थामा गरीने आपतकालीन कार्य (विपद्को प्रकृतिमा आधारित)	आपतकालीन अवस्था संवोधन गर्न गरीने पूर्वतयारी कार्य	पूर्वतयारी कार्य संवोधन गर्न खाडलको पहिचान	मुख्य जिम्मेवार तह	पूर्वतयारीका लागि अनुमानित लागत
				जिदैप्रब्यस	
	वन्दोवस्ती सामग्री तथा राहत सामग्री ब्यवस्थापन	भण्डारण, घर वा गोदामको व्यवस्था		क्षेत्र प्रमुख, जिदैप्रब्यस	२०००००
	वन्दोवस्ती तथा राहत सामग्री ढुवानीका लागि सवारी साधन	१० वटा ट्रकको व्यवस्था गर्ने		क्षेत्र प्रमुख, जिविव्यस	३००००
दोस्रो दिन	अभिमुखीकरण (सुरक्षाकर्मी तथा सबै मानवीय सेवाकर्मी)	विपद् ब्तथा सुरक्षा सम्बन्धि सचेतना		क्षेत्र प्रमुख, जिविव्यस	१५००००
	उद्धार सामग्री तथा उद्धारका लागि सवारी साधनको ब्यवस्था	५ वटा ट्रक, वा पीकअप		क्षेत्र प्रमुख, जिविव्यस	५०००००
	घाइतेको ओसारपसार तथा मृतकको शव ब्यवस्थापनका लागि सवारी ब्यवस्थापन	एम्बुलेन्स ५ र शववाहन २		क्षेत्र प्रमुख, जिदैप्रब्यस	२०००००
	दक्ष मानवशक्ति पहिचान तथा परिचालन	सुरक्षाकर्मी र स्वयंसेवक लाई विपद् ब्यवस्थापन तालिम		क्षेत्र प्रमुख, जिदैप्रब्यस	३५००००
पहिलो हप्ता र सो भन्दा बढी	इन्धन र भाडा व्यवस्था	दैनिक १००० लि. तेल र भाडा ब्यवस्था गर्ने		क्षेत्र प्रमुख, जिदैप्रब्यस	१५०००००
	मानव स्रोतको लागि खानाको तयारी	दैनिक परिचालन हुने १० दिनका लागि १५० जनालाई दैनिक रु १५० को ब्यवस्था		क्षेत्र प्रमुख, जिदैप्रब्यस	२५००००
	आवस्यक्तानुसार थप वन्दोवस्ती सामग्री तथा राहत सामग्री ब्यवस्थापन	आवस्यक्ता अनुसार थप सामग्रीको ब्यवस्था गर्न सरकारी तथा अन्य दातृ तहमा पहल		क्षेत्र प्रमुख, जिदैप्रब्यस	५००००
जम्मा					३५१००००

४.७.२ तत्काल मर्मत तथा पूनर्लाभ क्षेत्र

विपद्बाट प्रभावित क्षेत्रको क्षतिग्रस्त स्थानहरूको पहिचान गरी तत्काल मर्मत सम्भार गर्ने र पुनस्थापनाका लागि दीर्घकालीन योजना निर्माण गरी प्रभावित ब्यक्ति तथा परिवारलाई सहयोग सामग्री पुऱ्याउनु यस क्षेत्रको उद्देश्य रहेको छ ।यस क्षेत्रको नेतृत्व तथा सदस्यको विवरण निम्नानुसार रहेको छ ।

४.७.२.१ पुनर्लाभ क्षेत्रको विद्यमान श्रोत तथा क्षमता

कसं	कार्यालय/ संस्था	मानवीय स्रोत	वजेट रु.	सामग्री	कैफियत
१	जिल्ला समन्वय समिति	दक्ष प्राविधिकहरू		स्थानीय तहमा भएका साधन तथा उपकरण परिचालनमा समन्वय	
२	डिभिजन सडक कार्यालय			चालक सहित बाघभ्ऱ्वरामा एक, दामनमा एक र कार्यालयमा एक डोजर/एक्साभेटर र सिस्नेरीमा जेसिभी एक स्ट्याण्डबाइ राख्ने	
३	हेटौंडा उप महानगरपालिका कार्यालय			नगर र आसपासका क्षेत्रमा विपद् आएको खण्डमा मर्मतका लागि आफ्नो ग्रेडर तथा अन्य उपकरणसहीत तयारी अवस्थामा बस्ने	
४	हेटौंडा सिमेण्ट उद्योग लि.			आफ्नो आसपासका क्षेत्रमा मर्मतका लागि डोजर सहीत तयारी भएर बस्ने	
५	शिवम् सिमेण्ट			आफ्नो आसपासका क्षेत्र हेटौंडा राइगाउ सडक खण्ड तथा खानी क्षेत्रका बस्ती सुरक्षित राख्नका लागि र आवतजावत गर्न सडक मर्मतका लागि डोजर सहीत तयारी भएर बस्ने	
६	नेपाल विद्युत प्राधिकरण			डोजर, लोडर र एक्साभेटर विपद् प्रभावित क्षेत्रमा मर्मत कार्यका लागि तयाकरी भएर बस्ने	
७	धरान चतरा सडक आयोजना			डोजर, लोडर र एक्साभेटर विपद् प्रभावित क्षेत्रमा मर्मत कार्यका लागि तयारी भएर बस्ने	

४.७.२.२ क्षेत्रगत समितिको संरचना

क्र.सं	क्षेत्रगत साझेदारहरूको नाम	सम्पर्क व्यक्ति	ई-मेल ठेगाना र टेलिफोन नम्बर
	सरकारी निकाय		
१	शहरी विकास तथा भवन कार्यालय	घनश्याम श्रेष्ठ	०५७-५२०३४४/९८५५०१५२७५
२	सडक डिभिजन	राजेश यादव	०५७-५२०३११/९८५५०६९२७२
३	हेभी इक्विपमेण्ट	महेश ईशर	९८५५०७७७१४
४	जलस्रोत तथा सिंचाई विकास भिडिजन	राजेश कुमार पौडेल	९८५५०३१८८४
५।	डिभिजन वन कार्यालय, मकवानपुर/राप्ती, मनहरी	शिव सापकोटा/विष्णु प्रसाद आचार्य	९८५५०६७९९३/९८५५०१९६७८
६	कृषि ज्ञान केन्द्र, भरतपुर, चितवन		०५६-५२०११५/९८५५०५९५७०
७	भेटेरिनरी अस्पताल तथा पशु सेवा विज्ञ केन्द	बज्र किशोर ठाकुर	९८५५०७०७२८/०५७-५२४३७१
८	जिल्ला प्रहरी कार्यालय	प्र.उ. सिताराम रिजाल	०५७-५२००९९,

क्र.सं	क्षेत्रगत साझेदारहरूको नाम	सम्पर्क व्यक्ति	ई-मेल ठेगाना र टेलिफोन नम्बर
			१००/९८५५०४५५५५
९	जिल्ला प्रशासन कार्यालय	गुणराज प्रसाद न्यौपाने	०५७-५२०४९५, ५२००१२, ९८५५०७०६१२
१०	नेपाली सेना	प्र.से. गोविन्दराज घिमिरे	९८५११४१०६३
११	सशस्त्र प्रहरी बल	स.प्र.उ. अनिल कार्की	१११४/९८५१२७२३९५
१२	राष्ट्रिय अनुसन्धान विभाग	उ.अ.नि.प्रज्वल खड्का	९८५५०६७४१७
१३	जिल्ला समन्वय समित	जिल्ला समन्वय अधिकारी	९८५५०११२२२
१४	नेपाल विद्युत प्राधिकरण	नरेन्द्रवीर श्रेष्ठ	९८६५४०९१५२
१५	खानेपानी तथा सरसफाइ डिभिजन नं. १	सन्तोष श्रेष्ठ	०५७-५२०७२६/९८५५०७२७२६
	स्थानीय तह		
१६	जिल्ला समन्वय समिति मकवानपुर	जिल्ला समन्वय अधिकारी	९८५५०११२२२
१९	हेटौंडा उपमहानगरपालिका	मिना कुमारी लामा	९८५५०३८५४३
२०	थाहा नगरपालिका	विष्णु बहादुर विष्ट	९८५५०८९३४५
२१	वागमती गाँउपालिका	सर्केस घलान	९८५५०७२०७२
२२	बकैया गाँउपालिका	धर्मराज लामिछाने	९८४५०५७३२७
२३	मकवानपुरगढी गाँउपालिका	दोर्जे लामा स्याङतान	९८४५४६१०८०
२४	भीमफेदी गाँउपालिका	हिदम लामा	९८५५०६८२८६
२५	इन्द्रसरोवर गाँउपालिका	देवकृष्ण पुडासैनी	९८४१४९२३६३
२७	कैलास गाँउपालिका	लोक बहादुर मुक्तान	९८५५०७७२६६
२८	राक्सीराङ गाँउपालिका	राजकुमार मल्ल	९८५५०६९४०५
२९	मनहरी गाँउपालिका	रन्जन कालाखेती	९८५५०६७४१४
	सामाजिक संघ संस्थाहरु		
३०	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी मकवानपुर	खेमराज सापकोटा	९८५५०६८२५८
३१	निर्माण व्यवसायी संघ	बालगोपाल कँडेल	९८५५०६७६९३
३२	पुरानो नारायणी यातायात प्राली	सरोज खनाल	९८५५०६७४७२
३३	प्लान इन्टरनेशनल मकवानपुर	दीपेन्द्र सिंह सामन्त	९८४८७७५०९८
३४	गै.स.स. मकवानपुर	रमिला सापकोटा	९८४५०२९८५७

४.७.२.३ पुर्वतयारी, प्रतिकार्य योजना र वजेट

विपद्बाट प्रभावित क्षेत्रको क्षतिग्रस्त स्थानहरूको पहिचान गरी तत्काल मर्मत सम्भार गर्ने र पुनस्थापनाका लागि दीर्घकालीन योजना निर्माण गरी प्रभावित व्यक्ति तथा परिवारलाई सहयोग सामग्री पुर्‍याउनु यस क्षेत्रको उद्देश्य रहेको छ । यस क्षेत्रको क्षेत्रगत प्रतिकार्य तथा पूर्वतयारी योजना तथा बजेट निम्नानुसार रहेको छ ।

विपद् पछिको अवधि	विपद्को अवस्थामा गरीने आपतकालीन कार्य (विपद्को प्रकृतिमा आधारित)	आपतकालीन अवस्था संवोधन गर्न गरीने पूर्वतयारी कार्य	पूर्वतयारी कार्य संवोधन गर्न खाडलको पहिचान	मुख्य जिम्मेवार तह	पूर्वतयारीका लागि अनुमानित लागत
पहिलो दिन	समन्वय वैठक	क्षेत्रगत समितिवीच समन्वय संयन्त्र स्थापना		क्षेत्र प्रमुख, जिविव्यस	१००००
	हेभी इक्विपमेण्टहरूको व्यवस्थापन	मर्मत गरी तयारी अवस्थामा राख्ने		क्षेत्र प्रमुख, हेभी इक्विपमेण्ट	४०००००
दोस्रो दिन	अभिमुखीकरण (सुरक्षाकर्मी तथा सबै मानवीय सेवाकर्मी)	विपद्तथा सुरक्षा सम्बन्धि सचेतना		क्षेत्र प्रमुख, सुरक्षा तह	५०००
	उद्धार सामग्री तथा उद्धारका लागि सवारी साधनको ब्यवस्था	५ वटा ट्रक, वा पीकअप		क्षेत्र प्रमुख, जिविव्यस	१०००००
	तत्काल मर्मत तथा सुधारका लागि मानवीय स्रोत परिचालन	दक्ष जनशक्ति पहिचान गरी अभिलेख राख्ने		क्षेत्र प्रमुख, जिविव्यस	२५०००
	दक्ष मानवशक्ति पहिचान तथा परिचालन	सुरक्षाकर्मी र स्वयंसेवक लाई विपद् तालिम		क्षेत्र प्रमुख, सुरक्षा तह, रेडक्रस, प्लान	५०००
पहिलो हप्ता र सो भन्दा बढी	इन्धन र भाडा व्यवस्था	दैनिक १००० लि. तेल र भाडा व्यवस्था गर्ने		क्षेत्र प्रमुख, जिविव्यस	१०००००
	मानव स्रोतको लागि खानाको तयारी	दैनिक परिचालन हुने १० दिनका लागि १५० जनालाई दैनिक रु ५००		क्षेत्र प्रमुख, जिविव्यस	७५००००
	आवस्यक्तानुसार थप इक्विपमेण्ट र सामग्री ब्यवस्थापन	आवस्यक्ता अनुसार थप सामग्रीको व्यवस्था गर्न सरकारी तथा अन्य दातृ तहमा पहल		क्षेत्र प्रमुख, जिविव्यस	२०००००
	दीर्घकालीन निर्माणका लागि योजना	क्षेत्रगत बैठक		क्षेत्र प्रमुख, जिदैप्रब्यस	२५०००
जम्मा					**१६२००००**

४.७.२.४ भूकम्पको क्षेत्रमा पुर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना

मुख्य विपद्को किसिम : भूकम्प

विषय विषयगत उद्देश्य : विपद्बाट प्रभावित क्षेत्रको क्षतिग्रस्त स्थानहरूको पहिचान गरी तत्काल मर्मत सम्भार गर्ने र पुनस्थापनाका लागि दीर्घकालीन योजना निर्माण गरी प्रभावित ब्यक्ति तथा परिवारलाई सहयोग सामग्री पुऱ्याउनु यस क्षेत्रको उद्देश्य रहेको छ ।

विपद् पछिको अवधि	विपद्को अवस्थामा गरीने आपतकालीन कार्य (विपद्को प्रकृतिमा आधारित)	आपतकालीन अवस्था संवोधन गर्न गरीने पूर्वतयारी कार्य	पूर्वतयारी कार्य संवोधन गर्न खाडलको पहिचान	मुख्य जिम्मेवार तह	पूर्वतयारीका लागि अनुमानित लागत
पहिलो दिन	समन्वय वैठक	क्षेत्रगत समितिवीच समन्वय संयन्त्र स्थापना	सूचना संकलन	क्षेत्र प्रमुख, जिविव्यस	१००००
	हेभी इक्विपमेण्टहरूको व्यवस्थापन	मर्मत गरी तयारी अवस्थामा राख्ने	डोजर मर्मत	क्षेत्र प्रमुख, जिविव्यस	५०००००
दोस्रो दिन	अभिमुखीकरण (सुरक्षाकर्मी तथा सबै मानवीय सेवाकर्मी)	विपद्तथा सुरक्षा सम्बन्धि सचेतना	स्रोत व्यक्ति पहिचान, प्रचार सामग्री छपाई, प्रसारण	क्षेत्र प्रमुख, जिविव्यस	१०००००
	उद्धार सामग्री तथा उद्धारका लागि सवारी साधनको व्यवस्था	५ वटा ट्रक, वा पीकअप	सवारी साधन मर्मत	क्षेत्र प्रमुख, जिविव्यस	१००००००
	तत्काल मर्मत तथा सुधारका लागि मानवीय स्रोत परिचालन	दक्ष जनशक्ति पहिचान गरी अभिलेख राख्ने	जनशक्ति नक्सांकन	क्षेत्र प्रमुख, जिविव्यस	१०००००
	दक्ष मानवशक्ति पहिचान तथा परिचालन	सुरक्षाकर्मी र स्वयंसेवक लाई विपद् तालिम	स्रोत व्यक्ति पहिचान	क्षेत्र प्रमुख, जिविव्यस	१५००००
पहिलो हप्ता र सो भन्दा बढी	इन्धन र भाडा व्यवस्था	दैनिक १००० लि. तेल र भाडा व्यवस्था गर्ने	वजेट विनियोजन	क्षेत्र प्रमुख, जिविव्यस	५०००००
	मानव स्रोतको लागि खानाको तयारी	दैनिक परिचालन हुने १० दिनका लागि १५० जनालाई दैनिक रु १५०	वजेट विनियोजन	क्षेत्र प्रमुख, जिविव्यस	२२५०००
	आवासेक्ता अनुसार थप इक्विपमेण्ट र सामग्री व्यवस्थापन	आवस्यक्ता अनुसार थप सामग्रीको व्यवस्था गर्न सरकारी तथा अन्य दातृ तहमा पहल	इक्विपमेण्ट खरीदको लागि ईस्टिमेट र वजेट	क्षेत्र प्रमुख, जिविव्यस	१००००००
	दीर्घकालीन निर्माणका लागि योजना	क्षेत्रगत बैठक	५ वर्षे योजना निर्माण	क्षेत्र प्रमुख, जिविव्यस	१०००००
	जम्मा				३४५००००

४.७.२.३ विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना (चटचाङ्गका सन्दर्भमा)

मकवानपुर जिल्ला चुरे पहाड र महाभारत पहाडको काखमा अवस्थित जिल्ला हो । यस जिल्लामा विगत केही वर्ष यता चटचाङ्गका घटनाहरू बढदै गइरहेको र यसबाट हुने मानवीय तथा धनसम्पत्तिको क्षति पनि बढ्दै गएको छ । विगत ४२ वर्ष यताको चटचाङ्गका घटना र यसबाट भएको क्षतिलाई हेर्दा १५० वटा घटनाबाट ३३४ जनाको ज्यान जानुका साथै २५० भन्दा बढी घर पक्रभावित भएका छन् । यसैगरी २७ घर पूर्ण रुपमा क्षति भएको छ भने १०८ वटा चौपाया क्षति हुनाका साथै ७९५,००० बराबरको आर्थिक क्षति भएको तथ्यांकले देखाउछ । यसका साथै चटचाङ्गको सबभन्दा बढी प्रभाव फागुन देखि श्रावणसम्म देखिएको छ । तसर्थ चटचाङ्गबाट प्रभावित हुनसक्ने अनुमान करीब १०० घर र उक्त घरमा रहेका परिवारका ५०० मानिस प्रभावित हुने देखिन्छ । सोही परिस्थितिलाइ मध्यनजर गरी गढि गाउँ पालीका स्तरमा पालीका तथा अन्य संघ संस्थाको सहयोगमाचटचाङ्गको बढि जोखीम क्षेत्र पहिचान चटचाङ्ग प्रतिरोधकस्टेशन जडान तथा व्यवस्थापन गर्ने काम भईरहेको छ । यस कार्य को अनुगमन गरि यसलाई विस्तार गर्न यस अन्तर्गत सम्पूर्ण क्षेत्रगत तहलाई समेटेर समग्र रुपमा यो विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तयार गरिएको छ ।

विपद् पछिको अवधि	विपद्को अवस्थामा गरीने आपतकालीन कार्य (विपद्को प्रकृतिमा आधारित)	आपतकालीन अवस्था संवोधन गर्न गरीने पूर्वतयारी कार्य	खाडलको पहिचान	मुख्य जिम्मेवार तह	पूर्वतयारी लागि अनुमानित लागत
पहिलो दिन	क्षेत्रगत समन्वय वैठक	क्षेत्रगत समितिवीच समन्वय संयन्त्र स्थापना		क्षेत्र प्रमुख, जिविव्यस	१००००
	उद्धार तथा आगलागि निभाउन खोज तथा उद्धार र फायर व्रिगेड टोली परिचालन	तालिम प्राप्त खोज तथा उद्धार र फायर व्रिगेड टोली गठन		खोज तथा उद्धार क्षेत्र, जिविव्यस, स्थानीयस्वयंसेवक	३००००
	चटचाङ्गका बारेमा अध्ययन गरी रोकथामका लागि बैज्ञानिक पद्धति अपनाउने । बिधुत प्रधकरण र टेलिकम संग सवन्वय गरि अरथिङ्कको रोकावट भ्यालु ५ वम भन्दा कम राख्न लगाउने ।	चटचाङ्गको अध्ययन गर्न विशेषज्ञ टोलीको व्यवस्थापन		खोज तथा उद्धार क्षेत्र, जिविव्यस, स्थानीयस्वयंसेवक	२००००
	प्रारम्भिक द्रुत लेखाजोखा गरी तथ्यांक संकलन	प्रारम्भिक द्रुत लेखाजोखा टोली		सूचना क्षेत्र, जिविव्यस	१५०००
	चटचाङ्गको असर, सहयोगबारे क्षति विस्तृत	सम्पुर्ण क्षेत्रको सामुहिक क्षेत्रगत		सूचना क्षेत्र, जिविव्यस	३००००

विपद् पछिको अवधि	विपद्को अवस्थामा गरीने आपतकालीन कार्य (विपद्को प्रकृतिमा आधारित)	आपतकालीन अवस्था संवोधन गर्न गरीने पूर्वतयारी कार्य	खाडलको पहिचान	मुख्य जिम्मेवार तह	पूर्वतयारी लागि अनुमानित लागत
	घाइतेको ओसारपसार तथा व्यवस्थापनका लागि सवारी	एम्बुलेन्स २		खोज तथा उद्धार क्षेत्र, जिविव्यस	१०००००
दोस्रो दिन	चटचाङ्ग आउने कारण र यसबाट हुने क्षतिका बारेमा सचेतना कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने	दक्ष जनशक्तिको तयारी		जिदैप्रब्यस,	२०००००
	चटचाङ्ग पिडितलाई सुरक्षित स्थानमा राखी सहयोग उपलब्ध गराउने	सुरक्षित स्थानको पहिचान र व्यवस्थापन		आश्रय तथा गैर खाद्य सामग्रि क्षेत्र , जिविव्यस	२०००००
	बढी क्षति भएका पिडितहरूलाई राहत तथा क्षतिपूर्तिको व्यवस्था उनीहरूको क्षति हेरेर गर्ने	आवस्यक्ता अनुसार खाद्य, गैर खाद्य, स्वास्थ्य तथा पोषण, खानेपानी तथा सरसफाइ सामग्री, शैक्षिक सामग्री,		सम्पुर्ण क्षेत्र तथा जिविव्यस	४०००००
	अर्थिङ्गको व्यवस्था गरी समुदायलाइ सुरक्षित बनाउने	सम्बन्धित र विशेषज्ञता भएका संस्थाको छनौट		क्षेत्र प्रमुख, जिदैप्रब्यस	२००००००
पहिलो हप्ता र सो भन्दा बढी	चटचाङ्गबाट हुने दुर्घटना र क्षती कम गर्न र बचाउका अभियान सञ्चालन	बिमा गर्न जनतालाई अभिप्ररित गर्ने ।		संरक्षण क्षेत्र, जिविव्यस	२०००००
	आवस्यक्तानुसार थप वन्दोवस्ती सामग्री तथा राहत सामग्री व्यवस्थापन	आवस्यक्ता अनुसार थप सामग्रीको व्यवस्था गर्न सरकारी तथा अन्य दातृ तहमा पहल		क्षेत्र प्रमुख, जिविव्यस	०
	वर्षा याम र बादल लागेका बेला सजग रहन र विद्युतिय सामग्रीबाट टाढा रहन सुचना सामग्री तयार गरी प्रसारण गर्ने	मिडिया र उपयुक्त माध्यम परिचालन गर्ने		क्षेत्र प्रमुख, जिविव्यस	३००००
	स्थानीय क्षेत्रमा आपतकालिन समयमा खाली गर्नु पर्ने स्थानहरू पहिचान गर्ने	बैकल्पिक आवासक्षेत्र पहिचान		आश्रय तथा गैर खाद्य सामग्रि क्षेत्र जिविव्यस	०
	बढी जोखिम क्षेत्रहरूमा	यातायातका साधन		सूचना क्षेत्र	२००००

विपद् पछिको अवधि	विपद्को अवस्थामा गरीने आपतकालीन कार्य (विपद्को प्रकृतिमा आधारित)	आपतकालीन अवस्था संवोधन गर्न गरीने पूर्वतयारी कार्य	खाडलको पहिचान	मुख्य जिम्मेवार तह	पूर्वतयारी लागि अनुमानित लागत
	संवेदनशिल वस्तुहरूको निरिक्षण गर्ने	पहुंचको व्यवस्था सम्बन्धि योजना		जिविव्यस	
	समुचित संचार संजालको स्थापना गर्ने चटचाङ्गबाट हुन सक्ने दुर्घटनाबारे विभिन्न संचार माध्यमबाट जनचेतना अभियान संचालन गर्ने ।	जिल्ला र स्थानीयगाँउपालिका बीच सम्पर्क गर्ने सञ्चार साधन र व्यक्तिको व्यवस्था		सूचना क्षेत्र, जिविव्यस, जिसस, गाँउपालिका,	३००००
	अस्पतालमा चटचाङ्गबाट प्रभावित व्यक्तिहरूका लागि छुट्टै वार्डको व्यवस्था गर्ने ।	स्वास्थ्य संस्थामा द्रुत प्रतिकार्य समूह गठन तथा परिचालन		स्वास्थ्य क्षेत्र, जिविव्यस	०
	उद्धार गरिएका व्यक्तिहरूको लागि शिविरको व्यवस्था गर्ने	शिविरको स्थापना सम्बन्धि सहमती		आश्रय तथा गैर खाद्य सामग्रि क्षेत्र , जिविव्यस	०
	चटचाङ्गबाट हुनसक्ने क्षतिबारे जानकारी गराउने र विद्युतिय सामग्रीहरूको प्रयोग वर्षायाममा कम गर्ने वा नगर्ने ।	आगलागि हुने सिजनमा विभिन्न क्रियाकलाप, रेडियोहरूबाट सूचना तथा सडक नाटक तथा अन्य क्रियाकलाप सञ्चालन गरी सचेतना फैलाउने		सूचना क्षेत्र, जिविव्यस	३००००
जम्मा					३३१५०००

खण्ड : पाँच

कार्यान्वयन तथा पुनरावलोकन रणनीति

५. कार्यान्वयन तथा पुनरावलोकन रणनीति

मकवानपुर जिल्ला बिपद् व्यवस्थापन समितिबाट आयोजित कार्यशालाबाट जिल्ला बिपद् व्यवस्थापन समितिको प्रमुखको हैसियतले प्रमुख जिल्ला अधिकारीलाई जिम्मेवार तह समेत तोक्न सक्ने गरी यो योजनाको कार्यान्वयन र पुनरावलोकन तालिका तय गरिएको छ । योजनाको पुनरावलोकनका लागि दुईवटा कार्यान्वयन पुनरावलोकन योजना तयार गरिएको छ क) एउटा सामान्य कार्यान्वयन योजना र ख) विषयगत क्षेत्रको छुट्टाछुट्टै कार्यान्वयन योजना ।

५.१ विपद् पूर्वतयारी योजनाको क्रियाशीलता

विपद् पूर्वतयारी योजनाको दुईवटा चरण हुन्छ
(क) विपद् हुनु अगावै गरिने पूर्वतयारी कार्य
(ख) विपद्को समयमा गरीने आपतकालीन प्रतिकार्य ।
सवै मानवीय सहायतामा संलग्न तहले नियमित रुपमा पूर्वतयारीको कार्य गर्नुपर्दछ । मुख्य रुपमा जिल्ला बिपद् व्यवस्थापन समिति र विषयगत अगुवाहरू जिल्ला तथा नपा,गापाहरूमा योजनावद्ध प्राथमिकता प्राप्त पूर्वतयारी कार्यको कार्यान्वयन भएको छ भन्ने कुरामा विश्वस्त हुन र अनुगमन गर्नका लागि जिम्मेवार हुन्छन् ।

विपद्को समयमा जिल्ला बिपद् व्यवस्थापन समितिको प्रमुखको हैसियतले प्रमुख जिल्ला अधिकारीले मानवीय उद्धारको कार्यमा विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनाको पूर्णतः कार्यान्वयन गराउनका लागि मुख्य भूमिका निर्वाह गर्नुपर्दछ । जिल्ला बिपद् व्यवस्थापन समितिले विपद्को समयमा जिल्लास्थित सवै विकास तथा मानवीय सहायतामा संलग्न तहहरूलाई उनीहरूको नियमित कार्यलाई मानवीय सहायताको कार्यतर्फ लगाउन निर्देशन दिनसक्दछ ।

५.२ विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनाको कार्यान्वयन

मकवानपुर जिल्ला बिपद् व्यवस्थापन समितिको नेतृत्वमा तयार भएको यो विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनामा उल्लेखित प्राथमिकता प्राप्त पूर्वतयारी कार्यको प्रभावकारी कार्यान्वयनको लागि स्थानीयतह, दातृ तह, सरकारी तह तथा अ/गैससहरूले प्रतिबद्धता साथ तयार गरिएको विपद् पूर्वतयारी योजना यसै योजनामा उल्लेख गरिएको छ । यसका निम्ति सवै तहहरूले पूर्वनिर्धारीत पूर्वतयारी प्राथमिकता प्राप्त कार्य सम्पादनका लागि जिम्मेवार व्यक्ति तोकेर बजेट व्यवस्था गर्ने प्रतिबद्धता व्यक्त गरिएको छ ।

५.३ विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनाको नियमित समीक्षा तथा अद्यावधि

जिल्लाको बदलिँदो परिस्थिति, उपलब्ध स्रोत तथा साधन, मानव संसाधनको समेत विश्लेषण गरी यस योजनालाई जिल्ला बिपद् व्यवस्थापन समितिबाट प्रत्येक वर्ष जेठको दोस्रो साताभित्र पुनरावलोकन गरिनेछ । पुनरावलोकन प्रक्रियामा केन्द्रीय बिपद् व्यवस्थापन समितिबाट प्राप्त निर्देशन तथा सुझावलाई समेत आधार बनाइनेछ । यो योजना २०६७ असारमा तयार गरिएको थियो भने २०६८ असारमा नेपाल सरकार

गृह मन्त्रालय विपद् व्यवस्थापन शाखाबाट तयार भइ आएको विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तर्जुमा मार्गदर्शन २०६७ को अवधारणागत ढांचा अनुसार भूकम्प तथा चटचाङ्गको विपद्लाई समेत समेटेर विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना, २०६८ तयार गरी नियमित रुपमा प्रत्येक वर्ष अद्यावधिक गर्ने कार्य गरिदै आएको छ । यस योजनालाई समयसापेक्ष बनाउन र योजनामा उल्लेख भए अनुसार अद्यावधिक गरी विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना, २०८० तयार गरिएको छ ।

विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तर्जुमाको अन्त्य एउटा योजना तयार गर्दैमा हुदैन । यो प्रकृयामा कम्तिमा वर्षमा एकपटक पुनरावलोन तथा अद्यावधीक गर्नुपर्दछ । तसर्थ यो योजना पुनरावलोकन कार्यका लागि समग्र जिम्मेवारी **राष्ट्रिय बिपद् व्यवस्थापन** समितिको निर्देशनमा **जिल्ला बिपद् व्यवस्थापन** समिति मकवानपुरको रहने छ भने क्षेत्रगत योजनाको पुनरावलोकन **जिल्ला बिपद् व्यवस्थापन** समिति मकवानपुरको नेतृत्व क्षेत्रगत समितिहरूले आफ्नो भेला वा बैठकको आयोजना गरी गर्नेछन् ।

५.४ विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना कार्यान्वयन अनुगमन

यस योजना अनुरुप विषयगत क्षेत्र र जिम्मेवार तहबाट पूर्वतयारी भएको, विपद्का समयमा निर्धारित कार्ययोजना अनुरुप काम हुन सकेको वा नसकेको विषयमा नियमित रूपमा अनुगमन गर्न आवश्यक रहेको हुँदा देहाय बमोजिमको एक अुनगमन तथा मूल्याङ्कन समितिको गठन गरिएको छ । समितिले आवश्यक ठानेको समयमा बैठक बस्ने र पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यका कार्यक्रमको अनुगमन गरी जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिमा प्रतिवेदन प्रस्तुत गरी कमी कमजोरी सुधार गर्न आवश्यक सिफारिस गर्नेछ । समितिले आफ्नो कार्यादेश आफैं तय गरी अनुगमन तथा मूल्याङ्कन कार्ययोजना तयार गर्न सक्नेछ ।

१. प्रमुख जिल्ला अधिकारी वा निजले तोकेको अधिकारी, संयोजक
२. प्रतिनिधि, नेपाल पत्रकार महासङ्घ, सदस्य
३. प्रतिनिधि, गैरसरकारी संस्था महासङ्घ, सदस्य
४. प्रतिनिधि, उद्योग वाणिज्य महासङ्घ, जिल्ला शाखा, सदस्य
५. प्रतिनिधि, जिल्ला शिक्षा कार्यालय, सदस्य
६. प्रतिनिधि, नेपाल प्रहरी, सदस्य
७. प्रतिनिधि, नेपाली सेना, सदस्य
८. प्रतिनिधि, सशस्त्र प्रहरी बल, सदस्य
९. प्रतिनिधि, नेपाल रेडक्रस सोसाइटी, सदस्य
१०. प्रतिनिधि, जिल्ला अगुवा सहयोगी संस्था, सदस्य
११. जिल्ला समन्वय समितिका कार्यकारी अधिकृत, सदस्य सचिव

खण्ड : ६

प्रतिवेदन तथा अभिलेखिकरण

६.१ प्रतिवेदन

जिल्लामा आपत्कालीन कार्यसंचालन केन्द्र (DEOC) को स्थापना र संचालन भइरहेको र यसलाई समय सापेक्ष अझ प्रभावकारी बनाउने योजना जिल्ला **बिपद् व्यवस्थापन** समितिको रहेको छ। उक्त केन्द्र सुविधा पश्चात सम्पूर्ण सूचना प्रवाह गर्ने जिम्मेवारी जिल्ला **बिपद् व्यवस्थापन** समितिको समन्वयमा सोही केन्द्रको रहने छ । तथापि जिल्ला आपत्कालीन कार्यसंचालन केन्द्र व्यवस्थित नहुन्जेलसम्मका लागि विपद् तथा आपतकालीन सूचना प्रवाह गर्ने जिम्मेवारी जिल्ला **बिपद् व्यवस्थापन** समितिले अन्य साझेदारसंग समेत छलफल गरी निश्चित तह वा व्यक्तिलाई प्रत्यायोजन गर्न सक्ने प्रावधान अनुसार हाललाई सुचना, समन्वय सभ्रे तथा खोज तथा उद्धार क्षेत्रलाई जिल्ला समन्वय समितिको सूचना केन्द्र तथा नेपाल रेडक्रस सोसाईटीको सूचना केन्द्रसंग समन्वय गरी आपतकालिन समयमा जिल्ला **बिपद् व्यवस्थापन** समितिको प्रत्यक्ष निर्देशनमा रहेर तोकिएको व्यक्तिले घटना प्रतिवेदन (Situation Report) निर्दिष्ट ढांचामा दैनिक वा साप्ताहिक प्रतिवेदन तयार गर्ने र त्यसलाई स्थानीय तथा केन्दीय तहमा प्रवाह गर्ने ब्यवस्था गरिएको छ।

६.२ संचार

जिल्ला **बिपद् व्यवस्थापन** समिति वा तोकिएको व्यक्तिले तयार पारेको घटना विवरण प्रतिवेदनलाई आवश्यकता अनुसार सरकारी निकायहरू, स्थानीय तहहरु, मानवीय सहायतामा संलग्न निकायहरू, दातृ निकायहरू तथा अन्तर्राष्ट्रिय गैससहरू वीच प्रवाह गर्ने व्यवस्था जिल्ला **बिपद् व्यवस्थापन** समिति वा समितिले अधिकार प्रत्यायोजन गरेको ब्यक्ति वा तहले गर्ने छ भने हाललाई उक्त कार्य जिल्ला अगुवा सहयोगी संस्थाको हैसियतले प्लान नेपालको जिम्मेवारी रहने गरि ब्यवस्था मिलाइएको छ।

६.३ अभिलेखीकरण

यस जिल्लामा विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनाको दस्तावेज तर्जुमाको शुरुवात जिल्ला **बिपद् व्यवस्थापन** समिति मकवानपुरले जिल्ला अगुवा सहयोगी संस्था (DLSA) को रुपमा प्लान इन्टरनेशनल नेपाल मकवानपुर तथा अन्य सहयोगी संस्थाहरुको सहयोगमा २०६७ सालमा गरेको हो । प्रत्येक वर्ष अध्यावधिक गरिने यस योजनालाई २०८० मा नेपाल विपद् उत्थानशील सञ्जालको प्राविधिक सहयोगमा गरिएको छ। योजनालाई सकेसम्म चुस्त दुरुस्त बनाउनका लागि आपतकालीन समयमा प्रयोग गर्न सकिने छोटो तथा सरल वनाउने प्रयास गरिएको छ। मकवानपुर जिल्लामा आइरहने प्रकोप मध्ये विगत वर्षमा तयार गरिएको बाढीको आकस्मिक योजनालाई पुनरावलोकन गरी पहिरो त्यसमा नै थप गरिएको छ भने भूकम्प तथा चटचाङ्गको विपद्का सन्दर्भमा विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना सकेसम्म छोटो चुस्त दुरुस्त हुने गरी विषयगत क्षेत्रको अगुवाले विपद्को प्रकृतिमा आधारित प्रतिकार्य योजना वनाइएको छ।

विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनाको अन्तिम रुप तयार भइ जिल्ला **बिपद् व्यवस्थापन** समितिले अनुमोदन गरिसकेपछि योजना तर्जुमा प्रकृयामा संलग्न सवै तहलाई १/१ प्रति योजना उपलब्ध गराइने छ। विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना जीवित अभिलेख (Live Document) भएकाले यसलाई हरेक वर्ष पुनरावलोन गरी अद्यावधिक गरीने छ। वार्षिक वा आवश्यक्ता अनुसार अर्धवार्षिक रुपमा पुनरावलोकन गरिने भएकाले यसको मुद्रण नगरी कम मूल्यमा अभिलेख तयार गर्न जिल्ला अगुवा सहयोगी तहले आवस्यकता अनुसार प्रिण्ट निकाली बाइण्डीङ गरेर वितरण गरी इलेक्ट्रोनीक कपीलाई सुरक्षित राखिने छ।

६.४ अनुमोदन प्रक्रिया

यो विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना जिल्ला **विपद् व्यवस्थापन** समिति तथा अन्य मानवीय सहायतामा संलग्न तहहरूबाट स्वामित्व ग्रहण गरीएको आधिकारिक दस्तावेज हो। प्राय: जसो साझेदार संस्थाको स्थानीयस्तरमा विकास तथा मानवीय सहायता दुवै क्षेत्रमा काम गर्ने अधिकार हुन्छ। तसर्थ जिल्लास्तरमा विकास तथा मानवीय सहायता सम्बन्धी कार्यलाई अलग गरेर हेरिनुहुँदैन। यसका लागि यो विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनालाई जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिको बैठकबाट पारित गराई विपद् व्यवस्थापनलाई जिल्लाको विकास प्रकृयामा मूलप्रवाहीकरण गर्ने र सबै तहलाई विपद् पूर्वतयारीमा केही वजेट विनियोजन गर्न प्रोत्साहित गरिने छ।

७. सन्दर्भ सामग्रीहरू (अनुसूचीहरू)

अनुसूची १ : विपद्सम्बन्धी प्रमुख शब्दावली

प्रकोप (Hazard)ः विपद् ल्याउन सक्ने कुनै पनि घटना जस्तै बाढी, पहिरो, आगलागी, हुरीबतास, चट्याङ प्रकोप हुन्

विपद् (Disaster)ः प्रकोपका घटनाबाट जनधनको क्षति भएको अवस्था । मानिस मर्ने, हराउने, घाइते हुने, घरपालुवा पशु मर्ने र खेतबारी नष्ट भएर मानिस विस्थापित भएर अर्काको सहयोग लिनु पर्ने स्थिति उत्पन्न हुनु नै विपद् हो ।

जोखिम (Risk)ः प्रकोपका घटनाबाट क्षति हुने सम्भावना रहेको अवस्था वा हानीनोक्सानी हुने सम्भावना । नदी किनारमा रहेको बस्ती बाढीको धेरै जोखिममा रहेको हुन्छ । धेरै भिरालो र सिमसिमे पाखोमा भएको घर वा त्यसभन्दा तल भएको घर वा बस्ती पहिरोको जोखिममा रहेको हुन्छ ।

सङ्कटासन्नता (Vulnerable)ः आपत्कालीन अवस्था उत्पन्न हुने सम्भावना भएको वा अत्यधिक जोखिममा रहेको वा विपत्तितर्फ उन्मुख भएको अवस्था । पहिरो जान लागेको ठाउँको छेउको घर वा बस्ती तथा बाढी आउने समयमा खोला किनारमा भएको घर वा बस्ती ।

न्यूनीकरण (Reduction)ः प्रकोपको घटनाबाट हुन सक्ने क्षति कम गर्न वा प्रकोपको घटना भएर विपद् आउनु अघि त्यसको सामना गर्न गरिने तयारी । पूर्वतयारी, पूर्वचेतावनी प्रणालीको स्थापनाजस्ता कार्यबाट प्रकोपको जोखिम न्यून गर्ने काम ।

अल्पीकरण (Mitigation)ः विपद्बाट हुन सक्ने क्षति कम गर्न गरिने कार्य । खोलाको किनारमा तटबन्ध लगाउने, तारजाली लगाउनेजस्ता काम, पहिरो जान लागेको ठाउँमा टेवा पर्खाल लगाएर पहिरो नियन्त्रण गर्ने काम जसले पहिरो जानबाट नियन्त्रण गर्छ । विकासका काममा जोखिम कम गर्ने विधि अपनाएर क्षति हुने सम्भावनालाई कम गर्ने काम ।

क्षमता (Capacity)ः विपद्को सामना गर्ने स्रोत, साधन, ज्ञान, सीप आदि भएको अवस्था । प्रकोप हुने सम्भावना छ भने प्रकोपको घटना हुनु पहिले गरिएको पूर्वतयारी । आपत्कालमा चाहिने सामानको जोहो गरिएको अवस्था । पूर्वतयारी गरेर विपद्को सामना गर्ने क्षमता बढाउन सकिन्छ ।

प्रवलीकरण (Retrofitting)ः बलियो बनाउने काम । पुरानो घर, गोठको मर्मतसम्भार वा बाटो, पुल, विद्यालयजस्ता संरचनालाई विशेष प्रविधिद्वारा मर्मतसम्भार गरी प्रकोपका घटनाबाट क्षति नहुने स्तरमा विकास गर्ने कार्य ।

भवन निर्माण संहिता (Building code)ः नेपाल सरकारबाट २०६० सालमा भवन निर्माणका लागि लागू भएको मापदण्ड । साधारण भूकम्पबाट घर, कार्यालय भवन, विद्यालय भवन नभत्किउन भन्ने उद्देश्यले सरकारले तयार गरेको घर वा भवन बनाउने मापदण्ड ।

आपत्काल (Emergency): प्रकोपका कारण जनधनको क्षति वा नोक्सान भएर उत्पन्न भएको विपत्तिको अवस्था । यस्तो अवस्थामा घर, छरछिमेकले मात्र समस्याको समाधान गर्न कठिन हुन्छ र सरकार वा गैरसरकारी तहको सहयोगको आवश्यकता पर्छ ।

पूर्वानुमान (Forecast): कुनै पनि विषयमा पहिले नै गरिने अनुमान । घना वर्षा भएपछि बाढी आउने अनुमान गर्न सकिन्छ । रेडियोले दिनभरको मौसम कस्तो हुन्छ भनेर भन्नु पूर्वानुमान हो ।

पूर्व-चेतावनी (Early Warnings): कुनै पनि घटना हुने सम्भावना भएमा त्यस्तो घटनाबाट प्रभावित हुन सक्ने समुदायलाई पहिले नै जानकारी दिने कार्य । पूर्वचेतावनी प्रणालीको विकासले विपद्को सामना गर्न सक्ने तत्कालको तयारी गर्न सहयोग गर्छ

पूर्वतयारी (Preparedness): प्रकोपका घटनाबाट हुने क्षति कम गराउन, विपद्को अवस्थामा सुरक्षित स्थानान्तरण गर्न, मानवीय तथा आर्थिक क्षति कम गर्न र आपत्कालीन अवस्थामा व्यवस्थित र प्रभावकारी प्रतिकार्य गर्न विपद् हुनु पहिले नै गरिने कार्यलाई पूर्वतयारी भनिन्छ ।

प्रतिकार्य (Response): विपद्को सङ्कटकालीन अवस्थामा गरिने उद्धार, राहत तथा मानवीय सेवाको कार्य । प्रकोपमा परेका मानिस वा छिमेकीलाई त्यसबाट निकाल्ने काम, घरबारविहीन भएकालाई अश्रयस्थलमा राख्ने र तिनको जीविकोपार्जनको लागि गरिने सहयोगको काम ।

सामना (Cope): कुनै पनि घटनाको प्रतिकार गर्नु तथा विपद्बाट पर्ने समस्या समाधान गर्ने क्षमता वा शक्ति हुनु, बाढी आएमा खोलामा पौडी खेलेर बाहिर निस्कने क्षमता बाढीको सामना हो ।

घुँडा टेकी गुँडुल्क, ओत लागी समात (Duck, Cover and Hold): विशेषगरी भूकम्प गएको समयमा सुरक्षित रहनको लागि बस्ने तरिका, पहिरो गएको समयमा पनि यो विधिबाट संवेदनशील अङ्ग बचाउन सकिन्छ ।

झटपट झोला (Go Bag): प्रकोपको घटना भइहालेमा आफ्नो तथा परिवार र सकेसम्म छरछिमेकको सहयोगको लागि औजार, औषधि, हलुका खाद्यान्न आदि राखिएको त्यस्तो झोला जसलाई सजिलै भेटिने ठाउँमा राखिएको हुन्छ र प्रकोपको घटना भएको अवस्थामा बोकेर हिँड्न सकिन्छ ।

परकम्प (After shocks): भूकम्पको ठूलो धक्का गइसके पछि फेरि जाने सा-साना धक्का वा झड्का ठूलो भूकम्प गइसकेपछि केही समयपछि वा फेरि आउने स-साना कम्पन ।